

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Diplomová práce

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Diplomová práce

Bc. Jana Lyčková

**Historie školství v Rybí po roce 1945 a významné pedagogické a
umělecké osobnosti obce**

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a že jsem použila jen uvedené zdroje a literatury.

V Olomouci dne 21. dubna 2016

.....
Bc. Jana Lyčková

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji za rady a poznámky vedoucí mé práce paní PhDr. Jitce Plischke, Ph.D.

Mé díky směřují také k paní Marii Janečkové, starostce obce Rybí, paním Jaroslavě Honešové a Janě Markové z Obecního úřadu v Rybím, paní Haně Frydrychové, ředitelce Základní školy Adolfa Zábranského v Rybím a paní Jaroslavě Gilarové, ředitelce mateřské školy v Rybím, za jejich ochotu a zapůjčení archivních fotografií, farní, obecních a školních kronik a výročních zpráv.

Zvláštní poděkování patří panu Vladimíru Válkovi a paní Haně Válkové, bez jejichž mimořádné ochoty a vstřícnosti by se nikdy nemohl uskutečnit rozhovor, který nevšedním způsobem ozvláštnil mou diplomovou práci.

OBSAH

ÚVOD	6
1 OBEC RYBÍ.....	11
1.1 GEOGRAFICKÉ A DEMOGRAFICKÉ ÚDAJE.....	11
1.2 DĚJINY OBCE OD ROKU 1945	12
1.2.1 Období od konce války po únor 1948	12
1.2.2 Poúnorové budování socialismu.....	17
1.2.3 Šedesátá léta minulého století	30
1.2.4 Období normalizace	40
1.2.5 Ztráta samostatnosti obce	44
1.2.6 Od sametové revoluce do konce století.....	48
1.2.7 Obec Rybí v novém tisíciletí.....	62
1.2.8 Poslední léta	74
1.3 VÝZNAMNÉ OSOBNOSTI OBCE RYBÍ.....	76
1.3.1 Cyril Hykel.....	76
1.3.2 Adolf Zábranský.....	79
1.3.3 Vladimír Válek.....	82
1.3.4 Jindřich Kvita	86
2 DĚJINY ZÁKLADNÍHO ŠKOLSTVÍ V ČESKÝCH ZEMÍCH PO ROCE 1945	87
2.1 OBDOBÍ OD KONCE II. SVĚTOVÉ VÁLKY PO ROK 1948.....	87
2.2 SOCIALISTICKÉ ŠKOLSTVÍ 1948 – 1989	88
2.3 VÝVOJ ŠKOLSTVÍ A VZDĚLÁVÁNÍ PO ROCE 1989	91
3 HISTORIE PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ.....	93
3.1 POČÁTKY VZDĚLÁVÁNÍ NEJMENŠÍCH DĚTÍ	93
3.2 PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ V ČESKÝCH ZEMÍCH	95
3.3 HISTORIE MATEŘSKÝCH ŠKOL V LETECH 1945 – 1989.....	96
3.4 PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ V ČR PO ROCE 1989	99
4 HISTORIE ZÁKLADNÍHO ŠKOLSTVÍ V OBCI RYBÍ PO ROCE 1945	101
4.1 OD KONCE VÁLKY DO POČÁTKU ŠEDESÁTÝCH LET.....	101
4.2 LÉTA ŠEDESÁTÁ.....	110
4.3 OD NORMALIZACE PO LISTOPAD 1989	116
4.4 NOVODOBÁ HISTORIE V ÉŘE DEMOKRACIE.....	129
4.5 RYBSKÁ ŠKOLA V LETECH NEDÁVNO MINULÝCH.....	137
5 HISTORIE MATEŘSKÉ ŠKOLY V RYBÍ	147
5.1 ZALOŽENÍ ŠKOLY A JEJÍ ZAČÁTKY	147

5.2	ŠEDESÁTÁ LÉTA MINULÉHO STOLETÍ	151
5.3	POSLEDNÍ SPOLEČNÉ ROKY SE ZÁKLADNÍ ŠKOLOU	154
5.4	KONEČNĚ VE VLASTNÍ BUDOVĚ	157
5.5	OBDOBÍ PO LISTOPADU 1989.....	159
6	PORTRÉTY VÝZNAMNÝCH ŘEDITELŮ ŠKOLY V RYBÍ	164
6.1	KAREL ZÁBRANSKÝ	164
6.2	JAROSLAV ŽÁRSKÝ	167
7	VLIV POLITICKÉHO SYSTÉMU NA PRÁCI UČITELE VE 20. STOLETÍ	170
7.1	DEMOKRATICKÁ PRVNÍ REPUBLIKA	170
7.2	UČITELSKÁ PROFESE ZA TOTALITNÍCH SYSTÉMŮ	172
8	ZÁVĚR.....	175
	POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE	180
	SEZNAM PRAMENŮ	180
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	181
	INTERNETOVÉ ZDROJE	183
	SEZNAM ZKRATEK.....	184
	SEZNAM PŘÍLOH	185

ÚVOD

Ústředním tématem diplomové práce jsou **dějiny základního školství v obci Rybí na Novojičínsku po roce 1945**. Téma je rozšířeno o historii předškolního vzdělávání v obci, které počíná rokem 1948. Pro zasazení do společensko-historických souvislostí a dokreslení příslušné dobové atmosféry jsou v práci zmíněna i fakta z poválečné historie obce. Na pozadí historických událostí a dějinných milníků se tedy odvíjí kapitoly nejen z historie školství v Rybí, ale i z historie obce jako takové.

Hlavním cílem práce je prezentovat v ucelené podobě historii školství v Rybí od konce druhé světové války do současnosti. Práce analyzuje podmínky a metody v základním školství v jednotlivých poválečných politických a společenských systémech. Vzájemně porovnává a hodnotí systém a pedagogické zvyklosti v základním školství v obdobích těsně po válce, za časů budování socialismu po únorovém komunistickém převratu, během krátkého svobodného nadechnutí v šedesátých letech minulého století následovaného husákovskou normalizační etapou a konečně v době nedávno minulé, která nastala po sametové revoluci v listopadu 1989 a kterou charakterizuje neustálé hledání ideálního modelu školství v podmínkách svobodného a demokratického společenského systému.

Diplomová práce tematicky navazuje na mou vlastní bakalářskou práci,¹ která byla časově ohraničena koncem druhé světové války. Doplnuje a kompletuje tudíž svým způsobem unikátní odbornou literaturu věnovanou historii školství v obci Rybí. Jelikož jsem místní školu osobně navštěvovala a v Rybí žiji, je práce doplněna i vlastními osobními zkušenostmi a prožitky.

S historií školství v Rybí i s obcí samotnou jsou spjaty místní osobnosti významné pro rozvoj školství a kulturního života. Za dílčí cíle práce byly proto vybrány portréty učitelů respektive ředitelů rybské školy, kteří se do její historie nesmazatelně zapsali, a věhlasných místních rodáků. Jsou jimi ředitelé školy Karel Zábranský a Jaroslav Žárský, učitel, spisovatel a národopisný pracovník Cyril Hykel, akademický malíř Adolf Zábranský, dirigent Vladimír Válek a rockový kytarista Jindřich Kvita.

Karel Zábranský a Jaroslav Žárský věnovali místní škole podstatné části svých životů. Oba dva zmínění pedagogové strávili v rybské škole dlouhá desetiletí. Karel Zábranský od

¹ LYČKOVÁ, Jana. *Historie základního školství v Rybí do roku 1945*. Olomouc, 2014. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, Ústav pedagogiky a sociálních studií. (dále citováno jako *Historie základního školství v Rybí do roku 1945*)

časů Rakousko-Uherské monarchie a po celou dobu první republiky, Jaroslav Žárský v období od padesátých do sedmdesátých let minulého století. Diametrálně rozdílné historické epochy a dějinné souvislosti logicky vedly k další části práce, ve které jsou srovnávány osobnosti a role učitelů v příslušných údobích a je zkoumán a analyzován vliv vnějšího politického prostředí a systému na práci učitele.

Cyril Hykel je dalším významným pedagogem působícím v obci. Také on má v mé práci své místo, a to hned ze dvou důvodů. Nejenže v místní škole po několik let učil, ale navíc proslul jako sběratel lidových písní a písemností. Psal a publikoval pověsti a příběhy s tematickou vazbou přímo na obec Rybí. Právě jemu je věnována první část kapitoly o významných osobnostech obce.

Rybí je obzvlášť hrdé na akademického malíře a oceňovaného ilustrátora dětských knih Adolfa Zábranského, jehož jméno se objevuje také v současném názvu místní školy. Za zmínku stojí i fakt, že malířův otec Karel Zábranský působil tři desítky let jako učitel a později řídící učitel rybské školy.

Neméně slavným místním občanem je někdejší dlouholetý šéfdirigent Symfonického orchestru Českého rozhlasu Vladimír Válek, souhrou náhod rovněž syn učitele. Díky osobnímu rozhovoru, který mi pan Vladimír Válek v souvislosti s touto prací poskytl, mohu text doplnit mimo jiné o zajímavé srovnání práce dirigenta a učitele a o názory a vzpomínky pana dirigenta, které ilustrují jeho vztah k Rybí, který ani léty strávenými často i mimo republiku nijak neztratil na vřoucnosti.

Z Rybí pocházel a místní školu navštěvoval také kytarista Jindřich Kvita, který byl v letech 1982 – 1991 členem legendární rockové skupiny Citron, s níž dokonce získal roku 1988 prestižního „Zlatého slavíka“ v kategorii hudebních skupin.

Dílčím cílem práce je doplnění historie základního školství v Rybí o oblast předškolního vzdělávání, jehož vznik se v obci datuje do školního roku 1948/49. Jelikož se práce věnuje také mateřské škole v obci, považovala jsem za nutné alespoň v základních obrysech pojednat o historii předškolního vzdělávání v širším měřítku. V této části jsem pochopitelně nemohla text zasadit pouze do poválečného období ani se omezit na území Československé a později České republiky. Z toho důvodu je část práce věnována stručné historii předškolního vzdělávání v Evropě, které sahá hluboko před rok 1945.

Jak už bylo řečeno v úvodním odstavci, mezi cíli práce nemůže chybět samotná poválečná historie obce. Bez těchto kapitol by byla práce neúplná a některé historické souvislosti obtížněji pochopitelné. Bohužel období 1976 až 1990 mohlo být popsáno jen velice stručně. Rybí bylo po tuto dobu začleněno do města Nový Jičín jako jeho místní část,

ztratilo svou samostatnost a někdejší místní národní výbor přestal existovat. Během této doby nikdo nepsal ani obecní kroniku, takže faktografické údaje chybí. Badatel je odkázán pouze na farní nebo školní kroniky, případně na stručné zápisy ze schůzí občanského výboru, které lze nalézt ve Fondu Městského národního výboru Nový Jičín ve Státním okresním archivu. Tyto zápisy nicméně přílišnou vypovídací hodnotou neoplývají.

Zásadní informace pro diplomovou práci jsou získány především bádáním v archivních materiálech uložených v Okresním archivu v Novém Jičíně, v archivu Obecního úřadu obce Rybí, v Základní škole Adolfa Záborského v Rybí a v mateřské škole v Rybí.

Teoretická východiska práce pochází z odborné pedagogické literatury a z publikací a periodik věnujících se obecně historii školství.

Shrnu-li tedy praktické cíle mé diplomové práce, pak jimi jsou:

- zpracovat a doplnit historii školství v Rybí o období po roce 1945;
- shrnout historii předškolního vzdělávání a mateřské školy v obci;
- shromáždit historická fakta a události obce od konce druhé světové války po současnost;
- sepsat portréty klíčových osobností z historie základní školy obce Rybí ve dvacátém století;
- věnovat medailóny významným kulturním a uměleckým osobnostem Rybí.

Pokud se týče teoretické části práce, pak cíli jsou:

- popsat v základních obrysech klíčová fakta z historie základního školství v Československé a později v České republice od konce druhé světové války po současnost;
- shrnout základní data z historie předškolního vzdělávání s důrazem na československé (české) prostředí;
- shromáždit, prezentovat a analyzovat data z různých společensko-historických údobí a vliv a působení společenských a zejména politických systémů jednotlivých období (Československá republika / První republika, poválečná Československá a později Československá socialistická republika, polistopadové státní útvary) na každodenní práci učitele zejména v podmínkách malotřídní vesnické školy;
- porovnat vliv politických systémů a způsobů ovlivňování řadových učitelů a jejich rutinní práce při běžné učitelské praxi na základním stupni.

Členění diplomové práce respektuje a přímo navazuje na mou bakalářskou práci.

Úvodní část se věnuje obci Rybí, novodobým demografickým údajům a dějinám obce od osvobození v roce 1945 po současnost.

Teoretická část pokračuje obecnou historií školství v Československé (České) republice po roce 1945.

Následuje kapitola popisující v základních obrysech historii předškolního vzdělávání v Evropě s důrazem na československé (české) podmínky.

Praktická část se soustředí na historii školství v poválečném období obce. Všímá si postupně zásadních milníků z dějin základní a posléze i mateřské školy.

Neméně důležité kapitoly jsou věnovány významným osobnostem obce ze sfér pedagogických a uměleckých, jejichž věhlas – zvláště v umělecké oblasti – dosáhl bez přehánění celosvětového uznání.

Analytická část vychází ze sběru srovnatelných informací z nejrůznějších časových období. Získaná data a fakta posloužila k rozboru a diskusi o vlivu společenských zřízení a vládnoucích ideologií na běžnou práci učitele venkovské školy ve dvacátém a jednadvacátém století.

Závěr diplomové práce shrnuje popsaná fakta, data a informace, vyvozuje konkrétní závěry na základě zjištěných údajů a potvrzuje dosažení cílů, jimž byla celá práce podřízena.

Základní informace o obci lze čerpat z místopisných publikací, například z Místopisu obcí nebo Kulturního místopisu Novojičína, a také z průběžně aktualizovaných webových stránek obce a z *Rybského zpravodaje*.

Primárně práce vychází z archivních dokumentů. Jejich stručný přehled uvádím níže.

Nejdůležitějším zdrojem informací jsou školní kroniky, konkrétně nejstarší Školní kronika 1800 – 1962 a dále pak Školní kronika 1962 – 1985, 1985 – 1999 a 1999 – 2006. Pro období od roku 2006 do dneška posloužily Výroční zprávy Základní školy Adolfa Záborského Rybí. Fakta z historie mateřské školy lze nalézt ve Školní kronice mateřské školy, která se píše od vzniku školy v roce 1948/49 dodnes.

Dalšími zásadními prameny jsou Obecní kronika MNV Rybí (1930) 1954 – 1975, Obecní kronika Rybí 02 1990 – 1996, Kronika Rybí II. díl 1997 – 2004, Kronika obce Rybí III. díl 2005. – 2011 a koncept Kroniky obce Rybí IV. díl 2012 –. Všechny zmíněné kroniky poskytují informace nejen z historie obce, ale lze v nich nalézt i významná data vážící se k historii místní základní i mateřské školy. Ke studiu některých kronik jsem měla k dispozici jejich elektronické podoby.

Další zajímavé archivní informace (například osobní spisy učitelů, různé písemnosti apod.) jsem čerpala z fondů Okresního národního výboru Nový Jičín, Okresního školního výboru Nový Jičín, Městského národního výboru Nový Jičín, Místní školní rady Rybí, Národní školy Rybí, Místního národního výboru Rybí.

Za doplňující zdroj posloužila také Pamětní kniha farnosti Rybské 1898 – 2010, byť se v ní objevovaly zmínky o poválečných událostech z historie základní školy a mateřské školy poměrně zřídka.

Tato diplomová práce obsahuje faktografické přílohy s detailními jmennými seznamy členů pedagogického sboru základní (obecné, národní) školy po jednotlivých školních rocích a dále seznam všech ředitelů, ředitelky a učitelky mateřské školy. V příloze je rovněž bohatý obrazový materiál včetně kopií různých archivních dokumentů dokreslujících atmosféru doby nebo osobnost toho kterého učitele či významného rodáka. Příloha také obsahuje přepis osobního rozhovoru autorky práce s panem Vladimírem Válkem, který se uskutečnil dne 16. září 2015 v Rybím.

Tato práce v mnoha směrech doplňuje a rozšiřuje informace, které pro svou obsažnost nemohly být uvedeny v bakalářské práci, se kterou může tvořit společný celek pro všechny, které zajímá historie základní a mateřské školy v Rybí.

Poskytuje ucelený obrázek o rozvoji malotřídky a mateřské školy v malé obci v Moravskoslezském kraji a všímá si typických a výjimečných událostí, kterými obec reaguje na celospolečenské dění.

Práci lze využít jako zdroje pro další badatelskou činnost nebo jako literaturu propagující obec Rybí a prohlubující znalosti a povědomí o této severomoravské obci. V neposlední řadě může oživit vzpomínky na nedávnou minulost všem, kteří mají k Rybí jakýkoli vztah.

1 OBEC RYBÍ

1.1 GEOGRAFICKÉ A DEMOGRAFICKÉ ÚDAJE

Rybí je údolní obec situovaná mezi jižní svahy Libhošťské hůrky (nadmořská výška 497 m) a severní svah Holiváku (nadmořská výška 481 m). Obcí protékají potoky Klimbach, Rybský potok a Rakovec.² Obec se rozkládá v předhůří Moravskoslezských Beskyd v přírodním parku Podbeskydí. Z hlediska názvoslovného patří mezi takzvané obce „podlouhlice“, pro něž je charakteristická zástavba podél vodního toku.

Rybí má statut samostatné obce s vlastní volenou samosprávou. Administrativně náleží do okresu Nový Jičín v regionu Moravskoslezského kraje. Spadá pod obec s rozšířenou pravomocí Nový Jičín, od něhož je vzdálena necelých 6 kilometrů a s nímž katastrálně sousedí. Dalšími katastrálními sousedy jsou obce Libhošť a Závišice a město Štramberk.

Obcí prochází důležitá silnice spojující dvě největší města okresu, Nový Jičín a Kopřivnici.

Na katastru obce je registrováno 58 významných krajinných prvků a jedna národní kulturní památka (kostel Povýšení svatého Kříže), dalšími pamětihodnostmi jsou budova starého Fojtství a částečně renovovaná Křížová cesta vedoucí v okolí i přes samotnou obec.

Podle oficiálních údajů Ministerstva vnitra ČR mělo Rybí k 1. 1. 2015 1225 obyvatel, z toho 604 mužů (517 nad 15 let) a 621 žen (514 nad 15 let).³

Ke dni 31. 12. 2015 bylo v obci registrováno celkem 1239 obyvatel (630 žen, 609 mužů). Z celkového počtu obyvatel bylo 235 dětí do 18 let a 296 osob starších 60 let. Počet obydlených domů byl 352, přičemž čísel popisných bylo 405.⁴

² BALAŠ, Miloslav. *Kulturní místopis Novojičínska*. Nový Jičín: Vlastivědný ústav, 1967, s. 205.

³ STATISTIKY. Počty obyvatel v obcích. *Mvcr.cz* [online], Ministerstvo vnitra ČR [cit. 2016-11-01].

Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/statistiky-pocty-obyvatel-v-obcich.aspx>

⁴ *Rybský zpravodaj*. Rybí: Obecní úřad Rybí, 2016, č. 2.

1.2 DĚJINY OBCE OD ROKU 1945

1.2.1 Období od konce války po únor 1948

Z přísně faktografického hlediska skončila II. světová válka pro Rybí 6. května 1945 v 9 hodin 15 minut, kdy do obce vstoupili první sovětsí vojáci. Osvobozovací boje se bohužel neobešly bez obětí, a to i mezi místními občany. Svě životy položilo v posledních válečných dnech v obci a blízkém okolí 5. - 6. května 1945 sedm vojáků Rudé armády. Dlouho se uvádělo obětí šest, ale několik let po válce bylo při orání na úpatí Holiváku objeveno tělo sedmé oběti patřící neznámému vojákov, který byl pochován na místním hřbitově.⁵

Jeden z padlých, dvacetiletý Ivan Šurko, zemřel 6. května v boji na horském hřebeni nad obcí nedaleko vrchu Kocmínku. Památku padlého hrdiny dnes připomíná prostý kamenný pomníček s pamětní deskou. Poslední okamžiky mladého vojáka pak popisuje text na opodál stojící tabuli (příloha č. 4): *„Sovětsí vojáci spolu s partyzány vyšli na paseku. Odtud z lesa do polí byly vykopány odvodňovací kanály. Postupující překvapila prudká střelba ze samopalů. Sovětský voják, který šel blízko kanálu, se najednou chytil za prsa, zapotácel se, samopal mu vypadl z rukou. Učinil několik kroků vpřed a upadl. Dva ze spolubojovníků mu přispěchali na pomoc, bylo však pozdě ... zemřel. Několik bojujících vyrazilo prudce vpřed, kanálem utíkal skrytý fašista a snažil se dosáhnout lesa. Padlo několik ran a to byl jeho konec ... Ruský voják a český partyzán smekli čepice a vzdali poslední poctu hrdinovi, který položil svůj mladý život, abychom my žili. Na místě zůstal čerstvý hrob s papírovou cedulkou: PAGIB IVAN PAVLOVIČ ŠURKO, NAR. 1925 G. PAGIB KAK GEROJ 6. MAJA 1945 G.“* Text je zakončen mementem *„Dnešní občane rybský nebo i Ty, turisto, který prochází Libotínskými vrchy, nezapomeň!“*

Ivan Šurko byl spolu s ostatními padlými hrdiny pohřben během tří následujících dní na rybském hřbitově. Na hrobě byl vztyčen prozatímní dřevěný pomník. Necelý rok nato, 19. února 1946, byly nicméně na rozkaz ruských vojenských úřadů hroby otevřeny, ostatky padlých vojáků přeloženy do nových rakví a odvezeny na vojenský hřbitov do Frýdku.

Původní místo posledního odpočinku padlých ruských vojáků na rybském hřbitově do dnešních dní připomíná symbolický hrob s pomníčkem z padesátých let se slovy

⁵ ŽÁRSKÝ, Jaroslav, Rybí. In *Cestou bojů k vítězství I. Sborník materiálů z ideologické konference OV KSČ v Novém Jičíně k 20. výročí osvobození ČSSR Rudou armádou na Novojičínsku dne 31. března 1965.* Nový Jičín: Okresní vlastivědný ústav v Novém Jičíně, 1965, s. 245.

„Čechoslováku, který jdeš kolem, věz, že to byl i Ty, pro jehož svobodu nás miliony vykrvácelo. Vděční musíme být činy, ne slovy!!! Hrdinné Rudé armádě generalissima Stalina věnuje Svaz české mládeže.“ (příloha č. 5)

Závěrečnou kapitolu tragického osudu mladičkého vojáka Ivana Šurka, jehož život vyhasl při osvobozovacích bojích v okolí Rybí, pak dopsala jeho maminka, která po dlouhých 17 letech od smrti syna přijela 5. února 1962 do Rybí, aby se na místě posledních chvil svého syna poklonila jeho památce.⁶

Tou úplně poslední válečnou obětí v obci byl Ladislav Horuta, jednatřicetiletý místní občan z domu číslo 98. Granát vystřelený německým vojákem během závěrečných bojů 6. května 1945 někde z oblasti Puntíku (vršek nad obcí) dopadl na silnici vedle obchodu Žofie Horutové a střepiny po následném výbuchu zabily tři vojíny a dva koně Rudé armády a těžce zranily ve dveřích domu přihlížejícího Ladislava Horutu. Přestože se mu dostalo okamžitého ošetření a převozu do vojenské nemocnice ve Frýdku, pět dní poté, 11. května 1945, ve frýdecké nemocnici skonal. Jeho pohřeb dne 18. května 1945 znamenal symbolickou tečku za druhou světovou válkou v Rybím. Ladislav Horuta byl pohřben jako oběť z rybských občanů za naše vysvobození.⁷

Při pátrání po dalších detailech z historie obce během prvních poválečných let je badatel odkázán více méně jen na zápisy ve farní kronice. V období 1945 – 1953 se bohužel nenašel nikdo, kdo by byl vepsal do kroniky obecní byt' jen jediný řádek. A to navzdory faktu, že osoby zodpovědné za zápisy do obecní kroniky jsou známy. V prvních letech po válce měl být kronikářem obce Čeněk Kvita, od února 1948 pak tehdejší ředitel místní školy a následně po svém odchodu do důchodu v roce 1950 tajemník místního národního výboru Josef Urc.⁸ Ani jeden z nich však v oněch bezesporu poněkud divokých a chaotických letech přicházejících po konci války a zejména po únorovém komunistickém převratu svůj čas psaní kroniky nevěnoval. Je to škoda, protože chybí ucelenější autentické výpovědi přímých účastníků a jen velmi obtížně si lze proto udělat objektivní obrázek o období bouřlivých poválečných změn a vývoje v obci popisovaný z různých úhlů pohledu. Až o dvacet let později, v únoru 1965, využil Místní národní výbor Rybí ustanovení článku XII. tehdejší Směrnice pro vedení kronik a rozhodl, aby období 1945-1953 bylo zaznamenáno souhrnným

⁶ SOkA Nový Jičín, *Obecní kronika MNV Rybí (opis 1930-1953) 1954-1975*. Kronika 1. díl.

Opis v elektronické podobě uložen v Obecním úřadě v Rybí, s. 185. (dále citováno jako Obecní kronika MNV Rybí)

⁷ *Pamětní kniha farnosti Rybské 1898-2010*. Originál uložen v libhošťské faře, s. 76. (dále citováno jako Pamětní kniha farnosti Rybské 1898-2010)

⁸ Obecní kronika MNV Rybí, s. 99.

zápisem.⁹ Byla zřízena zvláštní patnáctičlenná komise vedená předsedou školské komise Bohuslavem Jančaříkem, která dostala zcela speciální úkol: Ve spolupráci s tehdejší kronikářem Jindřichem Horutou „*vypracovat zprávu, která bude ve formě souhrnného zápisu dokumentovat život a osudy občanů za léta 1945-1953 (částečně i za léta okupace)*.“ Komise (nakonec pouze desetičlenná) musela respektovat stanovenou osnovu a závěrečná zpráva vycházela ze „*sdělení občanů – pamětníků, případně funkcionářů z té doby*.“¹⁰ Do obecní kroniky tak dodatečně přibylo celkem 13 stran popisujících na základě výpovědí pamětníků léta 1945-1953.

Také zápisy ve farní kronice samozřejmě mají svůj faktografický a historický význam. Nutně však jsou jednostranně zaměřené a spíše než obecního si všímají farního dění. Události z farního nebo obecního dění se naštěstí často prolínají, takže přestože je nelze pojmout komplexněji z více hledisek, základní fakta postihnout umožňují.

Dodatečné zápisy do obecní kroniky shrnují nejdříve smutnou bilanci válečných let. Za okupace byli popraveni tři rybszí občané: učitel Josef Havrlant v Osvětimi, dělník Adolf Bartoň a rolník Jindřich Havrlant v Ostravě. Další dva věznění občané, důchodce Karel Kvita a zedník Josef Honeš, útrapy přežili. Celkem 18 obyvatel muselo na nucené práce do Říše, přičemž dva z nich se už nevrátili: Ladislav Pustějovský zahynul při náletu a Emil Galia padl jako německý voják.¹¹

Jediný den po osvobození obce, 7. května 1945, se v rybské škole sešlo jedenáct místních občanů (většinou dělníků), kteří ze svého středu vybrali prvního předsedu národního výboru: dělníka Petra Jaška. První schůze nového národního výboru se konala téhož dne odpoledne v kanceláři obecního úřadu ještě za účasti několika členů bývalé obecní rady, kteří byli ovšem ihned zbaveni funkcí a ze schůze vykázáni. Jedním z prvních aktů národního výboru bylo ustavení hlídek občanů z bývalých vojáků a zabavení majetku posledního starosty Lowaka v Sirmých lázních u Nového Jičína.¹²

Krátce po osvobození se v obci obnovila činnost politických stran a masových organizací. Již od 18. května 1945 se začali opět scházet členové Československé strany lidové, komunisté založili místní organizaci KSČ 6. června a Tělocvičná jednota Orel obnovila činnost 8. června. V témže měsíci se ještě aktivizovala Československá sociální demokracie a Dělnická tělocvičná jednota.¹³

⁹ Obecní kronika MNV Rybí, s. 100.

¹⁰ Obecní kronika MNV Rybí, s. 100.

¹¹ Obecní kronika MNV Rybí, s. 101.

¹² Obecní kronika MNV Rybí, s. 103-104.

¹³ Obecní kronika MNV Rybí, s. 105.

Dekretem prezidenta republiky byl 28. října 1945 vyhlášen Zákon o znárodnění průmyslových podniků, bank a pojišťoven. Tento zákon se dotkl i obce Rybí, kde bylo znárodněno kino Sokol, které převzal Československý státní film.¹⁴ První poválečný film se ve znárodněném kině promítal 4. listopadu 1945.¹⁵

Z farní kroniky se zase dovídáme, že vztah místních občanů k víře po válce poněkud ochladl. Lidé se prý věnují více schůzování a sobotním zábavám a svatě víře se odcizují.¹⁶ Pisatel kroniky se rovněž pravidelně zmiňuje o počasí v jednotlivých ročních obdobích. První poválečná zima byla v obci velmi mírná a teploty jen zřídka klesaly na minusové hodnoty.¹⁷ Svým způsobem to bylo štěstí, protože občany trápil nedostatek topiva. Ani prudké teplotní výkyvy nebyvaly něčím neobvyklým. Velikonoce roku 1946 začaly chladnem a sněhem s deštěm na Velký pátek, ovšem Velikonoční pondělí přineslo teplo.¹⁸ Téhož roku se opět zavedl v Československu letní čas, a sice v noci z 5. na 6. května.

První poválečné volby se v Rybí konaly 26. května 1946. Občané moc stran na výběr neměli, z původních politických stran zůstaly povoleny pouze čtyři sdružené v takzvané Národní frontě. Vítězem se v obci stali lidovci, kteří získali 319 hlasů, druzí národní socialisté 188, následovali komunisté se 110 a sociální demokraté se 101 hlasem.¹⁹ Ze srovnání s celkovými volebními výsledky v českých zemích vyplývá, že občané Rybí volili zcela odlišně. Ze 718 platných hlasů získali vítězní lidovci 44,43% a třetí komunisté jen 15,32%. V českých zemích zvítězivší komunisté přitom dosáhli celkem 40,17%, národní socialisté 23,36%, lidovci 20,24% a sociální demokraté 15,58%.²⁰

Obyvatele obce potrápilo jarní sucho, což mělo za následek malou sklizeň obilí i ovoce, které bylo navíc červivé. První větší deště přišly až ve druhé polovině června. Alespoň brambor se urodilo hodně.²¹

Katolické spolky se snažily oživit místní společenský život pořádáním nejrůznějších akcí. Dne 18. srpna 1946 se konala zahradní slavnost obohacená o závodivé hry mládeže a 28. září se místní věřící připojili k pouti na nedaleký vrch Kotouč u Štramberka. Mši tam tehdy sloužil strahovský opat Dr. Jarolímek.²²

¹⁴ Obecní kronika MNV Rybí, s. 106.

¹⁵ Obecní kronika MNV Rybí, s. 111.

¹⁶ Pamětní kniha farnosti Rybské 1898-2010, s. 77.

¹⁷ Pamětní kniha farnosti Rybské 1898-2010, s. 77-78.

¹⁸ Pamětní kniha farnosti Rybské 1898-2010, s. 78.

¹⁹ Pamětní kniha farnosti Rybské 1898-2010, s. 79.

²⁰ VOLBY 1946. Volební výsledky. *Totalita.cz* [online]. 2016 [cit. 2016-01-11].

Dostupné z WWW: http://www.totalita.cz/volby/volby_1946_07.php

²¹ Pamětní kniha farnosti Rybské 1898-2010, s. 79-80.

²² Pamětní kniha farnosti Rybské 1898-2010, s. 80

Krátce po válce se církev potýkala s nedostatkem kněží, kteří rovněž vyučovali náboženství. Rybský kněz tak učil nejen v Rybím, ale také dvakrát týdně v Závišicích, kde rovněž sloužil každou neděli mši svatou.²³

Roky 1945 a 1946 jsou charakteristické i častým stěhováním obyvatel v rámci osidlování pohraničí. Z Rybího se v těchto letech vystěhovalo kolem dvou set lidí. Někteří se přestěhovali do blízkého Nového Jičína a okolních obcí, kde zůstalo mnoho opuštěných domků a selských stavení po uprchlých nebo odsunutých Němcích. Další přesídlili do Jeseníků nebo na Opavsko.²⁴

V prvních poválečných letech se oživovala spolková a farní charitativní činnost. V obci působila pobočka Svazu katolických žen a dívek, Svaz české mládeže (SČM), Orel, Sokol, Skaut a Dělnická tělocvičná jednota (DTJ).²⁵

Rozmary počasí pokračovaly i nadále. Zima přišla roku 1946 velmi brzy, již v říjnu. V prosinci navíc udeřily silné mrazy, které vydržely i přes Vánoce. K tomu se přidaly přívaly sněhu, takže děti si mohly užívat radovánky na sněhu až do března 1947.²⁶

Ve společnosti byla brzy po válce nastolena otázka školské reformy v obnovené Československé republice. Své stanovisko k tomu zaujímala také církev. Na jaře 1947 uspořádala Katolická obec v Rybím shromáždění, ve kterém objasňovala obyvatelstvu školskou problematiku. Hlavním přednášejícím byl předseda Matice Cyrilometodějské – školského spolku v Olomouci Monsignore Dr. Augustin Stancl. O novém školském zákonu promluvil v následujícím duchu: „*Kéž přijde Království Kristovo do našich škol a do naší výchovy.*“²⁷ Jinými slovy církev vyjadřovala značné obavy z pokračující ztráty svého vlivu na vzdělávání dětí a mládeže. Účastníci rybského shromáždění pak schválili odeslání rezoluce na příslušná místa v Praze, ve které zformulovali své katolické požadavky stran školy. Obdobnou rezoluci, adresovanou přímo tehdejšímu ministrovi školství Dr. Jaroslavu Stránskému, zaslaly 9. června 1947 také členky rybské pobočky Svazu katolických žen a dívek.

Církev byla skutečně velmi znepokojena poválečným směřováním naší společnosti a stále citelnějším vytrácením respektu k tradičním křesťanským a mravním hodnotám zejména mezi mládeží. Jednoznačně to dokazuje následující zápis ve Farní kronice z jara 1947: „*Doba masopustní, pak jarní, je plná zábav tanečních, přičemž mládež, požije-li větší množství*

²³ Pamětní kniha farnosti Rybské 1898-2010, s. 81.

²⁴ Obecní kronika MNV Rybí, s. 106.

²⁵ Pamětní kniha farnosti Rybské 1898-2010, s. 82.

²⁶ Pamětní kniha farnosti Rybské 1898-2010, s. 82.

²⁷ Pamětní kniha farnosti Rybské 1898-2010, s. 84.

alkoholu, se velmi kazí a mravně ubíjí, ideály se ztrácejí a životní štěstí podkopává. Mnohého jinocha a dívku svádí k alkoholu i hříchu i dosti velký výdělek v továrně.“²⁸

Třetího srpna 1947 si místní organizace Orla připomenula třicáté výročí založení.²⁹

Celý rok 1947 sužovalo Československo extrémní sucho. Trpěly tím i tradiční zemědělské oblasti (Haná, Slovácko), kam přišly deště až v listopadu. Důsledkem byla velmi nízká úroda obilí. Další problém pro obyvatelstvo představoval nedostatek uhlí.³⁰ V tomto případě se však příroda zachovala milosrdně. Na rozdíl od minulé byla zima 1947/48 neobvykle mírná.

K razantnímu ochlazení – nikoli však klimatickému, ale politickému – došlo v únoru 1948. Toto ochlazení trvalo plně čtyři desítky let a zhatilo nadlouho všechny naděje spojené s navázáním na prvorepublikové demokratické ideály. Za své tak hned v zárodku vzaly i nesmělé úvahy o případné stavbě nového kostela v obci.³¹ Obyvatelům nejen Rybího, ale celé země, nastaly úplně jiné starosti, třebaže to tak v prvních chvílích z povrchního pohledu nijak tragicky možná ani nevypadalo ...

1.2.2 Poúnorové budování socialismu

„V neděli po 25. únoru 1948 byly svolány výbory všech politických stran do hostince na „Fojtství“. Předseda akčního výboru Národní fronty Karel Hynčica (č.p.98) vydal jim pokyny, jakým směrem má být nadále jejich politická práce vedena. Reakcionářů v obci nebylo.“³²

Jak patrně z výše uvedeného, započalo dlouhé období prosazování socialistické a komunistické ideologie ve státě prostřednictvím komunistické strany. Vedoucí úloha komunistické strany byla stvrzena. Nutno připomenout, že zmíněný záznam se v kronice objevil až v rámci souhrnného zápisu s odstupem téměř dvou desítek let, kdy už bylo ze zkušeností jasné, že psát pravdivě nebo otevřeně vyjevit svůj názor se ne vždy musí dotyčnému vyplatit. Těžko usuzovat, jak by onen zápis v kronice vypadal, byl-li by napsán v příslušné době plně emocí. Výsledky voleb z května 1948 totiž poznámce o absenci

²⁸ Pamětní kniha farnosti Rybské 1898-2010, s. 84.

²⁹ Pamětní kniha farnosti Rybské 1898-2010, s. 85.

³⁰ Pamětní kniha farnosti Rybské 1898-2010, s. 85-86.

³¹ Pamětní kniha farnosti Rybské 1898-2010, s. 86.

³² Obecní kronika MNV Rybí, s. 106.

reakcionářů v obci zrovna nenahrávají. Jak jinak si totiž vyložit, že z 684 oprávněných voličů vhodilo do volební urny v Rybím plných 394 občanů – tedy 57,6% – bílý hlasovací lístek?³³

Volby v roce 1948 v Rybím nepřinesly přesvědčivé vítězství kandidátům Národní fronty, jak bylo v jiných místech Československa obvyklé. Při 100% volební účasti získali kandidáti NF jen 270 hlasů (39,5%), 20 hlasů zůstalo neplatných.³⁴ Nadpoloviční většina občanů Rybího se s idejemi takzvaného „*vítězného února*“ vůbec neztotožnila. Toto zřetelné vyjádření nesouhlasu mělo ovšem na další směřování obce, natož společnosti, pramalý vliv ...

Prezident Beneš se sice ještě naposled pokusil komunistům vzdorovat, když odmítl podepsat takzvanou Ústavu 9. května, která de facto legalizovala pošlapání všech demokratických zásad, jenže ani tímto aktem nic na novém směřování Československa nezměnil. Měsíc na to abdikoval a byl v čele státu nahrazen Klementem Gottwaldem. Třetího září 1948 Edvard Beneš zemřel.

Rok 1948 byl obecně velice neklidný, což zaznamenává i rybská farní kronika. Ve světě panují různé názory na uspořádání a hospodaření, znovu sílí obavy z možné další války. Hospodářský život je zcela podřízen státnímu plánování rozpracovanému do detailu na jednotlivé kraje.³⁵ Také místní rolníci museli odevzdávat obilí, maso a hospodářské výrobky. Od podzimu 1945 existoval Jednotný svaz československých zemědělců, který velice aktivně agitoval ve prospěch společného hospodaření, ale u rybských soukromě hospodařících zemědělců mnoho pochopení nenalézal. Dodávkovou povinnost sice rolníci většinou plnili a o nové formy hospodaření se zajímali, ovšem svého soukromého vlastnictví se vzdát nechtěli.³⁶

V obci panoval čilý stavební ruch. Řada domků a stavení byla nově opravena a nezapomínalo se ani na modernizaci obce. V průběhu let 1948 až 1951 se rozšířil místní vodojem, roku 1949 se otevřelo nové fotbalové hřiště a od roku 1948 probíhala dobrovolná sbírka mezi občany za účelem zřízení místního rozhlasu. Peníze přibývaly pomalu, takže k samotné realizaci mohlo dojít až v roce 1952.³⁷

Razantní potírání jiných než socialistických či komunistických myšlenek na sebe nenechalo dlouho čekat. Už od 1. ledna 1949 bylo úředně zastaveno vydávání všech katolických časopisů.³⁸ Církev se stala jedním z hlavních nepřátel nové republiky. Přesto se roku 1949 aspoň podařilo zakoupit pro místní kostelní varhany elektrický ventilátor.³⁹ Na

³³ Vhozením bílého hlasovacího lístku vyjadřoval volič ve volbách svůj nesouhlas s navrženým kandidátem.

³⁴ Obecní kronika MNV Rybí, s. 107.

³⁵ Pamětní kniha farnosti Rybské 1898-2010, s. 88.

³⁶ Obecní kronika MNV Rybí, s. 107-108.

³⁷ Obecní kronika MNV Rybí, s. 108.

³⁸ Pamětní kniha farnosti Rybské 1898-2010, s. 89.

³⁹ Pamětní kniha farnosti Rybské 1898-2010, s. 89.

sklonku roku 1949 byl také schválen nový rodinný zákon, takže počínaje 1. lednem 1950 přestal být církevní sňatek jediným právním aktem postačujícím k uzavření manželství. Civilní sňatek se stal povinným. „*Vše se vrátilo o deset let nazpátek a život se stává podobným letům 1939-45*“, konstatuje smutně farní kronikář.⁴⁰

Čím dál těsnější vazbu Československa k Sovětskému svazu podporovaly také snahy o rozšíření znalosti ruštiny i mezi nejširšími vrstvami obyvatelstva. Také v Rybí byl ve školním roce 1949/50 zřízen takzvaný Lidový kurs ruštiny pro dospělé. Značný počáteční zájem ovšem postupně slábl a kurs nakonec úplně zanikl.⁴¹

Zřejmě nejvýznamnější událostí roku 1950 se pro Rybí stala oprava věže a střechy kostela. Z věže byl sňat kříž a poté v továrně Tatra v Kopřivnici pocínován a pochromován. Makovice se nově natřela.⁴² Při nové montáži se do makovice zpět vložily nejen v ní nalezené památeční dobové zápisy a artefakty, ale také věci nové dokumentující období počínajících padesátých let minulého století.

Mateřská škola, která se v obci otevřela na začátku roku 1949 pod správou školy, se ve školním roce 1950/51 osamostatnila.⁴³ Blíže se této důležité události věnuje samostatná kapitola v dalším textu práce.

Počátkem padesátých let zintenzivnila komunistická vláda pronásledování a potírání všeho církevního. Rybské farnosti se sice politické procesy proti církevním představitelům nedotkly, ale z farní kroniky lze vyčíst neskrývané obavy z popisovaných událostí. Dochází k velkým změnám v životě katolických klášterů. Některé z nich musely být odevzdány státu a začaly sloužit účelům zcela odlišným a vzdáleným původně duchovním, řeholníci a řeholnice byli shromážděni do těch několika mála přeživších klášterů. S několika představenými byly dokonce započaty soudní procesy. Ty se nevyhnuly ani celé řadě kněží.⁴⁴

Roku 1950 mohli také rybsští občané pozorovat na obloze ne zrovna obvyklé přírodní úkazy. Ve dnech 24. ledna a 20. února byla na nebi k vidění polární záře a 2. dubna bylo možno pozorovat zatmění měsíce.⁴⁵

Mírná zima 1950/51 zmírnila dopady nedostatku uhlí na topení. To bylo pouze na příděl, a to ještě jen méně kvalitní hnědé.⁴⁶

⁴⁰ Pamětní kniha farnosti Rybské 1898-2010, s. 93.

⁴¹ Obecní kronika MNV Rybí, s. 110.

⁴² Pamětní kniha farnosti Rybské 1898-2010, s. 95.

⁴³ Obecní kronika MNV Rybí, s. 110.

⁴⁴ Pamětní kniha farnosti Rybské 1898-2010, s. 96.

⁴⁵ Pamětní kniha farnosti Rybské 1898-2010, s. 94 a 96.

⁴⁶ Pamětní kniha farnosti Rybské 1898-2010, s. 97.

Někdy počátkem listopadu 1951 se betonoval nový most přes potok u Fojtství. Blízká fara tím získala krásnější prostranství.⁴⁷

Farní kronika zmiňuje také statistiky týkající se počtu svateb, pokřtěných a zemřelých v tom kterém roce. Přes silící nátlak vládnoucí komunistické ideologie se rybský občané nijak víry a tradičních křesťanských zvyků nezříkali. Zatímco v roce 1949 bylo v rybském kostele pokřtěno 30 dětí, v roce 1951 se počet pokřtěných nijak podstatně nesnížil, ba naopak (celkem 34 pokřtěných).⁴⁸

Neradostná padesátá léta vůbec nenahrávala kronikářským zápisům. Ty se ve farní kronice většinou omezovaly na zápisy ohledně počasí, takže mají vypovídací hodnotu spíše z hlediska meteorologického. Zemědělství začínalo pozvolna skomírat z důvodu úbytku pracovních sil. Lidé dávali přednost práci v továrnách, takže mnohdy nebylo sil ani času postarat se o úrodu brambor, která třeba v roce 1952 zůstala zčásti v zemi. Na vině bylo ovšem taky počasí.⁴⁹

Téhož roku se mezi dobyt看em objevila v části obce slintavka a kulhavka, což bylo vhodnou záminkou pro zvěrolékaře zakázat dětem chodit do školy a dospělým do kostela. V prosinci byl dokonce vydán obdobný příkaz i v okolních obcích (Sedlnice, Bartošovice), takže věřící se nemohli účastnit adventních bohoslužeb a místní kostely zely prázdnotou. Pouze 25., 26. a následně od 31. prosince mohly být mše opět slouženy, ale před kostely se objevily pytle s chlorovým vápnem kvůli dezinfekci. K dalšímu rozšíření nemoci mezi dobyt看em naštěstí nedošlo.⁵⁰

Ani Rybí se počátkem padesátých let minulého století nevyhnul trend přejmenovávání nejrůznějších institucí. Z názvu místní knihovny tak zmizelo jméno Františka Palackého a významný obecní kulturní stánek získal ideologicky vhodnější pojmenování *Lidová knihovna*.⁵¹

V březnu roku 1953 zemřeli krátce po sobě Stalin a Gottwald. „*Dne 5. března 1953 zemřel největší genius světa J. V. Stalin. Všechen lid oplakává jeho ztrátu. V obci byla smuteční tryzna v sále MNV,*“ zapsal Jaroslav Žárský do školní kroniky a pokračoval: „*Za několik dnů zasáhla nás nová krutá rána. Dne 14. března 1953 zemřel nám nejbližší a nejdražší soudruh prezident Klement Gottwald. Celá naše vlast zahalila se do smutečního roucha. Pohřeb konal se dne 19. března. Průběh byl vysílán rozhlasem a dětmi i občany*

⁴⁷ Pamětní kniha farnosti Rybské 1898-2010, s. 98.

⁴⁸ Pamětní kniha farnosti Rybské 1898-2010, s. 93 a 98.

⁴⁹ Pamětní kniha farnosti Rybské 1898-2010, s. 100.

⁵⁰ Pamětní kniha farnosti Rybské 1898-2010, s. 100.

⁵¹ Obecní kronika MNV Rybí, s. 111.

*poslouchán v sále MNV, kde ředitel Jar. Žárský přednesl pietní vzpomínku.*⁵² Daleko více ovšem na obyvatele nejen Rybího dopadla měnová reforma, která 1. června 1953 doslova ze dne na den znehodnotila úspory všem občanům. Přestože se do poslední chvíle zdůrazňovala z nejvyšších míst stabilita a pevnost měny, opak byl pravdou. Podle nejhoršího scénáře byly peníze měněny až v kursu 50:1 a řadě lidí tak zůstaly pouze oči pro pláč.⁵³ A to vše jen 2 týdny po neuvěřitelném návratu zimy, kdy po rybské pouti v noci z 10. na 11. května udeřily překvapivé mrazy a kvetoucí stromy zasypaly přivaly sněhu. Pod tíhou sněhu praskaly větve, a přestože se lidé snažili sních shazovat, mnohé větve nebylo možno zachránit. Sněžilo prakticky na celém území Moravy i v Čechách.⁵⁴

K dalšímu potírání křesťanství došlo od počátku školního roku 1953/54. Vyučování náboženství omezilo svým nařízením církevní oddělení ONV v Novém Jičíně na pouhé 3 hodiny týdně, a to ještě jen pro některé ročníky. Pro děti v první třídě (a také v osmé, což se ovšem rybské malotřídky netýkalo) byly hodiny náboženství zrušeny úplně.⁵⁵

Rozmary počasí pokračovaly i počátkem roku 1954. Po mírném průběhu zimy uhodily na konci ledna tuhé mrazy, které se blížily téměř k -30°C .⁵⁶

Už od počátku roku se v Rybí, stejně jako po celém Československu, připravovaly volby do národních výborů. Podle nových návrhů zákona o národních výborech měli být do národních výborů voleni členové přímo občany příslušných volebních obvodů. To vše podle hesla „*Lid je zdrojem veškeré státní moci*“.⁵⁷ Samotné volby se konaly 16. května 1954 a předsedou MNV byl zvolen Jaroslav Drápala.⁵⁸

Ještě před volbami se v obci konala řada kulturních a společenských akcí. Bezesporu nejvýznamnějším se pro Rybí stalo otevření nové tělocvičny v Sokolovně. Místní tělocvičná jednota Sokol uspořádala při příležitosti zahájení provozu dne 13. února 1954 tělovýchovný večer, kde svou sestavu předvedlo krajské družstvo mužů z Ostravy. O akci referoval i krajský tisk, jehož zástupce se slavnostního otevření tělocvičny rovněž zúčastnil.⁵⁹

Při pročítání zápisů v obecní kronice, jichž se od roku 1954 ujal Jindřich Horuta (č. p. 167)⁶⁰ si nelze nevšimnout skutečně pestrého společenského života, který v obci v roce 1954

⁵² *Školní kronika 1800-1962*. Originál uložen v ředitelství Základní školy Adolfa Záborského v Rybí, s. 302. (dále citováno jako *Školní kronika 1800-1962*)

⁵³ Pamětní kniha farnosti Rybské 1898-2010, s. 101.

⁵⁴ Pamětní kniha farnosti Rybské 1898-2010, s. 102.

⁵⁵ Pamětní kniha farnosti Rybské 1898-2010, s. 102.

⁵⁶ Pamětní kniha farnosti Rybské 1898-2010, s. 103.

⁵⁷ Obecní kronika MNV Rybí, s. 113.

⁵⁸ Obecní kronika MNV Rybí, s. 115.

⁵⁹ Obecní kronika MNV Rybí, s. 114.

⁶⁰ Obecní kronika MNV Rybí, s. 113.

panoval. Třináctého března mohly zejména ženy navštívit přehlídku odívání družstva Jednota, kterou následující den doplnily prodejní trhy zboží z přehlídky. Tržba dosáhla úctyhodných 100 000 Kč. Ještě před květnovými volbami se uskutečnilo několik divadelních představení, ve kterých účinkovaly ochotnické soubory ze Štramberka a ze Závodního klubu TONAK Nový Jičín. Ani členové místního divadelního kroužku při Osvětové besedě nezůstali stranou a hned dvakrát předvedli v Sokolovně Molièrovu veselohru *Chudák manžel*. Se stejným představením sklidili úspěch koncem března také v sousedních Závašicích. Pravděpodobným vrcholem divadelní sezóny se nejspíš staly hry *Jessie jde o život*, *Slaměný klobouk* a *Evžen Oněgin* v provedení herců Beskydského divadla z Nového Jičína.⁶¹

Při příležitosti devátého výročí osvobození obce upravili manželé Horutovi (č. p. 167) prostranství u pomníku padlých, za což získalo Rybí na okresním aktivu osvětových pracovníků hodnocení *Vzorná obec*.⁶²

Omezování práv soukromého vlastnictví a potírání soukromého podnikání si začínalo vybírat svou daň. Místní kovář Alois Marek zemřel a zemědělci tak byli nuceni hledat někoho k opravám náradí po okolních obcích. MNV sice žádal okresní národní výbor o přidělení kováře, ale žádosti nebylo vyslyšeno. Krajský národní výbor zase nepovolil rolníkovi Karlu Havrlantovi vytěžit dřevo z vlastního lesa k opravě spadlého krovu stodoly.⁶³

Nepřízeň počasí negativně ovlivnila roku 1954 polní hospodářství. Plných 18 rolníků nemohlo kvůli napadení nebo polehnutí obilovin splnit povinné dodávky.⁶⁴ Plán odvodů roku 1954 byl 1330 q, přičemž odvedeno bylo jen 870 q (65%). I tak to bylo ovšem procentuálně lepší než rok předtím, kdy místní zemědělci odvedli 850 q (50% plánu). A to nebylo vše. Na podzim vypukl v obci drůbeží mor, kterému padlo za oběť plných 900 slepic.⁶⁵ V rámci statistiky uvedme, že v obci bylo v roce 1954 evidováno 2210 kusů drůbeže, takže ztráty představovaly více než 40%. Jen pro úplnost dodejme, že v Rybí bylo dále 475 kusů hovězího dobytka, 360 prasat, 32 prasnic a 60 koní.⁶⁶

Přes tyto problémy nijak neskomíral společenský život. Radostné nadšení z *budování světlých zítřků* stále nevyprchalo. V létě probíhaly v obci různé akce – například *Družstevní den* spojený se *Dnem tělovýchovy*, který plynule přešel na sklonku srpna v dožínkovou slavnost.⁶⁷ V září bylo zase v Sokolovně uspořádáno zábavné pásmo *V dobré notě po robotě*,

⁶¹ Obecní kronika MNV Rybí, s. 114-115.

⁶² Obecní kronika MNV Rybí, s. 115.

⁶³ Obecní kronika MNV Rybí, s. 117-118.

⁶⁴ Obecní kronika MNV Rybí, s. 118.

⁶⁵ Obecní kronika MNV Rybí, s. 120.

⁶⁶ Obecní kronika MNV Rybí, s. 121.

⁶⁷ Obecní kronika MNV Rybí, s. 118.

ve kterém účinkovala hudba Sboru národní bezpečnosti z Ostravy, kouzelník nebo tehdy velice známý havíř Slivka také z Ostravy. Na tuto estrádu byli pozvaní ti nejlepší pracovníci z obce.⁶⁸

Na podzim se konaly další volby, tentokrát do Národního shromáždění. Účast občanů obce byla téměř stoprocentní – ze 749 voličů odevzdalo svůj hlas 744, přičemž 712 z nich (96,22%) se vyslovilo pro kandidáta pana (či lépe řečeno *soudruha*) Kuboše.⁶⁹ Volební revolta roku 1948, kdy s kandidáty NF nesouhlasila nadpoloviční většina občanů, byla zapomenuta ...

Ani sportovně založení obyvatelé nepřišli roku 1954 zkrátka. Přeboru mužů a žen ve sportovní gymnastice sokolských jednot Ostrava a Praha, který se v rybském Dělnickém domě konal v listopadu, byl přítomen i mistr světa ve sportovní gymnastice Leoš Sotorník.⁷⁰

Během celého roku zvelebovali občané brigádnickou činností obec. Upravili mimo jiné cestu na horní konec a položením rour kolem okresní silnice přispěli k částečné kanalizaci.⁷¹

Bohatý společensko-kulturní život obce pokračoval i v roce desátého výročí osvobození Československa. V jubilejním roce bylo v obci uspořádáno 99 kulturních a osvětových akcí a v místním kině bylo promítnuto 54 filmů, které shlédlo 11 550 diváků (což dává z dnešního hlediska slušný průměr skoro 214 diváků na představení). A to průměrnou návštěvnost zhoršovaly filmy sovětské, které z promítaných titulů tvořily sice téměř polovinu (26 filmů), ale shlédlo je jen 3600 osob – jinými slovy přibližně 138 diváků na jedno představení, což je ovšem i tak hezké číslo.⁷²

Osvětová beseda Rybí získala roku 1955 3. místo v okresní soutěži zaměřené na kulturní a osvětovou činnost. Soutěže se zúčastnilo všech 51 obcí okresu Nový Jičín a místní osvětová místnost obdržela za úspěch v soutěži hodnotné vybavení: velkou skříň, 3 knihovničky, 3 stoly a k tomu 30 židlí. Klíčem k úspěchu byla především aktivní práce knihovny v čele s vedoucím Vojtěchem Kvitou (č. p. 167). Místní knihovna shromažďovala roku 1955 celkem 969 svazků a evidovala 181 místních registrovaných čtenářů, jejichž počet výpůjček dosáhl 1780 titulů.⁷³

⁶⁸ Obecní kronika MNV Rybí, s. 119.

⁶⁹ Obecní kronika MNV Rybí, s. 119.

⁷⁰ Obecní kronika MNV Rybí, s. 119.

⁷¹ Obecní kronika MNV Rybí, s. 120.

⁷² Obecní kronika MNV Rybí, s. 122-123.

⁷³ Obecní kronika MNV Rybí, s. 123.

Dne 7. června 1955 zemřel poměrně v mladém věku Petr Kvita (č. p. 84). Tento bývalý obchodník zastával v období 1946-48 funkci předsedy MNV za Československou stranu lidovou a po řadu let působil v nejrůznějších obecních funkcích.⁷⁴

Místní sokolská jednota se aktivně zúčastňovala příprav na I. celostátní spartakiádu, které se v červenci v Praze zúčastnilo celkem 32 rybských cvičenců.⁷⁵

Drsné praktiky komunistického režimu zasáhly tvrdě také obec Rybí. Všichni místní soukromě hospodařící rolníci i nadále odmítali politiku kolektivizace zemědělství a bojkotovali snahy o založení zemědělského družstva. Někteří z nich ani neplnili předepsané odvodové kvóty, přede všemi pak Karel Havrlant (č. p. 1). Vysloužil si za to v září 1955 trest odnětí svobody na jeden a půl roku a propadnutí poloviny majetku ve prospěch státu reprezentovaného Československými státními statky Nový Jičín, oddělením Bartošovice. Navíc mu byl na 10 let zakázán pobyt v Rybím, na což rodina reagovala odstěhováním se do blízké Sedlnice. Tento případ značně rozčeřil relativně klidné poměry v obci a vyvolal vášnivé diskuse na téma přiměřenosti či protiprávnosti tvrdého trestu.⁷⁶

V únoru roku 1956 překvapily obec opět třeskuté mrazy, kdy rtuť teploměru klesla až k minus 30⁰C.⁷⁷

Nátlak směřující k založení jednotného zemědělského družstva se vystupňoval na jaře a neustával po celý rok 1956. Místní rolníci však zůstávali stále neoblomní a nenechali se přesvědčit ani po exkurzích do okolních prosperujících družstev v Jeseníku nad Odrou a Mankovicích. Naopak argumentovali neuspokojivými výsledky družstev v blízkých vesnicích (Žilina u Nového Jičína, Ženklava, Sedlnice) a poukazovali na fakt, že ani v řadě jiných okolních obcí družstva také dosud nevznikla (Libhošť, Příbor, Kopřivnice, Závišice aj.). Zastáncům kolektivizace nenahrával ani fakt, že propadnutý majetek odsouzeného sedláka Havrlanta, který byl převzat státním statkem, nejenže nevzkvétal, ale naopak značně chátral.⁷⁸

U občanů se začínala projevat deziluze z dalšího směřování společnosti. Až dosud velmi aktivní společenský život se z obce pozvolna vytrácel. Zatímco za první republiky a ještě krátce po válce působily v obci hned čtyři divadelní soubory a dvě loutkové scény, v roce 1956 tu už byl soubor pouze jediný, který navíc dokázal toho roku sehrát jen jedno

⁷⁴ Obecní kronika MNV Rybí, s. 125-126.

⁷⁵ Obecní kronika MNV Rybí, s. 125.

⁷⁶ Obecní kronika MNV Rybí, s. 124.

⁷⁷ Pamětní kniha farnosti Rybské 1898-2010, s. 105.

⁷⁸ Obecní kronika MNV Rybí, s. 128-129.

představení. Trpěly tím hlavně děti, jejichž rodičům zůstaly jen vzpomínky na pravidelná nedělní loutková představení.⁷⁹

Obecní kronika sice uvádí v roce 1956 celkem 115 akcí, tedy o 16 více než roku předchozího, ovšem zjevně jsou zahrnuty i zájezdy nebo abonentní vstupenky na divadelní představení do Ostravy, Kopřivnice nebo Nového Jičína. Z vlastních obecních akcí je za rok 1956 zmíněno jen 10 zemědělských přednášek (směřujících evidentně hlavně k přesvědčení místních sedláků založit družstvo), 2 cestopisné, 1 zdravotnickou, 6 dalších, 10 besed o knize pro mládež nebo dospělé a 1 besedu pro členy Československého svazu mládeže. Bylo uspořádáno také 18 výstav, z toho 16 knižních, 1 výstava ovoce a 1 zemědělská.⁸⁰

V květnu 1956 přešel do majetku MNV Katolický dům (dřívější obecní hostinec). Kolem Sokolovny se vybudovala kanalizace a na katastru obce se postavily stožáry vysokého napětí mezi Suchdolem a Brušperkem a vodovodní trasa Bernartice – Rybí – Kopřivnice. Obě stavby ovšem vyvolaly značnou nevoli u majitelů dotčených pozemků. Došlo také na rekonstrukci silnice Rybí – Štramberk – Závěšice, při níž vzalo zasvě švestkové stromořadí po stranách staré silnice a několik vzrostlých stromů u kostelíku sv. Kateřiny. U téhož kostelíku se vystavěla podpůrná zeď zabraňující sesuvu půdy. Nový vzhled získalo také někdejší pohostinství Jednota.⁸¹

Rybí podalo žádost o zřízení poštovního úřadu, jenže ta byla zamítnuta s argumentem, že není dosud možné zřizovat poštovní úřady ve vzdálenosti menší než 3 km od sebe.⁸² Občané tak museli i nadále chodit na poštu do Štramberka. Obyvatelé obce si ovšem mohli vybírat ze dvou obchodů provozovaných Lidovým spotřebním družstvem Jednota. Jedna z prodejen nabízela také různé hospodářské potřeby, nábytek s bytovými doplňky, elektrospotřebiče a dokonce stavební materiál, kterého byl ovšem trvalý nedostatek.⁸³

K velkým úspěchům roku 1956 patřilo ocenění Tělovýchovné jednoty Sokol Rybí, která byla první v okrese a trvale patřila mezi nejlepší v kraji. Nejvíce se na dobrých výsledcích podílel náčelník jednoty Karel Horuta (č. p. 216).⁸⁴

Od 1. ledna 1957 měla přejít správa všech hřbitovů pod národní výbory. Dosavadní správce – tedy farní úřad – měl podle státních předpisů vyřešit všechny dlužné poplatky za hroby nejpozději ke dni předání hřbitova. Hlavně zásluhou místního faráře pana Karla

⁷⁹ Obecní kronika MNV Rybí, s. 130.

⁸⁰ Obecní kronika MNV Rybí, s. 131-132.

⁸¹ Obecní kronika MNV Rybí, s. 132-133.

⁸² Obecní kronika MNV Rybí, s. 136.

⁸³ Obecní kronika MNV Rybí, s. 134-135.

⁸⁴ Obecní kronika MNV Rybí, s. 135.

Šamárka se dlužný obnos podařilo zajistit.⁸⁵ Pan farář navíc zakoupil na všechny chodníky mezi řadami hrobů cementové dlaždice a od září do listopadu 1956 organizoval a dohlížel na brigádnickou činnost při zvelebování hřbitova. Téměř každá rybská domácnost vyslala někoho ze svého středu na alespoň půldenní brigádu, takže k Dušičkám byl hřbitov nejenže nově upraven chodníky mezi řadami hrobů, ale také opatřen drenážkami kolem celého kostela. O všechny práce se kromě důstojného pána Šamárka zasloužili zejména pánové Jan Bradáč a Bohuslav Kelnar, který sice pracoval jako průvodčí vlaku, ale jelikož se vyučil kameníkem, mohlo být jeho původní profese využito při úpravě pomníků a ráků. Osmého ledna 1957 byl hřbitov protokolárně předán do správy MNV, ovšem vlastníkem zůstala katolická církev.⁸⁶

Podle doporučení Ministerstva školství a kultury se měl vždy po deseti letech v kronice nově vylíčit stav a poloha obce. K 1. lednu 1957 mělo Rybí 250 domovních čísel a 1208 obyvatel české národnosti, kteří převážně pracovali v okolních strojírenských podnicích.⁸⁷

Prvního dubna 1957 převzal MNV od Čs. státního filmu místní kino, ve kterém se promítala každou neděli dvě představení. V roce 1957 je shlédlo celkem 11 000 diváků, kteří dávali jednoznačnou přednost filmům českým.⁸⁸

V květnu se po 3 letech konaly volby do místních, okresních a krajských národních výborů. Za nového předsedu MNV byl v Rybím zvolen Jindřich Bartoň.⁸⁹

Na polích a statcích i nadále hospodařili soukromí zemědělci, což se ovšem mělo velmi brzy změnit. Pátého září 1957 bylo i v Rybím založeno Jednotné zemědělské družstvo. Na ustavující schůzi se do družstva přihlásilo 45 zemědělců s 261 ha půdy. Za prvního předsedu byl zvolen Jindřich Bartoň (č. p. 30). V oné době se volili nejen předseda a členové představenstva, ale také agronom (Josef Havrlant, č. p. 9) a zootechnik (Jan Bajer, č. p. 123).⁹⁰ Založení družstva se setkalo s rozporuplnou odezvou. Ti, co do družstva nevstoupili, častovali nové družstevníky posměšky a pochybovali o schopnosti družstva postarat se zejména o dobytek. Přes tyto spory se do konce roku 1957 družstvo rozrostlo o dalších 12 členů a hospodařilo na pozemcích o výměře 301 ha. Jedním z prvních kroků JZD bylo

⁸⁵ Obecní kronika MNV Rybí, s. 133.

⁸⁶ Pamětní kniha farnosti Rybské 1898-2010, s. 108.

⁸⁷ Obecní kronika MNV Rybí, s. 137-138.

⁸⁸ Obecní kronika MNV Rybí, s. 146.

⁸⁹ Obecní kronika MNV Rybí, s. 142.

⁹⁰ Obecní kronika MNV Rybí, s. 139.

scelování a vyměňování pozemků a rozorávání mezí. Byla také zahájena stavba střediska živočišné výroby.⁹¹

Měsíc září byl pro historii obce významným i ze sportovně motoristického hlediska. Ve dnech 14. až 15. září se totiž poprvé pořádaly na silničním okruhu Rybí – Závašice – Štramberk závody, kterých se zúčastnilo asi 60 motocyklů a 7 automobilů. Závody se jely jako přebor Moravy pod názvem „Závod pod Štramberskou trúbou“. Aniž to tenkrát kdokoli tušil, založila se tím mnohaletá tradice, která si postupně vybudovala mezinárodní věhlas. První ročník startoval a měl cíl u domku pana Oty Hyvnara na silnici při výjezdu z obce směrem na Závašice. Závod se setkal s dobrou odezvou, třebaže byl často narušován deštěm.⁹²

V posledních měsících roku 1957 zesílil boj proti zvýšené konzumaci alkoholu zejména mezi mládeží. Snahy o potírání alkoholismu byly jistě chvályhodné, ovšem způsoby tohoto boje jen podtrhují absurditu padesátých let, což dokládají i poněkud úsměvné řádky v obecní kronice: „*Můžeme se těšit z toho, že naše mládež chodí slušně oblečená, je zdravá a krásná. Zvyšování životní úrovně by se ovšem nemělo projevovat velikou konzumací alkoholu (tím méně u mládeže). Tato situace není jen v naší obci. Vláda republiky ukládá příslušným ministerstvům, výrobním podnikům i obchodním složkám snížit výrobu a odbyt alkoholických nápojů a zvýšit spotřebu nápojů nealkoholických. Vedoucí činitelé složek Nár. fronty by měli v této věci učinit rázné opatření. Nejvíce ovšem záleží na vedoucích a personálu výčepních provozoven, kteří by měli důsledně odmítat prodej alkoholu mládeži, nehledět jen na plnění a překračování plánu tržby.*“⁹³

Pro úplnost lze k roku 1957 ještě dodat, že 13. listopadu zemřel prezident Antonín Zápotocký. V čele státu jej nahradil Antonín Novotný. Pár dní nato, 25. listopadu, se v obci konala veřejná schůze k dopisu ÚV KSČ „*Za dovršení socialismu v naší vlasti*“. Co si rybští občané o dovršení socialismu mysleli, ilustruje nejlépe jejich účast – na schůzi jich přišlo jen 23. Kolik z nich bylo povinně se účastnících funkcionářů, kronika neuvádí ...⁹⁴

Od 11. prosince 1957 se věřicím v obci začal věnovat jako administrátor a duchovní správce P. Otakar Tomáš. Bylo mu tehdy 44 let a do Rybí přišel z farnosti Těškovice v okrese Opava.⁹⁵

S 1. lednem 1958 přešel do správy národního výboru místní vodovod.⁹⁶ V lednu začal MNV vydávat ve spolupráci s osvětovou besedou časopis „*Štika*“, který referoval měsíčně o

⁹¹ Obecní kronika MNV Rybí, s. 140.

⁹² Obecní kronika MNV Rybí, s. 148.

⁹³ Obecní kronika MNV Rybí, s. 141.

⁹⁴ Obecní kronika MNV Rybí, s. 145.

⁹⁵ Pamětní kniha farnosti Rybské 1898-2010, s. 111.

událostech v obci i ve státě.⁹⁷ V dubnu byl v obci zřízen okrsek Veřejné bezpečnosti a okrskovým zmocněncem byl jmenován příslušník SNB staršina Melčák z č. p. 128.⁹⁸

Následujícího měsíce byli zvoleni do funkce občanských kontrolorů pánové Kelnar a Kvita, kteří měli za úkol dohlížet na maloobchodní provozovny a sledovat dodržování cen, kvality a váhy prodávaného zboží, jakož i na hygienu.⁹⁹

Na jaře 1958 byla otevřena drůbežárna pro zhruba 600 nosnic.¹⁰⁰

V noci z 18. na 19. srpna postihly novojičínský okres katastrofální povodně vyvolané prudkou bouří s průtrží mračen. Nejvíce postiženými byly obce Hodslavice, Bludovice a Kunín, kde bylo zaplaveno několik set domů. Povodeň si vyžádala i dva lidské životy. Rybí se živelná pohroma naštěstí vyhnula. Rybští dobrovolní hasiči pomáhali po dva dny v postižených oblastech při čistění sklepů a studen.¹⁰¹

Místní JZD uzavřelo v červenci na pokyn ONV družbu se zemědělským družstvem ze slovenské obce Bela v okrese Martin. Okresní národní výbor uděloval nejen poněkud absurdní příkazy ohledně družební činnosti, ale rozhodoval i o osudu dospívajících dětí družstevníků. Chtěl-li potomek družstevníka pracovat v továrně místo v JZD, musel si vyžádat povolení k přestupu do průmyslu od ONV. Ne každému bylo vyhověno.¹⁰²

Družstevníci jen obtížně zvládali zemědělské práce. Na pomoc jim museli často přispěchat brigádníci v rámci takzvaných národních směn na senoseč, svoz obilí nebo sběr brambor. Využívalo se i pomoci školáků při sběru mandelinky, při žňových pracích nebo při sklizení brambor. Přes dílčí problémy bylo hospodaření JZD označeno v prvním roce za dobré a plán se podařilo splnit. V létě se započalo se stavbou kravína pro 96 dojnic, při které zastávaly zednické práce i družstevnice. JZD získalo roku 1958 nejprve motocykl Pionýr a na podzim pak nový traktor Zetor 25. V té době se do družstva zapojilo už 125 členů a výměra dosáhla 405 hektarů.¹⁰³

Ne všechno se v obci onoho roku podařilo. ONV například zamítl žádost o zřízení plynové přípojky do Rybí, kterou zdůvodnil nedostatkem materiálu a velkou vzdáleností obce od hlavního potrubí.¹⁰⁴ Převažovaly však klady. Znovu byla otevřena holičská provozovna v bývalém holičství Petra Purmenského (č. p. 55), vyměnila se okna a opravil komín, střecha

⁹⁶ Obecní kronika MNV Rybí, s. 153.

⁹⁷ Obecní kronika MNV Rybí, s. 155.

⁹⁸ Obecní kronika MNV Rybí, s. 156.

⁹⁹ Obecní kronika MNV Rybí, s. 156.

¹⁰⁰ Obecní kronika MNV Rybí, s. 149.

¹⁰¹ Obecní kronika MNV Rybí, s. 158-159.

¹⁰² Obecní kronika MNV Rybí, s. 150.

¹⁰³ Obecní kronika MNV Rybí, s. 149-153.

¹⁰⁴ Obecní kronika MNV Rybí, s. 154.

a částečně interiér kulturního domu, v jehož levé části byl původní byt adaptován na kanceláře MNV a JZD. Prvního července 1958 se v Rybí konečně otevřel dlouho očekávaný poštovní úřad, jehož vedoucí se stala paní Taťána Hubálková z Nového Jičína. Také ve škole se opravil ředitelský byt. MNV zřídil v bývalém stolařství Josefa Rašky stolařskou provozovnu a začala se opravovat cesta na horní konec obce.¹⁰⁵

Opravy se dočkala také fara, dostala nové dveře, okna, dlažbu na chodbě a parkety do pokojů.¹⁰⁶

Opravený kulturní dům byl slavnostně otevřen 31. ledna 1959 uspořádáním estrády s taneční zábavou.¹⁰⁷

Po mírné zimě se nezvykle brzy, už 28. února, ohlásilo přiletím špačků jaro roku 1959. Druhého března byla zaznamenána teplota 26⁰C a v prvních dvou dubnových týdnech dokonce rekordních 32⁰.¹⁰⁸ Teplé počasí nahrávalo dostavbě kravína, ale s otevřením se muselo počkat až do léta.¹⁰⁹

Ráno 17. dubna projížděl slavnostně vyzdobenou obcí při své návštěvě Severomoravského kraje prezident republiky Antonín Novotný. Žáci místní školy se rozestavili podél silnice od Fojtství až po Sokolovnu a mávali.¹¹⁰

Stát měl zájem o zvýšení porodnosti a oceňoval zasloužilé matky odznaky mateřství. V Rybí dostala odznak mateřství I. stupně za více než 10 dětí paní Milada Hanzelková (č. p. 71), odznak II. stupně za 8-10 dětí paní Jindřiška Čípová (č. p. 174), Terezie Kvitová (č. p. 107) a Anna Glogarová (č. p. 93), dalších 39 matek pak obdrželo odznak mateřství III. stupně za 5-7 dětí.¹¹¹

V obci se znovu obnovily řemeslné činnosti, byt' pod záštitou provozoven MNV nebo JZD. MNV odkoupil stroje od bývalých majitelů – namátkou od koláře Josefa Havrlanta či dříve zmíněného stolaře Josefa Rašky. Ze stolařství Pavla Holuba se stala provozovna družstva.¹¹²

Místní JZD se sice opět rozrostlo o několik členů, ale někteří soukromníci stále odolávali. Patřil mezi ně i rolník Jan Kvita (č. p. 28), který odmítl nabídku na výměnu půdy, tu nechal ladem a písemně pohrozil, že nechá uhynout svůj dobytek, pokud mu nebude umožněn prodej. Režim se s ním vypořádal bez okolků. Na hospodářství byla provedena

¹⁰⁵ Obecní kronika MNV Rybí, s. 153-155.

¹⁰⁶ Pamětní kniha farnosti Rybské 1898-2010, s. 111.

¹⁰⁷ Obecní kronika MNV Rybí, s. 156.

¹⁰⁸ Obecní kronika MNV Rybí, s. 168.

¹⁰⁹ Obecní kronika MNV Rybí, s. 160.

¹¹⁰ Školní kronika 1800-1962, s. 274.

¹¹¹ Obecní kronika MNV Rybí, s. 164.

¹¹² Obecní kronika MNV Rybí, s. 165.

exekuce a celý statek přešel do nuceného nájmu družstva na dobu 6 let.¹¹³ Jedinec prostě v letech budování socialismu neměl nijakou naději domoci se svých práv zákonnou cestou. Vždycky se našel nějaký zákon nebo vyhláška, který *de iure* cokoli zdůvodnil.

Ze statistického srovnání vyplývá, že se v obou prodejnách Jednoty v posledních třech letech snížil roční obrat, který byl v roce 1959 v každé prodejně přibližně stejný – zhruba 1,1 miliónu korun. Nižší obrat se zdůvodňoval postupným omezováním a nakonec úplným zrušením prodeje textilu. Místní ženy dávaly přednost nákupům textilního zboží ve větších obchodech ve městech, kam dojížděly za prací. Všechna rybská pohostinství naopak prosperovala stále lépe a například restaurace Fojtství dosáhla obratu 327 tisíc korun. Výborně se dařilo také prodejně výsekového masa, která po tři roky překračovala půlmiliónové tržby.¹¹⁴

Rok 1960 probíhal tak jako všude jinde ve znamení oslav 15. výročí osvobození Československa. Byl rovněž rokem volebním. Výsledky voleb do Národního shromáždění i do místních národních výborů byly předvídatelné a dopadly všude prakticky stejně. V Rybí hlasovalo pro navržené poslance do Národního shromáždění 99,86% voličů ze zúčastněných 99,68% a do MNV 99,76% z 99,65% voličů. Za předsedu nového místního národního výboru byl zvolen Jaroslav Drápala (č. p. 161).¹¹⁵

Také kino oslavovalo své výročí založení, už třicetileté. Historii kina připomněla výstava v Sokolovně a zejména slavnostní promítání filmu *Král Šumavy*, který shlédli dne 28. února 1960 rekordní počet 560 diváků.¹¹⁶ Uvážíme-li, že v obci tehdy žilo kolem 1200 obyvatel, je to číslo více než úctyhodné.

Na své si v témže roce přišli i místní hasiči, kteří dostali kompletně vybavenou hasičskou Tatru 805.¹¹⁷

1.2.3 Šedesátá léta minulého století

Rybí vstoupilo do šedesátých let minulého století jako vcelku prosperující obec s poměrně bohatým sociálním životem. Aktivně zde působily nejrůznější spolky a organizace, z nichž nejpočetnější byla Tělovýchovná jednota Sokol s 205 členy. Předsedkyní byla Julie Havrlantová (č. p. 225), náčelníkem Drahomír Salachna a náčelnicí Štěpánka Salachnová (oba

¹¹³ Obecní kronika MNV Rybí, s. 165.

¹¹⁴ Obecní kronika MNV Rybí, s. 167.

¹¹⁵ Obecní kronika MNV Rybí, s. 170-171.

¹¹⁶ Obecní kronika MNV Rybí, s. 172.

¹¹⁷ Obecní kronika MNV Rybí, s. 173.

č. p. 667 – Štramberk). Členská základna byla sice široká, ale ne nejmladší. Mládeži se do tělovýchovné činnosti zapojovat příliš nechtělo. Také Svaz požární ochrany měl pod předsednictvím Václava Cochlara (č. p. 50) značný počet 118 členů (velitel Karel Marek, č. p. 3).¹¹⁸

V obci působilo kromě dalších tradičních organizací například Lidové myslivecké sdružení „Květen“ (navzdory svému názvu bylo založeno 1. února 1960), které sdružovalo revíry libhošťský, rybský a závišický a základní organizace Svazu pro spolupráci s armádou.¹¹⁹ Sdružení „Květen“ však nemělo dlouhého trvání a po 3 letech se rozešlo, protože revíry se opět vrátily do původní podoby.¹²⁰

Místní JZD hospodařilo v roce 1961 na 300 hektarech orné půdy a využívalo 125 ha luk a pastvin a 95 ha lesa. V družstvu se chovalo 136 dojníc, 214 jalovic, 160 prasat na žír, 30 prasat plemenných, 23 koní a 93 kusů drůbeže. Průměrný věk všech 145 členů družstva dosáhl plných 54 let, což bylo alarmující skutečností. Předsedou JZD byl Josef Havrlant z č. p. 9.¹²¹

O kulturní život se v obci starala především osvětová beseda, jejímž správcem byl ředitel školy Jaroslav Žárský. Občané mohli vyslechnout během roku 1961 celkem 16 přednášek (celková účast 790 osob), místní organizace a spolky uspořádaly 20 tanečních zábav, na kterých se pobavilo celkem 2247 osob, občané se mohli i nadále účastnit pravidelných zájezdů do okolních divadel. Ani místní kino si nemuselo na nezájem diváků stěžovat, byť očekávaných čísel se dosáhlo jen z 90%. Sto šest promítaných filmů – z toho 56 pro dospělé a 50 pro děti – shlédlo 9902 osob. Nejpočetněji byly zastoupeny filmy české (36), ze zahraničních pak sovětské (19 titulů).¹²²

V průběhu roku byly v místním kostele postaveny nové varhany vyrobené národním podnikem Varhany Krnov. Byla za ně zaplácena částka 107 750,- Kč.¹²³

Pátého srpna 1961 navštívil Rybí poprvé od války bývalý voják, partyzán a nynější učitel Alexej Utkov z Jurjevce v Ivanovské oblasti v Sovětském svazu. V obci si oživil dávné vzpomínky na rok 1944, kdy se mu ještě se třemi dalšími ruskými vojáky podařilo uprchnout ze zajateckého transportu, který Němci posílali na západ. Na útěku se dostali až do Rybího do domku Magdaleny Šimíčkové (č. p. 118), která se jich ujala a spolu s dalšími občany – například Františkou Šimíčkovou (č. p. 81), Marií Bartoňovou, později Havrlantovou (č. p.

¹¹⁸ Obecní kronika MNV Rybí, s. 176-178.

¹¹⁹ Obecní kronika MNV Rybí, s. 173-174.

¹²⁰ Obecní kronika MNV Rybí, s. 308.

¹²¹ Obecní kronika MNV Rybí, s. 176.

¹²² Obecní kronika MNV Rybí, s. 181.

¹²³ Pamětní kniha farnosti Rybské 1898-2010, s. 111.

258), manželky Kletenskými (č. p. 181) nebo Ladislavem Němcem – o ně pečovala až do doby, kdy navázali spojení s místní partyzánskou skupinou. Alexej Utkov se s Rybím kontaktoval už v roce 1960 nejprve prostřednictvím článku ve vojenském časopise a později dopisem, ale formality spojené s jeho návštěvou se podařilo vyřídit až po roce.¹²⁴

Na II. světovou válku se v Rybí vzpomínalo i následujícího roku 1962, byť tentokrát bylo vzpomínání mnohem smutnější a dojemnější. V únoru přijela do Rybí čtyřiašedesátiletá paní Šurková, maminka mladičkého Ivana, který padl 6. května 1945 při osvobození obce. Její besedu s rybskými občany zaznamenal pro příští generace magnetofonový pásek.¹²⁵ Šestáho května odhalili členové Svazu protifašistických bojovníků z Nového Jičina poblíž místa, kde Ivan Šurko skončil, pamětní desku.¹²⁶

Tělovýchovná jednota Sokol oslavovala padesáté výročí založení. Oslavy ovšem pokazili místní fotbalisté, kteří rok po postupu do okresního přeboru zaznamenali hluboký pokles výkonnosti. Při slavnostním zasedání jednoty dostali tři dosud žijící zakládající členové Karel Zábranský, Rudolf Janáček st. a Jan Horuta diplomy a čestná uznání. Velkou radost přineslo zejména hasičům v roce 1962 30 místních děti z nově založeného požárního kroužku. Ti hned v prvním roce činnosti vybojovali 2. místo v okresní soutěži. Mezi hasiči však stále převládala nespokojenost s úrovní spolupráce s místním JZD. Družstevníci ignorují po několik let úkoly spojené s protipožární ochranou. Hasičům se také dosud nepodařilo přesvědčit příslušná místa o nutnosti výstavby nové zbrojnice.¹²⁷

Rok 1963 nebyl příliš úspěšný pro místní JZD. Neúroda předešlého roku vedla ke snížení krmných dávek pro dobytek, výsledkem čehož se v živočišné výrobě nesplnil plán, a to skutečně výrazně: hovězí maso na 55% a vepřové na pouhých 49%. Kvůli špatnému přezimování musela být zaorána řepka. Sklizeň žita, ječmene a brambor zůstala těsně pod plánovanými čísly a nadúroda pšenice už vše nezachránila. Zásadním problémem zůstával vysoký průměrný věk družstevníků, který dosáhl 56 let. Přesun mladých lidí z průmyslu do zemědělství se nedařil.¹²⁸

Také kulturní život v obci ve srovnání s předchozími lety ubíral na intenzitě. Stále se sice konaly pravidelné oslavy státních svátků a významných dnů, v jejichž rámci například

¹²⁴ Obecní kronika MNV Rybí, s. 170 a 182.

¹²⁵ Obecní kronika MNV Rybí, s. 185.

¹²⁶ ŽÁRSKÝ, Jaroslav, Rybí. In *Cestou bojů k vítězství I. Sborník materiálů z ideologické konference OV KSČ v Novém Jičíně k 20. výročí osvobození ČSSR Rudou armádou na Novojičínsku dne 31. března 1965*. Nový Jičín: Okresní vlastivědný ústav v Novém Jičíně, 1965, s. 245.

¹²⁷ Obecní kronika MNV Rybí, s. 183-185.

¹²⁸ Obecní kronika MNV Rybí, s. 186.

vystoupil 7. listopadu při oslavách VŘSR¹²⁹ pěvecký soubor Ondráš, ale jinak stojí za zmínku už jen představení hry *Jitřní paní* ochotníky z divadelního kroužku z Hladkých Životic (25. května) a veřejná okresní přehrávka dechových hudeb v Sokolovně dne 14. června. Zajímavá je statistika z lidové knihovny, z níž se dozvídáme, že nejčtenějšími autory byli podle výpůjček v roce 1963 Božena Němcová a Eduard Fiker. Mírně poklesla i návštěvnost kina, ovšem i tak se držela zhruba na 90 divácích na představení. Podíl promítaných českých a sovětských filmů se v tomto roce téměř vyrovnal: 30 českých a 25 sovětských, ostatních 53 titulů mělo původ jiný.¹³⁰

Z místních organizací se největší přízni těšila Tělovýchovná jednota Sokol. Jednotu se podařilo omladit, takže z 258 členů bylo 47 žáků a 43 žákyň. Nejaktivněji si vedly oddíly základní tělesné výchovy a kopané, který mohl sestavit družstva mužů, dorostenců a žáků. V roce 1963 uspořádal Sokol Rybí mimo jiné jedno veřejné cvičení, dvě akademie a přebory v lehké atletice a v lyžování. Velmi dobře se prezentovala také místní odbočka Československého Červeného kříže, která získala za výborné plnění úkolů titul „Vzorná skupina ČSČK“. Ve skupině se zapojilo 90 členů, kteří tvořili takzvané zdravotnické hlídky. Členové těchto hlídek zasáhli v 341 případech¹³¹ ať už formou poskytnutí první pomoci nebo ošetřením lehčích zranění nevyžadujících pomoc lékaře. Odbočka ČSČK rovněž uspořádala v roce 1963 pro občany dvě přednášky na téma *Srdeční choroby a Život v manželství*.¹³²

Následujícího roku došlo opět na volby do národních výborů všech stupňů. Konaly se 14. června 1964 a v Rybím se jich zúčastnilo 825 občanů (z 829 voličů), kteří odevzdali 812 platných hlasovacích lístků. Předsedou nového národního výboru se stal Zdeněk Michálek (č. p. 150).¹³³

K definitivnímu řešení dospěly vlastnické peripetie kolem usedlosti č. p. 1, tedy bývalého fojtství, jehož posledním soukromým majitelem byl až do svého uvěznění v září 1955 Karel Havrlant. Rodina se ze statku prakticky okamžitě vystěhovala, protože polovina majetku připadla státu – přesněji Československým státním statkům (viz s. 24). Státní statky se o hospodářství vůbec nestaraly a nechaly ho chátrat. V srpnu 1957 pak podaly ze snadno nabytého vlastnictví výpověď a národnímu výboru nezbylo než dát přílehlé pozemky o výměře 42 ha do nuceného nájmu zemědělcům, kteří skýtali záruku, že půda bude opět obdělávána. O tom, zda se tak stalo či nikoli, se kroniky nezmiňují. Tečku za případem udělal

¹²⁹ Velká říjnová socialistická revoluce, která proběhla v Rusku 7. 11. 1917.

¹³⁰ Obecní kronika MNV Rybí, s. 187-188.

¹³¹ Kronika bohužel neuvádí období, za které byl tak vysoký počet zásahů evidován.

¹³² Obecní kronika MNV Rybí, s. 189.

¹³³ Obecní kronika MNV Rybí, s. 191.

přípis ONV ze dne 28. února 1964, kde se konstatuje, že usedlost č. p. 1 přešla do vlastnictví státu a je dána k trvalému užívání JZD Rybí. Lesy k ní patřící se staly majetkem Československých státních lesů.¹³⁴ Z osudu bývalého fojtství si lze udělat vcelku jasnou představu, jakým způsobem někdy probíhala *socializace vesnice a kolektivizace zemědělství* v padesátých a počátkem šedesátých let minulého století.

Život ve vesnici dál čile ubíhal. Do obce přijeli roku 1964 dva ochotnické soubory z okolí, aby sehrály celkem tři představení, Lidové spotřební družstvo Jednota uspořádalo zájezd na *Jízdu králů* do Vlčnova, hasiči v srpnu třídní výlet do jižních Čech a družstevníci jeli na čtyři dny do Prahy a okolí. Mimo to se mohli občané zúčastnit dvou zájezdů na výstavu Flora v Olomouci. Různých dalších kulturních a společenských akcí (plesy, taneční zábavy, přednášky apod.) bylo na čtyři desítky. Průměrnou návštěvnost filmových představení kazily filmy sovětské (14 titulů), největší zájem byl naopak o filmy z jiných zemí, kterých se promítlo 58. České filmy se hrály osmatřicetkrát. Na vrcholu žebříčku popularity se u čtenářů místní knihovny usadili Jules Verne a Jaroslav Hašek.¹³⁵

V Tělovýchovné jednotě Sokol se podařilo zajistit dostatečný počet cvičenců na to, aby mohli postavit družstva a zahájit nácvik skladeb pro III. celostátní spartakiádu. Stalo se tak jen díky enormnímu nasazení náčelnického sboru, protože „*Jednota se musila potýkat s nedostatkem zkušených cvičitelů i s malým zájmem o akce tělovýchovného charakteru. Objevil se určitý druh t.zv. „zápečnictví“, které je brzdou i v jiných úsecích našeho společenského života.*“ (ze zprávy výboru).¹³⁶

Stavební ruch panoval v interiéru kostela, který byl nově vymalován. Opravily se sochy a oltáře a zrenovovaly obrazy Křížové cesty.¹³⁷

Katastr obce zasáhly v okolí Puntíku práce na budované trase plynovodu do Štramberku a Příbora.¹³⁸

To, co se dnes s oblibou nazývá „*blbou náladou*“, zaznívá naplno ze stránek kroniky věnovaných roku 1965. Pisatelka se zamýšlí nad důvody pasivity občanů a nad pozvolným úpadkem společenského života a ptá se, kam zmizelo nadšení a chuť do práce tak patrné v prvních poválečných měsících. Možné příčiny vidí v rodinné výchově a v nezájmu o veřejný život, lidé raději vysedávají doma u rádia a televize, nebo – a to i v případě mladistvých – vysedávají po hostincích. V této souvislosti se objevuje zajímavý fakt: v obci

¹³⁴ Obecní kronika MNV Rybí, s. 124, 138 a 195.

¹³⁵ Obecní kronika MNV Rybí, s. 189.

¹³⁶ Obecní kronika MNV Rybí, s. 194.

¹³⁷ Pamětní kniha farnosti Rybské 1898-2010, s. 111.

¹³⁸ Obecní kronika MNV Rybí, s. 195.

s 260 domovními čísly bylo v roce 1965 evidováno 500 rozhlasových a 277 televizních přijímačů.¹³⁹ Těžko lze ovšem pravdivost těchto čísel ověřit, protože pozdější statistika uvádí k 31. prosinci 1967 obdobné počty 514 rádií a 337 televizí, ovšem s dodatkem, že jsou zahrnuti i koncesionáři ze Závašic.¹⁴⁰ Obec se také začíná pomalu potýkat s odchodem mladých manželských dvojic, které se stěhují za prací zejména do nedaleké Kopřivnice, kde získávají družstevní byty v nové zástavbě.

S odstupem času můžeme soudit, že za frustrací v polovině šedesátých let stojí ztráta iluzí obyčejných lidí, kteří si mysleli své o budování socialismu a byli unavení z neustálého politizování společenského života, z nesmyslného schůzování a z přeháněné adorace Sovětského svazu.

Oslavy 20. výročí osvobození Rybí dopadly poněkud rozpačitě. Občané se za velkého zájmu a radosti dětí vydali obcí v lampiónovém průvodu, ale na následující slavnostní večer s vystoupením Pěveckého sdružení závodního klubu n. p. Tatra jich dorazilo jen velmi málo. Korunu všemu nasadil čin neznámých pachatelů (podle kronikářky zřejmě z jiné obce), „*kteří při návratu z pouťové zábavy jistě v podnapilém stavu odcizili od pomníku padlých dvě státní vlajky. Jedna z nich, zašpiněná a s přeraženou tyčí, se našla za obcí směrem k Závašicům, druhá nebyla nalezena vůbec.*“ V rámci oslav osvobození byla ještě uspořádána výstava dokumentů z historie i současnosti obce doplněná o vyložení kroniky obce a o ukázky dětských prací a fotografie.¹⁴¹ Hodně akcí, které národní výbor plánoval k výročí osvobození, zůstalo nesplněno: nepodařilo se upravit oplocení hřbitova ani prostranství před školou nebo park, stále nefunguje místní rozhlas. Ostudou obce je i nadále hygienické zařízení v kulturním domě. Podařilo se aspoň položit nový telefonní kabel.¹⁴²

Místní JZD začalo pěstovat v roce 1964 heřmánek, za což dostalo rok poté diplom od ústřední komise ministerstva zdravotnictví. Celkově byl ovšem rok 1965 hodnocen družstvem nepříznivě. Úspěchem byla naopak účast 36 rybských cvičenců na III. celostátní spartakiádě v Praze. Čtenáři lidové knihovny obrátili svou pozornost k českým dějinám a nejčastěji si půjčovali díla Aloise Jiráska.¹⁴³

Následující rok 1966 žádné převratné události do společenského života obce nepřinesl, nepočítáme-li ovšem rozpad fotbalového družstva mužů. Aktivizovali se hudebníci a místní dechovka vystoupila na prvomájových oslavách na hřišti u Sokolovny. V červnu se opět

¹³⁹ Obecní kronika MNV Rybí, s. 196.

¹⁴⁰ Obecní kronika MNV Rybí, s. 223.

¹⁴¹ Obecní kronika MNV Rybí, s. 198-199.

¹⁴² Obecní kronika MNV Rybí, s. 204-205.

¹⁴³ Obecní kronika MNV Rybí, s. 200, 202 a 203.

uskutečnily motocyklové a automobilové závody „Pod Štramberskou trúbou“. V témže měsíci zasáhly okres Nový Jičín opětovně rozsáhlé povodně, při kterých se po prudké bouři a čtyřhodinové průtrži mračen dokonce rozvodnil i potok protékající obcí. Voda v obci kulminovala 22. června mezi 10 a 11 hodinou. Přívaly vod spláchly úrodu i z mnoha zahrádek a zatopily sklepy. Bilance velké vody v okrese Nový Jičín byla strašná: stržené mosty, 12 spadlých domů a desítky dalších vážně poškozených, přerušená železniční doprava na dvou tratích, částečně zaplavené průmyslové podniky.¹⁴⁴

Poněkud nešťastnou se ukázala v roce 1967 oprava okresní silnice přes obec. Povrch byl vysypán drobným a prašným materiálem, který projíždějící auta zvedala do povětří a kazila tím ovzduší. Nevhodným posypovým materiálem trpěly také kanalizační mříže – tento problém se ovšem záhy vyřešil vsutku originálně. Kanály se zasypaly a zalily dehem.¹⁴⁵

Nejen silnice se opravovala. Stavební aktivity byly v obci v letech 1964 – 1967 nemalé, byť ne vše se podařilo stihnout v plánovaných termínech. Autobusová čekárna dostala nové prostranství, na hřbitově proběhly zemní práce (1964), dostavěla se protipožární nádrž (1965), stavební úpravy se dotkly i budovy MNV a hasičské zbrojnice (1966) a obecní kanalizace se do roku 1967 prodloužila na 415 metrů. Nejnáročnější byly ovšem úpravy kina, které probíhaly postupně od roku 1965 nejprve výměnou podlah a stavbou vestibulu, která se protáhla do dalších let, stejně jako položení šikmé podlahy v sále (1967). To vše při zachování provozuschopnosti kina, ve kterém se stále dařilo promítat kolem stovky titulů ročně.¹⁴⁶

V období vrcholících příprav na oslavy májových dní roku 1967 také došlo k zajímavému střetu mezi ONV a jednotlivými MNV. Okresnímu národnímu výboru se nelíbily aktivity místních národních výborů při plánování prvomájových oslav. Okres měl zájem o co nejmasovější účast v Novém Jičíně, která se zdála být ohrožena akcemi pořádanými na vesnicích.¹⁴⁷

Pod vedením paní J. Michálkové (č. p. 177) zahájil v Rybí činnost loutkářský kroužek. Lidová knihovna těžila ze spolupráce se střediskovou knihovnou v Kopřivnici, která do Rybího zapůjčovala knihy. Na špici půjčovaných autorů se po Eduardu Štorchovi a Jarmile Glazarové vrátil Jules Verne a s ním se nejčastěji četla Marie Majerová.¹⁴⁸

¹⁴⁴ Obecní kronika MNV Rybí, s. 206-212.

¹⁴⁵ Obecní kronika MNV Rybí, s. 215.

¹⁴⁶ Obecní kronika MNV Rybí, s. 216.

¹⁴⁷ Obecní kronika MNV Rybí, s. 214.

¹⁴⁸ Obecní kronika MNV Rybí, s. 222.

Na prahu dramatickými událostmi nabitého roku 1968 mělo Rybí 267 domů a 1154 obyvatel. Ti měli přihlášeno 20 osobních automobilů a 80 motocyklů.¹⁴⁹

Svěží závan *Pražského jara* bylo možno pocítit i v Rybím. Lidé se v daleko větší míře začali zajímat o společenské dění a politický život ve státě. Přestože se v obci nekonaly žádné politicky motivované akce ať už pro nebo proti KSČ, podpora změn na nejvyšších stranických i státních postech byla zřejmá. Předvolební schůze byla v obci i tak velmi bouřlivá – občané při ní ovšem neřešili celospolečenské problémy, nýbrž vášnivě diskutovali o otázce nového kravína. Ohlasy z této schůze se dostaly dokonce 17. května 1968 na stránky tehdy docela čteného severomoravského deníku *Nová svoboda*.¹⁵⁰

Někteří zemědělci se osmělili natolik, že žádali navrácení původních pozemků. Jejich žádosti byly postoupeny zemědělskému odboru ONV.¹⁵¹

Uvolnění poměrů ve společnosti nahrávalo vzniku nových organizací. V obci byl v květnu založen oddíl *Junáka*, který se hlásil k odkazu skautského hnutí. Na počátku činnosti měl 42 členů. V listopadu 1968 byla založena nová organizace vesnické mládeže *Juvena*, která měla 34 zakládajících členů.¹⁵²

V červnu se konal jubilejní X. ročník motoristických závodů „Pod Štramberskou trúbou“ za účasti jezdců z pěti zemí.¹⁵³

Jaro a léto 1968 proběhlo v Rybím klidně a bez jakýchkoli výstřelků. Ráno 21. srpna však vše vystřídal nelíčený hněv a smutek. V obci panovala protisovětská nálada, objevily se výhrušné plakáty a hesla namířená proti Sovětskému svazu, ale žádné akce porušující zákon zaznamenány nebyly.¹⁵⁴ Okupační armáda ovšem hrubě narušila průběh oslav 50. výročí založení Československa 28. října 1968. Lampiónový průvod a pietní akt u pomníku padlých musel být předčasně ukončen kvůli uvolnění silnice, po které se přesouvalo sovětské vojsko. Neplánovaná vojenská přehlídka pokazila atmosféru na závěrečném koncertu místní dechovky.¹⁵⁵

Na žádost skupiny občanů došlo k přeložení duchovního správce Otakara Tomáše. Byl nucen odejít do Vřesiny, odkud dne 16. října 1968 přišel do Rybího nový duchovní správce Pán František Goldman.¹⁵⁶

¹⁴⁹ Obecní kronika MNV Rybí, s. 223.

¹⁵⁰ Obecní kronika MNV Rybí, s. 225.

¹⁵¹ Obecní kronika MNV Rybí, s. 226.

¹⁵² Obecní kronika MNV Rybí, s. 234 a 245.

¹⁵³ Obecní kronika MNV Rybí, s. 230.

¹⁵⁴ Obecní kronika MNV Rybí, s. 226-227.

¹⁵⁵ Obecní kronika MNV Rybí, s. 232.

¹⁵⁶ Pamětní kniha farnosti Rybské 1898-2010, s. 111.

Navzdory okupaci a všeobecné deziluzi vyvolané prodlužujícím se pobytem cizích vojsk v zemi se ještě v následujícím roce 1969 dařilo v obci pořádat zajímavé akce. Hlavně díky oddílu *Junáka* se v rámci oslav osvobození zajistil seskok svazarmovských parašutistů nad fotbalovým hřištěm. Místní členové Československého svazu zahrádkářů stavěli v obci moštárnu a sušárnu ovoce. Zklamání naopak zažili cvičenci Tělovýchovné jednoty Sokol, kteří se připravovali na spartakiádu plánovanou na rok 1970. Ta byla ovšem zrušena, protože nejvyšší místa měla strach z možných provokací. V té době už měla jednota jen 134 členů, což byl značný úbytek v porovnání s lety předchozími.¹⁵⁷ Nespokojenost vládla mezi občany také kvůli špatnému zásobování (chybělo hlavně maso), nevhodné otevírací době místních obchodů (jen do 16 hodin) a množily se stížnosti na pokles tlaku ve vodovodním potrubí, takže v některých domech tekla voda až pozdě večer.¹⁵⁸

Mezi občany proběhla sbírka na opravu střechy kostela, která vynesla necelých 33 000 korun. Alespoň částečně se tím pokryly náklady na novou šindelovou střechu, kterou zhotovilo JZD Velké Karlovice v září 1969 za 76 084 Kčs.¹⁵⁹ Celá akce ilustruje uvolnění poměrů v zemi koncem šedesátých let. Je na ní možné dokumentovat nebývalou vstřícnost a ochotu ke spolupráci od ideologicky zcela odlišných institucí a organizací: ONV povolil sbírku pro opravu střechy církevní stavby, o kterou požádal farní úřad JZD Velké Karlovice na doporučení ONV a Památkové péče. Karlovickým tesařům pak při práci pomáhali místní farníci.

S příchodem roku 1970 již bylo jasné, že slovo *dočasnost*, spojované oficiálně s očekávanou délkou pobytu okupačních vojsk v Československu, zcela pozbývá smyslu. Občané se museli smířovat s faktem, že *poučená strana* přitvrzuje ve všech sférách společenského a hlavně politického života. Přesto se ještě dokázali semknout a snažili se řešit místní problémy ke všeobecné spokojenosti. Hodně pomáhala brigádnická činnost a ochota rybských řemeslníků. Například stolař Pavel Holub (č. p. 183) zdarma zhotovil dubové dveře do *žebračky*¹⁶⁰ v kostele.¹⁶¹ Konečně došlo na opravy v kulturním domě, dokončily se stavební úpravy kina a začala se stavět budova v centru obce, ve které se měla otevřít samoobsluha potravin, prodejna masa a uzenin a také nová úřadovna pošty. V obci byly již tři kryté čekárny na autobusových zastávkách. Stavební úpravy se také dotkly areálu u hřiště, kde fotbalisté dostali nové šatny. Postupně se zařizovalo veřejné osvětlení a nová kanalizace již

¹⁵⁷ Obecní kronika MNV Rybí, s. 243-245.

¹⁵⁸ Obecní kronika MNV Rybí, s. 246.

¹⁵⁹ Pamětní kniha farnosti Rybské 1898-2010, s. 111-112.

¹⁶⁰ Místnost při vstupu do kostela.

¹⁶¹ Pamětní kniha farnosti Rybské 1898-2010, s. 113.

měřila skoro 1700 m. Místní rozhlas byl opět v provozu. Upravovaly se rozvody vody a udržovala protipožární nádrž. V obci fungovala poradna pro matky a děti.¹⁶²

Během květnových oslav se uspořádaly jak prvomájový tak i lampiónový průvod. Při příležitosti 25. výročí osvobození byl 8. května odhalen nový pomníček padlého vojáka Ivana Šurka. V den výročí osvobození republiky (tehdy byl ještě státním svátkem 9. květen) bylo slavnostně otevřeno širokoúhlé kino, v němž se první širokoúhlý film promítal již o dva dny dříve (dobrodružný film *Černý tulipán*).¹⁶³

Dne 21. června se předvedlo před místními občany za asistence kamery ostravského televizního studia 180 sokolských cvičenců z Rybího a Kopřivnice. Cvičení přihlížel i devadesátiletý zakládající člen rybského Sokola Karel Zábranský. Pár dní poté, 7. července, byl jeho syn Adolf, laureát státní ceny, jmenován národním umělcem za významnou tvorbu ilustrací a monumentálních výtvarných děl. Sokolové se se svým cvičením zúčastnili také tělovýchovných slavností v polské Ratiboři v druhé polovině července.¹⁶⁴

Víkend 12. – 13. září 1970 byl v obci poznamenán tragickými nehodami, které znamenaly na dlouhá desetiletí konec tradičních motoristických závodů „*Pod Štramberskou trúbou*“. Už při sobotním tréninku smrtelně havaroval přerovský závodník Miloslav Hrubý. V hlavním nedělním formulovém závodě pak došlo při cílovém dojezdu dvou tehdy nejlepších českých závodníků Ondřejíka a Hubáčka k jejich vzájemné kolizi. Ondřejík se snažil Hubáčka předjet, zachytil však o něj, jeho Lotus vyletěl z trati, přerazil sloup u autobusové zastávky, na místě zabil pořádkovou službu konajícího příslušníka Veřejné bezpečnosti a skončil v příkopě mezi neukázněnými diváky. Bilance byla více než tragická: o život přišel kromě příslušníka VB ještě desetiletý chlapec, dalších pět lidí utrpělo těžká zranění. Samotný jezdec vyvázl z nehody se zlomeninou stehenní kosti.¹⁶⁵

Strana a vláda uchopila moc zpátky pevně do svých rukou. Uvolněná atmosféra šedesátých let mizela v nenávratnu a KSČ už nenechávala nikoho na pochybách, kterým směrem hodlá společnost dále vést. V závěru roku 1970 nekompromisně zrušila všechny mládežnické organizace (samozřejmě s výjimkou *Pionýra*), čímž nemile překvapila i rybskou mládež, zvláště pak děti z čerstvě založené organizace *Mladý požárník*, kteří si říkali *Orlíci*. Nadšení 20 chlapců v oddíle se tak zmrazilo už po pár měsících činnosti.¹⁶⁶ I takové byly první příznaky normalizace.

¹⁶² Obecní kronika MNV Rybí, s. 252-254.

¹⁶³ Obecní kronika MNV Rybí, s. 256-257.

¹⁶⁴ Obecní kronika MNV Rybí, s. 259-260.

¹⁶⁵ Pamětní kniha farnosti Rybské 1898-2010, s. 114.

¹⁶⁶ Obecní kronika MNV Rybí, s. 269.

1.2.4 Období normalizace

Pražské jaro sice definitivně pohřbily okupační tanky a o slovo se hlásila nastupující normalizace, ale počátkem sedmdesátých let aktivita místních občanů ještě neutuchala. Obec Rybí měla podle sčítání k 1. prosinci 1970 celkem 1122 obyvatel – až na 4 občany slovenské a 2 německé uváděli všichni národnost českou. V katastru obce bylo evidováno 343 obydlených bytů v 274 domech. V období od konce války se postavilo 83 domů (některé ovšem na místech starých, protože poslední dům postavený před koncem války nesl číslo popisné 225). Do 337 bytů byla zavedena elektřina, 327 mělo vlastní vodovod, 154 koupelnu, 56 ústřední a 21 etážové topení. Občané měli zaregistrováno 39 aut a 72 motocyklů.¹⁶⁷

Změna politických poměrů v zemi se odráží i v zápisech v obecní kronice. Prvořadým bylo referovat o dění v Komunistické straně, která v roce 1971 slavila 50. výročí svého založení a konal se její XIV. sjezd. Kulaté výročí bylo vhodnou záminkou pro uzavírání závazků, které se sice občas nesplnily, ale nebylo by spravedlivé všemu se s odstupem času jen vysmívat. ONV v Novém Jičíně i MNV v Rybím se ve svých závazcích zaměřovaly zejména na zvelebování životního prostředí a budovatelskou činnost. Rybské JZD získalo 2. místo v soutěži o zvelebení životního a pracovního prostředí, kterou vyhlásil ONV. V obci se rozšířilo pracovní zapojení občanů do takzvaných *Akcí „Z“*.¹⁶⁸ Jen za rok 1971 přinesla tato činnost obci dílo v hodnotě 111 000,- Kč investiční a 568 300,- Kč neinvestiční povahy.¹⁶⁹ Většinou se jednalo o práce na stavbě nové budovy obchodu a pošty, ale pomáhalo se i v Sokolovně (přístavba) nebo ve škole (ústřední topení).

Koncem listopadu proběhly v obci tak jako všude jinde volby do národních výborů všech stupňů, do Federálního shromáždění a České a Slovenské národní rady. Ze 795 vydaných lístků odevzdali voliči 774 platných hlasů. Do MNV bylo zvoleno 23 poslanců, kteří ze svého středu opětovně zvolili za předsedu Zdeňka Michálka.¹⁷⁰

Společenský život v obci probíhal i nadále v duchu každoročních scénářů. Konalo se 6 tradičních plesů, na nichž měli největší návštěvnost zahrádkáři, kterým na plese zatančili vítězové krajského kola v latinsko-amerických tancích. Na oslavách Mezinárodního dne žen pořádaných JZD vystoupil tamburašský soubor z Kopřivnice, v průběhu roku se konala divadelní představení ochotníků z okolí a besedy i přednášky. Velkým zklamáním ovšem byla mizivá účast občanů na přednášce spisovatele Houšky z Frenštátu o významných rodácích

¹⁶⁷ Obecní kronika MNV Rybí, s. 271.

¹⁶⁸ Akce „Z“ (Z = zvelebování) byla zdánlivě dobrovolná brigádnická činnost obyvatelstva za dob socialismu.

¹⁶⁹ Obecní kronika MNV Rybí, s. 275.

¹⁷⁰ Obecní kronika MNV Rybí, s. 279-280.

našeho kraje, která vyprovokovala kronikářku ke smutnému konstatování „*Účast? Trapné na to vůbec myslet! Člověk (tedy učitelka i kronikářka) si říká: Což se všichni považují za tak chytré, že už nemají zájem o nic nového?*“¹⁷¹ Místní organizace organizovaly zájezdy a výlety (na Slovensko do Ružomberoku, do Safari ve Dvoře Králové, do Krkonoš, myslivci navštívili výstavu mysliveckých trofejí v Budapešti), TJ Sokol uspořádala na hřišti sportovní odpoledne mj. i s utkáním fotbalistek. Podle evidence Občanské besedy se v obci za rok 1971 pořádalo 54 akcí, kterých se zúčastnilo 4369 návštěvníků (nejvíce na 15 tanečních zábavách s 1825 účastníky).¹⁷²

V obci byly mj. činné následující organizace a složky: Český Červený kříž (132 členové), Socialistický svaz mládeže (založen v září 1971, 20 členů), Pionýrská organizace (činnost obnovila v květnu 1971, 35 členů), Čs. svaz požární ochrany (včetně dvou družstev žáků a jednoho dorostenců).¹⁷³

Velké oblibě se nadále těšilo místní kino, kde 147 promítaných filmů shlédlo 11 055 diváků. Nejvíce se rybským občanům v roce 1971 líbil *Četník se žení*. Na Louise de Funèse v nezapomenutelné roli Cruchota se přišlo podívat 402 diváků. Dařilo se i místní knihovně, která se pod vedením paní Libuše Michálkové mohla pochlubit více než 7000 výpůjčkami za rok. V knihovně se také pořádalo několik besed, besídek i výstavek knih.¹⁷⁴

Rok 1971 skončil v Rybí smutně; 27. prosince zemřel v nedožitých 92 letech nejstarší občan obce, bývalý řídící učitel pan Karel Zábranský.¹⁷⁵

V sedmdesátých letech se Rybí potýkalo se stejnými problémy jako kterákoli jiná obec v Československu. Zásobování bývalo naprosto nevypočitatelné a nějakým průzkumem trhu se nikdo nezabýval. Pokud někdo chtěl třeba čerstvé mléko, musel si přivstat a přešlapovat před obchodem už před otevřením. Po desáté hodině bylo zpravidla vyprodáno. Obdobná situace se opakovala i s pečivem. Snad i proto místní občané netrpělivě vyhlíželi dostavění a otevření nové samoobsluhy, ale stavba vázla. Jednou nebyl materiál, podruhé skřípala organizace práce.¹⁷⁶

Typickým rysem normalizačních let se staly závazky uzavírané na počest nejrůznějších výročí. Ta se v roce 1972 nabízela hned dvě: 55. výročí VŘSR a 50 let od založení Sovětského svazu. Občany Rybí ovšem spíše potěšily oslavy výročí jiných: 60 let trvání Sokola Rybí a 25 let místního fotbalového oddílu. Čtvrtstoletí od svého založení slavili

¹⁷¹ Obecní kronika MNV Rybí, s. 282-283.

¹⁷² Obecní kronika MNV Rybí, s. 285-286.

¹⁷³ Obecní kronika MNV Rybí, s. 287-289.

¹⁷⁴ Obecní kronika MNV Rybí, s. 290.

¹⁷⁵ Obecní kronika MNV Rybí, s. 291.

¹⁷⁶ Obecní kronika MNV Rybí, s. 291-292.

také členové Lidového mysliveckého sdružení.¹⁷⁷ Pamatovalo se i na místní tradice spojené s koncem zimy a reprezentované *vynesením Mařeny*, posledního dubna se vztyčovala opentlená *májka*. Mládež dělila svůj čas mezi akce „prospěšné“ (účast v soutěži *Co víš o Sovětském svazu* a na besedě o VŘSR, pořádání fonotéky, brigády) a akce „problémové“, které vyprovokovaly kronikářku k následujícímu zápisu: „*Je vidět, že se mladí lidé snaží dělat něco prospěšného. Škoda, že dobrý dojem z jejich práce je často smazáván a zkreslován příliš hlučným a siláckým vystupováním o neblaze proslulých odpoledních „čajích“, které se protahují do pozdních hodin a na nichž se skonzumuje alkoholu mnohonásobně víc, než je mladému organismu zdrávo a podle toho pak „zábava“ také vypadá.*“¹⁷⁸

Rok 1972 bohužel v obci poznamenalo několik těžkých dopravních nehod. Teprve dvouměsíční chlapeček přišel o život, když do kočárku tlačeního maminkou narazilo při přecházení silnice u místní prodejny auto. Při další nehodě rychle jedoucí motocykl zavadil o procházející ženu, která sice přežila, ale utrpěla těžký otřes mozku, pohmožděniny a musela být dlouhodobě hospitalizována. Na následky zranění při nehodě na motocyklu zemřel také místní devatenáctiletý mladík. „*Tyto smutné případy by měly být výstrahou pro všechny uživatele (silnice), ať už pěší nebo motorizované,*“¹⁷⁹ napsala kronikářka paní Božena Horutová, místní učitelka, v předznamenání vlastního tragického osudu. Smutnou ironií i ona zemřela jen o pár let později po dopravní nehodě přímo v obci, když byla přejeta nešťastnou náhodou svým bývalým žákem...

Tuhý komunistický režim nesvědčil barvitým líčením obecních událostí ani v dalších letech. Zápisy musely být poplatné dobovým směrnicím, takže přednost vždy dostaly záznamy o závazcích na počest nekončících výročí. Hned roku 1973 došlo na 25 let *Vítězného února*¹⁸⁰, přičemž 55 let od vzniku Československa se v říjnu muselo slavit opatrněji a pro všechny případy o něm v kronice není ani zmínky. Doba tehdy přála více Klementu Gottwaldovi než T. G. Masarykovi, jehož by vládnoucí režim nejraději vymazal i z paměti občanů. Za zmínku ovšem stojí fakt, že v roce 1973 v Rybí ještě stále odolávali vstupu do JZD tři soukromě hospodařící zemědělci – František Valůšek (č. p. 179), Jan Rek (č. p. 148) a Ludmila Šimíčková (č. p. 77), zatímco tři jiní místní hospodáři k 1 říjnu do družstva vstoupili.¹⁸¹

¹⁷⁷ Obecní kronika MNV Rybí, s. 299 a 307.

¹⁷⁸ Obecní kronika MNV Rybí, s. 303.

¹⁷⁹ Obecní kronika MNV Rybí, s. 313.

¹⁸⁰ 25. února 1948 převzali komunisté politickým pučem moc v Československu.

¹⁸¹ Obecní kronika MNV Rybí, s. 320.

Prvního března 1973 odešel v důsledku nemoci (skleróza nohou) do penze farář František Goldman. Pro svou skromnost a neokázalost byl velmi oblíbený, ne však u kněze nového. Nový důstojný pán František Pitrun se po nuceném příchodu do obce zhrozil zanedbaností kostela a zejména fary a mezi řádky farní kroniky vyplouvá kritika na pasivní odevzdanost faráře Goldmana.¹⁸² Nebylo se čemu divit, protože minulost otce Pitruna byla pozoruhodná a pestrá: studoval na řádovém gymnáziu ve Velehradě, maturoval na arcibiskupském gymnáziu v Praze, 3 roky studoval filozofii v belgické Lovani, za války bohovědu v Praze a v letech 1945 až 1947 v Anglii. Za okupace byl vězněn na Pankráci a v koncentračním táboře v Terezíně. Byl vychovatelem na arcibiskupském gymnáziu v Praze a Bohosudově, vyučoval francouzštinu a angličtinu. Postupně působil v kostelích v Praze, Děčíně, Benešově u Prahy, Bohosudově, v Hradci Králové. V padesátých letech pak v Želivě, Králíkách, Valdicích u Jičína v Čechách. Režimu se natolik znelíbil, že musel pracovat v letech 1962 až 1967 v Tesle Valašské Meziříčí. Kněžské roucho mohl znovu obléknout až 1. dubna 1968 jako kaplan ve Valašském Meziříčí a později ve Vnorovech a v Bílé Lhotě. Do Rybího se mu vůbec nechtělo, oslavil šedesátku, cítil se unavený a pomýšlel na odchod do důchodu. Nakonec se podvolil, do obce nastoupil a notně tím zčeřil stojatou hladinu farnosti. Vehementně se pustil do organizování rozsáhlé modernizace fary: rozvod elektřiny, sociální zařízení, garáž. Farníkům se zdál příliš náročným a méně skromným, ale do oprav se také zapojili a pomohli.¹⁸³

V průběhu roku 1973 byl rozšířen hřbitov a začíná se pohřbívat do jeho nové části.¹⁸⁴

Pro další vývoj obce se stává historickým zasedání MNV dne 22. listopadu 1973, na kterém schválila rada MNV návrh na integraci národních výborů a souhlasila s připojením k Městskému národnímu výboru v Novém Jičíně, a to ke dni 1. ledna 1974.¹⁸⁵ Tímto aktem se přiblížila doba, kdy Rybí přestane být samostatnou obcí.

Rok 1974 přinesl zpříjemnění života obyvatelům obce ve sféře náboženské i světské. V kostele se zavedla elektřina a instalovalo topení pod lavicemi, v sakristii a *žebračce*.¹⁸⁶ Koncem roku (18. prosince) se po dlouhých odkladech s vlekoucí se stavbou konečně otevřela nová samoobsluha Jednota a úřadovna pošty.¹⁸⁷ Ani motorističtí fanoušci nepřišli zkrátka.

¹⁸² Pamětní kniha farnosti Rybské 1898-2010, s. 117.

¹⁸³ Pamětní kniha farnosti Rybské 1898-2010, s. 117.

¹⁸⁴ Obecní kronika MNV Rybí, s. 351.

¹⁸⁵ Obecní kronika MNV Rybí, s. 321.

¹⁸⁶ Pamětní kniha farnosti Rybské 1898-2010, s. 121.

¹⁸⁷ Obecní kronika MNV Rybí, s. 342.

Tradiční závody „Pod Štramberskou trúbou“ se sice po tragických nehodách v roce 1970 již nekonaly, přes Rybí ovšem v září vedla trať Rallye Beskydy.¹⁸⁸

Z funkce předsedy MNV odstoupil ze zdravotních důvodů Zdeněk Michálek. Byl nahrazen Ladislavem Kociánem. Národní výbor začal zasedat v budově bývalého Fojtství, kde využíval někdejší kanceláře JZD. Dosavadní prostory MNV měly být po adaptaci přeměny na knihovnu.¹⁸⁹

Prvomájový průvod se roku 1975 v obci nekonal. ONV rozhodl, že občané Rybí budou manifestovat v Kopřivnici. S velkou odezvou se toto zvláštní rozhodnutí nesetkalo. Do přistaveného autobusu sice nastoupilo 47 místních dětí, doprovázelo je ovšem pouhých 18 dospělých.¹⁹⁰ Příliš se nepovedla ani místní spartakiáda, kterou v červnu spláchl déšť.¹⁹¹ Na celostátní spartakiádě v Praze cvičilo z Rybí 11 žen a 18 mužů.¹⁹²

K nemalému pozdvižení došlo v obci v červenci 1975. Filmaři z Československé televize Ostrava si vybrali rybský hřbitov pro natáčení scén pro nový televizní seriál *Kamenný řád* podle románu Vojtěcha Martínka.¹⁹³

V prosinci proběhlo historicky první vítání nových občánků. Ze dvaceti pěti pozvaných rodičů přišlo do kina, kde se slavnost konala, jednadvacet.¹⁹⁴

Místní JZD mělo v roce 1975 45 stálých zaměstnanců, z nichž většina pracovala v živočišné výrobě. Docházelo prakticky k úplnému rozorávání mezí, čímž se razantně měnil ráz krajiny.¹⁹⁵

Nejpočetnějšími organizacemi v obci byly Svaz požární ochrany (143 členů) a Český svaz Červeného kříže (133 členů).

1.2.5 Ztráta samostatnosti obce

Ke zcela zásadní změně v historii obce došlo k 1. lednu 1976, kdy Rybí ztratilo statut samostatné obce a bylo připojeno k Novému Jičínu. S odstupem 40 let lze těžko říci, jak dalece mělo toto rozhodnutí z vyšších míst vliv na běžný život občanů a další fungování obce. V období normalizace nebylo zvykem ptát se občanů na názor. Veřejné ankety – natož

¹⁸⁸ Obecní kronika MNV Rybí, s. 341.

¹⁸⁹ Obecní kronika MNV Rybí, s. 345-346.

¹⁹⁰ Obecní kronika MNV Rybí, s. 360.

¹⁹¹ Obecní kronika MNV Rybí, s. 362.

¹⁹² Obecní kronika MNV Rybí, s. 372.

¹⁹³ Pamětní kniha farnosti Rybské 1898-2010, s. 122.

¹⁹⁴ Obecní kronika MNV Rybí, s. 365.

¹⁹⁵ Obecní kronika MNV Rybí, s. 366.

referenda – stranické orgány ve svém repertoáru neměly. Pro ilustraci doby a dokumentaci „důležitosti“ různých skutečností pro tehdejší mocenský aparát cituji z jedné z posledních stránek první kroniky obce: „28. října byli občané informováni na veřejné schůzi o plnění volebního programu a o připravované integraci obce s Novým Jičínem. Hovořil předseda MNV s. Kocián a tajemník MěstNV s. Horák. Od 30. října byla instalována v knihovně stálá prodejní výstavka sovětské literatury.“¹⁹⁶

Rokem 1975 záznamy v obecní kronice končí. Znovu se obnovily až po listopadu 1989, počínaje lednem 1990. Události z let 1976 až 1989 popisují z větší části z odkazů na tuto dobu v novějších kronikách, částečně pak z farní nebo školních kronik, a ze zápisů ze schůzí občanského výboru nalezených při bádání ve Státním okresním archivu.

Předsedou MNV v části Rybí byl od roku 1976 pan Václav Pavelka.¹⁹⁷

Úpravy fary a elektrifikace kostela včetně zvonů vedly jednoho z místních farníků, pana J. B., k udání faráře kriminální policii za údajné nehospodárné nakládání s finančními prostředky. Ještě před tím, v únoru 1976, kdy náhle zemřel bývalý farář Goldman, neumožnil J. B., jakožto pořadatel akce, současnému faráři Pitrunovi zúčastnit se zájezdu na pohřeb pana Goldmana. Celé jméno občana, který zřejmě neodůvodněně faráře udal, je ve farní kronice uvedeno.¹⁹⁸ Jelikož mi nejsou dostatečně známa všechna fakta, nebudu toto jméno ve své práci zveřejňovat. Snad i důsledkem této aféry přišel do obce 1. července 1977 kněz nový, důstojný pán Jaroslav Jokel.¹⁹⁹

Turistický oddíl pořádal na přelomu dubna a května 1976 1. ročník turistického pochodu „Za pohledy z Rybí“. Šestadvacet zúčastněných navázalo na nultý ročník z roku předchozího, kdy asi nikdo z prvních osmi turistů mohl předpokládat, jakou tím vlastně spoluzaložil tradici přetrvávající do dnešních let. A už vůbec nemohl mít nikdo ani zdání, jak vzroste popularita tohoto pochodu, kterého se v nejlepších letech zúčastnilo přes 1600 lidí.²⁰⁰

Havarijní stav školní budovy znamenal komplikaci nejen pro školáky. Na konci léta 1976 se musela narychlo adaptovat část kulturního domu, aby tam našly místo alespoň dvě třídy. Provizorium trvalo po celý školní rok 1976/77.²⁰¹

V lednu 1977 byla v obci založena základní organizace Českého svazu žen. Zakládajících členek bylo padesát a za předsedkyni si zvolily Marii Bradáčovou.²⁰²

¹⁹⁶ Obecní kronika MNV Rybí, s. 364.

¹⁹⁷ Školní kronika 1962-1985. Originál uložen v ředitelství Základní školy Adolfa Záborského v Rybí, s. 74. (dále citováno jako Školní kronika 1962-1985)

¹⁹⁸ Pamětní kniha farnosti Rybské 1898-2010, s. 124.

¹⁹⁹ Pamětní kniha farnosti Rybské 1898-2010, s. 125.

²⁰⁰ Kronika Rybí III. díl. 2005-2011. Originál uložen v Obecním úřadě v Rybí., s. 113. (dále citováno jako Kronika Rybí III. díl).

²⁰¹ Školní kronika 1962-1985, s. 86-87.

Obcí otřásla 5. července 1977 tragická dopravní nehoda, při které přišla o život současná ředitelka základní školy paní Božena Horutová. Přímo před jejím domem ji srazil motocyklista, ironií osudu její bývalý žák K. P., který dostal smyk při nebezpečném předjíždění. Policie sice za viníka označila nepozornou chodkyni, ale nikdo, kdo paní Horutovou znal, této oficiální verzi nevěřil.²⁰³

Období od poloviny sedmdesátých až téměř ke konci osmdesátých let minulého století lze charakterizovat jako dobu plnou pokrytectví, které je patrné z řádků jakéhokoli dokumentu či dobového zápisu. Na prvním místě se vždy objevovaly aktuální informace ze života strany. Bylo nutno neustále rozpracovávat závěry toho kterého stranického sjezdu, besedovat o výročích a připomínat si významné dny zpravidla z dějin Sovětského svazu nebo komunistické strany. Kalendář byl napěchován událostmi, na které bylo nutno vzpomínat a k jejichž počtě bylo třeba uzavírat závazky. Koncem února se slavilo vítězství pracujícího lidu z roku 1948, v březnu Mezinárodní den žen, v květnu Svátek práce a osvobození od fašismu, v srpnu Slovenské národní povstání, v listopadu velká říjnová socialistická revoluce. Každých pět let se konaly spartakiády, které sice zdánlivě navazovaly na tradici všesokolských sletů, ale na rozdíl od nich šlo více o demonstraci jednoty a síly strany než o cvičení samotné. K tomu všemu přibývaly akce ke dnům tisku, armády, horníků. Připomínat si výročí srpnové okupace z roku 1968 nebo upálení Jana Palacha z ledna 1969 se rovnalo občanské sebevraždě. Ani 28. říjen jako den založení Československa (1918) se příliš nepřipomínal, osobnost T. G. Masaryka byla příliš spjata se západem a náš první prezident téměř zmizel i ze stránek dějepisu.

Rybí bylo součástí Nového Jičína a místní národní výbor v obci v původní podobě neexistoval. Do obecní kroniky nepřibyl ani jediný zápis, takže se nelze opřít o žádné hodnověrné údaje. Jediným zdrojem, který se podařilo ve Státním okresním archivu v Novém Jičíně nalézt, jsou zápisy ze schůzí občanského výboru, ovšem jejich vypovídací hodnota je zanedbatelná. Obecní události nezmiňuje ani farní kronika, z níž si lze nanejvýš jen potvrdit zklamání faráře nad úbytkem věřících v osmdesátých letech minulého století: „*Lidé si odvykají chodit na mši*“ a „*Starí věřící umírají a mladých je málo.*“ Tehdy bylo Rybí opět „přifařeno“ ke Štramberku (od 1. července 1983) a mše docházel do Rybí sloužit štramberský farář. Fara se uvolnila a celá byla pronajata od 1. září 1984.²⁰⁴

²⁰² Kronika Rybí III. díl, s. 119.

²⁰³ Školní kronika 1962-1985, s. 94.

²⁰⁴ Pamětní kniha farnosti Rybské 1898-2010, stránky nečíslovány, zápisy 1984-1985 a 1986.

Uprostřed léta 1981, 9. srpna, zastihla rybské občany smutná zpráva o náhlém skonu národního umělce Adolfa Zábranského. Jeho odchodem přišly *děti celého světa* (viz kapitola 1.3.2) o nenapodobitelného ilustrátora jejich knížek. Proslulý rodák z Rybí byl pohřben na čestném místě Vyšehradského hřbitova v Praze mezi významné osobnosti české kultury. Za svou tvorbu získal celou řadu vysokých státních vyznamenání a pamětních medailí. Cen za ilustrátorskou tvorbu se mu dostalo i v zahraničí, kde mu bylo mj. v roce 1961 od *Society of Illustrators* v New Yorku uděleno ocenění „*Zlatým perem*“ – „*Citation of Merit*“.²⁰⁵

Bezesporu nejvýznamnější akcí osmdesátých let minulého století se v obci stala výstavba mateřské školy (viz kapitola 5.) Mezi roky 1980 – 1982 se v akci „Z“ vybudovala nová dvojtřídní mateřská škola s kapacitou 60 dětí. Slavnostního otevření se 15. ledna 1983 zúčastnili nejvyšší okresní funkcionáři strany v čele s předsedou okresního výboru KSČ Tomančákem.²⁰⁶ Z dalších stavebních akcí zmiňují zápisy ze schůzí občanského výboru například položení dlažby v autobusové čekárně na horním konci obce (červen 1985), v roce 1988 pak opravu márnice.²⁰⁷

Rybí sice mělo veřejné osvětlení, jenže v polovině osmdesátých let muselo být kvůli tíživé energetické situaci vypínáno už ve 23 hodin.²⁰⁸

V zimě 1986/87 otevřeli členové TJ Sokol Rybí sjezdovku s lyžařským vlekem „Na Poldřáku“. Hned první sezónu se lyžovalo celých 38 dní, což z hlediska délky provozu překonaly až zimní měsíce 1992/93.²⁰⁹

Roku 1988, kdy se ve společnosti probouzely první náznaky otevřenosti a umírněné kritice se dostávalo více prostoru, se v zápisech ze schůzí občanského výboru objevovaly připomínky a náměty ke zlepšení. Z nich lze odvodit, co občany Rybí na sklonku komunistické éry v obci nejvíce trápilo: špatná úroveň zásobování (požadavek na novou prodejnu v horní části obce), dopravní problémy (doporučení snížit rychlost v obci pro nákladní automobily, zřídit přechody pro chodce, vybudovat parkoviště u prodejny potravin), životní prostředí (plynofikovat obec, vyčistit koryto potoka u fojtství). Některé podněty měly mírně řečeno „udavačský“ charakter, ale v konečném důsledku směřovaly k estetičtějšímu

²⁰⁵ BOHÁČ, Jiří M. *Adolf Zábranský*. Praha: Středočeská galerie v Praze, 1989, katalog k výstavě.

²⁰⁶ *Školní kronika, Mateřská škola v Rybí 1948-2012*. Originál uložen v ředitelství Mateřské školy v Rybí, s. 170. (dále citováno jako *Kronika mateřské školy 1948-2012*)

²⁰⁷ SOkA Nový Jičín, Fond Městský národní výbor Nový Jičín, karton 260, inv. č. 565.

²⁰⁸ SOkA Nový Jičín, Fond Městský národní výbor Nový Jičín, karton 260, inv. č. 565.

²⁰⁹ *Kronika obce Rybí 02: 1990-1996*. Originál uložen v Obecním úřadě v Rybí, s. 130. (dále citováno jako *Kronika obce Rybí 02*)

vzhledu obce: „*Vytipovat nevzhledné domy v místní části Rybí a nahlásit na MěstNV Nový Jičín*“.²¹⁰

V letech 1988 – 1989, kdy byly zmíněné zápisy datovány, sotva kdo předpokládal, k jak rychlému konci vláda jedné strany nejen v Československu spěje a co všechno se téměř za dne na den změní. Mimo jiné také záhy skončila éra začlenění Rybí do Nového Jičína a požadavky a náměty už řešila nová, demokratickou cestou zvolená, místní samospráva.

1.2.6 Od sametové revoluce do konce století

Listopadové události roku 1989 měly v obci podobný průběh jako kdekoli jinde. Pád komunistického režimu přivítali skoro všichni obyvatelé s nadšením. Už v lednu 1990 proběhlo v budově kina veřejné ustavující zasedání Občanského fóra (OF), kterého se zúčastnilo téměř 200 občanů. Za mluvčí OF byli zvoleni Oldřich Matl (č. p. 279), Josef Kudělka (č. p. 312, člen ČSL), Magda Patáková (č. p. 321), Zdeněk Kalvoda (č. p. 667 – Štramberk, člen KSČ) a Jiří Šimíček (č. p. 81).²¹¹ Občané se konečně mohli svobodně vyjádřit ke všem problémům, které zůstávaly neřešeny. Za hlavní úkoly byly definovány plynofikace obce, výstavba hnojiště vedle kravína a zejména osamostatnění obce od Nového Jičína. K otázce odtržení od Nového Jičína proběhla podpisová akce, při které se drtivá většina občanů vyslovila ve prospěch osamostatnění Rybí. Bez zbytečných průtahů byly zahájeny rozhovory s představiteli MěstNV v Novém Jičíně. Za obec Rybí v těchto jednáních vystupovali pánové Oldřich Matl, Josef Kudělka a Josef Valušek (č. p. 200). Přestože město Nový Jičín nebylo odtržení Rybí příliš nakloněno, v konečné fázi muselo požadavkům obce ustoupit.²¹²

Hlavními událostmi se roku 1990 staly červnové svobodné volby do Federálního shromáždění (FS) a v listopadu volby do obecních zastupitelstev. V obou případech zvítězili v Rybí kandidáti OF. V červnových volbách se volili poslanci do Sněmovny lidu a Sněmovny národů Federálního shromáždění a do České národní rady (ČNR). Ze 730 oprávněných voličů byly 720 předány úřední obálky a stejný počet jich byl odevzdán. Vítězem voleb do všech 3 orgánů se stalo OF, pro které hlasovalo 394 občanů do Sněmovny lidu (54,72%), 284 do Sněmovny národů (39,44%) a 281 do České národní rady (39,03%). Druhý největší počet hlasů do obou komor FS získali kandidáti Křesťanské a demokratické unie (16,25, resp.

²¹⁰ SOkA Nový Jičín, Fond Městský národní výbor Nový Jičín, karton 260, inv. č. 565.

²¹¹ Kronika obce Rybí 02, s. 12.

²¹² Kronika obce Rybí 02, s. 12-13.

23,61%), přičemž v ČNR byli těsně předstiženi kandidáty Hnutí za samosprávnou demokracii – Společnosti pro Moravu a Slezsko, kteří dostali v obci o 5 hlasů více než kandidáti KDU. Kolem 10% hlasů ještě ve všech orgánech získali kandidáti KSČ; ostatní strany a hnutí se nedostaly nad 5%.²¹³

Výsledky voleb do obecního zastupitelstva dopadly těsněji: 752 zapsaných voličů rozdělovalo své hlasy pro 15 členů zastupitelstva. Na třech kandidátních listinách se objevilo celkem 40 jmen za OF, Československou stranu lidovou (ČSL) a Demokratickou koalici. KSČ v obci kandidátku nepředložila. Kandidáti OF získali 45,20% z platných hlasů, zástupci ČSL 41,42% a Demokratická unie 13,37%. Absolutně nejvíce hlasů (484) získala Ludmila Pavlisková (ČSL), následovaná Oldřichem Matlem (471, OF) a Václavem Pavelkou (359, za ČSL). Posty v obecním zastupitelstvu získali zástupci OF (7), ČSL (6) a Demokratické koalice (2). Za prvního polistopadového starostu byl jednomyslně zvolen Oldřich Matl, místostarostkou se stala Ludmila Pavlisková.²¹⁴

Z místních zájmových a společenských organizací byla v roce 1990 stále nejpočetnější Tělovýchovná jednota Sokol Rybí, které předsedal Vojtěch Kelnar. V jednotě fungovaly oddíly kopané, základní a rekreační tělovýchovy (tzv, hnutí *Sport pro všechny*), turistiky a odbíjené. Sokol provozoval také lyžařské vleky v obci, o něž se obětavě starala skupina místních vlekařů. Sokol pokračoval prakticky ve stejných poměrech jako dříve a jeho činnost se příliš nezměnila. Turisté dále pořádali tradiční pochod *Za pohledy z Rybí* a organizovali zájezdy a výlety. Přestože všichni vnímali změny ve společnosti pozitivně, někteří byli poněkud zklamáni ze zrušení spartakiády, která měla proběhnout opět v Praze na Strahově. Řadoví cvičenci nevnímali spartakiádu jako demonstraci jednoty a síly strany, ale považovali ji více za vítanou příležitost k setkávání se a ke společnému cvičení bez politického podtextu.²¹⁵

Aktivně i nadále pracovali místní zahrádkáři sdružení v Českém svazu zahrádkářů, kteří nabízeli občanům služby v místní moštárně. Pečovatelskou činnost zajišťovaly členky Českého svazu Červeného kříže. Z požárníků se k jejich nemalé radosti stali opět hasiči a mohli pod staronovým názvem oslavit 105 let od svého založení v obci.²¹⁶

Už na jaře 1990 byla opět obnovena činnost Junáka. Čtyři místní družiny Vlčat, Světlušek, Skautů a Skautek byly začleněny do střediska Štramberk.²¹⁷

²¹³ Kronika obce Rybí 02, s. 11.

²¹⁴ Kronika obce Rybí 02, s. 15-17.

²¹⁵ Kronika obce Rybí 02, s. 22-23.

²¹⁶ Kronika obce Rybí 02, s. 24-25.

²¹⁷ Kronika obce Rybí 02, s. 26-27.

Od 1. ledna 1991 se Rybí opět stalo samostatnou obcí. Obecní úřad se od počátku potýkal s mnoha administrativními potížemi, protože MěstNV Nový Jičín předal obci jen tu nejn nutnější a nejzákladnější dokumentaci vyžadovanou zákonem. Obci chyběl schválený rozpočet, takže přístup ke státním financím byl velice omezen a ztížen. Státem hýbala kupónová privatizace a „pomlčková“ válka mezi Českou a Slovenskou republikou. Ze slovenské stany se ozývalo stále silnější volání po rozdělení federace. V těchto podmínkách nebylo snadné, aby občané navázali na někdejší bohatý kulturní a společenský život obce. Patnáct let, během nichž se preferovaly integrace obcí, a vytvářel se statut střediskových vesnic, Rybí neprosperovalo. Ztráta místní samosprávy mimo jiné vyústila do nedostatku finančních prostředků nutných k rozvoji nebo alespoň k udržení aktivního života občanů. Lidé otupělí normalizací byli lhostejní ke své obci a pocit sounáležitosti se vytrácel. Skoro každý musel za prací mimo obec, za kulturou i na nákupy se jezdilo do měst. Vše se ale začínalo obracet pomalu k lepšímu.

Po desetiletích se měnily dlouho zakonzervované pořádky v ekonomice. Místní JZD zavedlo již od ledna přímý prodej mléka,²¹⁸ čím dál více místních občanů začínalo podnikat nebo navazovat na dřívější živnosti svých rodičů. V Rybí se najednou opět objevili soukromí dopravci, stolaři, instalatéři, zedníci, krejčí, kadeřnice, obchodníci s nejrůznějším zbožím a mnozí další podnikatelé.²¹⁹

Zvýšila se stavební činnost, z níž nejzásadnější byla rozšiřující se plynofikace obce. Obnovila se funkčnost místního rozhlasu a v amatérských podmínkách probíhaly dokonce pokusy o místní televizní vysílání. Společnými silami občané opravili vodojem a také vstupní bránu do kostela.²²⁰ Brána nebyla bohužel žádnou překážkou pro zloděje, kteří v listopadu 1991 kostel vykradli a zničili křížovou cestu.²²¹

K 1. květnu 1991 se JZD Rozvoj se sídlem v Sedlnicích, do něhož bylo začleněno i rybské družstvo, transformovalo na Zemědělské družstvo, akciovou společnost. V dceřině společnosti Rybí zůstala jen zootechnička a 14 ošetřovatelek krav. Bylo rozhodnuto o zatravnění původní orné půdy mezi obcí a Hůrkou.²²²

Rozhořel se spor o sokolovnu a přilehlé hřiště. Na sokolovnu si činila nárok župa České obce sokolovské a celá záležitost týkající se možné restituace skončila u soudu.²²³

²¹⁸ Kronika obce Rybí 02, s. 42.

²¹⁹ Kronika obce Rybí 02, s. 51-53

²²⁰ Kronika obce Rybí 02, s. 43-44.

²²¹ Kronika obce Rybí 02, s. 45.

²²² Kronika obce Rybí 02, s. 56.

²²³ Kronika obce Rybí 02, s. 59.

V průběhu roku se konala řada tradičních i nových akcí – namátkou *Kácení máje*, *Rančerský den* nebo *Letní večer* s taneční zábavou. Obnovila se tradice *krmášové zábavy* vzniklá ještě před II. světovou válkou, myslivci uspořádali v listopadu *poslední leč*, lidovci *Mikulášskou besídku* pro děti a 17 nejmenších se s rodiči zúčastnilo *Vítání občánek* v listopadu v budově mateřské školy. V čase předvánočním mohli všichni navštívit výstavu Betlému v Kulturním domě ze sbírek svých spoluobčanů.²²⁴

Do nového roku 1992, který byl zároveň posledním rokem společného státu Čechů a Slováků, vstupovalo Rybí s důvěrou v nastoupenou cestu. Rozpaky vzbuzoval ovšem vývoj zemědělství. Přestože až do dubna mohli občané vznést nároky na svou půdu zabranou pro potřeby JZD, učinilo tak jen málo z nich.²²⁵ Podmínky pro soukromé hospodaření nebyly dobré. Také další vývoj družstva byl stěží odhadnutelný. Už v lednu byl oficiálně zakázán prodej mléka „přes ulici“.²²⁶ Z někdejšího JZD Rybí byla farma v rámci JZD Sedlnice, které po transformaci v akciovou společnost zaniklo k 31. prosinci 1992. Nová akciová společnost dostala název Agropřůmyslový kombinát a. s. Sedlnice a z rybské farmy se stala součástí tzv. divize živočišné výroby.²²⁷

Jinak se ovšem soukromé podnikání nebývale rozjelo a v Rybí bylo v roce 1992 evidováno už plných 35 soukromých podnikatelů.²²⁸

Z hlediska celospolečenského byly v roce 1992 nejvýznamnější opětovné volby do Federálního shromáždění a národních rad. Konaly se na začátku června a i tentokrát byly charakteristické vysokou volební účastí, která v Rybí překročila 93%. Z hnutí OF postupně vykrytalizovalo několik politických subjektů, z nichž nejsilnější byla Občanská demokratická strana (ODS). Ta se v koalici s Křesťanskou demokratickou stranou (KDS) stala v obci vítězem voleb (45% do Sněmovny lidu a přes 30% do Sněmovny národů i ČNR). Druhou nejsilnější pozici uhájilo spojení KDU-ČSL (13,5% do Sněmovny lidu a po necelých 19% do Sněmovny národů a ČNR). Komunisté, respektive koalice *Levý blok*, získali mezi 8,5 a 9,9%, což bylo ještě o něco méně než Hnutí za samosprávnou demokracii – Společnost pro Moravu a Slezsko.²²⁹ Z celkových výsledků voleb bylo zřejmé, že Česká a Slovenská federativní republika nemůže nadále společně existovat. Rozpory mezi pravicovým Českem a převážně levicovým Slovenskem byly markantní nejen v otázkách politických, ale především

²²⁴ Kronika obce Rybí 02, s. 64-67.

²²⁵ Kronika obce Rybí 02, s. 77.

²²⁶ Kronika obce Rybí 02, s. 92.

²²⁷ Kronika obce Rybí 02, s. 93-94.

²²⁸ Kronika obce Rybí 02, s. 90.

²²⁹ Kronika obce Rybí 02, s. 78-80.

národnostních. Naštěstí se o rozchodu rozhodlo pokojnou a civilizovanou cestou, což může být dodnes považováno ve světových dějinách za ojedinělý a obdivuhodný proces.

Na konci července byla obec přijata do Sdružení obcí Horního Slezska a severní Moravy.²³⁰

Jelikož se plánovanému obecnímu televiznímu vysílání nedařilo pokrýt celou obec, rozhodl obecní úřad o pravidelném měsíčním vydávání tištěného *Rybského zpravodaje*, který se od té doby distribuuje do všech místních domácností. Zaznamenává informace ze zasedání obecního úřadu, přináší aktuality ze života obce a významnou měrou slouží k informovanosti občanů o dění v obci, škole, místních organizacích, kroužcích a podobně.²³¹

Občanům ve vesnici usnadnila život generální oprava elektrické sítě a dokončení vodojemu. V občanech se začíná probouzet ekologické cítění a daří se likvidovat černé skládky u Puntíku nebo Klimbachu. Zahájily se projektové práce místní kanalizace a čističky odpadních vod.²³²

Z tradičních akcí opět zaznamenaly největší úspěch nejen v obci, ale i v blízkém okolí květnový pochod *Za pohledy z Rybí a Rančerský den* pořádaný jezdeckým oddílem TJ Sokol Rybí. Hojně navštívená byla i listopadová oslava 80. výročí založení Sokola Rybí.²³³

S nemilou událostí se musely hned dvakrát v několika dnech (4. a znovu 11. května) vypořádat prodavačky z prodejny Jednota, kterou někdo vykradl. Jinou nepříjemnost zažili občané po chumelenici ve dnech 5. a 6. prosince, kdy napadlo 30 cm sněhu, který svou vahou zpřetrhal elektrické vedení. Bez proudu zůstala téměř celá vesnice a svítit se mohlo začít postupně až 8. a 9. prosince.²³⁴

Poslední odpoledne ve společném Československu mohli důchodci strávit v Besedě, na kterou byl přejmenován Kulturní dům (ale stejně se používaly a dodnes používají názvy oba), při silvestrovském posezení.²³⁵

Do nového roku 1993 se všech 1133 obyvatel Rybí probudilo v nové zemi, v České republice. Po 74 letech společný stát Čechů a Slováků definitivně zanikl.

V roce 1993 byl vydán nový územní plán, podle kterého mělo Rybí rozlohu 902 ha.²³⁶ Severomoravské vodárny a kanalizace dokončily stavbu vodojemu, na hřbitově se obnovily chodníky. Opravily se autobusové zastávky a došlo i na kapličku z Křížové cesty mezi

²³⁰ Kronika obce Rybí 02, s. 83.

²³¹ Kronika obce Rybí 02, s. 84.

²³² Kronika obce Rybí 02, s. 82 a 85.

²³³ Kronika obce Rybí 02, s. 94 a 100.

²³⁴ Kronika obce Rybí 02, s. 97 a 101.

²³⁵ Kronika obce Rybí 02, s. 99.

²³⁶ Kronika obce Rybí 02, s. 118.

Novým Jičínem a Štramberkem²³⁷ – mimochodem tato Křížová cesta patří svou délkou 8,5 km k jedné z nejdelších v republice.

Obec i nadále pokračovala v ekologických aktivitách. Opakovaně se sbíral a odvážel nestandardní odpad. Na konci roku zajistil obecní úřad první čtyři sady plastových kontejnerů pro tříděný odpad z domácností. Za tyto ekologické programy zaplatila obec ze svého rozpočtu přes 150 000 korun. Přechodem na ekologičtější způsoby vytápění se zlepšovala kvalita ovzduší. Celkem 20 rodinných domů zvolilo roku 1993 vytápění elektřinou a řada dalších majitelů reálně uvažovala o plynovém vytápění, na které hodlali přejít po dokončení plynofikace.²³⁸

K rozšíření sportovního vyžití přibyl sice nový lyžařský vlek z Kocmínku k „Bartoňce“, jenže nemohl být uveden do provozu kvůli chybějícím povolením a zejména kvůli nedostatku sněhu koncem roku 1993. Byla to smůla, protože předchozí lyžařská sezóna 1992/93 dopadla naopak nad očekávání a byla korunována v závěru lyžařskými závody a karnevalem na lyžích. Na malé sjezdovce na Pold'áku se lyžovalo celých 47 dní, což bylo nejdéle od zimy 1986/87, kdy se s lyžováním na rybských sjezdovkách začalo.²³⁹

Ke změnám došlo i u kulturních institucí. Knihovna byla nově podřízena samosprávě obce, což se občanů nijak nedotklo, ale musel být pozastaven provoz kina. Zvyšování poplatků za půjčování filmů vedlo ke zvýšení vstupného a ani dotace z obecního úřadu nezabránila úbytku diváků.²⁴⁰

K pozoruhodné akci došlo 17. dubna, když se po letech obnovilo kdysi populární setkání rodáků nesoucích v Česku nepříliš obvyklé příjmení Purmanský. V Besedě se jich sešlo 130, přičemž nejvzdálenější účastníci přijeli až z Kynšperku nad Ohří v okrese Louny.²⁴¹

Smůla se opět nalepila na prodejnu Jednoty, která byla v prosinci 1993 vykradena dokonce třikrát a počtvrté hned v lednu 1994.²⁴²

A pokud se někomu zdá, že extrémní výkyvy teplot jsou specifikem poslední dekády, tak pro připomenutí pár čísel z roku 1993. Čtvrtého ledna byla v Rybí teplota -17°C , o týden později $+11^{\circ}\text{C}$ a 12. ledna vystoupila až na $+13^{\circ}\text{C}$, kdy se navíc přidal déšť. Po dvou týdnech přišla dokonce bouřka následovaná sněhem s deštěm. Ve druhé polovině února napadlo 20 cm sněhu, aby se vzápětí oteplilo. Počátkem března mohli vlekáři znovu nastoupit do práce a snít

²³⁷ Kronika obce Rybí 02, s. 116-117.

²³⁸ Kronika obce Rybí 02, s. 120-121.

²³⁹ Kronika obce Rybí 02, s. 130.

²⁴⁰ Kronika obce Rybí 02, s. 134 a 136.

²⁴¹ Kronika obce Rybí 02, s. 136.

²⁴² Kronika obce Rybí 02, s. 138 a 158.

vydržel až do poloviny měsíce. Letní čas, který roku 1993 začal platit v noci na 28. březen, přivítaly závěje a lyžaři si začali opět užívat zimních radovánek až do začátku dubna. Počasí bylo roku 1993 tak rozmarné, že kronikář zaplnil jeho barvitým líčením celých 7 stránek!²⁴³

V roce 1994 zůstala prioritou plynofikace obce, která probíhala společně se stavbou podzemního zásobníku plynu Štramberk. Veřejné osvětlení se prodloužilo až k Puntíku. Rozsáhlým způsobem se upravovalo fotbalové hřiště, kde vznikla nová opěrná zeď, přeložil se vodovod a upravila kanalizace. Obec také pokračovala v ekologických programech a zakoupila další dvě sady nádob na tříděný domovní odpad. Byla vydána místní vyhláška o ochraně životního prostředí.²⁴⁴

Výsledky obecních voleb, které se konaly v listopadu, potvrdily spokojenost místních občanů s fungováním obecního úřadu, takže dosavadní starosta Oldřich Matl (kandidující za Sdružení nezávislých kandidátů, dostal nejvíce hlasů) mohl pokračovat i v dalším volebním období a spolu s ním i někteří další členové obecní rady. Do obecního zastupitelstva bylo občany zvoleno osm členů ze Sdružení nezávislých kandidátů a sedm z kandidátky České strany lidové.²⁴⁵

TJ Sokol Rybí se roku 1994 dařilo o něco hůře, ale přesto měla 300 členů. Chyběli cvičitelé a celkově poklesl zájem o tělovýchovu. Fotbalisté skončili po sestupu do okresního přeboru poslední v podzimní části a stejně špatně se vedlo dorostencům. Omluvou jim byl ovšem fakt, že kvůli rekonstrukci rybského hřiště odehráli všechny zápasy u svých soupeřů.²⁴⁶

Také zahrádkáři upravili svou budovu a mohli v ní kromě moštování ovoce péct koláče a vyrábět povidla.²⁴⁷

I rok 1995 probíhal ve znamení plynofikace obce, na kterou z obecního rozpočtu padla více než polovina, celkem přes 4,5 miliónu korun.²⁴⁸ Nejen stavební práce komplikovaly občanům život. Všichni si museli zvykat na neustálé zdražování potravin nebo zvyšování cen jízdného. Příjemnou skutečností ovšem bylo udělení licence pro lokální televizní vysílání, kterou Rybí v únoru 1995 získalo jako jedna ze třinácti obcí (27 žadatelů bylo odmítnuto).²⁴⁹

²⁴³ Kronika obce Rybí 02, s. 138-144.

²⁴⁴ Kronika obce Rybí 02, s. 151-153.

²⁴⁵ Kronika obce Rybí 02, s. 155.

²⁴⁶ Kronika obce Rybí 02, s. 171.

²⁴⁷ Kronika obce Rybí 02, s. 175.

²⁴⁸ Kronika obce Rybí 02, s. 198.

²⁴⁹ Kronika obce Rybí 02, s. 198.

Po dlouhých letech musela z důvodu horšícího se zdravotního stavu odejít z knihovny paní Libuše Michálková (č. p. 54). V červnu bohužel zemřela a Rybí tak přišlo o zanícenou knihovnici, která mnohým občanům pomáhala prohlubovat si krásný vztah ke knihám.²⁵⁰

Obecní úřad zajišťoval i v roce 1995 ze svého rozpočtu provoz poradny pro matky s dětmi. Spolupracoval také s Českým Červeným křížem při zabezpečování pravidelného měření tlaku nebo zapisování a distribuci léků pro ty občany, kteří nemohli dojíždět do lékařských ordinací v okolních městech.²⁵¹

V obci stále působila farma patřící do Agropřemyslového kombinátu Sedlnice. Specializovala se na chov krav a výrobu mléka. V kravínu bylo ustájeno celoročně kolem 190 krav, za rok se narodilo 194 telátek a produkce mléka přesáhla 870 tisíc litrů. Na farmě pracovaly necelé dvě desítky zaměstnanců.²⁵²

Z politických organizací byla v obci nejaktivnější KDU-ČSL. Kromě tradičního plesu uspořádala v květnu 1995 při příležitosti 50. výročí osvobození koncert v místním kostele Povýšení Svatého kříže.²⁵³ V témže měsíci se několik věřících zúčastnilo na olomouckém letišti kanonizace blahoslaveného Jana Sarkandra a blahořečení Zdislavy z Lemberka samotným papežem Janem Pavlem II.²⁵⁴

Nezaháleli ani členové turistického oddílu, kteří zorganizovali v dubnu jubilejní 20. ročník pochodu *Za pohledy z Rybí*. Trasy o délce 10, 15 nebo 20 km si prošlo celkem 627 účastníků, přičemž jednoznačně nejvzdálenější turistkou byla návštěvnice z USA.²⁵⁵ Zkvalitnil se i lyžařský vlek Bartoňka, kde za rekordně krátkou dobu položili vlekáři spolu s padesátkou dobrovolníků 500 metrů nového kabelu.²⁵⁶

Fotbalistům se nepodařilo na jaře odpoutat se od posledního místa v tabulce a sestoupili do nejnižší třídy. Útěchou jim mohlo být spravené hřiště, na jehož rekonstrukci strávili více času než na trénincích.²⁵⁷ K definitivnímu dokončení všech prací v areálu hřiště došlo v průběhu roku 1997.²⁵⁸

²⁵⁰ Kronika obce Rybí 02, s. 207-208.

²⁵¹ Kronika obce Rybí 02, s. 208-209.

²⁵² Kronika obce Rybí 02, s. 210-211.

²⁵³ Kronika obce Rybí 02, s. 214.

²⁵⁴ Kronika obce Rybí 02, s. 215.

²⁵⁵ Kronika obce Rybí 02, s. 217.

²⁵⁶ Kronika obce Rybí 02, s. 218.

²⁵⁷ Kronika obce Rybí 02, s. 218.

²⁵⁸ *Kronika Rybí II. díl. 1997 – 2004*. Originál uložen v Obecním úřadě v Rybí., s. 11. (dále citováno jako Kronika Rybí II. díl).

V místní moštárně si občané nechali vylisovat více než 1800 litrů moštu, což představovalo zpracování bezmála 50 q jablek. Úroda švestek byla roku 1995 opět nevalná a to málo skončilo převážně v sudech, protože zahrádkáři uvařili na povidla jen 7 q (4 kotle).²⁵⁹

Následující rok 1996 byl nazván „supervolebním“, protože se v něm konaly nejen parlamentní, ale také první senátní volby. Do parlamentu se jako nejsilnější dostaly ODS (29,62%) a ČSSD (26,44%), s odstupem následovala KSČM (10,33%) a KDU-ČSL (8,07%). Rybí volilo výrazněji pravicově: ODS 37,32%, KDU-ČSL 18,87%, ČSSD 18,59%, KSČM jen 6,34%.²⁶⁰

V rámci předvolebních mítinků KDU-ČSL přijel do obce v květnu pan Vilém Holář, tehdejší ministr obrany České republiky. Bylo to poprvé, kdy do Rybí zavítal člen vlády.²⁶¹

Navzdory dlouhé zimě a deštivému jaru i chladnému létu se podařilo dokončit II. etapu plynofikace a koncem září 1996 se mohlo začít v mnoha domech topit plynem. Místní komunikace dostaly nový živichný povrch. Opravovat se musel také kostel, který je zanesen na seznamu kulturních památek. Celý obvod kostela byl stažen ocelovými pásy a štítová zeď zajištěna profilovým železem, protože kvůli poklesu spodních vod začala zeď poněkud ujíždět. Při práci pomáhali i místní občané. Kvůli brzkým mrazům se však nestihla opravit bortící se hřbitovní zeď.²⁶²

Prvního listopadu otevřela v domě č. p. 149 paní Zdeňka Srbová svou prodejnu spotřebního zboží (papírnictví, textil, galanterie). O rozšíření nabídky se v obci také po několik let starali dojíždějící obchodníci, kteří nakupovali své zboží přímo od výrobců a svými nižšími cenami se snažili konkurovat kamenným obchodům. Prodávali kde co: textil, drogistické zboží, cukr, hrnce a dotvářeli tak podnikatelský kolorit raného kapitalismu v devadesátých letech. Prodávali nezřídka přímo z aut, na prostranství před prodejnou Jednoty nebo u Fojtství, někdy si pronajali Besedu.²⁶³

Rybská sokolovna byla po soudních sporech přičena TJ Sokol Rybí, ale její další osud zůstával nejasný.²⁶⁴

V únoru musel být pro nedostatek sněhu odvolán okresní přebor v lyžování, ale o několik dní poté překvapily všechny takové přívaly sněhu, že téměř odepsaná lyžařská sezóna nejenže začala, ale překonala všechny dosavadní rekordy. Na rybských vlecích se jezdilo

²⁵⁹ Kronika obce Rybí 02, s. 221.

²⁶⁰ Kronika obce Rybí 02, s. 246-247.

²⁶¹ Kronika obce Rybí 02, s. 265.

²⁶² Kronika obce Rybí 02, s. 250-251.

²⁶³ Kronika obce Rybí 02, s. 252-253.

²⁶⁴ Kronika obce Rybí 02, s. 266-267.

nepřetržitě až do 1. dubna, což si pochvalovali jak místní vlekaři, tak hlavně lyžaři z širokého okolí. Oba rybské vleky se staly velice vyhledávanými.²⁶⁵

Sbor dobrovolných hasičů měl roku 1996 136 členů, z toho 90 mužů, 31 žen a 15 dětí a dorostenců. Zejména družstvu dorostenců se dařilo v hasičských soutěžích. Mezi tradiční akce pořádané hasiči roky patří v létě *Hasičský výlet* u Sokolovny a zimní *Krmášové úterý*. Pod záštitou obecního úřadu pořádalo Okresní sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska Nový Jičín ve spolupráci s rybskými dobrovolnými hasiči v září u fotbalového hřiště V. ročník pohárové soutěže pro mladé hasiče „O putovní pohár odborné rady mládeže okresu Nový Jičín.“²⁶⁶

V obci se pravidelně pořádaly různé akce, některé z nich poměrně kuriózní. Jednou z nich byl v březnu v Besedě III. ročník turnaje ve *Vole*²⁶⁷, kterého se zúčastnilo celkem 80 hráčů, kteří sehráli 407 *volů*. Vítězem se stala místní dvojice Jan Pavelka – Eduard Kvita.²⁶⁸

Počet obyvatel obce stále zvolna klesal a k 31. prosinci 1996 se zastavil na 1062 obyvatelích. V onom roce se odstěhovalo o 5 obyvatel více, než přistěhovalo, a zemřeli převýšili o 6 narozené. Na podzim zemřela také ve věku 96 a půl roku paní Karolína Marková, nejstarší obyvatelka obce.²⁶⁹

Ve druhé polovině devadesátých let už lidé přivykli novým demokratickým poměrům v zemi a lépe se vyrovnávali a přizpůsobovali nástrahám kapitalistického systému. Běžný život se po překotných prvních polistopadových letech dostal do klidnějších vod. Nikoli obrazné, ale pravé vody – přírodní – se naopak více než rozbouřily. Počátkem července 1997 zasáhla velkou část Moravy ničivá povodeň. Druhá vlna povodně přišla o 2 týdny později a teprve 26. července začala ustupovat. Velká voda se nevyhnula ani Rybí, byť škody byly ve srovnání s nejvíce poškozenými místy zanedbatelné. Živel zničil v obci jeden mostek a podemlel lávku, zatopil pět sklepů a komplikace způsobil i sesuv půdy. Podepsal se také na špatné úrodě. Mnohem hůře dopadla vesnice Lichnov v okrese Bruntál. Právě tam směřovalo celkem 62 800 korun, které mezi sebou vybrali solidární rybští občané.²⁷⁰

Nejdůležitějším datem roku 1997 bylo pro Rybí 11. září. Toho dne dokončila firma Plynstav Nový Jičín III. etapu plynofikace obce. Stavba byla zkolaudována a všechny rozvody mohly být definitivně propojeny. Následujícího dne, 12. září 1997, skončila nejnáročnější stavba na území obce, která se dotkla všech obyvatel. Stavba začala

²⁶⁵ Kronika obce Rybí 02, s. 268.

²⁶⁶ Kronika obce Rybí 02, s. 273-274, 276.

²⁶⁷ *Vůl* je název lokální karetní hry podobné mariáši.

²⁶⁸ Kronika obce Rybí 02, s. 275.

²⁶⁹ Kronika obce Rybí 02, s. 254.

²⁷⁰ Kronika Rybí II. díl, s. 12.

vybudováním regulační stanice plynu v roce 1994 a pokračovala ve třech ročních etapách. Celkové náklady se zastavily na 11 572 376 Kč, přičemž na 4 003 000 Kč si obec vypůjčila a tuto částku splácela následujících 5 let.²⁷¹

Zásadním datem se pro všechna města a obce České republiky stal 1. říjen, od kdy se snížila maximální rychlost v obcích z 60 na 50 km/h.²⁷²

Také v roce 1997 pokračovalo vysílání obecní televize. Vysílací schéma se ustálilo na dva dny v týdnu, pondělí a čtvrtek.²⁷³

Pro dějiny České republiky byl zcela jistě významným rok 1998, tedy rok vstupu naší země do NATO. Určitě se tím naší republice dostalo záruky, že se již nikdy nebude opakovat vpád okupačních vojsk do země, jak si jej většina občanů pamatovala ze srpna 1968. Potvrzením vývoje společnosti demokratickým směrem se staly další svobodné volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR a do Senátu. Stejně jako všude jinde, i v Rybí byli občané více nakloněni parlamentním volbám, kterých se zúčastnilo 83,5% občanů. Pravicové Rybí opět upřednostnilo ODS před ČSSD, byť tentokrát nebyl rozdíl tak markantní. Pro ODS znamenalo 194 hlasů 28,83%, o druhé a třetí místo svedly těsný souboj ČSSD (155 hlasů, 23,04%) a KDU-ČSL (153 hlasů, 22,73%).²⁷⁴ Pro porovnání, v České republice zvítězila ČSSD s 32,31% před ODS (27,74%) a KSČM (11,03%).²⁷⁵ Volby do Senátu nebyly pro občany Rybí zdaleka tak důležité, neboť se jich účastnilo jen 69,51% občanů v 1. kole a pouhých 31,90% v kole druhém. V prvním kole sice těsně zvítězil kandidát ODS nad kandidátem KDU-ČSL (o pouhé 3 hlasy), ale v rozhodujícím II. kole už bylo vítězství Jaroslava Šuly za KDU-ČSL jasné (162 nad 101 hlasem).²⁷⁶

Ve dnech 13. - 14. listopadu 1998 se konaly rovněž volby do obecního zastupitelstva. V Rybí se jich zúčastnilo přes dvě třetiny obyvatel, kteří odevzdali nejvíce preferenčních hlasů Jiřímu Honešovi za Nezávislé. Celkovým vítězem voleb se ovšem stalo KDU-ČSL, takže novým starostou obce se stal pan Václav Pavelka kandidující za tuto stranu, zatímco Jiří Honeš obsadil post místostarosty.²⁷⁷

²⁷¹ Kronika Rybí II. díl, s. 10-11.

²⁷² Kronika Rybí II. díl, s. 18.

²⁷³ Kronika Rybí II. díl, s. 18.

²⁷⁴ Kronika Rybí II. díl, s. 55.

²⁷⁵ VOLBY DO POSLANECKÉ SNĚMOVNY PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY KONANÉ VE DNECH 19. - 20. 6. 1998. Celkové výsledky hlasování. *Volby.cz* [online], Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky [cit. 2016-06-02]. Dostupné z: <http://www.volby.cz/pls/ps1998>.

²⁷⁶ Kronika Rybí II. díl, s. 58-59.

²⁷⁷ Kronika Rybí II. díl, s. 63-64.

V průběhu roku pokračovala v obci řada akcí, z níž mnohé si vybudovaly velmi slušné renomé nejen v Rybí, ale i v blízkém okolí (mimo jiné 23. ročník pochodu *Za pohledy z Rybí*, 19. ročník *Rančerského dne*, 5. ročník karetního turnaje ve *Volu aj.*).²⁷⁸

Občany jistě také potěšilo otevření kadeřnictví *Martina* v budově někdejšího kina (provozovatelka paní Martina Čípová otevřela 9. listopadu).²⁷⁹

Na někdejší tradici ochotnického divadelnictví navázal v obci dětský soubor *Kulišáci*, který sehrál 14. června pro občany pohádku *O Honzovi*.²⁸⁰

V obci stále působily i jiné organizace, namátkou Skauti (27. října 1998 zasadili na počest 80. výročí vzniku ČSR u kapličky u Klimbachu mladou lípu), Klub žen Rybí (v březnu pořádal v Besedě výstavu ručních prací) nebo Důchodci Rybí (29. března pořádali ve spolupráci s obecním úřadem tradiční vynášení zimy a vítání jara).²⁸¹

Velmi pozitivně musí být hodnoceno završení plynofikace obce, které se značnou měrou podílelo na zlepšení životního prostředí. Roku 1998 bylo v obci přizpůsobeno 245 čísel popisných plynovému vytápění a 21 čísel elektrickému topení. Pouhých 24 domů zůstalo bez plynové přípojky na vytápění, stejně jako zbylých 35 domů, které ovšem nebyly celoročně obývané.²⁸² Přejít na plynové vytápění byl pro domácnosti finančně náročný a ne všichni si to mohli dovolit. Roku 1998 bohužel ještě tzv. „kotlíkové“ dotace přístupné nebyly; tím spíše patří uznání těm domácnostem, které se i za cenu nemalých investic rozhodly ve prospěch ochrany životního prostředí.

Dne 22. září 1999 byl obecním zastupitelstvem schválen heraldický znak obce. Symbolem obce se stala stříbrná ryba na modrém štítě, pod níž je na stříbrné radlici šikmo položená červená lilie (příloha č. 1). Zastupitelstvo schválilo rovněž prapor obce, jehož list je tvořen dvěma trojúhelníky, z nichž žerďový je modrý s bílou rybou, vlající pak bílý s červenou lilií.²⁸³

Rybí vydávalo i nadále měsíční obecní zpravodaj v ceně 5,- Kč za výtisk. K informovanosti občanů přispívala dvakrát týdně obecní televize.²⁸⁴

Místní farma o 17 zaměstnancích chovala přibližně 190 krav. Rostlinná výroba se zúžila na louky a pastviny.²⁸⁵

²⁷⁸ Kronika Rybí II. díl, s. 78, 82 a 84.

²⁷⁹ Kronika Rybí II. díl, s. 84.

²⁸⁰ Kronika Rybí II. díl, s. 83.

²⁸¹ Kronika Rybí II. díl, s. 81-82.

²⁸² Kronika Rybí II. díl, s. 59-60.

²⁸³ Kronika Rybí II. díl, s. 107-108.

²⁸⁴ Kronika Rybí II. díl, s. 108.

²⁸⁵ Kronika Rybí II. díl, s. 114.

Z hlediska členské základny zůstávala nejpočetnější Tělovýchovná jednota Sokol Rybí s 409 členy sdruženými v oddílech kopané, sportu pro všechny (aerobik, volejbal, rekreační cvičení apod.) a rekreačních sportech (vlekaři a turisté). K ještě větší popularitě a návštěvnosti dvou místních sjezdovek přispěl v roce 1999 dětský provazový vlek na Poldřáku. Příznivá cena vstupenky (dnes bychom řekli „*skipasu*“) přilákala spoustu rodičů s dětmi z širokého okolí.²⁸⁶ Také Skauti těžili z výhod okolí obce a uspořádali na vrcholu větrného Kocmínku v říjnu *Drakiádu*. Stranou nezůstali ani podporovatelé jezdeckého sportu (jezdecký klub SALIMA Rybí) a v sobotu 3. července 1999 uspořádali jubilejní 20. ročník *Rančerského dne*. Vydařené akci přálo počasí a za minimální celodenní vstupné 20,- Kč (děti polovic) si všichni užili bohatého programu včetně hudebního doprovodu (kapela „Borovanka“) a večerního táboráku s hudbou „Western Show“.²⁸⁷

V roce 1999 si užili i milovníci kultury. Kromě řady besed (například na cestovatelská témata o Indii nebo Albánii) došlo i na divadelní představení. Vystoupily hostující soubory, ale především místní divadelní soubor *Kulišáci*. Ten sklídl několikrát úspěch s pohádkami „Jak si král ženu vybíral“ a „Čert a Katka“. A to nejen v Rybí nebo v Závišicích, ale také v Opavě na přehlídce dětských divadelních souborů „Opava 1999“, kde získal ocenění za kostýmy a za netradiční ztvárnění národní pohádky. V pohádkách se pod vedením paní Martinovské, Fraisové a Novákové vystřídal celkem 23 dětí.²⁸⁸

Katolickou obec potěšila 11. dubna 1999 návštěva biskupa Františka Václava Lobkowicze, který mimo jiné vzpomněl na svého přítele, předčasně zesnulého rybského faráře, pana Jaroslava Jokla.²⁸⁹

K nedožitým 90. narozeninám rybského rodáka Adolfa Zábranského proběhla v Besedě v listopadu 1999 výstava ilustrací tohoto slavného malíře. Na výstavě se podílel referát regionálního rozvoje Okresního úřadu v Novém Jičíně, Okresní vlastivědné muzeum v Novém Jičíně a Muzejní a vlastivědná společnost ve Frenštátě pod Radhoštěm. Ilustrace propůjčila vdova po Adolfu Zábranském, paní Marie Zábranská. Vernisáže výstavy se zúčastnila také malířova dcera, paní Kateřina Ficalová se synem Ondřejem, a bratr Karel Zábranský s rodinou.²⁹⁰

Jednadvacáté století sice striktně matematicky vzato začínalo až 1. lednem 2001, ale pro většinu obyvatel zeměkoule byl magickým přechod z 31. prosince 1999 na 1. ledna 2000.

²⁸⁶ Kronika Rybí II. díl, s. 121.

²⁸⁷ Kronika Rybí II. díl, s. 122 a 126.

²⁸⁸ Kronika Rybí II. díl, s. 123-124.

²⁸⁹ Kronika Rybí II. díl, s. 124.

²⁹⁰ Kronika Rybí II. díl, s. 127.

Občané Rybí se sešli půlhodinku před půlnocí na Pold'áku, kde přivítali u vatry a čaje s rumem příchod roku 2000.²⁹¹

Obecní symboly (znak a prapor) schválené předešlého roku obecním zastupitelstvem definitivně potvrdil Podvýbor pro heraldiku Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky na svém jednání 16. února 2000. Autorem obecních symbolů byl ostravský heraldik Jan Tejkal. Znak a prapor tak doplnily obecní pečeť, kterou Rybí používalo již od druhé poloviny 18. století. Spolu s reprezentanty dalších 47 obcí a měst České republiky převzali rybští zástupci z rukou předsedy Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR pana Václava Klause dne 20. dubna 2000 dekret o udělení obecních symbolů.²⁹² Obecní symboly byly v neděli 3. září 2000 vysvěceny při slavnostní bohoslužbě v kostele Povýšení sv. Kříže v Rybí, kterou celebroidal mons. František Kufa, generální vikář ostravsko-opavské diecéze. Při příležitosti tohoto slavnostního aktu proběhla o víkendu celá řada doprovodných akcí, které zajišťovala v sobotu TJ Sokol Rybí v areálu Sokolovny. V neděli pak po slavnostním obědě, kterého se zúčastnili také představitelé místních spolků a organizací (Klub žen, Klub důchodců, Sbor dobrovolných hasičů, TJ Sokol, Český Červený kříž, Český svaz zahrádkářů, Junák, divadelní soubor Kulišáci, Schola, Myslivecké sdružení, KDU-ČSL), došlo na slavnostní průvod z Besedy na výletišťe u sokolovny. Na programovém odpoledni se podílela většina místních spolků.²⁹³

Obecní události zajímaly většinu obyvatel, ovšem listopadové volby do zastupitelstva Moravskoslezského kraje takovou pozornost nepřitáhly. Zúčastnilo se jich jen o málo více než polovina oprávněných voličů.²⁹⁴

Za připomenutí stojí za rok 2000 jubilejní 25. ročník pochodu *Za pohledy z Rybí*, při kterém se prezentovalo 1194 účastníků.²⁹⁵ S velkým zájmem se u občanů také setkala listopadová výstava *Rybí ve 20. století*, kterou pořádala v Besedě kulturní komise obecního úřadu ve spolupráci se všemi zájmovými spolky a organizacemi. K prohlédnutí byly mimo jiné nejruznější předměty každodenního života (kameninové hrnce a formy na pečení, různé dřevěné a kovové výrobky apod.), historické dokumenty i hasičská technika.²⁹⁶

Úspěšná výstava znamenala symbolickou tečku za bouřlivým 20. stoletím. Stoletím, které charakterizovaly dva globální válečné konflikty a ve kterém prošla malá moravská obec

²⁹¹ Kronika Rybí II. díl, s. 155.

²⁹² Kronika Rybí II. díl, s. 155 a 156.

²⁹³ Kronika Rybí II. díl, s. 159-165.

²⁹⁴ Kronika Rybí II. díl, s. 168.

²⁹⁵ Kronika Rybí II. díl, s. 186.

²⁹⁶ Kronika Rybí II. díl, s. 191.

Rybí hned několika státními útvary: Rakousko-Uherskem, Československem, Německou říší a znovu Československem, aby snad již natrvalo zůstala ve svazku České republiky.

1.2.7 Obec Rybí v novém tisíciletí

K oslavě příchodu nového milénia se rybští občané sešli tradičně u vatry a ohňostroje na Pold'áku. Nové tisíciletí přineslo do obce také ztráty. Rada obce se na svém zasedání 14. března 2001 usnesla na ukončení vysílání místní televize TV LOCAL Rybí, a to k 31. březnu 2001. Důvodů k tomuto rozhodnutí bylo několik: neúměrně vysoké poplatky, nevhodný přidělený vysílací čas a také nemožnost zajistit náplň pro požadovaných 72 hodin vysílání měsíčně. Jediným zdrojem informovanosti místních občanů o obecním dění tak zůstal měsíčně vydávaný *Rybský zpravodaj*, jehož roční předplatné činilo stále 60,- Kč.²⁹⁷

K 1. březnu 2001 proběhlo na celém území České republiky sčítání lidu, domů a bytů. V Rybí žilo (respektive bylo přihlášeno) k tomuto datu 1067 obyvatel (vzácně vyrovnaný počet 534 mužů a 533 žen), z toho bylo 190 mladších 15 let a 197 nad 60 let. Většina občanů byla věřících (620), 360 uvedlo, že jsou bez vyznání. V obci bylo 483 pracujících, z nichž téměř 80% muselo za prací dojíždět do jiného místa. V Rybí stálo 270 trvale obydlených domů (z toho 264 rodinných domů) a 58 neobydlených domů. Ve všech domech bylo celkem 410 bytů, z nichž 67 nikdo neobýval. Počet obyvatel se mírně snižoval; za celý rok 2001 se narodily jen 3 děti proti 5 zemřelým a přistěhovalo se 10 lidí (odstěhovalo se 16). Pro zajímavost ve stejném roce se konalo 8 svateb, naopak 3 manželství skončily rozvodem.²⁹⁸

Rybí se příkladně zapojilo do projektu *Les pro třetí tisíciletí*. Od března do května 2001 připravili pracovníci obecního úřadu za pomoci členů Mysliveckého sdružení v obecním lese paseku o rozloze 2500 m², na níž postupně vysázeli 2050 buků. Tato nemalá investice představovala významný vklad pro příští generace.²⁹⁹

Obcí se 19. července 2001 přehnala vichřice doprovázená silnou bouří s průtrží mračen, při níž se dokonce zlomila jedna z památných lip u zatáčky směrem na Štramberk. Strom naštěstí padl na pole a ne na silnici. U dolní čekárny jiný padlý strom poškodil dráty elektrického vedení a obec zůstala bez proudu. Vichřice měla velmi lokální charakter, v nedalekém Štramberku ani v Závišicích zaznamenána nebyla.³⁰⁰

²⁹⁷ Kronika Rybí II. díl, s. 212-213.

²⁹⁸ Kronika Rybí II. díl, s. 215-217.

²⁹⁹ Kronika Rybí II. díl, s. 241.

³⁰⁰ Kronika Rybí II. díl, s. 249-250.

V roce 2002 se občanům zpříjemnilo čekání na autobusových zastávkách. Dokončila se čekárna na zastávce *Horní* a postavily se oboustranné zastávky *Na fojtství*. Kolem hlavní silnice mezi Fojtstvím a obecním úřadem byl vybudován chodník pro pěší. Na Jaškově kopci se položením kanalizace pro odtok dešťové vody začala připravovat výstavba nových domů.³⁰¹

Na začátku listopadu se konaly volby do obecního zastupitelstva. Zúčastnilo se jich 75% oprávněných voličů, kteří své hlasy téměř rovnoměrně rozdělili mezi KDU-ČSL (7 mandátů) a sdružení *Chceme změnu pro všechny* (8 mandátů). Nejvíce hlasů ve volbách získali Jiří Honeš (*Chceme změnu pro všechny*, 430 hlasů) a Václav Pavelka (KDU-ČSL, 406 hlasů). Zastupitelé následně zvolili za starostu na volební období 2002 – 2006 opět pana Václava Pavelku.³⁰²

Nejpočetnější organizací zůstávala v obci stále Tělovýchovná jednota Sokol, jejíž téměř 400 členů důstojně oslavilo 90. výročí svého založení. K tomuto výročí uspořádal Sokol řadu akcí: turistický pochod, letní odpoledne s dechovkou a tělocvičnou akademií. Tělocvična byla náležitě upravena – dostala nová plastová okna a dřevěné obklady.³⁰³

Obec Rybí rozvíjela spolupráci s Etnografickým muzeem v Brně, kam v roce 2001 zaslala zprávu včetně dokumentace o jarních obyčejích a zvycích v obci. Tato zpráva byla vyžádána v rámci grantového projektu Ministerstva kultury ČR o významu lidových obyčejů na Moravě. Zprávu sepsaly obecní kronikářky paní Božena Šimíčková a Marie Havrlantová. Etnografický ústav zaujal hlavně obyčej vítání jara, který symbolizuje pálení figuríny *Mařeny* představující odcházející zimu. V roce 2002 proto paní Marie Havrlantová, Milada Kudělková, Marie Pavelková a Božena Šimíčková zhotovily figurínu, jejíž obličej namaloval Jaroslav Honeš, a obec ji Etnografickému muzeu věnovala. Rybská *Mařena* tak obohatila muzejní sbírky v Brně.³⁰⁴

Se závěrem roku 2002 přestaly existovat okresní úřady. Jejich pravomoci přešly na krajské úřady nebo na pověřené obecní úřady. Pro obec Rybí se stal od 1. ledna 2003 pověřeným úřadem Městský úřad Nový Jičín.³⁰⁵

Významným datem se pro Rybí stal 2. červen 2003, kdy byl v prostorách obecní knihovny zahájen internetový provoz pro veřejnost. Provozní doba se kryla s otevírací dobou knihovny (tedy každé pondělí a středu od 16 do 19 hodin) a za hodinový poplatek buď 30 (od

³⁰¹ Kronika Rybí II. díl, s. 267.

³⁰² Kronika Rybí II. díl, s. 272-273.

³⁰³ Kronika Rybí II. díl, s. 289.

³⁰⁴ Kronika Rybí II. díl, s. 296-297.

³⁰⁵ Kronika Rybí II. díl, s. 320.

16 do 18 hodin) nebo 15 korun v době od 18 do 19 hodin se mohli zájemci pomocí telefonní linky ISDN připojit přes instalovaný počítač k internetu. Během letních měsíců byla knihovna s internetem otevřena pouze v pondělí a vedení obce rozhodlo o sjednocení poplatku na 20,- Kč za hodinu na internetu.³⁰⁶

O dobré jméno obce Rybí ve světě se v roce 2003 zasloužil místní občan nadpraporčík Emil Šimíček, který se v rámci kontingentu 11. polní nemocnice zúčastnil mise ISAF³⁰⁷ na území Afghánistánu a posléze v kontingentu 7. polní nemocnice při humanitární misi v Iráku.³⁰⁸ Ve stejném roce Rybí svými sportovní úspěchy zviditelnila také Petra Šenková, členka atletického klubu ACP Junior Brno. Petra získala v červenci titul juniorské mistryně republiky ve štafetě na 4x400 metrů, v téže disciplíně pak 3. místo na Poháru mistrů evropských zemí družstev, který se konal ve slovinském Koperu, kde navíc společně se svým týmem obsadila celkové druhé místo v soutěži družstev. V září se pak mohla v Ostravě radovat z kolektivního titulu na Mistrovství ČR družstev juniorek.³⁰⁹

Děti se už několik let mohly těšit ze zřízení poboček hudebních škol z Kopřivnice, soukromé MIS Music a Základní umělecké školy Zdeňka Buriana. V roce 2004 v Rybí působila již jen pobočka ZUŠ Zdeňka Buriana a do základní školy, kde probíhala výuka, docházelo 23 žáků. Pobočku Základní umělecké školy vedla a současně hře na klavír vyučovala v Rybí paní Svatava Pargačová, o výuku na ostatní hudební nástroje se starali Mgr. Jakub Baran (flétna, zobcová flétna), Markéta Melčáková (housle) a Jana Vyvialová (akordeon a elektronické klávesy). Jako každým rokem, předvedli všichni žáci svým nejbližším i ostatním občanům své umění na adventním koncertu v sále Besedy.³¹⁰

V prvních letech současného století se vcelku ještě dařilo Divizi živočišné výroby Agroprůmyslového kombinátu Sedlnice v Rybí, kde se 17 zaměstnanců staralo o odchov mladého skotu od narození do prvního roku života (v průměru o 90 kusů mladého dobytka) a dále přibližně o 200 dojnic. Každá z dojnic dávala ročně v průměru 6118 litrů mléka, které vykupovala Mlékárna Kunín v roce 2004 za 7,91 korun za litr. Kromě toho se ještě po dobu zhruba od začátku května do konce října na rybských loukách a pastvinách páslo kolem 120 březích jalovic.³¹¹

Ke kulturnímu a společenskému vyžití i k nabídce služeb přispívaly v obci svou činností a pořádáním tradičních akcí (plesy, výlety, krmášová zábava, sportovní turnaje,

³⁰⁶ Kronika Rybí II. díl, s. 327.

³⁰⁷ International Security Assistance Force, česky Mezinárodní bezpečnostní podpůrné síly.

³⁰⁸ Kronika Rybí II. díl, s. 327-328.

³⁰⁹ Kronika Rybí II. díl, s. 342.

³¹⁰ Kronika Rybí II. díl, s. 374.

³¹¹ Kronika Rybí II. díl, s. 376.

moštování ovoce atd.) místní spolky a organizace: Myslivecké sdružení, Český zahrádkářský svaz, Svaz dobrovolných hasičů, TJ Sokol, Skautská organizace. Díky dostatečné sněhové pokrývce mohli rybští vlekaři v únoru 2004 uspořádat jak lyžařské závody, tak karneval na lyžích. Oba vleky se těšily velké popularitě v širokém okolí a příchozí oceňovali upravené svahy na Pold'áku (délka 220 m) a z Kocmínku na Bartoňku (450 m), kde se stále lyžovalo za příznivých 50,- Kč za 3 hodiny. Na jaře se opět stovky lidí z blízka i z daleka vydávaly na pochod *Za pohledy z Rybí* (trasy 10, 15, 25 km). Počátkem letních prázdnin se obec pravidelně zaplňovala při hojně navštěvovaném *Rančerském dni*, který roku 2004 pořádali společně Asociace svazu chovatelů koní Moravy a Slezska, spolek Nový Jičín, Obecní úřad Rybí a přátelé Jezdeckého klubu Salina Rybí. Za celodenní vstupné 30,- Kč pro dospělé a 20,- Kč pro dítě mohli příchozí shlédnout mimo jiné parkurové soutěže, westernové a vozatajské soutěže, klání v tahu, přepadení dostavníku nebo seskok parašutistů. Vydařená akce skončila mohutným táboračkem s hudbou a ohňostrojem.³¹² *Rančerský den* patřival v relativně nedávné minulosti k nejoblíbenějším akcím v obci a je skutečně škoda, že se tuto tradici nepodařilo udržet při pravidelném životě. V dalších letech se konal jen sporadicky a spojoval se s dětským dnem, jako například v roce 2007.³¹³

Jen několik dní po *Rančerském dni*, přesně 7. července 2004, otevřela paní Drahomíra Kvitová samoobslužnou prodejnu potravin, drobných zahradnických potřeb a drogerii.³¹⁴

Obecnímu úřadu přestávaly stačit prostory, které využíval v budově Katolického domu (Besedy). Také občané by přivítali kanceláře úřadu blíže středu vesnice. Bylo proto rozhodnuto o odkoupení přestavovaného objektu č. p. 78, (tzv. *knedlíkárny*) naproti prodejny Jednoty. Tuto nemovitost koupil v devadesátých letech minulého století jistý podnikatel, který ji chtěl po celkové přestavbě využívat mimo jiné jako výrobu knedlíků – odtud její místní pojmenování, jenže svůj záměr nedokončil a rozestavěná provozovna už řadu let hyzdila centrum obce. Mimochodem v pronajaté světnici původního domku č. p. 78 (příloha č. 16) vyučovali minimálně do školního roku 1842/43, tedy do otevření současné školy č. p. 110, učitelé rybské děti.³¹⁵ V roce 2005 zaplatil obecní úřad první splátku ve výši 750 000,- korun a budoucnost *knedlíkárny* začala mít zcela konkrétní podobu ke všeobecné spokojenosti občanů.³¹⁶

³¹² Kronika Rybí II. díl, s. 377-384.

³¹³ Kronika Rybí III. díl, s. 123.

³¹⁴ Kronika Rybí II. díl, s. 387.

³¹⁵ Historie základního školství v Rybí do roku 1945, s. 35.

³¹⁶ Kronika Rybí III. díl, s. 7.

Od stejného roku zavedl obecní úřad nový systém komunikace s občany pomocí SMS zpráv. Tohoto informačního kanálu lze využít hlavně v krizových situacích, kdy může dojít i k výpadku proudu (například při živelných pohromách).³¹⁷

Rok 2005 byl v obci rokem několika výročí a jubileí. Turisté pořádali 30. ročník pochodu *Za pohledy z Rybí*, při němž se na jednotlivé trasy vydalo bezmála jeden a půl tisíce turistů – ke 427 *Rybjanům* se přidalo 227 Kopřivničanů, 206 z Nového Jičína, 67 Ostraváků a udivila i účast 22 lidí až z Uherského Hradiště. Obětaví pořadatelé připravili opět tři trasy prokládané občerstvovacími stanicemi, na kterých se mohli účastníci posilnit koláči, tvarůžky, zelňačkou, utopenci, párky v rohlíku, gulášem nebo místními *trynčkami* (smažené bramborové placky). Základní škola oslavovala 160 let vyučování ve vlastní budově – je ovšem nutné připomenout, že tady se historické prameny rozcházejí. Některé datují zahájení výuky v nové budově již do roku 1843, takže oslavy výročí přišly možná o 2 roky později, než měly. Stodvacáté výročí svého založení si připomínali rovněž rybští hasiči. Na štramberský okruh se vrátil řev motorů a obcí projížděly 3. září 2005 historické automobily během Rallye Beskydy.³¹⁸

Obec Rybí se dostala do širšího povědomí veřejnosti také díky sedmnáctileté studentce Zuzaně Hanzelkové, která se v únoru 2005 stala nejkrásnější dívkou Severní Moravy a Slezska pro rok 2005 a postoupila do finále soutěže o *Miss České republiky 2005*.³¹⁹

Novou tradici se pokusil založit Milan Purmenský ve své *Hospůdce u Milana*, když v dubnu uspořádal I. ročník *Degustace dobrého moku*. Degustační akce sestávala ze dvou kategorií: domácí slivovice a domácí hruškovice, jablkovice a „co dům dal“. V pohostinství Beseda na druhém konci obce zase uspořádali v listopadu už 3. ročník Memoriálu Petra Kvity – mistrovství „Ve volu“. Pokud k těmto svým způsobem kuriózním akcím připočteme ještě plesovou sezónu, různé zábavy, letní večery, dětský den, vánoční koncert a podobně, je zřejmé, že kulturní a společenský život v obci, která měla na konci roku 2005 jen 1071 obyvatel, vzkvétal.³²⁰

Po paní Boženě Šimíčkové převzala vedení obecní kroniky počínaje prvním zářím 2006 paní Mgr. Vlasta Kohoutková (č. p. 327).³²¹

³¹⁷ Kronika Rybí III. díl, s. 8-9.

³¹⁸ Kronika Rybí III. díl, s. 12, 17-18, 27.

³¹⁹ KUDELA, Petr. Moravskoslezská miss slavila do rána. In: *Revue iDnes.cz* [online], 15. únor 2005. [cit. 2016-04-09]. Dostupné z: http://revue.idnes.cz/moravskoslezska-miss-slavila-do-rana-dwr-/lidicky.aspx?c=A050215_114426_lidicky_if

³²⁰ Kronika Rybí III. díl, s. 24-27.

³²¹ Kronika Rybí III. díl, s. 39.

Největší obecní investicí byla v průběhu roku 2006 dokončená místní komunikace na Jaškově kopci, jejíž náklady se vyšplhaly na více než 2,6 miliónů korun. Dotace z krajského úřadu byla spíše symbolická – necelých 200 000,- Kč.³²²

Od poloviny ledna 2006 zahájila společnost CORADO Systém s. r. o. z Nového Jičína zavádění bezdrátového internetového spojení do domácností, které o to projevíly zájem. Obec rozhodla o zrušení poplatku za používání internetu v obecní knihovně, takže občané se mohli z knihovny připojovat k internetu zdarma.³²³

Po čtyřech letech se opět konaly volby do obecního zastupitelstva, tentokrát ve dnech 20. - 21. října 2006. Jako všude jinde, i v Rybí volební účast klesala a hlasovací lístky odevzdalo jen 69,5% oprávněných voličů. Je zajímavé, že více občanů přišlo v červnu k parlamentním volbám, a to téměř 78% (u tradičně pravicově smýšlejících obyvatel Rybí vyhrála celkem přesvědčivě ODS). V komunálních volbách si v patnáctičlenném zastupitelstvu znovu téměř rovnoměrně zajistili místo kandidáti za KDU-ČSL (7 mandátů) a ze Sdružení nezávislých kandidátů - SNK (8 mandátů). Nejvíce preferenčních hlasů získal Jiří Honeš (SNK), nicméně za nového předsedu obecního úřadu vybrali zastupitelé Petra Skalku (SNK), který se tak stal třetím polistopadovým starostou v Rybí.³²⁴

K pozoruhodnostem zimních měsíců 2005/06 patřilo mimořádně dlouhé období se sněhovou pokrývkou, které přineslo rybským vlekařům rekordní sezónu, po kterou se na obou vlecích lyžovalo plných 82 dní. Posledním dnem provozu vleků byl až 19. březen 2006.³²⁵ Podle statistik se jednalo o nejdelší zimu od roku 1926, první sníh napadl 15. listopadu 2005 a poslední zbytky se udržely místy až do poloviny dubna. Ještě 5. dubna 2006 napadlo 10 cm.³²⁶

Zajímavou statistikou z roku 2006 je četnost křestních jmen a příjmení v obci. K 26. květnu 2006 žilo v obci 1074 obyvatel se 193 různými jmény: u žen byla první Marie (43) před Janou (19) a o třetí místo se podělily Božena, Eva a Jiřina (po 15), u mužů zvítězil Jiří (49), druhých Petřů bylo 36 a v obci žilo ještě 34 Josefů. V počtu příjmení vyhráli bezpečně Purmenští: 25 žen a stejný počet mužů. Dalšími nejpočetnějšími příjmeními byly u žen Marková (21), Kvitová (20), Havrlantová (18), Honešová (18), Šimíčková (18) a Hanzelková

³²² Kronika Rybí III. díl, s. 43.

³²³ Kronika Rybí III. díl, s. 44 a 46.

³²⁴ Kronika Rybí III. díl, s. 47 a 50-51.

³²⁵ Kronika Rybí III. díl, s. 66.

³²⁶ Kronika Rybí III. díl, s. 77.

(15). U mužů skončili za Purmenským Šimíček (22), Kvita (20), Hanzelka (17) a Havrlant s Honešem (po 15).³²⁷

K událostem roku 2006 patřil v Rybí lesní požár, který vznikl 10. října v prostoru nazývaném *Březová*. Naštěstí poblíž zaměřovali soukromý pozemek geodeti ing. Jiří Bartoň a paní Irena Šimíčková, kterým se podařilo místo požáru lokalizovat. Přivolané profesionální hasiče z Hasičského záchranného sboru v Novém Jičíně pak navigovali až na místo a zabránili tím rozsáhlejší škodám. Za pohotové jednání vedoucí k záchraně lesního porostu oběma geodetům na stránkách *Rybského zpravodaje* poděkoval starosta Václav Pavelka.³²⁸

V roce 2007 zaplatila obec 89 000,- Kč za projekt přestavby „*knedlíkárny*“ pro potřeby obecního úřadu. Investovalo se také pro zvýšení bezpečnosti silničního provozu a v obci se instalovala čtyři zrcadla u nebezpečných výjezdů na hlavní silnici. Obecní knihovna dostala nový počítač s potřebným softwarem, takže výpůjčky mohly být snadněji evidovány snímáním čárového kódu. Čtyřicetitisícová dotace z ministerstva kultury pokryla přes polovinu z nákladů. Administrativě obecního úřadu ulevilo ukončení správních činností souvisejících se stavebními aktivitami drobnějšího rozsahu, které přešly do pravomoci stavebního úřadu při Městském úřadu v Novém Jičíně.³²⁹

Nejstarší obyvatelka obce, paní Josefa Trunečková (č. p. 235), se roku 2007 dožila 94 let.³³⁰

I v roce 2007 pokračovaly ekologické projekty v obci. Byl zahájen svoz bioodpadů. Obec zajistila dvě nádoby o objemu 770 litrů, do nichž mohli občané ukládat rostlinný odpad (posečenou trávu, listí, drcené větve, nepoživatelné ovoce a zeleninu apod.). Odpad se vyvážel každý čtvrtek. Už několik let byly v obci k dispozici velkoobjemové nádoby pro tříděný odpad, které obci přinesly v roce 2006 přes 121 tisíc korun a do konce srpna 2007 více než 55 300,- Kč.³³¹

V září 2007 byly odborem životního prostředí Městského úřadu Nový Jičín vyhlášeny dva tisíce červené rostoucí na katastru obce za památné stromy. Tyto historicky cenné tzv. „*rybské tisy*“ jsou pozůstatkem původní *Libotínské tisiny*. Ochrana těchto stromů je důležitá pro zachování místního geofondu a vytváří předpoklady pro návrat původních tisů do zdejších lesů. Chráněné *rybské tisy* rostou na pozemku parcelního čísla 92/2 naproti rodinnému domu č. p. 88. Stromy měly v roce 2007 výšku 9 a 8 metrů, obvod kmene byl ve výšce 130 cm 145

³²⁷ *Rybský zpravodaj*. Rybí: Obec Rybí, 2006, č. 6.

³²⁸ *Rybský zpravodaj*. Rybí: Obec Rybí, 2006, č. 11.

³²⁹ Kronika Rybí III. díl, s. 91-92.

³³⁰ Kronika Rybí III. díl, s. 93.

³³¹ Kronika Rybí III. díl, s. 96 a 98.

a 130 cm.³³² Pozornosti ochránců životního prostředí neunikly ani čtyři rybské studánky, ze kterých se téhož roku vzaly vzorky vody a podrobily se chemickému a mikrobiologickému rozboru. Analýzy prokázaly, že voda z rybských studánek je jen málo mineralizovaná, bez obsahu železa a manganu a není znečištěná dusíkatými látkami. Dvě ze studánek (na Hůrce a u fotbalového hřiště) nicméně vykazovaly příznaky fekálního znečištění, takže vodu z nich nelze považovat za pitnou. Naopak voda ze studánky na Vaškové louce a za Puntíkem může být bez obav používána jako pitná, protože zjištěné hodnoty nepřekročily žádné škodlivé limity.³³³

Myslivecké sdružení Rybí, které roku 2007 čítalo 23 členů, oslavilo 60 let od svého založení. V říjnu uspořádali myslivci při této příležitosti výstavu v Besedě, jejímž motem byla hlavně ochrana přírody a zvěře. Ve výročním roce nemohl pochopitelně chybět ani tradiční ples. Myslivci také dlouhodobě spolupracovali se základní školou, jejíž žáci pravidelně zásobovali lesní zvěř nasbíranými žaludy a kaštany.³³⁴

Přes mírný pokles členské základny patřil k početným organizacím v obci Svaz dobrovolných hasičů. Většina ze 115 členů určitě litovala, že se o dva roky dříve při oslavách svého 120. výročí založení rozhodli prodat svou *Kačenku*, hasičskou Tatru 805, která jim po desetiletí věrně sloužila. S *Kačenkou* se definitivně rozloučili koncem roku 2007, kdy si ji z obce odvezl pan Knězek, sběratel historických vozidel z Palkovic. Sice hasičům slíbil, že jim *Kačenku* kdykoli půjčí, ale všichni věděli, že už to jaksi *nebude ono*.³³⁵

Nejpočetnější organizací zůstávala TJ Sokol, především pak její fotbalový oddíl (125 členů), který si připomínal stejně jako myslivci šedesát let od svého založení. Ke „světovosti“ oslav bezesporu přispěla i skupina „CHEERLEADERS“ – tedy osm místních roztleskávaček vedených paní Dagmar Honešovou. Fotbalisté se také podíleli na pořádání I. ročníku florbalového turnaje pro neregistrované ve věku 12-15 let „*O rybskou florbalku*“, který se uskutečnil v březnu v hale místní Sokolovny. Největší úspěch pro TJ Sokol ovšem přinesl 32. ročník turistického pochodu *Za pohledy z Rybí*, kterého se v sobotu 28. dubna 2007 za krásného počasí zúčastnilo rekordních 1680 turistů, tedy o 1300 účastníků více než předešlého „zmoklého“ ročníku.³³⁶

Tradičnímu vítání občánků předcházela v září během pouti recesní akce *Vítání Rybjana*, na níž starosta Skalka pasoval celkem 32 přihlášených občanů, kteří se v nedávné

³³² Kronika Rybí III. díl, s. 97.

³³³ Kronika Rybí III. díl, s. 98-99.

³³⁴ Kronika Rybí III. díl, s. 107-108.

³³⁵ Kronika Rybí III. díl, s. 109-110.

³³⁶ Kronika Rybí III. díl, s. 113-114.

době přistěhovali do Rybí. Každý nově pasovaný Rybjan dostal z rukou starosty odznak obce a perník ve tvaru ryby.³³⁷

Zdařilou akcí byla v listopadu 2007 výstava výtvarných děl mladých nadaných lidí z obce, kterou pod názvem *Rybský talent* uspořádala kulturní komise obecního úřadu. V sále besedy vystavilo svá díla osm mladých občanů z Rybí. Ve stejném měsíci zahájil svou činnost keramický kroužek pro dospělé, jehož členové využívali pohostinnosti základní školy.³³⁸

Na konci roku dostala každá rybská domácnost milou pozornost od obecního úřadu – nástěnný kalendář pro rok 2008 s žánrovými snímky z obce a jejího okolí, které pořídila paní Jiřina Winterová.³³⁹

V dubnu 2008 rozdal obecní úřad všem domácnostem v obci dotazník, který zkoumal názory obyvatel zejména s ohledem na jejich potřeby. Na obecní úřad se vrátilo 451 vyplněných dotazníků, které reprezentovaly z hlediska počtu obyvatel poměrně významný počet a výsledky ankety proto mohly být považovány za hodnověrné. Většina občanů oceňovala hezké prostředí obce a přimlouvala se za její *zelenou* (tedy ekologickou) budoucnost. Ekologické smýšlení většiny obyvatel ještě zdůraznily nejčastější varianty odpovědí na otázku „*Co vás v obci nejvíce sužuje?*“ Občanům vadilo znečišťování prostředí nevhodným topením, přetížená automobilová doprava projíždějící napříč obcí a černé skládky a odpadky po příkopech. K námětům na zlepšení patřilo dostavění chodníků, přechody pro chodce, kritizována byla nedostupnost zdravotnických služeb a chybějící klidové centrum obce. S kritikou se setkaly také místní obchody a pošta; občanům nejvíce vadila nevyhovující otevírací doba pošty a absence řeznictví.³⁴⁰

Počínaje rokem 2008 nastává soumrak živočišné výroby v místní divizi Agropřemyslového kombinátu (AGPK) Sedlnice. Tři pracovníci dostali výpověď, jeden byl přeřazen a jeden odešel do důchodu. Chov krav se během roku 2008 snížil na polovinu, V prvních měsících roku 2009 byly zbývající krávy přestěhovány do nového kravína v Libhošti a výroba mléka v obci skončila. Do konce září ještě zůstala telata v teletníku, ale posléze byla i ona převezena do nedaleké Skotnice nebo Prchalova. Z posledních pěti zaměstnanců byli dva přeřazeni do Libhoště a třem byla předána výpověď.³⁴¹ Dvacet let po listopadu 1989 neslavně a pravděpodobně nezvratně skončila „družstevní“ éra rybského chovu krav a výroby mléka. Areál někdejšího JZD a pozdější divize živočišné výroby AGPK

³³⁷ Kronika Rybí III. díl, s. 124.

³³⁸ Kronika Rybí III. díl, s. 124 a 127.

³³⁹ Kronika Rybí III. díl, s. 125.

³⁴⁰ Kronika Rybí III. díl, s. 149-151.

³⁴¹ Kronika Rybí III. díl, s. 159-160 a 210.

Sedlnice dodnes chátrá a ani po uplynutí bezmála sedmi let, v dubnu 2016, se na první pohled nezdá, že by se cokoli mohlo v reálném čase změnit k lepšímu. A to přestože obec usilovně hledá vhodné řešení a snaží se o využití areálu, jak se dá. Například v loňském roce byl v opuštěném areálu uspořádán 1. ročník *Traktoriády*, ve které za povzbuzování tří set diváků změřilo své síly 26 „závodních“ strojů.³⁴² Opuštěný kravín s teletníkem zůstávají výmluvným příkladem zemědělské politiky polistopadových vlád a hyzdí životní prostředí obce. Z celého zemědělství ve vesnici zůstala pouze rostlinná výroba zastoupená pastvinami, na kterých se pasou krávy dovezené ze Závašic, a pozemky na jetel a travu na seno a lehčí půda osévaná zpravidla řepkou nebo kukuřicí. Do centra pozornosti se někdejší kravín dostal ještě 7. března 2010, kdy v jeho areálu vzplála hala s uskladněnými balíky slámy a k zásahu přijelo kromě dalších jednotek z okolí také místní družstvo dobrovolných hasičů.³⁴³

Na zimní sezónu 2008/09 připravili vlekaři systém umělého zasněžování na Pold'áku, díky kterému se mohlo lyžovat 43 dní. Oproti tomu vlek na Bartoňce mohl být puštěn jen v osmi dnech.³⁴⁴ V sezóně 2010/11 se zasněžovacího zařízení dočkala také spodní část sjezdovky u Bartoňky, jenže počasí oné zimy lyžování skutečně nepřálo a vlek na Bartoňce jezdil jen necelé 2 dny.³⁴⁵

Z kulturních akcí roku 2008 si zasloužil největší pozornost kulturní projekt *Jablůčko a sakura II.*, při němž na novém pódiu v Besedě vystoupila přední japonská klavíristka a propagátorka české hudby Yukiko Sawa, kterou doprovázel Komorní orchestr Kopřivnice. Garantem akce byl místní občan pan Josef Melnar, který je současně i autorem skladby, která dala jméno celému hudebnímu projektu, v němž se mísí prvky české lidové a japonské hudby. Paní Sawa se do Rybí vrátila ještě na jarní koncerty v březnu 2009, 2011 a 2016.³⁴⁶

Rok 2008 byl rokem 90. výročí vzniku československého státu. Při této příležitosti uspořádala kulturní komise obecního úřadu ve spolupráci s paní Jiřinou Winterovou ve dnech 27. - 28. října výstavu *Včera a dnes*, na níž si mohli příchozí prohlédnout jak dobové, tak současné fotografie z Rybí a okolí. Součástí výstavy byla i fotografie, se kterou paní Winterová zvítězila ve velké letní fotografické soutěži Lidových novin „*Fotospoušť*“. Soutěže se zúčastnilo dva a půl tisíce fotografů a fotografek, kteří zaslali přes 17 tisíc snímků, takže úspěch Jiřiny Winterové byl skutečně pozoruhodný.³⁴⁷

³⁴² *Rybský zpravodaj*. Rybí: Obec Rybí, 2015, č. 10.

³⁴³ Kronika Rybí III. díl, s. 264.

³⁴⁴ Kronika Rybí III. díl, s. 166.

³⁴⁵ Kronika Rybí III. díl, s. 268.

³⁴⁶ Kronika Rybí III. díl, s. 170, 175-176, 220 a 330.

³⁴⁷ Kronika Rybí III. díl, s. 173.

Rok 2009 byl rokem stého výročí narození akademického malíře Adolfa Zábranského. Obec Rybí svého rodáka uctila přejmenováním místní základní školy, která od listopadu 2009 nese malířovo jméno. Podrobněji o životě a díle Adolfa Zábranského pojednává samostatná kapitola v této práci. Hlavním dnem oslav byl 28. listopad. Krátce po zahájení slavnostního shromáždění byla na budově základní školy odhalena pamětní deska (příloha č. 31), jejíž zhotovení financoval obecní úřad a paní Marie Zábranská, malířova manželka. Paní Zábranská se společně s dcerou Kateřinou oslav osobně zúčastnila. V prostorách školy si mohli příchozí prohlédnout výstavu obrazů a knižních ilustrací Adolfa Zábranského.³⁴⁸

Největší obecní investicí se roku 2009 stala výstavba chodníku od fary k dolnímu konci Rybí. Na pokrytí celkových nákladů 3,6 miliónu korun přispěl jedním miliónem krajský úřad.³⁴⁹

Do areálu obce se koncem minulé dekády vracely závodní automobily. Částí někdejšího štramberského silničního okruhu projížděli pravidelně při Valašské rallye v rámci mistrovství republiky nejlepší čeští závodníci včetně účastníků mistrovství světa v rallye Romana Kresty nebo Jana Kopeckého. Roku 2009 došlo bohužel k tragické havárii, při níž auto vylétnuvší z tratě zabilo tři diváky (z toho dvě děti).³⁵⁰ Stalo se to jen pár set metrů od místa, kde v roce 1970 při obdobné tragédii přišli o život dva lidé. Prokletí štramberského okruhu pokračovalo. Přestože se ještě několikrát účastníci Valašské rallye do Rybí vrátili, v posledních letech už obecní zastupitelstvo k průjezdu automobilů obcí při rallye nedává souhlas. Obslužných komunikací na katastru obce nicméně nedávno využil tovární tým Škoda Motorsport.

K nejhojněji navštíveným kulturním akcím roku 2009 patřila srpnová beseda s dirigentem Vladimírem Válkem. Zcela zaplněný sál restaurace Na fojtství shlédl panem Válkem komentovaný televizní film z roku 2005 *Vladimír Válek, dirigent – Rok na cestách* a poté se zájmem naslouchal poutavému vyprávění svého významného spoluobčana.³⁵¹

Hned na začátku roku 2010, 21. ledna, odstoupil ze zdravotních důvodů z pozice starosty pan Petr Skalka. Pro zbytek volebního období byla do funkce starostky zvolena dosavadní místostarostka paní Marie Janečková. Úřad oficiálně převzala 1. března 2010 a stala se tak první ženou v čele Rybí za celou historii. V listopadových volbách do zastupitelstva obce získala paní Janečková, kandidující za KDU-ČSL, od 673 voličů (při volební účasti 70,18%) více než pět set hlasů a ve funkci starostky pokračovala i v dalším

³⁴⁸ Kronika Rybí III. díl, s. 202.

³⁴⁹ Kronika Rybí III. díl, s. 196.

³⁵⁰ Kronika Rybí III. díl, s. 191-192.

³⁵¹ Kronika Rybí III. díl, s. 222.

volebním období. V novém zastupitelstvu získala většinu KDU-ČSL (8 mandátů), Sdružení nezávislých kandidátů obce Rybí pět a zbylé 2 mandáty ODS.³⁵²

Od 8. října 2010 slouží v centru obce multifunkční dům, který vznikl přestavbou nedostavěné *knedlíkárny*. Na stavbu financovanou z Regionálního operačního programu Moravskoslezského kraje v hodnotě 5 517 000,- Kč získalo Rybí mimo jiné dotaci 3 127 000,- Kč z fondů Evropské unie.³⁵³ V nové budově je dostatek prostoru pro kanceláře obecního úřadu, knihovnu, klubovnu, kadeřnictví, masáže a konzultační místnost pro lékaře, který do obce pravidelně dojíždí. Naproti multifunkčnímu domu stojí budova s obchodem a poštou, opodál je základní škola a kostel, takže střed obce získal přirozeně kompaktní podobu. Pokud se podaří soukromým vlastníkům zrekonstruovat blízkou budovu někdejšího fojtství, bude výsledný efekt ještě dokonalejší.

Ze stejného Regionálního operačního programu byla financována také stavba víceúčelového sportovního minihřiště v areálu Klimbach. To bylo slavnostně otevřeno 3. září 2010 a hned první den se na něm odehrál turnaj v nohejbalu.³⁵⁴

V den státního svátku, 28. října 2010, mohli všichni obyvatelé Rybí sledovat v přímém televizním přenosu z Pražského hradu svého slavného rodáka Vladimíra Válka, jak přebírá z rukou prezidenta republiky Václava Klause medaili *Za zásluhy v oblasti kultury*.³⁵⁵ Jednomu z nejvýznamnějších českých soudobých dirigentů klasické hudby je věnována samostatná kapitola v další části této práce.

Budova již delší dobu neprovozovaného kina byla na základě usnesení obecní rady z dubna 2010 prodána realitní společnosti MP BYTY 2010 se sídlem v Kopřivnici – Mniší.³⁵⁶ S vysokou pravděpodobností se tím uzavřela historie kina, protože lze jen stěží předpokládat, že by realitní společnost promítání filmů nějak zajímalo. Záměrem kupujícího byla rekonstrukce budovy a její využití pro sociální byty, jenže ani po šesti letech od prodeje se přes drobné stavební úpravy k zamýšlenému účelu nijak výrazně nepokročilo. Je to škoda, protože kino bylo po více než půl století jedním z přirozených center kulturního života obce. Jeho provoz se stal poměrně brzy po listopadu 1989 neekonomickým a od roku 1993, tedy skoro po dvě desetiletí, zůstalo kino uzavřeno.

³⁵² Kronika Rybí III. díl, s. 248, 252 a 254.

³⁵³ Kronika Rybí III. díl, s. 245.

³⁵⁴ Kronika Rybí III. díl, s. 251.

³⁵⁵ Kronika Rybí III. díl, s. 281.

³⁵⁶ Kronika Rybí III. díl, s. 248-249.

1.2.8 Poslední léta

Posledních několik let představuje ve více než šestisetleté historii Rybí zcela zanedbatelný časový úsek. To ovšem neznamená, že by se za toto období nic pozoruhodného v obci neudálo, ale ponechme většinu nejnovějších událostí pro jejich téměř současnost ke zpracování jiným. V čele obce stojí i v současném volebním období starostka Marie Janečková, která ve volbách do obecního zastupitelstva v listopadu 2014 získala s velkou převahou největší počet hlasů (506 z 625 platných).³⁵⁷ Občané tím poměrně jasně vyjádřili svou spokojenost nad cestou, kterou se obec pod vedením současné starostky ubírá.

Rybí pulzuje bohatým společensko-kulturním i sportovním životem. Ve vesnici působí řada společenských organizací, sdružení a spolků, z nichž některé se mohou pyšnit více než stoletou historií. Nejpočetnější je Tělovýchovná jednota Sokol Rybí, která sdružuje přes čtyři stovky členů v několika oddílech: Sport pro všechny (SPV), kopaná, rekreační sporty s turisty a se zcela specifickou skupinou vlekařů – tedy nadšenců, kteří se starají a zajišťují provoz obou místních lyžařských vleků. Historie Sokola v Rybí začíná už roku 1912, což si všichni připomenuli při oslavách stoletého výročí založení dne 16. března 2012 na výroční valné hromadě. Ustavující schůze Sokola se v Rybí konala sice 20. října 1912, ale první zmínky o Sokole sahají hluboko do roku 1895, kdy se v Rybí představili na veřejném vystoupení cvičenci z Hodslavic. Za zakladatele Sokola v Rybí jsou považováni Tomáš Horuta, František Jahn, sedlák Petr Havrlant a učitel Karel Zábranský.³⁵⁸ Členové TJ Sokol Rybí jsou pořadateli každoročních akcí, z nichž některé – například turistický pochod *Za pohledy z Rybí* – si získaly renomé i mimo region. Jubilejního 40. ročníku pochodu se v pátek 1. května 2015 zúčastnilo neskutečných 1854 účastníků, nejvíce v celé dosavadní historii.³⁵⁹ Velké popularitě se těší i další tradiční akce: lednový Kloboukový turnaj ve volejbale, Memoriál Jaroslava Kvity ve stolním tenise a další. Někteří sportovci z Rybí jsou organizováni v oddílech mimo obec. Jeden z nich, plavec-ploutvař Lukáš Fojtík, člen Klubu vodních sportů „LAGUNA“ Nový Jičín, se stal v červnu 2014 mistrem ČR v plavání s ploutvemi v kategorii juniorů. Jako člen reprezentace ČR pak na mistrovství světa juniorů získal na Krétě vynikající 6. místo na světě v závodě na 50 metrů.³⁶⁰

Kolem stovky členů má i Sbor dobrovolných hasičů, jehož začátky spadají do roku 1885. V roce 2015 oslavili místní dobrovolní hasiči 130 let a v poslední době je mohou těšit

³⁵⁷ *Rybský zpravodaj*. Rybí: Obec Rybí, 2014, č. 11.

³⁵⁸ *Kronika Rybí IV. díl*, 2012, dosud nepřepsaný koncept. (dále citováno jako *Kronika Rybí IV. díl*)

³⁵⁹ *Rybský zpravodaj*. Rybí: Obec Rybí, 2015, č. 6.

³⁶⁰ *Rybský zpravodaj*. Rybí: Obec Rybí, 2015, č. 3.

dobré výsledky, kterých na hasičských soutěžích pravidelně dosahují nejmladší členové sboru.

Své příznivce mají Myslivecké sdružení a Český zahrádkářský svaz, a to nejen díky tradičním plesům nebo zvěřinovým hodům, ale zejména pro léta dobrovolné práce pro místní školy, jejímiž byli nebo jsou patrony. Z moštárny provozované rybskými zahrádkáři profitují také pěstitelé z okolí a na uvařených povidlech si pochutnávaly děti z mateřské i základní školy.

Aktivní je skautský oddíl, jehož členové a členky pravidelně tráví volné chvíle v přírodě, účastní se různých sportovních, turistických, kulturních a zejména ekologických činností a každoročně nabízí skautům a skautkám pobyt na letním táboře.

Ženy mají v Rybí svůj klub žen, starší občané Klub seniorů nebo pod záštitou farnosti Klub aktivních seniorů (KLAS). Kulturní komise pořádá pro občany pravidelné akce prakticky každý měsíc: besedy, koncerty, zájezdy do divadel. Udržuje při životě staré místní tradice, jakou je třeba *Vynášení zimy* se spálením *Mařeny*.

Rybí je obcí s bohatou historií. O historických kořenech své obce se mohli občané přesvědčit během tradiční rybské pouti počátkem září 2015. V letních měsících minulého roku byla obnovována střecha kostela Povýšení svatého Kříže. Tentokrát došlo ke snětí kostelní makovice a ta opět, po 65 letech, vydala své svědectví. V makovici byla uložena mimo jiné německy psaná listina z roku 1811 popisující tehdejší opravu a obnovu kostelní věže, dokumenty z konce předminulého století, pamětní listiny z roku 1927 a 1955, dobové noviny, fotografie nebo peníze. Při prohlížení kopií většiny artefaktů ve vestibulu obecního úřadu během rybské pouti musel každý z příchozích pocítit hrdost na svou obec a její bohatou historii. Rybí bylo a zůstalo ryze českou obcí a na této skutečnosti nic nezměnila ani válečná zkušenost s připojením k Německé říši. Přes relativně malý počet 1239 obyvatel k 31. prosinci 2015 jsou v obci mateřská a základní škola (obě s dlouholetou tradicí), obchody, pošta, kulturní dům, fotbalové hřiště, minihřiště pro veřejnost, dva lyžařské vleky, kostel (národní kulturní památka), fara. Rybí dalo světu několik osobností mimořádného kulturního a uměleckého významu. Před vrácením kostelní kupole zpět na opravenou střechu byly do makovice společně s původními dokumenty vloženy i připomínky na dobu současnou. Jsem přesvědčena, že až se za sto let podívají do makovice zástupci příštích generací obyvatel Rybí, pocítí obdobnou hrdost i oni.

1.3 VÝZNAMNÉ OSOBNOSTI OBCE RYBÍ

S obcí Rybí je spjat život i tvorba několika osobností z oblasti umění a kultury. Ne všichni se v Rybí narodili (někdy ovšem jen proto, že v nedalekém Novém Jičíně je spádová porodnice), ne všichni v Rybí strávili podstatnou část života, a bohužel ne všem byl vyměřen dostatečně dlouhý čas na tomto světě. Každá z oněch čtyř osobností ovšem šířila a šíří dobré jméno obce po celé republice a ve dvou případech i daleko za hranice vlasti.

1.3.1 Cyril Hykel

Jméno Cyrila Hykla je stěží známé mimo místní region nebo odbornou veřejnost. To ovšem nijak neubírá na jeho významu a už vůbec nesnižuje jeho zásluhy, které mu náleží za celoživotní úsilí, se kterým se věnoval vlastivědné a národopisné činnosti zaměřené na lašský region a v první řadě na Štramberk a jeho nejbližší okolí.

Cyril Hykel se narodil 28. listopadu 1896 do početné rodiny štramberského pekaře Jana Hykla. Mezi léty 1908 – 1915 studoval na reálném gymnáziu v Příboře, poté byl odveden do armády a bojoval v Rusku, Dalmácii a Tyrolsku.³⁶¹ Po návratu z fronty absolvoval roční abiturientský kurs učitelského ústavu v Příboře.³⁶² V letech 1919 až 1923 nastoupil učitelskou dráhu střídavě v Rybí, Drnholci, Štramberku a Závašicích. Do Rybí se vrátil už jako definitivní učitel v září 1923 a v místní škole působil nepřetržitě až do konce školního roku 1936/37. Poté byl přeložen do Štramberka, kde už s výjimkou válečných let zůstal.³⁶³ Celou dobu svého učitelování pečlivě dětem naslouchal, zaznamenával si jejich říkadla a dětské písně. Ty pak často publikoval v regionálních tiskovinách. Sběru lidových písní, pohádek, pověstí, přísloví, tanců a ostatních folklórních činností se Cyril Hykel naplno věnoval hlavně po návratu do Štramberka po II. světové válce, během níž učil ve Starém Městě u Frýdku. Za války se také aktivně zapojil do odbojové skupiny *Obrana národa*.³⁶⁴

Ve Štramberku trávil každou volnou chvíli rozhovory se starousedlíky. Jejich příběhům naslouchal nad sklenkou v hospodě, po chalupách, za zimního draní peří i doma,

³⁶¹ GELNAR, Jaromír. *Sběratel štramberských pohádek a pověstí Cyril Hykel*. In HYKEL, Cyril. *O pokladech na Kotouči*. Ostrava: Profil, 1980, s. 98. (dále citováno jako O pokladech na Kotouči)

³⁶² BARTOŠ, Václav, Jan HANÁK a František KABELÁČ. *Portréty významných učitelů okresu Nový Jičín, II. díl*. Nový Jičín: Odbor školství ONV a Okresní výbor Odborového svazu pracovníků školství a vědy v Novém Jičíně, 1989, s. 26. (dále citováno jako Portréty významných učitelů okresu Nový Jičín II.)

³⁶³ Historie základního školství v Rybí do roku 1945, příloha č. 9.

³⁶⁴ TICHÁNEK, Jiří. *Významné osobnosti města Štramberka*. Opava: Grafico Opava, s. 76. (dále citováno jako Významné osobnosti města Štramberka)

kam paní Hyklová zvala sousedy *na besedy*. Leckterý příběh vyslechl vícekrát v různých zněních a doma potom doplňoval, škrtal a upravoval definitivní text, který opsal na stroji. Původní ruční záznamy páčil, takže finální verze nemusela nutně být doslovným přepisem, ale vždy zachovávala nosnou ideu příběhu. Celkem Cyril Hykel nasbíral kolem 165 pohádek a pověstí, k nimž je ovšem nutno přičíst desítky dalších vzpomínek a příhod pamětníků a pamětnic, mezi něž patřili třeba švec, negramotná nádenice z lomu, kovář, lamač kamene, lidový muzikant a mnozí další.

Cyril Hykel byl zapálený tanečník a muzikant, ovládal dokonce hru na dnes prakticky neznámou a zaniklou *kobzu*, s níž se jako *poslední kobzař* předvedl v roce 1954 na strážnických folklórních slavnostech. Rád koncertoval jako houslista s národopisným souborem, vystupoval se štramberskými ochotníky a často účinkoval v brněnském a ostravském rozhlase. Zahrál si dokonce roli ve filmu Vojtěcha Jasného *Touha*, které se snad ani nemusel příliš učit – ztvárnil totiž postavu štramberského učitele. Mnohem významnější ale byla ve zmíněném filmu Hyklova činnost jakožto národopisného poradce režiséra Jasného.³⁶⁵

Zásadní aktivitou Cyrila Hykla byla vlastivědná činnost, která po odchodu do důchodu v roce 1956 zcela naplnila jeho život. Stal se správcem štramberského muzea, o jehož sbírky nejen pečoval, ale také je obohacoval. Jeho zásluhy o štramberské muzeum jsou ovšem daleko staršího data. Byl to právě Cyril Hykel, který se krátce před nacistickou okupací, v říjnu 1938, nejvíce zasloužil o odvezení části sbírek (tehdy uložených převážně v měšťanské škole ve Štramberku) do muzea ve Valašském Meziříčí. Kromě národopisných sbírek shromažďoval také archeologické doklady hlavně z pravěku a jeho kolekce bronzových pokladů z Kotouče udivuje svou kompletností. Dlouhodobě spolupracoval s brněnským archeologickým ústavem, zejména s PhDr. Josefem Skutilem. Jakožto znalec místního dialektu sestavil slovník štramberského nářečí. Muzejní sbírky obohacoval také mnohem mladšími příspěvky s vazbou k rodnému kraji – lidovými dřevořezbami, nářadím, vyšívanými šátky.^{366 367}

Cyril Hykel velmi nelibě nesl devastaci přírody, která těžce zasáhla vrch Kotouč.³⁶⁸ V roce 1965 byl jedním z organizátorů protestní petice proti rozšíření těžby vápence, kterou společnost VŽKG³⁶⁹ plánovala rozšířit z Kotouče až na obydlenu část historického Štramberka. Petice, kterou podepsalo 1536 občanů Štramberka, byla odeslána nejvyšším

³⁶⁵ Portréty významných učitelů okresu Nový Jičín II., s. 26.

³⁶⁶ Portréty významných učitelů okresu Nový Jičín II., s. 26.

³⁶⁷ Významné osobnosti města Štramberka, s. 77.

³⁶⁸ Kotouč je vrch u Štramberka známý především jeskyní Šipka, v níž byla nalezena čelist neandrtálského dítěte.

³⁶⁹ Vítkovické železářny Klementa Gottwalda, dnešní akciová společnost Vítkovice.

státním orgánům včetně vlády, která oprávněnost protestu uznala a rozšíření těžby nepovolila.³⁷⁰

Publikační činnost Cyrila Hykla zahrnuje řadu článků a příspěvků do mnohých sborníků, časopisů a jiných tiskovin. Psal do časopisů *Kravařsko*, *Radostná země*, *Novojicko* nebo *Valašsko*. Státní hudební nakladatelství v Praze vydalo v roce 1953 v edici *Národní tance* samostatně jeho sbírku „*Lidové tance ze Štramberka na Lašsku*“ v hudební úpravě Františka Bonuše. Byl autorem článků mimo jiných o lidové kultuře ve Štramberku a okolí, o dolování rudy ve Štramberku nebo o zmizelých památkách na vrchu Kotouči.

Zřejmě nejznámějším dílem Cyrila Hykla je sbírka pohádek a pověstí ze Štramberka a okolí pod názvem *O pokladech na Kotouči* (příloha č. 7). Je obrovskou škodou, že se jejího vydání autor nedočkal. Sbíрка obsahuje čtyřicet sedm příběhů včetně pověsti, která stála u zrodu nejproslulejšího štramberského výrobku známého téměř po celé republice i za hranicemi, o tatarských uších. Tradiční válené *Štramberské uši*, které se ve Štramberku pečou jako připomínka slavného vítězství nad tatarským vojskem, získaly kontrolované označení původu a jako patentově chráněný výrobek se dostaly do vybrané společnosti takových pochutin, jakými jsou třeba *parmská šunka* nebo *ementálský sýr*. Pro obec Rybí mají přirozeně větší hodnotu pověsti a pohádky, které Cyril Hykel sesbíral a sepsal na základě vyprávění místních obyvatel. Ve sbírce jich lze nalézt několik, v nichž *Rybjané* buď vystupují (*Prajzi v Rovni*, *Císař Josef na žebrotě*, *Černokněžníci v Libotíně*), nebo se příběhy odehrávají v obci samotné (*Selka čarodějnice*, příloha č. 53).³⁷¹

Cyril Hykel byl pravý *Štramberák*, ale s Rybím ho pojily nejen vzpomínky na první léta učitelování a první zapisované lidové písně. Vřelý vztah si k Rybí určitě prohloubil také díky své milované ženě, *Rybjance*, se kterou se seznámil během svého působení v rybské škole, a s níž strávil skoro půlstoletí života. Když zemřela, pronesl tato smutná slova: „*Viš, včil sem tu ostal sam. Chalupa je prazdna, pořad někoho hledam. Už mě ten život něbavi. Dyž dva spolu žiju skoro padesat let a jeden potom odejdě, tož ten druhý je jak strom, keremu usekli pulku kořenu – enem živoří.*“³⁷² Svůj vděk Rybí mnohonásobně splatil a navždy promítl do svého literárního díla, kde mají rybské lidové pohádky a pověsti své nezastupitelné místo.

Svou manželku Cyril Hykel skutečně o moc nepřežil. Zemřel dne 19. března 1976 ve věku nedožitých osmdesáti let. Jeho odchodem smutnilo hlavně město Štramberk, které

³⁷⁰ Významné osobnosti města Štramberka, s. 77.

³⁷¹ O pokladech na Kotouči, s. 34, 53, 63, 65.

³⁷² Významné osobnosti města Štramberka, s. 78.

opustil jeden z jeho nejzapálenějších občanů. Muž, který dokázal nejen hledat, ale také zachytit a v poslední chvíli zaznamenat *ztracený čas* ...

1.3.2 Adolf Zábranský

Jméno Adolfa Zábranského nese od listopadu 2009 rybská základní škola. Není to jen proto, že se v Rybí 29. listopadu 1909 narodil. Tato pocta v sobě nese ještě jinou, neméně důležitou symboliku. Nejoceňovanější a nejproslulejší část tvorby věnoval Adolf Zábranský právě dětem, a proto není vůbec na místě pohlížet na něj jen jako na autora monumentálních děl tolik spojovaných s komunistickým režimem.

Malíř a grafik Adolf Zábranský pocházel z učitelské rodiny; otec Karel působil na místní škole v letech 1907 – 1939 (viz kapitola 6.1). V květnu 1923 mu na mrtvici zemřela maminka, a když se otec o pouhé tři měsíce později podruhé oženil, musel Adolf ve svých necelých čtrnácti letech z domu. Na tomto místě je nutno poznamenat, že Jiří Tichánek³⁷³ i Jan Baleka³⁷⁴ se ve svých pracích věnovaných Adolfovi Zábranskému mýlí, když uvádí, že Adolfovi zemřela matka v jedenácti letech. Přesné datum úmrtí paní Marie Zábranské je 23. květen 1923, což lze vyčíst ze školní kroniky³⁷⁵ (kterou psal přímo Karel Zábranský) a rovněž z osobního dotazníku, který Karel Zábranský osobně vyplnil pro německé úřady 22. února 1939, a kde je rovněž uvedeno datum sňatku s druhou ženou.³⁷⁶

Po nuceném odchodu z domova studoval Adolf na reálném gymnáziu ve Valašském Meziříčí, kam ve stejné době chodila i jeho o dva roky starší sestra Jiřina. Po maturitě se v roce 1928 přesunul do Prahy, kde zkusil studia francouzštiny a češtiny na filozofické fakultě Karlovy univerzity, z níž ovšem po roce zběhl ke svému milovanému kreslení. Studoval nejprve všeobecné kreslení u profesora Františka Kysely na Vysoké škole uměleckoprůmyslové (1929 – 1932) a poté, mezi lety 1932 – 1935, u profesora Willi Nowaka na Akademii výtvarných umění.³⁷⁷

Začátky nebyly pro Adolfa Zábranského vůbec snadné. Po ztrátě maminky zůstal bez rodinného zázemí a jen s minimální finanční podporou otce, který mu ji nakonec úplně odepřel, přestože na syna pobíral výchovné a činovné (viz kapitola 6.1). Otec Adolfovo

³⁷³ Významné osobnosti města Štramberka, s. 184.

³⁷⁴ BALEKA, Jan. *Adolf Zábranský, Knižní ilustrace*. Frenštát pod Radhoštěm: Muzejní a vlastivědná společnost ve Frenštátě pod Radhoštěm, 1999, s. 10. (dále citováno jako Adolf Zábranský, Knižní ilustrace)

³⁷⁵ Školní kronika 1800-1962, s. 151.

³⁷⁶ SOkA Nový Jičín, Fond Okresní školní výbor Nový Jičín, nezpracovaný fond, karton č. 32.

³⁷⁷ KLUČKA, Jiří a Marie ZÁBRANSKÁ. *Adolf Zábranský*. Příležitostný tisk k omalovánkám k ilustracím Adolfa Zábranského. Rybí: Obec Rybí, 2009.

odhodlání dát se na uměleckou dráhu nesdílel a zprvu nesouhlasil, ale po naléhání a přimlouvách svého tehdejšího kolegy z rybského učitelského sboru Cyrila Hykla se se synovým rozhodnutím smířil. Za dob studií strávil Adolf Zábranský také rok v Paříži (1934). Opět mu v tom pomohl Cyril Hykel, a to penězi i dobrou radou: „*Chceš-li vidět Paříž, musíš malovat a prodávat!*“³⁷⁸ A tak se Adolf o prázdninách v létě 1933 toulal po okolí Rybí a Štramberka se štětcem, paletou a plátnem a kreslil krajinky většinou se štramberskými motivy. Ty pak úspěšně prodával hlavně místním učitelům a skutečně si tím na rok v Paříži vydělal.

Jako člen SVU Mánes poprvé vystavoval své kresby a obrazy za války v Praze v rámci 1. a 3. výstavy „Umělci národu“, na Zlínském salónu 1942 vystavil hned 68 olejů, kvašů a kreseb. Za války se vrátil do Rybí a v rodném kraji vytvořil mimo jiné volný cyklus obrazů selských dvorců. V mládí také objevil kouzlo monumentální tvorby a svého času vyzdobil nástěnnými malbami rybskou sokolovnu. V sokolovně tehdy určitě netušil, že o něco později, mezi lety 1951 a 1955, bude se svým štětcem malovat monumentální sgrafita na úplně jiných zdech, v Hrzánském paláci a Ledeburské zahradě v Praze.³⁷⁹ Část těchto maleb byla bohužel v devadesátých letech odstraňována, přes svou nespornou uměleckou hodnotu byla až příliš politizována a zjednodušeně vnímána za jakousi oslavu komunismu.

Po válce se začal věnovat také užitkové grafice, známé jsou jeho plakáty například k I. a II. celostátní spartakiádě. Stále více se však zaměřoval na ilustrování dětské literatury, která mu postupem času přinesla věhlas vpravdě mezinárodní. Spolupracoval s renomovanými autory své doby (například s Františkem Hrubínem) a jeho nezaměnitelné ilustrace zdobí namátkou knihy Sládek dětem (1942), Národní pohádky a pověsti V. B. Třebízského (1946), Kuldovy Moravské národní pohádky (1947), pohádky Josefa Štefana Kubína Když se čerti rojili a Princezna Pohádka (1949), verše Františka Hrubína Je nám dobře na světě (1951) či Branislavovu Píseň dětství (1959). Ilustracemi doplnil také Hanýžku a Martínka Jindřicha Šimona Baara či Olbrachtovu knihu Ze starých letopisů. V šedesátých letech minulého století býval často oslovován i zahraničními nakladateli, takže dětské knihy se Zábranského ilustracemi ozdobily nejednu knihovnu malého čtenáře třeba v Anglii, Švédsku, Japonsku. Zábranského ilustrace se objevily také na poštovních známkách nebo na sérii pohlednic

³⁷⁸ Významné osobnosti města Štramberka, s. 184.

³⁷⁹ Významné osobnosti města Štramberka, s. 185.

s pohádkovými motivy, kterou vydala v roce 1960 Organizace spojených národů (UNICEF New York).³⁸⁰

Osobně nejvíc vzpomínal na spolupráci s Janem Čarkem, z níž vzešly knížky *Radost nad radost* (1954), *Srdce potěšení* (1958), *Kolo radovánek* (1961) a *Čarokruh* (1971): „U některých knížek vznikly obrázky dřív než text, například *Veselý rok*, *Od jara do jara* a z větší části též *Je nám dobře na světě*. Podobně *Kolo radovánek* Jana Čarka. S ním byly moje osobní vztahy nejužší. Sám neměl děti, my ano. Dvě dcery – tehdy ještě malé, a tak k nám často chodil a někdy se jejich dětskými nápady a hrami inspiroval. Mám za to, že i tehdy, kdy jsem ilustroval ty nejkřehčí verše pro děti, zůstal jsem vědomě realistou. Realismus není ovšem popisnost, dokumentární až fotograficky věrná podoba skutečnosti. To je potom spíš výtvarný naturalismus, téměř opak skutečného realismu. Dobrá realistická kresba může dětem udělat z všedního dne svátek, měla by být zkrátka něco jako písnička. Ovšem taková, již děti porozumějí. Která není jen pouhým dekorativním doprovodem textu.“³⁸¹

K mezinárodnímu věhlasu Adolfa Zábranského přispěla v roce 1964 studie o malířově ilustračním umění, kterou publikovala J. Dohmová v prestižním americkém časopise „*The Junior Bookshelf*“. Jeho celoživotní příspěvek k ilustraci dětské knihy shrnula do věty „*Dílo Adolfa Zábranského by se mělo stát obecným majetkem dětí celého světa*“. Roku 1972 obdržel čestný diplom udělovaný v rámci prestižní ceny Hanse Christiana Andersena pro spisovatele a ilustrátory dětské literatury.³⁸²

Ve své vlasti byl malíř za svou uměleckou tvorbu v červenci 1970 oceněn titulem národní umělec.³⁸³

Adolf Zábranský zemřel předčasně v nedožitých dvaasedmdesáti letech dne 9. srpna 1981 v Praze. Je pochován mezi velikány české kultury na pražském Vyšehradském hřbitově.

Obec Rybí vzdala hold památce svého slavného rodáka při příležitosti stého výročí jeho narození pojmenováním místní školy na Základní školu Adolfa Zábranského.

³⁸⁰ ZÁBRANSKÁ, Marie. *Soupis knižní ilustrační tvorby*. In *Adolf Zábranský*. Příležitostný tisk k omalovánkám k ilustracím Adolfa Zábranského. Rybí: Obec Rybí, 2009.

³⁸¹ Adolf Zábranský, *Knižní ilustrace*, s. 42.

³⁸² Významné osobnosti města Štramberka, s. 185.

³⁸³ Adolf Zábranský, rodák z Rybí, národním umělcem. *Rozkvět*, 1970, 10. 7. Originál uložen v Obecním úřadu v Rybí.

1.3.3 Vladimír Válek

Vladimír Válek se narodil 2. září 1935 v nedalekém Novém Jičíně, ovšem jak sám říká: „*Celá má rodina z otcovy i maminčiny strany pocházela z Rybího, ale v době, kdy jsem se narodil, v pětatřicátém roce, už byla nově otevřena v nemocnici v Novém Jičíně porodnice. Proto jsem se narodil v Novém Jičíně, jinak bych se narodil v Rybím, v chalupě mých prarodičů*“ (příloha č. 54) Poměrně záhy se s rodiči přestěhoval z Rybí do hanáckých Kokor u Přerova, ale za svůj pravý domov vždy považoval obec Rybí, kam se dodnes vrací do svého domku na kraji obce s vyhlídkou na hrad Hukvaldy. Ostatně v rozhovoru pro Týdeník Rozhlas v září 2000 na otázku „*Co pro vás znamenají moravské kořeny*“ mimo jiné odpověděl: „*Jsem šťastný, že někam patřím, že jsem tam doma. Příroda mi tu úplně jinak voní. Pod Beskydy jsem prožíval nádherné dětství. Bez toho všeho bych byl asi chudší. I bez vztahu k Janáčkově, který tu žil. Vidím z oken svého domku na Hukvaldy. Nechci se pasovat na janáčkovského odborníka, ani to snad nejde - Janáček byl živel. Ale mohu snad říct, že v jeho muzice cítím ten kraj, lidi, tu národu a drsnost. A přistupuji tak i k její interpretaci, ta hudba nemůže být uhlazená a elegantní, jako třeba hudba šlechtických dvorů. Ale ještě k mému kraji: myslím si, že kdybych byl trvale jinde, chyběl by mi. Souvisí to i s tím, že nejsem kosmopolita. V naší profesi lidé hodně jezdí ven, já taky jezdím, ale vždycky v cizině trpím. Potřebuju chodit po lesích, pohrát si s koňmi, nasát do sebe vzduch.*“³⁸⁴

A o patnáct let později, v září 2015, zopakoval pan Válek na zahradě svého domku, kde mi spolu se svou manželkou paní Hanou poskytl pro účely této práce rozhovor, své vyznání Rybí: „*Ty nejkrásnější chvíle jsem zažíval tady v Rybím, protože zde jsem trávil všechny prázdniny. To znamená doby, kdy jsem neprožíval žádné stresy, kdy nebyla škola, nebyly úkoly, nebyl žádný strach ze zkoušení. Tady jsem prožil nádhernou dobu, která se už nikdy nevrátí, ale navždy mi zůstala v srdci. Proto mě Rybí oslovuje, zde mám své zázemí a cítím se doma.*“ (příloha č. 54)

Vladimír Válek pochází, stejně jako Adolf Zábanský, z učitelké rodiny. Po maturitě na přerovském gymnáziu odešel studovat hru na violu a trombón na konzervatoř do Kroměříže (1953 – 1958), poté pokračoval studiem dirigování na Vysoké škole múzických umění v Bratislavě. Po roce přešel do Prahy a svá dirigentská studia završil u Aloise Klímy a Roberta Brocka na Akademii múzických umění v Praze (1959 – 1962). V letech 1966 až 1974 působil jako šéfdirigent Armádního uměleckého souboru Víta Nejedlého. Cesta do

³⁸⁴ PILÁTOVÁ, Agáta. Vladimír Válek, Štěstí je jinde. *Týdeník Rozhlas*. 2000, č. 39, s. 1. [cit. 2016-04-02]. Dostupné z: <http://www.radioservis-as.cz/archiv/3900/39titul.htm>

dirigentských výšin se mu otevřela díky pohotovému záskoku za onemocnělého dirigenta Natana Rachlina v čele Symfonického orchestru hlavního města Prahy FOK v únoru 1968. Významné posty na sebe nenechaly dlouho čekat: 1969 – 1971 dirigent Severočeské filharmonie Teplice, roku 1970 založil a po deset let řídil Dvořákov komorní orchestr (složený převážně z členů České filharmonie), 1975 – 1986 společně s Jiřím Bělohlávkem dirigent Symfonického orchestru hlavního města Prahy FOK, a mezi roky 1968 až 1977 dirigoval Studiový orchestr Československého rozhlasu. Svého působení v orchestru FOK si vždy velice považoval, natáčel své první desky a mohl se těšit z vynikajících recenzí při zájezdu do USA v roce 1972, kdy se o něm kritici vyjádřili jako o „Leonardu Bernsteinovi z Prahy“.³⁸⁵ Jméno Vladimíra Války je však především neodmyslitelně spjato s jeho více než čtvrtstoletím na postu šéfdirigenta Symfonického orchestru Československého (od roku 1992 Českého) rozhlasu, který zastával v letech 1985 – 2011 a dodnes je jeho čestným šéfdirigentem. Kromě toho řídil jako stálý dirigent Českou filharmonii (1996 – 2005), byl hlavním hostujícím dirigentem Symfonického orchestru v japonské Ósace, léta působil i v Holandsku a konečně v letech 2004 – 2007 vedl jako šéfdirigent Slovenskou filharmonii. Pro evropské i zámořské rozhlasové stanice natočil přes tisíc nahrávek a vydal více než stovku gramofonových desek a kompaktních disků. Spolupracoval s nejrenomovanějšími hudebními tělesy světa včetně legendární Izraelské filharmonie, MDR-Sinfonienorchester Leipzig, NÖ Tonkünstler Orchester, ORF-Symphonie-Orchester Wien, Tonhalle-Orchester Zürich, Residentie Orkest den Haag, Japan Philharmonic Orchestra, Yomiuri Nippon Symphony.³⁸⁶ K vrcholům jeho profesionální kariéry zajisté patří společný koncert s Rafaelem Kubelíkem na festivalu v Lucernu (1990) a hned dvakrát se mu dostalo cti zahajovat Mou vlastní hudební festival Pražské jaro: v roce 1998 s Českou filharmonii a roku 2002 se „svými“ rozhlasovými symfoniky. Odborná kritika vždy oceňovala Váلكovu spontaneitu a temperament, kterými se odlišuje od svých současníků Jiřího Bělohlávka nebo Libora Peška, a obdivovala jeho pohotovost, s jakou vždy dokázal nastudovat i ty nejobtížnější skladby v napjatých termínech. Zvláště mimořádný je jeho podíl na zklidnění krizové situace, která nastala v České filharmonii po odchodu Gerda Albrechta z šéfdirigentského postu v roce 1996. Vladimír Válek převzal Českou filharmonii jako hlavní dirigent s podmínkou, že bude i nadále působit u rozhlasových symfoniků, a na jedné ze

³⁸⁵ NOVOTNÁ, Jitka. Oslavenec Vladimír Válek. *Svět rozhlasu*. 2015, č. 34. [cit. 2016-04-02].

Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/socr/rozhovory/_zprava/1518215

³⁸⁶ AGENTURA KDO JE KDO. *Kdo je kdo. Osobnosti české současnosti*. Praha: Sdružení RAPID, a.s. a STUDIO 1809, s.r.o., 5. vydání, 2005, s. 703.

zkoušek dokázal prostou a přímou větou zklidnit emoce a poukázat na podstatu muzikantské profese: „*Važte si toho štěstí, že můžete dělat muziku, nádhernou svobodnou činnost.*“³⁸⁷

Od roku 2002 se Vladimír Válek věnoval externě i pedagogické činnosti na katedře dirigování pražské Akademie múzických umění.

Při příležitosti svých pětasedmdesátin převzal pan Vladimír Válek z rukou prezidenta republiky 28. října 2010 medaili Za zásluhy v oblasti kultury.

Významných ocenění se dostává panu Válkovi stále. V lednu 2016 převzal v budově Nadace Bohuslava Martinů v Praze pamětní medaili za interpretaci díla Martinů. Díla tohoto proslulého skladatele moderní hudby 20. století po celou svou kariéru vždy prosazoval na koncertních pódii i u nahrávacích společností.

Osobně si velice vážím cti, kterou mi pan Vladimír Válek prokázal, když vyhověl mé prosbě o rozhovor a svolil s jeho exkluzivním uveřejněním v této diplomové práci. Vzhledem k zaměření diplomové práce jsem záměrně volila většinu otázek tak, aby se co nejvíce blížily hlavním tématům – tedy obci Rybí a školství a pedagogice. Rozhovor, který se uskutečnil v Rybí 16. září 2015, uvádím v úplném znění v příloze č. 54 této práce.

Pan Válek sice pochází z učitelské rodiny a sám několik let učil na Akademii múzických umění v Praze, ale dirigování by za učitelování nikdy nevyměnil. Sice přiznává oběma profesím určité společné rysy, ale život bez hudby si představit nedokáže. Co by ovšem přivítal jak ve své tak v učitelské profesi, to je hlubší studium psychologie: „*Jednak psychologii všeobecnou a potom bych vyučoval ještě psychologii zaměřenou na hudebníky, protože ti jsou opravdu zvláštní skupinou člověčí a lidskou. S nimi si poradit, navíc ve velkém kolektivu, to není jednoduché. Tomu se věnuje málo pozornosti a přitom je to velmi důležité. Když přijedete hostovat do zahraničí a předstoupíte před stočlenný kolektiv hráčů, s nímž máte nastudovat třeba Dvořáka nebo Vlast – a ta je obtížná i pro naše orchestry – tak musíte vědět, jak na to. Kdy můžete zvýšit hlas a kdy zahrozit, kdy pochválit a pohládit. Musíte reagovat na situaci, která momentálně vznikla. A zde jsou ony styčné body povolání dirigenta s profesí učitele nebo trenéra.*“

Hledání paralely mezi učitelem a dirigentem nebo sportovním trenérem se neustále vinulo naším rozhovorem. Pan Válek se rovněž podělil o své zkušenosti pedagogické, vnímané rovněž z pohledu rodiče, jehož děti studovaly na konzervatoři: „*Kantori někdy vidí jen svůj obor. Houslista housle, trombonista trombón. A už nevnímají, že mají před sebou patnáctileté dítě, které dospívá, má své lásky, má své mindráky, má své problémy. Učitel by*

³⁸⁷ NOVOTNÁ, Jitka. Oslavenec Vladimír Válek. *Svět rozhlasu*. 2015, č. 34. [cit. 2016-04-02].
Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/socr/rozhovory/_zprava/1518215

měl brát žáka komplexně. A taky nepochopím, že učitelé literních předmětů, kteří učí češtinu nebo nějaký jazyk, se nepřijdou ani podívat na večírek svého studenta, když hraje. Já tedy – kdybych byl ředitelem – tak bych na tom trval. Protože by měli vědět, co žák umí v hlavním oboru, a měli by ho posuzovat i z této stránky. U „kumštu“ to mají pedagogové ještě složitější, protože děti s uměleckým nadáním bývají přecitlivělé.“

Pan Vladimír Válek dosáhl ve svém oboru světové proslulosti, spolupracoval s nejvýznamnějšími orchestry, procestoval celý svět a šířil slávu české hudby až v dalekém Japonsku, kde si získal u tamního publika obrovskou popularitu. Vypovídají o tom mimo jiné televizní filmy a medailony *Vladimír Válek, dirigent - Rok na cestách* (2005) a *SOČR v Japonsku* (2004) nebo častá pozvání do nejprestižnějších talk show (v poslední době třeba *Všechnopárty* Karla Šípa). Přesto všechno zůstal stále tím *Rybjanem*, který moc dobře ví, že za vším sice stojí obrovská dřina, píle a úsilí, ale bez štěstí to nejde. Musí se mu však vždy vyjít naproti: *„Nejdůležitější je mít štěstí. To platí v každém podnikání, můžete být velmi vzdělaná, ale jak se říká, když nejste v ten správný čas na správném místě nebo nepotkáte ty správné lidi ... Je však nutno podotknout, že štěstí přeje připraveným. Jako dirigent jsem byl několikrát vyzván udělat záskok a převzít vedení orchestru s minimem zkoušek nebo až na generálce. Avšak kdybych neměl určité schopnosti, tak bych těchto šancí nemohl využít.“*

Léta strávená na koncertních pódii celého světa, život na cestách, desítky hodin v nahrávacích studiích, daleko od domova, to vše pan Vladimír Válek zažil a stále prožívá. Moravské kořeny, ke kterým se vždy hrdě hlásí, charakterizují jeho osobnost, která je v uměleckém světě zcela výjimečná.

„Osobně si na něm považuji nejen uměleckých výkonů, ale i přímého jednání bez kliček a úskoků. Rodilého Moraváka v sobě nezapře, je bezprostřední, upřímný, někdy až prudký, rozhodně se nezabývá taktizováním, a chce-li vyslat do světa nějaká slova od srdce, učiní tak neprodleně. Na jedno se spolehnout můžete: Ta slova vždycky platí. A pozor – když se muzicíruje, mluví minimálně, protože v tu chvíli za něj hovoří ruce, taktovka ... a duše“, uvedla Jitka Novotná v článku pro bulletin *Svět rozhlasu* v srpnu loňského roku³⁸⁸. Po několika osobních setkáních s panem Vladimírem Válkem nemohu než souhlasit.

³⁸⁸ NOVOTNÁ, Jitka. Oslavenec Vladimír Válek. *Svět rozhlasu*. 2015, č. 34. [cit. 2016-04-02].
Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/socr/rozhovory/_zprava/1518215

1.3.4 Jindřich Kvita

Když se řekne, že Jindřich Kvita získal roku 1988 prvenství v populární anketě „*Zlatý slavík*“ ve společnosti Dalibora Jandy a Petry Janů, nejspíš se nad tím každý zarazí. K jeho jménu ovšem stačí přidat název skupiny, se kterou toto ocenění získal, a vše se rázem vyjasní. Tou skupinou byla hard-rocková a heavy-metalová kapela *Citron*, která dosáhla koncem osmdesátých let minulého století vrcholné popularity a předčila v oblíbenosti i dnes všeobecně mnohem známější Olympic nebo slovenský Elán. V nejslavnějším období *Citronu* ohraničeném zhruba lety 1985 a 1991 hrál ve skupině na kytaru právě Jindřich Kvita.

Smutným údělem rockerů bývá často jejich krátký život a Jindra Kvita bohužel nebyl výjimkou, protože zemřel v pouhých sedmatřiceti letech. Narodil se 27. února 1960 v Novém Jičíně, v Rybí vyrůstal a chodil zde v letech 1966 – 1971 do základní školy.

Jeho hudební kariéra byla závratná. Ve třinácti to zkoušel na bicí, ale záhy to vyhrála kytara. Tu úplně první měl půjčenou od bratra, nesla značku *Gracioso* a dnes je coby cenný historický kousek součástí sbírek *Hard Rock Cafě* v Praze.³⁸⁹ Když bylo Jindrovi dvaadvacet, přišel do skupiny *Citron*, se kterou nahrál nejúspěšnější hity a desky u Supraphonu (například *Plni energie* v roce 1986 a *Radegast* o dva roky později) a absolvoval úspěšná turné nejen po Československu, ale i v zahraničí (Polsko, SSSR, Německá spolková republika). Vrchol přišel ve zmíněném roce 1988, kdy *Citron* plnil koncertní sály, zněl z rádia i televize a po zásluze vyhrál u fanoušků a získal prestižního *Zlatého slavíka* v kategorii hudebních skupin.

Neshody v kapele vedly k Jindrovu odchodu z *Citronu* v roce 1991 a s několika bývalými kolegy krátce hrál ve skupině *Funny*, s níž natočil roku 1992 stejnojmennou desku.

V polovině devadesátých let se někdejší členové *Citronu* rozhodli pro velký *comeback* a chystali se znovu na nahrávání svých největších hitů. Studiových prací na albu *Best of* se účastnil i Jindra Kvita, ale velmi brzy se aktivity *Citronu* přerušily, protože Jindru zaskočila vážná nemoc. Svůj boj s nepřízní osudu Jindřich Kvita prohrál a 27. srpna 1997 v Rybí zemřel.

Citron se s Jindrovým náhlým odchodem dlouho nemohl vyrovnat a desku *Best of* vydal až v roce 1999. Desku, která se stala zlatou, věnoval památce svého předčasně zesnulého kytaristy.

³⁸⁹ MIMRA, Jirka. Klepání na nebeskou bránu – Jindra Kvita. In: *Musicweb* [online]. 23. duben 2014. [cit. 2016-04-09]. Dostupné z: <http://musicweb.cz/publicistika/klepani-na-nebeskou-branu-jindra-kvita>

2 DĚJINY ZÁKLADNÍHO ŠKOLSTVÍ V ČESKÝCH ZEMÍCH PO ROCE 1945

Zdá se, jakoby slovo *dějiny* v odborné pedagogické literatuře končilo vznikem Československé republiky v roce 1918. Velmi málo odborníků se věnovalo popisu a zhodnocení vývoje našeho školství v předmnichovské republice a stejně tak zůstalo stranou širšího zájmu období socialismu (1948 – 1989).³⁹⁰ Z toho důvodu je dvojnásob obtížné vyhledat příslušná fakta z období relativně nedávného. Je skutečně zvláštní, že o starších dějinách školství a pedagogiky pojednává řada prací, ovšem těm novodobým, zvláště pak od konce II. světové války po současnost, se vědci a badatelé vyhýbají.³⁹¹

2.1 OBDOBÍ OD KONCE II. SVĚTOVÉ VÁLKY PO ROK 1948

Znovu obnovená Československá republika, okleštěná o Podkarpatskou Rus, která připadla Sovětskému svazu, se musela ve všech sférách – školství nevyjímaje – vyrovnat s dědictvím válečných let. Jak v Protektorátu Čech a Moravy, tak pochopitelně v Sudetech, vládl po šest let německý model školství. Přinesl některé zvláštnosti (třeba stupnici známek od jedničky do šestky) a době poplatné nezbytnosti (povinná výuka němčiny už v obecné škole apod.). Zásadním rysem německého systému školství bylo působit na mládež takovým způsobem, aby se rozešla s křesťanskou morálkou, vymanila z rodinného vlivu a přijala ideje šířené v mládežnické organizaci Hitlerjugend.³⁹² To vše se muselo okamžitě změnit. Naráželo to ovšem na spoustu potíží. Mnoho učitelů německé národnosti muselo po válce odejít a nových pedagogů se nedostávalo. Vysokoškolské vzdělávání učitelů bylo zrušeno už v roce 1939, takže odbornost učitelů poklesla a s ní i úroveň výuky. Za války se také zavíraly mnohé školy, zejména malé vesnické. První poválečná vláda tedy dostala do vínku spoustu naléhavých úkolů, z nichž jeden byl důležitější než druhý.

Již roku 1946 se začínaly zřizovat pedagogické fakulty a vysoké školy pedagogické, takže pedagogům se opět dostávalo vysokoškolského vzdělání.

³⁹⁰ PRŮCHA, Jan. *Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru. Vyd. 2, aktualizované.* Praha: Portál, 2006, s. 37.

³⁹¹ PRŮCHA, Jan. *Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru. Vyd. 2, aktualizované.* Praha: Portál, 2006, s. 40.

³⁹² NEKOLA, Martin. *České školy pod hákovým křížem. Živá historie*, 2012, leden-únor 2012, s. 36-37.

V prvních poválečných letech se pochopitelně vše řešilo podle naléhavosti. Nejdůležitější bylo obnovit české školy a vrátit se zpět k předválečným osnovám. Nejvíce úprav se týkalo dějepisu, protože výklad dějin byl podle německých osnov velice tendenční a přizpůsobený nacistické ideologii. Nové učební plány a osnovy se začaly postupně zavádět od roku 1946. Akutně bylo třeba doplnit mezery ve vzdělání starších dětí, protože během posledního válečného školního roku 1944/45 nebyly ve středních školách otevřeny osmé třídy (žáci museli odejít pracovat do válečného průmyslu, stavebnictví a zemědělství) a také sedmáci bývali převáděni zejména na práce při odstraňování škod po náletech.³⁹³

Každá z politických stran chtěla po válce prosadit svou představu školské koncepce. Národní socialisté se shodovali se sociálními demokraty na programu diferenciované jednotné školy, lidovci prosazovali církevní školství a komunisté důsledně jednotnou školu.³⁹⁴

K žádnému koncensu ovšem nedošlo. Netrvalo to ani tři roky a přišel *Vítězný únor* a s ním vláda jedné strany, která o ničem s nikým nediskutovala a vše včetně školství přetvořila k obrazu svému.

2.2 SOCIALISTICKÉ ŠKOLSTVÍ 1948 – 1989

Při studiu dějin socialistického školství v Československu je třeba pečlivě si všimnout data vydání zdroje. Veškerá literatura vydaná před rokem 1989 je velmi tendenční a nekriticky vyzdvihuje jak systém, tak úroveň školství za socialismu. Samozřejmě nelze zevšeobecňovat a už vůbec není možné považovat všechno „socialistické“ za špatné. Jen je nutné trochu více se zamyslet. Naštěstí je rok 2016 a bezmála tři desetiletí demokratického vývoje naší společnosti od pádu komunismu nám poskytují žádoucí odstup.

Směřování našeho školství bezprostředně po únoru 1948 nejlépe charakterizuje citace z Dějin školství a pedagogiky vydané roku 1987: „*Teprve osvobození v květnu 1945 a únorové vítězství v roce 1948, které s konečnou platností uvolnilo cestu socialistické výstavbě v Československu, znamenaly pro českou a slovenskou pedagogiku historický předěl, kdy se začíná soustavně rozpracovávat teorie socialistické výchovy, která se stává oficiálním východiskem státní výchovné politiky. V atmosféře prohlubující se politické, hospodářské a*

³⁹³ KANTOROVÁ, Jana a kol. *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky II*. Olomouc: Hanex, 2010, s. 84. (dále citováno jako *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky II*.)

³⁹⁴ JÚVA, Vladimír et al. *Základy pedagogiky pro doplňující pedagogické studium*. Brno: Paido, 2001, s. 37. (dále citováno jako *Základy pedagogiky pro doplňující pedagogické studium*)

*kulturní spolupráce se Sovětským svazem narůstá přirozený zájem o sovětské školství a pedagogiku.*³⁹⁵ Ano, „*Sovětský svaz – náš vzor*“, toto heslo se nevyhnulo ani školství.

Komunisté od konce války důsledně prosazovali jednotnou socialistickou školu. Jedním ze zásadních propagátorů tohoto typu školy byl ministr školství Zdeněk Nejedlý (1878-1962), který vystupoval podle ideje, že „*komunisté jsou dědici pokrokových národních tradic*“ a „*škola má organicky skloubit naše progresivní pedagogické tradice s novým, socialistickým obsahem*“.³⁹⁶ Nejedlý měl ze svého ministerského postu zásadní vliv na koncepci školství v poúnorovém období.

Zákon o základní úpravě jednotného školství ze dne 21. dubna 1948 byl vyhlášen 10. května 1948.³⁹⁷ Myšlenka jednotné školy vychází ze základního principu komunistické ideologie – principu beztřídní společnosti. Podle tohoto modelu existovala jediná univerzální elementární škola s devítiletou povinnou školní docházkou. Ta měla dva stupně: národní školu pro děti od 6 do 11 let a střední školu (od 11 do 15 let). Poté měli žáci možnost pokračovat na odborných středních školách nebo gymnáziích s maturitou (čtyřleté) nebo na dvou- až tříletých středních odborných učilištích. Zákonem se zřizovaly rovněž mateřské školy.

Tento model se nicméně odchyloval od sovětského školství. V duchu přibližování se Sovětskému svazu bylo třeba školský systém upravit. Ještě předtím, v roce 1951, byly vydány nové učebnice pro národní a střední školy. Ocenila je zejména komunistická strana, podle jejíhož usnesení z května 1951 „*znamení nové učebnice ohromný krok vpřed. Učí mládež o naší lidově demokratické vlasti a jejím pracujícím lidu, o našem mocném a věrném spojenci Sovětském svazu, o lidu celého světa bojujícím za mír a svobodu*“.³⁹⁸

Nový zákon o školní soustavě a vzdělávání učitelů byl vydán roku 1953 pod číslem 31/1953 Sb. Podle něj se první až pátý stupeň národní školy začlenil buď do jedenáctileté střední školy, nebo neúplné osmileté střední školy. Zákon v podstatě kopíroval sovětský model.³⁹⁹ Ještě horší ovšem byl zánik pedagogických fakult. Místo nich vznikaly takzvané pedagogické instituty, které ovšem neměly vysokoškolský statut.

Společným rysem všech socialistických školských zákonů a reforem byl také jejich jepičí život a nedotaženost.⁴⁰⁰ I školský zákon z roku 1953 platil krátce, jen necelých 8 let.

³⁹⁵ SOMR, Miroslav a kol. *Dějiny školství a pedagogiky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987, s. 290. (dále citováno jako *Dějiny školství a pedagogiky*).

³⁹⁶ *Dějiny školství a pedagogiky*, s. 292.

³⁹⁷ *Dějiny školství a pedagogiky*, s. 305.

³⁹⁸ *Dějiny školství a pedagogiky*, s. 306.

³⁹⁹ *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky II.*, s. 85.

⁴⁰⁰ *Základy pedagogiky pro doplňující pedagogické studium*, s. 37.

V polovině prosince 1960 schválilo tehdejší Národní shromáždění Zákon o soustavě výchovy a vzdělávání.⁴⁰¹ Jeho hrubý rámec platí dodnes: mateřské školy a jesle, základní devítiletá škola (v podstatě návrat k systému z roku 1948, ovšem s novou terminologií: 1. a 2. stupeň). Úplně zmizela někdejší jedenáctiletá střední škola, místo níž se zavedla čtyřletá střední všeobecně vzdělávací škola. Základní škola se tedy opět osamostatnila, tentokrát pod názvem *základní devítiletá škola*.⁴⁰²

Komunistická strana nekompromisně zasahovala svými usneseními do způsobu vzdělávání. Například usnesení ústředního výboru KSČ z roku 1962 (pod názvem *O zvýšení úrovně komunistické výchovy na školách I. a II. cyklu a na vysokých školách*) pravilo – či spíše nařizovalo – že „*hlavní úlohou naší školy je vychovávat mládež k správnému chápání poslání a podílu komunistické výchovy při výchově k důslednému jednání v duchu vědeckého světového názoru, marxismu-leninismu a zásad morálního kodexu budovatele komunismu*“.⁴⁰³

K dílčí změně školského zákona došlo v rámci pokusu o *socialismus s lidskou tvář* v památném roce 1968. Tehdy se podařilo prosadit zákon o gymnáziích, čímž se gymnázia po letech vrátila do vzdělávacího systému v Československu.⁴⁰⁴ V letech 1960-68 neexistovala gymnázia, nýbrž jen tříleté střední všeobecně vzdělávací školy (SVVŠ), čtyřleté střední odborné školy, dvou- až tříleté odborné školy, učňovské školy a odborná učiliště.⁴⁰⁵

Další změnu přinesl školský zákon z roku 1978, který zavedl desetiletou povinnou školní docházku. Středního vzdělání tím de facto dosáhl každý, protože postupně absolvoval čtyři ročníky na 1. stupni, čtyři ročníky na 2. stupni a dva ročníky na některé ze středních škol, ke kterým nově přibyla střední odborná učiliště s maturitou.⁴⁰⁶

K poslední úpravě za socialistické éry došlo roku 1984. Federální shromáždění schválilo 22. března 1984 nový zákon o soustavě základních a středních škol. Žádnou zásadní změnu tento zákon nepřinesl. Zrušil pouze základní devítiletou školu, protože v roce 1984 končily ZDŠ poslední ročníky, které nastoupily roku 1975, tedy v posledním roce před přechodem na desetiletou povinnou školní docházku (osmiletá základní škola se začala zavádět do praxe v roce 1976, tedy ještě před vyhlášením školského zákona z roku 1978).⁴⁰⁷

⁴⁰¹ Dějiny školství a pedagogiky, s. 310.

⁴⁰² Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky II., s. 85.

⁴⁰³ Dějiny školství a pedagogiky, s. 310-311.

⁴⁰⁴ Dějiny školství a pedagogiky, s. 312.

⁴⁰⁵ Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky II., s. 85.

⁴⁰⁶ Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky II., s. 85-86.

⁴⁰⁷ Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky II., s. 86.

2.3 VÝVOJ ŠKOLSTVÍ A VZDĚLÁVÁNÍ PO ROCE 1989

Listopadové události roku 1989 znamenaly zásadní změny v celé společnosti. Oblast školství a vzdělávání patřila k prioritním, takže na novelu školského zákona se nemuselo dlouho čekat. Vyšla pod číslem 171/1990 Sb. a přinesla návrat k devítileté povinné školní docházce. Hlavně však vytvořila právní rámec pro zcela zásadní systémovou změnu celé vzdělávací soustavy. Byla zrušena jednotná škola, takže se opět braly v úvahu schopnosti a zájmy žáků a studentů, s čímž souvisela možnost diferenciacie výuky. Školy získaly právní subjektivitu a umožnil se vznik škol nestátních – tedy soukromých a církevních. Centrální model řízení sice zůstal zachován, ale školy dostaly jistou míru samostatnosti v personalistice a v otázce financování. Záhy po sametové revoluci tak mohou vznikat nové druhy škol, které reagují na změny na trhu práce nebo přejímají aktuální i časem prověřené modely z jiných zemí. Některé školy zavádějí nové vzdělávací programy, namátkou školy obecné, národní, waldorfské nebo daltonské.⁴⁰⁸

Další novelou školského zákona (č. 138/1995 Sb.) se základní škola rozdělila na pětiletý 1. stupeň a čtyřletý 2. stupeň. Na gymnáziích se mohlo studovat buď 4, 6 nebo 8 let. Do školského systému přibýly vyšší odborné školy. Novelou zákona se zrušily všechny formy pomaturitního studia financované státem.⁴⁰⁹

Školský zákon byl neustále novelizován, ale k zásadní zákonné změně školského systému nedošlo dříve než v roce 2004, tedy po plných patnácti letech od listopadových událostí. Zákon byl publikován pod č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Tento moderní školský zákon byl formulován v souladu s evropským trendem celoživotního vzdělávání. Pro každý obor vzdělávání jsou vydávány závazné rámcové vzdělávací programy, maturitní zkoušky jsou nově pojaty, v mateřských školách je umožněna bezplatná docházka do posledního ročníku. Velká pozornost je věnována speciálním vzdělávacím programům pro žáky a studenty hendikepované a jinak zdravotně či sociálně znevýhodněné. Přes všechny uvedené skutečnosti se ovšem v zásadních rysech současný školský systém nijak podstatně neliší od předlistopadového. I nadále je tvořen mateřskými školami, základními školami (prvního a druhého stupně), základními uměleckými školami, středními školami (gymnázia, střední

⁴⁰⁸ Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky II., s. 86.

⁴⁰⁹ Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky II., s. 86.

odborné školy a střední odborná učiliště), konzervatořemi, vyššími odbornými školami, vysokými školami a jazykovými školami s právem státní jazykové zkoušky.⁴¹⁰

Školský systém se sice v základních rysech od předlistopadového neliší, ale co se novým školským zákonem změnilo zásadně, to je kurikulární koncepce. Jejím cílem je zajistit co možná nejkvalitnější přípravu žáků a studentů pro život. Hlavní důraz je kladen na všestranný rozvoj osobnosti vzdělávaných subjektů. Výuka na všech vzdělávacích stupních směřuje k tomu, aby si žáci nebo studenti osvojili znalosti a dovednosti důležité pro život a aby si dokázali uvědomit své vlastní kvality a možnosti. To by jim mělo v konečném důsledku usnadnit nalezení svého místa v rodině, ve společnosti a na pracovním trhu. Kurikulární reforma přináší výraznou změnu ve srovnání s dřívějším prostým osvojováním si učiva, kdy se osobnostní a individuální charakteristiky vzdělávaných subjektů nebraly příliš v potaz.⁴¹¹

⁴¹⁰ Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky II., s. 86-89.

⁴¹¹ PRÁŠILOVÁ, Michaela. *Tvorba vzdělávacího programu*. Praha: Triton, 2006, s. 175-177.

3 HISTORIE PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

3.1 POČÁTKY VZDĚLÁVÁNÍ NEJMENŠÍCH DĚTÍ

První svědectví o počátcích předškolní výchovy poskytují archeologické vykopávky z nejstarších dob. Už v prvobytně pospolné společnosti dostávaly nejmenší děti při hrách základy užitečné pro pozdější pracovní úkony ve skupině (například lov zvěře). Nejinak tomu bylo v otrokářské společnosti, ovšem v této již třídní společnosti probíhala výuka diferencovaně. Počátky teorie předškolní výchovy lze nalézt už v dílech řeckých filozofů Platóna a Aristotela. Platón ve svých pozdějších dílech zdůrazňoval rodinnou péči, ale zhruba od tří let věku dítěte doporučoval i výchovu veřejnou při společných hrách u svatyní. Na chování a kázeň dětí měly dohlížet vybrané ženy, tedy jakési předchůdkyně dnešních učitelek mateřských škol. Aristoteles navázal na Platóna, měl ale zásadní výhrady k jeho společenství žen a dětí. Aristoteles považoval rodinu za základ státu, v souladu s tím se až do sedmi let věku dítěte měla o výchovu starat právě rodina. O předškolní výchově se zmiňoval také římský řečník a filozof Markus Fabius Quintilianus, který kladl důraz na cílevědomou jazykovou výchovu od nejranějšího věku, kdy je třeba učit především dobrým příkladem a hrou. Považoval rovněž za nutné vyvážit učení odpočinkem.⁴¹²

Nalezené hračky mohou posloužit jako důkaz předškolní výchovy i v dobách středověku. Filozof a teolog Jiljí Římský, který žil ve 13. století, doporučoval hry v pátém roce života, a to jako doplněk k vyprávění příběhů a bájí. Někdy je ovšem velice složité určit, který z archeologických nálezů byl původně hračkou a který votivním předmětem, případně plnil nějakou symbolickou funkci (třeba pohřební předmět). Edukativní význam měly bezesporu i zvukové hračky, především nejrůznější píšťalky.⁴¹³

Vliv církve byl ve středověku rozhodující ve všech sférách výchovy. Jasně definovaný systém předškolní výchovy ovšem stále chyběl, a to až do pozdního feudalismu. S prvními dvěma pokusy o společenskou předškolní výchovu se na území dnešního Česka setkáváme až od druhé poloviny 16. století. Nejstarším známým příkladem je bratrská škola v Přerově, kde byla kolem roku 1566 vytvořena skupina pro mladší děti, aby o ně bylo postaráno během

⁴¹² BĚLINOVÁ, Ludmila a Věra MIŠURCOVÁ. *Z dějin předškolní výchovy*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980, s. 7-10. (dále citováno jako *Z dějin předškolní výchovy*)

⁴¹³ MAŠKOVÁ, Pavlína. Dětské hry ve středověku. *Živá historie*. 2015, č. červenec-srpen, s. 64-67. ISSN 1802-2278.

doby, po kterou jejich rodiče pracovali. Kolem roku 1578 pak byly na jižní Moravě společně vychovávány malé děti z rodin pronásledované protifeudální sekty novokřtěnců.⁴¹⁴

Systematickému promýšlení výchovy předškolních dětí se začal věnovat až Jan Ámos Komenský (1592 – 1670), a to zejména ve svých spisech *Informatorium školy mateřské, Velká didaktika a Vševýchova*, které byly prvně vydané roku 1657. Může proto být považován za zakladatele předškolní pedagogiky, protože jím definovaný systém předškolní výchovy byl prvním v dějinách pedagogického myšlení. Komenský navázal na antické filozofy, kteří kladli důraz na začátek – tedy období, kdy se každá věc formuje. Komenský přirovnal dětskou duši k semeni, které obsahuje už celou rostlinu. Předškolní výchovu považoval za období, v němž se mají vytvářet předpoklady pro rozvoj všech schopností dítěte. Dítě by mělo získat do období 6 let věku elementární představu o okolním světě a mělo by být připraveno na vstup do školy, tedy do složitější společenské organizace než jakou je rodina. Komenský sice původně spatřoval těžiště předškolní výchovy v rodině, ale později rozvíjel myšlenku jakési výchovné instituce, v níž by se scházely děti z okolí pod dohledem žen. Ty měly děti formou her seznamovat se základy čtení a psaní a s pomocí knihy *Orbis pictus* názorně vykládat základní poučky z oblasti vědění.⁴¹⁵

Důraz na výchovu už od útlého dětství kladl anglický filozof, lékař a pedagog John Locke (1632 – 1704), známý svým třídním pojetím. Podle Locka rozhodovaly první zážitky a návyky o dalším směřování dítěte. Naopak francouzský filozof Jean-Jacques Rousseau (1712 – 1776) odmítal přistupovat k dítěti jako k „malému dospělému“ a vycházel z myšlenky, že dítě je od narození dobré a kazí se teprve působením lidským. Švýcarský filozof Johann Heinrich Pestalozzi (1746 – 1827) zdůraznil roli vychovatele jako průvodce při rozvíjení specificky lidských sil a schopností dítěte. Utopický socialista Robert Owen (1771 – 1858) považoval výchovu za nástroj pro vytvoření nové společnosti a zastával ideje kolektivismu ve výchově. Při učení dával přednost praktickým příkladům před učebnicemi.⁴¹⁶

Rozhodujícím impulsem pro systematické zakládání veřejných předškolních zařízení byla průmyslová revoluce v 19. století a s ní související vzrůstající počet žen a matek zaměstnávaných v továrnách. O děti z chudších rodin, kde často pracovala nejen matka, ale i starší děti, se neměl kdo postarat. Tento problém částečně řešily o půlstoletí dříve takzvané *opatrovny*, které – jak napovídá název – měly funkci čistě pečovatelskou, byť již v roce 1779

⁴¹⁴ Z dějin předškolní výchovy, s. 12.

⁴¹⁵ Z dějin předškolní výchovy, s. 13-17.

⁴¹⁶ Z dějin předškolní výchovy, s. 20-27.

rozšířil francouzský pastor Oberlin pečovatelskou službu o takzvanou „školou pletení“.⁴¹⁷ Od dvacátých let předminulého století začaly opatrovny zvolna plnit i funkci didaktickou a vžilo se pro ně české lidové pojmenování *školka*. Přestože slova *školka* zdomácnělo v češtině natolik, že se běžně užívá dodnes, nikdy se nestalo oficiálním označením.

3.2 PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ V ČESKÝCH ZEMÍCH

Historický primát patří v českých zemích opatrovnám v Praze Na hrádku a v Karlíně, které byly založeny roku 1832.⁴¹⁸ Prvním učitelem opatrovny Na hrádku a zároveň významným teoretikem pedagogiky předškolního věku byl Jan Vlastimír Svoboda (1800 – 1844). Napsal několik odborných publikací, z nichž nejvýznamnějším byl spis *Školka čili prvopočáteční, praktické, názorné, všestranné vyučování malých dětí k věcnému vybroušení rozumu a ušlechtnění srdce s navedením ke čtení, počítání a kreslení pro učitele, pěstouny a rodiče*.⁴¹⁹ Jak je na první pohled patrné, v úplném názvu Svobodova díla je obsažena prakticky úplná definice předškolního vzdělávání podle autorovy představy.

Kromě opatroven začaly přibližně ve stejné době vznikat takzvané *dětské zahrádky*, jejichž charakter byl už převážně edukativní. Pocházely z německého prostředí a i v českých zemích je zakládali především Němci. Německý výraz *Kindergarten* přežil do dneška nejen v němčině, ale i v angličtině (*kindergarden*) a z obou jazyků se do češtiny překládá jako *školka*. V Praze vznikla první německá dětská zahrádka roku 1864.⁴²⁰ Později je zakládaly ve stále větší míře německé spolky, které do nich lákaly i české děti a bývaly často zneužívány jako nástroj germanizačních snah, což se přirozeně setkalo s odporem u českých vlastenců.⁴²¹

Třetím typem výchovné instituce pro předškolní děti byly *mateřské školy*. V našem prostředí přežily jako jediné a od roku 1848 se staly součástí českého národního školního systému. Podle původního záměru, jehož tvůrcem byl obrozenecký lékař, filozof a pedagog Karel Slavoj Amerling, byly mateřské školy určené pro děti od 2 do 4 let a opatrovny pro děti čtyř- až šestileté. Obě instituce měly být dvouleté. Politický vývoj nicméně znemožnil tento plán realizovat. První veřejná česká mateřská škola financovaná z veřejných zdrojů (předchozí instituce byly soukromé a rázu filantropického) vznikla v roce 1869 v Praze u

⁴¹⁷ Z dějin předškolní výchovy, s. 31.

⁴¹⁸ Z dějin předškolní výchovy, s. 32.

⁴¹⁹ Z dějin předškolní výchovy, s. 35.

⁴²⁰ BEČVÁŘOVÁ, Zuzana. *Současná mateřská škola a její řízení*. Praha: Portál, 2003, s. 20.

⁴²¹ Z dějin předškolní výchovy, s. 32.

svatého Jakuba. Právní rámec mateřským školám jakožto výchovným institucím dal roku 1872 ministerský výnos *o mateřských školách a ústavech jim příbuzných*, který navazoval na školský zákon z roku 1869 o povinné školní docházce. Mateřské školy byly pro děti ve věku 4-6 let a mohly být zřizovány samostatně nebo při školách.⁴²²

Výchovný program první české mateřské školy u sv. Jakuba v Praze byl vytvořen syntézou českého (Svoboda), německého (Fröbel) a francouzského systému. Byla přijata francouzská vzdělávací koncepce, německá směs dětských ručních zaměstnání a her a česká tradice spočívající v metodice trivium (tělocvik, kreslení, hry). Obsah výuky se postupně zjednodušoval a měnil. Od roku 1872 se upustilo od učení základů psaní a čtení, zařadily se naopak kapitoly z bible a témata z českých dějin.⁴²³

Snahy o reformu mateřské školy v českých zemích počaly rokem 1907. Z výuky měly mizet školské způsoby a více se mělo přihlížet k individuálním potřebám dítěte. Usilovalo se o větší svobodu pro dítě, ať už při pohybové nebo pracovní činnosti. Větší důraz se měl klást na rozvoj tvořivosti dětí, kterým se měl pobyt v mateřské škole co nejvíce zpříjemnit.⁴²⁴

Vznik Československa v říjnu 1918 si vyžádal rychlé přijímání nových zákonů. Mateřské školy se však z dnešního pohledu překvapivě nestaly součástí vzdělávacího systému a získaly pouhý statut zařízení sociální péče. Přesto plnily úlohu hlavní veřejné předškolní instituce, protože opatrovný postupně zanikaly (ta poslední v roce 1934).⁴²⁵

Přestože mateřské školy nebyly zařazeny do systému vzdělávání, podařilo se prosadit možnost studovat učitelství pro mateřské školy i na vysokých školách. Stalo se tak roku 1932 a učitelky mateřských škol si mohly na Škole vysokých studií pedagogických soustavně zvyšovat vzdělání. Po roce 1918 totiž mohly studovat jen na dvouletých ústavech pro vzdělávání učitelek mateřských škol nebo absolvovat vysokoškolské kursy. Nejvýznamnějším propagátorem vysokoškolského vzdělávání učitelek mateřských škol byl Otokar Chlup.⁴²⁶

3.3 HISTORIE MATEŘSKÝCH ŠKOL V LETECH 1945 – 1989

V květnu 1945 byl v Praze založen Výzkumný ústav pedagogický J. A. Komenského. V červnu téhož roku vyslovili delegáti sjezdu učitelstva požadavek na novou školskou

⁴²² Z dějin předškolní výchovy, s. 32-33.

⁴²³ Z dějin předškolní výchovy, s. 40.

⁴²⁴ Z dějin předškolní výchovy, s. 59.

⁴²⁵ Z dějin předškolní výchovy, s. 64.

⁴²⁶ Z dějin předškolní výchovy, s. 65.

reformu. Ještě v průběhu roku 1945 vydal prezident Beneš dekret o pedagogických fakultách, který následujícího roku doplnil zákon, na základě kterého měly na pedagogických fakultách studovat také učitelky mateřských škol.⁴²⁷ Na nový školský zákon se ale muselo počkat do jara 1948, kdy už byla v Československu zcela jiná politická situace.

Absence nového školského zákona v mezidobí 1945-48 ovšem nemohla pozdržet masivní zakládání nových mateřských škol. Jestliže jich bylo v květnu 1945 v českých zemích 921, pak do roku 1948 jejich počet vzrostl téměř na čtyřnásobek.⁴²⁸ Pedagogická teorie předškolní vzdělávání opomíjela, takže výchovná práce měla v mateřských školách poněkud živelný charakter bez ustálených výukových osnov. Přestože mateřské školy nebyly stále *de iure* v rámci vzdělávací soustavy, vydalo ministerstvo školství již roku 1945 pod názvem *Prozatímní pracovní program pro mateřské školy* první celostátní směrnici pro výchovnou práci s dětmi v předškolních zařízeních.⁴²⁹ Ministerstvo školství bylo již v té době ovládáno komunisty (ministrem školství byl ve vládě Zdeňka Fierlingera Zdeněk Nejedlý),⁴³⁰ takže se nelze divit velmi levicově pojatému programu, který se ne všude setkal s pochopením. Krátkodobě se zavádění prozatímního programu podařilo zabránit zavedením projektové metody vycházející ze západních teorií volnější předškolní výchovy a také nový Pracovní program z roku 1948 ještě obsahoval doznívající odkazy teorie volné výchovy.⁴³¹

Ke zkvalitnění předškolní výchovy přispíval od roku 1946 časopis *Předškolní výchova*.⁴³²

Zákon č. 95/1948 Sb., z 21. dubna 1948, tedy zákon o základní úpravě jednotného školství (zkráceně zákon o jednotné škole) přinesl kromě jiných zásadních úprav také důležitou změnu pro oblast předškolního vzdělávání v Československu. Mateřské školy byly začleněny do školské soustavy, staly se plnoprávními školskými institucemi a přestaly být pouhými sociálními zařízeními.⁴³³

V zákoně o jednotné škole z roku 1948 se v části druhé, mateřská škola, § 8 praví: „*Mateřská škola poskytuje v těsné součinnosti s rodinou dětem ve věku od tří let do doby, kdy*

⁴²⁷ Z dějin předškolní výchovy, s. 100-101.

⁴²⁸ Z dějin předškolní výchovy, s. 105.

⁴²⁹ BEČVÁŘOVÁ, Zuzana. *Současná mateřská škola a její řízení*. Praha: Portál, 2003, s. 12.

⁴³⁰ VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. Vláda Zdeňka Fierlingera I. (05.04.1945-06.11.1945). *Vlada.cz* [online]. [cit. 2016-02-14]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1945-1960-csr/zdenek-fierlinger-1/prehled-ministru-24683/>.

⁴³¹ Z dějin předškolní výchovy, s. 106.

⁴³² Z dějin předškolní výchovy, s. 111.

⁴³³ Z dějin předškolní výchovy, s. 101.

*začnou docházet do národní školy, výchovnou péči a zdravotní a sociální ochranu.*⁴³⁴ Docházka do mateřské školy sice nebyla povinná, ale podle § 7. /1/ vládního nařízení ze dne 26. července 1948, kterým se provádějí ustanovení školského zákona o školách mateřských č. 195/1948 Sb., bylo v pravomoci zemského školního úřadu na návrh okresního školního úřadu prohlásit docházku do mateřské školy povinnou pro všechny děti od pěti let, které bydlí v jejím obvodu. Okresní školní úřad mohl tento návrh podat na žádost místního národního výboru, který předem vyslechl ředitele mateřské školy, a na podkladě posudků okresní péče o mládež a ústavu národního zdraví o vhodnosti tohoto opatření, které si vyžádá.⁴³⁵

V padesátých letech minulého století se v duchu doby nekriticky přejímaly zkušenosti ze Sovětského svazu. Sovětské poznatky byly zapracovány také do Prozatímních osnov pro mateřské školy v roce 1953. Tyto první osnovy posloužily jako závazná směrnice pro výchovnou práci ve všech mateřských školách tehdejší Československé republiky. Nešlo tedy o doporučený způsob práce, ale o soubor pevně stanovených požadavků, které měla učitelka splnit se všemi dětmi. Děti měly povinné půlhodinové zaměstnání, hry i výchovné stránky byly opomíjeny. Děti bývaly přetíženy učivem, protože metodický postup nebyl správně zpracován.⁴³⁶

V roce 1955 byly vydány nové Osnovy pro mateřské školy. Přispěly ke zkvalitnění výuky, protože obsahovaly alespoň stručné metodické pokyny, které učitelkám usnadňovaly práci.⁴³⁷

Za dob socialismu byly naprosto běžné zásahy komunistické strany do všech sfér vzdělávání. V dubnu 1959 vydal ÚV KSČ usnesení „*O těsném spojení školy se životem a o dalším rozvoji výchovy a vzdělávání v ČSR*“, které „*upevnilo pozici mateřských škol ve školské soustavě, podnítilo vytvoření systému výchovy dětí 0-6letých a uložilo závodům, organizacím a JZD ve větší míře zřizovat předškolní zařízení*“.⁴³⁸ Opět se vypracovaly Osnovy výchovné práce pro mateřské školy, které se staly závaznými počínaje zářím 1960.⁴³⁹ Nové osnovy znamenaly odklon od didaktismu ve prospěch komplexní výchovné práce.

⁴³⁴ ČESKOSLOVENSKO. Předpis č. 95/1948 Sb. Zákon o základní úpravě jednotného školství ze dne 21. dubna 1948. In: *Sbírka zákonů Československé republiky*. 1948, částka 38. Dostupný také z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1948-95/zneni-0#cast2>.

⁴³⁵ ČESKOSLOVENSKO. Předpis č. 195/1948 Sb. Vládní nařízení ze dne 26. července 1948, kterým se provádějí ustanovení školského zákona o školách mateřských. In: *Sbírka zákonů Československé republiky*. 1948, částka 69. Dostupný také z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1948-195/zneni-0#p7>.

⁴³⁶ Z dějin předškolní výchovy, s. 106-107.

⁴³⁷ Z dějin předškolní výchovy, s. 107-108.

⁴³⁸ Z dějin předškolní výchovy, s. 108-109.

⁴³⁹ Z dějin předškolní výchovy, s. 109.

Osnovy neměly charakter metodický, k tomu sloužila příručka nazvaná *Rok v mateřské škole*.⁴⁴⁰

Silnou orientaci na sovětské materiály potvrdily i nové normativní směrnice výchovné práce pro děti od narození do šesti let. Měly název *Program výchovné práce v jeslích a mateřských školách* a byly rozpracovány podle věku dětí do šesti kategorií. Vyšly roku 1967.⁴⁴¹

Nová koncepce předškolní výchovy z roku 1978 byla konkretizována v *Programu výchovné práce pro jesle a mateřské školy* a v *Metodice výchovné práce v předškolních zařízeních*.⁴⁴² Uvedený program výchovné práce byl včetně metodiky posledním významnějším příspěvkem k předškolnímu vzdělávání za období vlády komunistické strany v Československu.

3.4 PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ V ČR PO ROCE 1989

Jednotlivé polistopadové novely školského zákona z let 1990 a 1995 se předškolního vzdělávání netýkaly. Teprve zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání se komplexně věnoval celému školskému systému, který bylo nutné přizpůsobit významným společenským a politickým změnám v zemi. Cíle předškolního vzdělávání definuje § 33 druhé části zmíněného zákona: „*Předškolní vzdělávání podporuje rozvoj osobnosti dítěte předškolního věku, podílí se na jeho zdravém citovém, rozumovém a tělesném rozvoji a na osvojení základních pravidel chování, základních životních hodnot a mezilidských vztahů. Předškolní vzdělávání vytváří základní předpoklady pro pokračování ve vzdělávání. Předškolní vzdělávání napomáhá vyrovnávat nerovnoměrnosti vývoje dětí před vstupem do základního vzdělávání a poskytuje speciálně pedagogickou péči dětem se speciálními vzdělávacími potřebami.*“⁴⁴³

Nový školský zákon ze dne 29. září 2004 platí od 10. listopadu 2004 s účinností od 1. ledna 2005 dosud. Byl již mnohokrát novelizován, aktuální verze je ve znění novely č. 82/2015 Sb., a to od 1. září 2015.

⁴⁴⁰ Z dějin předškolní výchovy, s. 110.

⁴⁴¹ Z dějin předškolní výchovy, s. 110-111.

⁴⁴² Z dějin předškolní výchovy, s. 115.

⁴⁴³ ČESKO. Předpis č. 561/2004 Sb. Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) ze dne 29. září 2004. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2004, částka 190. Dostupný také z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561#cast2>.

Žádná z novel nijak zásadně smysl a cíl předškolního vzdělávání nepozměnila. Mateřské školy jsou tak i nadále pevně zakotveny v české vzdělávací soustavě a v podstatě se jim dostává stejného postavení v systému vzdělávání jako před listopadem 1989.

V současné době (školní rok 2015/16) je v České republice celkem 4899 mateřských škol, z toho nejvíce v krajích Středočeském (655, mimo Prahu), Jihomoravském (577) a Moravskoslezském (480).⁴⁴⁴ Toto číslo není zcela přesné, protože databáze považuje například příspěvkovou organizaci sdružující více mateřských škol z hlediska statistického za školu jedinou.

Z hlediska typu výuky jsou v absolutní většině mateřské školy se standardním školním vzdělávacím programem. Mateřských škol jiného typu je v České republice jen velmi málo; konkrétně 4 církevní školy (z toho 2 ve Zlínském kraji), 9 mateřských škol s pedagogikou Montessori (až na jednu v Moravskoslezském kraji jsou ostatní v Praze a v kraji Středočeském), 8 s Waldorfskou pedagogikou (z toho po 2 v Praze a v Libereckém kraji). Typ výuky *Začít spolu – „Step by Step“* nabízí 3 mateřské školy (po jedné v kraji Moravskoslezském, Středočeském a Ústeckém) a k programu *Zdravá škola* se hlásí 8 mateřských škol (nejvíce 3 v Praze a 2 v Libereckém kraji).⁴⁴⁵ I tyto počty jsou zkreslené, protože některé mateřské školy nabízejí více programů výuky, takže se v databázi mohou objevit vícekrát.

Po listopadu 1989 skončila čtyřicetiletá éra jednotné školy a do školství se vracejí alternativní pedagogiky z počátku 20. století. Z výše uvedeného přehledu mateřských škol je zřejmé, že alternativní programy našly uplatnění i v předškolních zařízeních. Vznikají také nové moderní alternativy. Všechny alternativní programy mají několik společných principů: demokracii (svobodu a odpovědnost), humanismus a spojují nejnovější vědecké principy – teorii a praxi, sebeorganizaci a samosprávu zúčastněných, sebeurčení a sociální odpovědnost, rovnoprávnost ve výchově a vzdělávání.⁴⁴⁶

⁴⁴⁴ ŠKOLKY.INFO. Databáze školek: Podle kraje. *Skolky.info* [online]. [cit. 2016-02-14]. Dostupné z: <http://skolky.info/?page=databaze>

⁴⁴⁵ ŠKOLKY.INFO. Databáze školek: Podle výuky. *Skolky.info* [online]. [cit. 2016-02-14]. Dostupné z: http://skolky.info/?page=databaze_vyuka

⁴⁴⁶ BEČVÁŘOVÁ, Zuzana. *Současná mateřská škola a její řízení*. Praha: Portál, 2003, s. 20.

4 HISTORIE ZÁKLADNÍHO ŠKOLSTVÍ V OBCI RYBÍ PO ROCE 1945

4.1 OD KONCE VÁLKY DO POČÁTKU ŠEDESÁTÝCH LET

Rybí bylo za války součástí Sudet, takže v obci fungovala německá škola s řídicím učitelem německé národnosti, a to navzdory prakticky výlučně české populaci. Bezprostředně po válce musel školu opustit řídicí učitel Maiwald a místo něj přišel z Krhové u Valašského Meziříčí ve druhé polovině roku 1945 definitivní učitel Josef Urc, který byl pověřen funkcí správce školy. Josef Urc byl zkušeným učitelem, od roku 1915 postupně působil na několika školách většinou v novojičínském okrese.⁴⁴⁷ Česká obecná škola byla úředně otevřena přípisem Ministerstva školství a osvěty ze dne 28. července 1945, a to se zpětnou platností od 19. května 1945.⁴⁴⁸ (příloha č. 46)

Škola byla v té době pětitřídní, ale musela v ní probíhat střídavá výuka v 1. a 2. třídě, protože škola měla jen čtyři třídy, které pro pět postupných tříd nestačily. Od 1. listopadu 1945 byly provizorně sloučeny 3. a 4. třída ve třídu třetí a 5. třída trvala dále jako čtvrtá. První poválečný učitelský sbor byl pětičlenný, takže na každou třídu vyšel jeden pedagog: v 1. třídě Štěpánka Hanáková, dále Josef Urc, Anna Loukotková, Leo Macháček a Josef Lošák. Po válce se učitelů nedostávalo, takže v průběhu roku musel na čas vypomáhat Josef Lošák ve škole ve Straníku.⁴⁴⁹

Škola musela ve školním roce 1945/46 organizovat tzv. *Kurs pro mládež škole odrostlou*, tedy pro patnácti- až osmnáctileté. Bylo nutné doplnit chatrné znalosti mládeže, protože v předchozím školním roce 1944/45 nebyly ve středních školách otevřeny osmé třídy, a žáci místo učení museli pracovat hlavně ve zbrojním průmyslu. Také výuka v sedmých třídách bývala z obdobných důvodů omezována a děti bývaly často nasazovány na odklízecí práce po náletech.⁴⁵⁰ Kromě toho bylo třeba doučovat češtinu, dějepis a zeměpis, jelikož za války byla výuka rodného jazyka omezována a zbylé dva předměty se učily podle německých osnov s velmi odlišným výkladem historie. Do kurzu, který probíhal od 30. listopadu 1945 do

⁴⁴⁷ Školní kronika 1800-1962, s. 274.

⁴⁴⁸ SOkA Nový Jičín, Fond ONV Nový Jičín. *Žárský Jaroslav, osobní spis*. Karton č. 1108, inv. č. 1147.

⁴⁴⁹ Školní kronika 1800-1962, s. 275.

⁴⁵⁰ Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky II., s. 84.

15. června 1946 s frekvencí výuky osm hodin týdně, nastoupilo 45 žáků, ale dokončilo jej pouhých dvacet.⁴⁵¹

V březnu 1946 se v 1. a 2. třídě měnila podlaha a vyučování muselo probíhat 5 dní v nouzových prostorách. Bohužel se použila nevyschlá prkna a podlaha sesychala v takové míře, že musela být na začátku prázdnin vytrhána a položena znovu.⁴⁵²

Školní rok 1946/47 zahájilo 2. září rovných 100 žáků, kteří byli rozděleni do tří tříd. V tomto školním roce se učitelský sbor skládal z pouhých tří učitelů, protože Jaroslav Melčák nastoupil zdravotní dovolenou a v pololetí byl, přestože stále na zdravotní dovolené, přeložen do obecné školy v Ženklově. Literární učitelce Anně Loukotkové přibylo navíc vyučování ručních prací.⁴⁵³

Žáci se mohli od listopadu přihlásit ke stravování ve škole, čehož využila necelá třetina z nich (31). O hlavní dopolední přestávce dostávali po ¼ litru čerstvého nebo vařeného mléka, které bylo někdy vystřídáno hrnkem kakaa, a jednu housku. Pro žáka a den se na odběrní lístky počítalo se čtvrtlitrem mléka, 4 gramy kakaového prášku, 15 gramy cukru a jednou houskou. Na stravování přispělo Ministerstvo sociální péče 1100 korunami, Český Červený kříž kakaem, mouka na housky byla z daru kanadského dorostu Červeného kříže a zbytek doplatili rodiče. Zájem o stravování postupně klesal, žáci se odhlašovali a tak bylo v druhé polovině dubna ukončeno.⁴⁵⁴

Na závěr školního roku se uspořádaly pro všechny třídy oblíbené školní výlety. Doba a nedostatek financí jim ještě nepřály, takže se větší žáci museli spokojit jen s cestou vlakem ze Štramberku do Veřovic a následným pochodem přes Javorník a Horečky do Frenštátu. Odtamtud se do Štramberku vrátili opět vlakem. Menší děti si vyšly pěšky na nedaleké štramberské koupaliště.⁴⁵⁵

Školní rok 1947/48 začal tradičním sběrem brambor pro dětský domov. Vzpomenulo se na desáté výročí úmrtí prezidenta Masaryka a v říjnu došlo na oslavy vzniku Československa zakončené světelným průvodem. Předobrazem budoucích let se stala vzpomínka na *velkou říjnovou revoluci ruskou* v rámci znovuzahájení výuky 11. listopadu 1947 (škola byla na několik dní uzavřena kvůli zvýšenému výskytu spály).⁴⁵⁶ Z dnešního pohledu jistě není bez zajímavosti fakt, že v roce 1947 se ještě na říjnovou revoluci jen

⁴⁵¹ Školní kronika 1800-1962, s. 275.

⁴⁵² Školní kronika 1800-1962, s. 276.

⁴⁵³ Školní kronika 1800-1962, s. 279-280.

⁴⁵⁴ Školní kronika 1800-1962, s. 280.

⁴⁵⁵ Školní kronika 1800-1962, s. 281.

⁴⁵⁶ Školní kronika 1800-1962, s. 282.

vzpomínalo a nikoli oslavovalo, navíc se psala s malým „v“ a se slovem *ruská* místo *socialistická*.

Pedagogický sbor zůstal beze změny stále tříčlenný, jen ze slečny učitelky Hanákové se stala paní učitelka Bajerová. Až do února 1948 se musely obě literní učitelky Loukotková a Bajerová podělit i o výuku ručních prací (domácích nauk). Od 24. února 1948 začala domácí nauku učit na rybské škole Božena Michalčáková z měšťanské školy ve Štamberku. Její úvazek byl 3 hodiny týdně ve 3. třídě při jedné docházce. Všichni pedagogové se v březnu museli podrobit rentgenovému vyšetření v protituberkulózní ordinaci v Novém Jičíně. U nikoho z nich nebyly diagnostikovány žádné choroby, kvůli nimž by nemohli nadále vykonávat svou profesi.⁴⁵⁷

Na první pounorové prvomájové oslavy si nikdo ze žáků příjemné vzpomínky nemohl uchovat. V okresech, městech a obcích se tvořily místní akční výbory Národní fronty. Ten novojičínský, okresní akční výbor, uspořádal *jménem pracujících lidu* oslavu 1. máje v Novém Jičíně, které se z *rozhodnutí předsedy místního akčního výboru* museli zúčastnit i všichni žáci z rybské školy. Za velmi nevlídného deštivého počasí odjeli všichni na třech žebříňácích do Nového Jičina, kde nejenže nebyli pořadateli vpuštěni na náměstí, ale nemohli ani shlédnout v kině bezplatné filmové představení pro žáky všech škol.⁴⁵⁸

Ve školním roce 1948/49 navštívili rybskou školu několikrát lékaři a zdravotníci. Nejprve prohlédl děti lékař ze Štamberku, poté přišli do školy zástupci dánské zdravotní mise a očkovali všechny děti proti tuberkulóze v rámci plošné celorepublikové akce.⁴⁵⁹ Jinak byl školní rok plný vzpomínání a oslav nejruznějších výročí: úmrtí prezidenta Beneše a výročí smrti prezidenta Masaryka, narozeniny Klementa Gottwalda a Josefa Stalina, rok od únorové revoluce. Koncem školního roku škola uspořádala polodenní autobusový výlet na hrad Starý Jičín a zejména průvod a hry u příležitosti oslav dne dětí.

Během prvního pololetí školního roku 1949/50 dostávali žáci nové učebnice. Bylo jich však málo a docházely postupně, takže učení probíhalo často improvizovaně a s použitím starých textů, které se musely proškrtávat. Dosavadní rodičovské sdružení bylo přetvořeno na Sdružení rodičů a přátel školy (SRPŠ). Od října 1949 do června 1950 pořádal Krajský národní výbor z Ostravy soutěž v pravopise. Žáci psali diktáty z rozhlasových relací. Rybská škola dosáhla průměrných výsledků. Paní učitelka Loukotková vedla od listopadu do ledna ve škole lidový kurz ruštiny pro dospělé. Značný zájem ovšem brzy opadl a zejména mládež o něj

⁴⁵⁷ Školní kronika 1800-1962, s. 282-283.

⁴⁵⁸ Školní kronika 1800-1962, s. 283.

⁴⁵⁹ Školní kronika 1800-1962, s. 286-287.

zcela ztratila zájem. Školní rok byl opět ukončen výlety. Větším dětem byl dopřán autobusový zájezd na jižní Moravu (Buchlov, Velehrad, Gottwaldov), ty menší navštívily Rožnov a frenštátské Horečky.⁴⁶⁰

Se závěrečným dnem školního roku 1949/50 odešel do penze první poválečný ředitel školy Josef Urc. Jak sám do kroniky napsal, strávil ve školské službě 36 let, 2 měsíce a 23 dní. Až na dobu okupace vždy ve školách novojičínského okresu. Následujícího dne na jeho místo nastoupil dosavadní ředitel národní školy v Sedlnici Jaroslav Žárský.⁴⁶¹ Cenné historické svědectví o předání správy školy novému řediteli podává *Zápis o převzetí správy školy ze dne 15. srpna 1950*⁴⁶² (pro svou rozsáhlost nemohl být v příloze uveden).

Pod vedením nového ředitele pokračoval v nezměněné sestavě učitelský sbor i v dalších letech, až v září 1955 dostaly učitelky Loukotková a Bajerová nového kolegu, Karla Kladivu.⁴⁶³ Škola zůstala i nadále trojtřídní, odpoledne se učilo jen v pondělí a pátek, a stále do ní docházelo kolem stovky žáků (v roce 1950/51 jich bylo 98, rok nato 103, pak 102 atd.). Pro ředitele Žárského nastala svízelná situace. Kvůli nedostatku bytů se ze školního naturálního bytu neodstěhoval bývalý ředitel Urc a nový ředitel tak musel do školy denně dojíždět z více než deset kilometrů vzdáleného Hájova.⁴⁶⁴

Pod vlivem nové vládnoucí ideologie došlo k některým úpravám tradičních oslav. Výročí vzniku ČSR 28. října se nově připomínalo jako den znárodnění těžkého průmyslu a bank, žáci oslavovali také den horníků, den Československé armády a hlavně výročí VŘSR. Nárůst oslavovaných výročí a připomínaných svátků byl kompenzován zrušením tradiční mikulášské besídky, která byla označena za zastaralý přežitek. Na Vánoce vznikla ovšem tradice nová. Patronem vánoční besídky se stalo místní myslivecké sdružení. Myslivci také věnovali 500,- korun nově vznikajícímu školnímu kroužku mladých mičurinců (příloha č. 45), za něž bylo možno nakoupit zahradnické potřeby (nůžky, nůž, lýko, dehet, pilku a drátěný kartáč; příloha č. 25).⁴⁶⁵

K 1. říjnu 1950 došlo ke změně na postu okresního školního inspektora, kterým se stal Bohumír Deneš – původním povoláním dělník, což doprovodil všeříkajícím vykřičníkem v kronikářském zápisu ředitel Žárský.⁴⁶⁶

⁴⁶⁰ Školní kronika 1800-1962, s. 289-291.

⁴⁶¹ Školní kronika 1800-1962, s. 291.

⁴⁶² SOkA Nový Jičín, Fond ONV Nový Jičín. Karton č. 1108, inv. č. 1147.

⁴⁶³ Školní kronika 1800-1962, s. 312.

⁴⁶⁴ Školní kronika 1800-1962, s. 292.

⁴⁶⁵ Školní kronika 1800-1962, s. 293.

⁴⁶⁶ Školní kronika 1800-1962, s. 293.

Kromě již zmíněného kroužku mičurinců, jehož členy byli výhradně chlapci, se mohli žáci zapojit také do kurzu první pomoci pod vedením učitelky Loukotkové. Od 1. února 1951 začal ve škole platit nový školní řád. V období mezi 31. březnem a 6. dubnem byla škola uzavřena v důsledku epidemického výskytu příušnic.⁴⁶⁷

V průběhu nejen tohoto roku se museli žáci povinně věnovat sběru. Sbíral se nejen starý papír a lahve (žáci nasbírali za rok například 175 prázdných skleniček od *Alpy francovky*), ale také kaštiny a žaludy (295 kg) pro zvířata, léčivé byliny (35 kg), pecky a dokonce kosti.⁴⁶⁸ Na začátku následujícího školního roku 1951/52 pak uzavřeli závazek, že nasbírají 110 kg papíru, 25 kg hader, 90 kg kostí, 1500 kg kovového odpadu, 20 kg makovic, 100 kg pecek, 20 kg léčivých bylin, 50 kusů kožek, 300 kusů skleniček, 200 kg žaludů a 50 kg kaštanů. Kvůli neúrodě se sice nepodařilo sesbírat tolik kaštanů a žaludů, nicméně jinak se závazek splnil. Žáci se také zavázali k pravidelnému spoření v rámci programu spořivosti mládeže a slíbili našetřit 17 500,- Kčs, což představovalo měsíční průměr 20,- Kčs na jednoho žáka.⁴⁶⁹

O prázdninách 1951 byly ve dvou třídách položeny nové parkety. Z dotací obce, příspěvků SRPŠ a výtěžku školních akcí se zakoupil psací stroj „Zeta“ (10 555,- Kč), cyklostyl (1200,- Kč) a 25W zesilovač s mikrofonem za 11 000,- Kč. Začalo se uvažovat o zavedení splachovacích záchodů a možná i koupelny.⁴⁷⁰

Zásadnější kázeňské problémy nebyly ve školním roce 1951/52 zaznamenány. K občasným výstřelkům v chování samozřejmě docházelo, jak dokládá následující zápis: „*Chování žáků bylo chvalitebné. Jen 1 žák byl o pololetí potrestán nižším stupněm z chování pro neslušné výroky o s. Stalinovi. Žák ze 2. ročníku byl poučen a jistě se již bude slušně chovat.*“⁴⁷¹

Kronikářské zápisy se také často věnovaly zdravotnímu stavu žáků. „*Žáci byli po celý rok zdraví. Vyskytla se jen 1x epidemická žloutenka a spála. Úmrtí mezi žáky nebylo. Lékařsky prohlédnutí byli toliko žáci 1. ročníku. Poměrně mnoho žáků nosí brejle: 4 chlapci a 3 děvčata.*“⁴⁷²

Opomíjeny nebyvaly ani informace z oblasti stravování: „*Od 12. října byly dětem podávány přesnídávky. Žáci platili týdně 15,- Kč, část uhradilo SRPŠ. Přesnídávky připravovala nejprve školnice M. Havrlantová, později samy maminky, které se střídaly.*

⁴⁶⁷ Školní kronika 1800-1962, s. 294.

⁴⁶⁸ Školní kronika 1800-1962, s. 296.

⁴⁶⁹ Školní kronika 1800-1962, s. 297.

⁴⁷⁰ Školní kronika 1800-1962, s. 296.

⁴⁷¹ Školní kronika 1800-1962, s. 298.

⁴⁷² Školní kronika 1800-1962, s. 298.

Úhradu obdržela jen školnice. Děti dostávaly čaj, mléko nebo kávu, chléb nebo rohlík. Za dobu od 12. října 1951 do 30. dubna 1952 bylo snědno 670 kg chleba. Nestravovali se jen 2 žáci (Šimíček Lád'a a Josef).“⁴⁷³

Celkem běžně bývali žáci vmanipulováni do politických záležitostí. Odeslali například rezoluci odsuzující bakteriologickou válku v Koreji. Koncem školního roku, 18. června 1952, byl ve škole založen pionýrský oddíl. Do *Pionýra* se na úvod přihlásilo 25 dětí.⁴⁷⁴

Na začátku každého školního roku musel ředitel školy vyplnit výkaz přijatého žactva na školní rok a také přehledný výkaz o počtu, pohlaví, národnosti a náboženském vyznání dětí zařazených do jednotlivých tříd, oddělení a skupin. Výkaz obsahoval celkem 13 kolonek možných vyznání: římsko-katolického, řecko-katolického, starokatolického, československé církve, českobratrské církve evangelické, evangelického augsburského vyznání, evangelického reformního, Jednoty bratrské, pravoslavného, unitářského, židovského, jiného (nutno uvést kterého) a bez vyznání. V rybské škole se pravidelně všichni žáci přihlásili k římsko-katolickému vyznání.⁴⁷⁵ Náboženství vždy vyučoval místní kněz, kterým byl v Rybí v té době důstojný pán Karel Šamárek. Svým způsobem byl i on členem učitelského sboru. Náboženství nebylo povinné a bylo na rodičích, zda své děti přihlásí či nikoli. Obvykle na to měli první zářijový týden. Například ve školním roce 1952/53 si na ředitelství vyzvedli přihlášku, kterou museli odevzdat do 8. září, po této lhůtě už nebylo možno nikoho přihlásit, ale žák mohl v průběhu roku kdykoli do náboženství přestat chodit. Ze 102 žáků se jich pro tento školní rok přihlásilo 97, jména všech pěti nepřihlášených jsou v kronice uvedena.⁴⁷⁶

Žáky určitě potěšily mimořádně prodloužené pololetní prázdniny. Z důvodu šetření topivem a omezení možnosti rozšíření chřipkové epidemie trvaly od 30. ledna až do 16. února 1953.⁴⁷⁷

Březen 1953 přinesl smrt komunistickým vůdcům Stalinovi a Gottwaldovi. „*Děti rozloučily se s J. V. Stalinem posloucháním jeho pohřbu. Ve všech třídách byly smuteční tryzny*“, objevilo se ve školní kronice. Pár dní na to děti znovu poslouchaly rozhlasový přenos z pohřbu. Tentokrát Klementa Gottwalda a v sále MNV.⁴⁷⁸

Ve škole proběhly dílčí stavební úpravy. MNV financoval výstavbu dvou šaten. Ze školy se odstěhovala poradna pro matky s dětmi a na jejím místě se umístila kuchyň a kancelář školy. V následujícím školním roce 1953/54 došlo konečně na přání ředitele

⁴⁷³ Školní kronika 1800-1962, s. 298.

⁴⁷⁴ Školní kronika 1800-1962, s. 299.

⁴⁷⁵ Školní kronika 1800-1962, s. 298.

⁴⁷⁶ Školní kronika 1800-1962, s. 300.

⁴⁷⁷ Školní kronika 1800-1962, s. 301.

⁴⁷⁸ Školní kronika 1800-1962, s. 302.

Žárského a do všech tříd i kuchyně byl zaveden vodovod s umyvadlem. Rok poté (1955) se díky dotacím z krajského národního výboru podařilo ve škole instalovat splachovací záchody. Práce provedl komunální podnik za 50 000,- korun.⁴⁷⁹

Učitelé vyučovali ve školním roce 1953/54 průměrně 26 hodin týdně. Na 1. i 2. třídu připadlo po 24 hodinách, na 3. třídu 27 hodin. Za tyto 3 hodiny týdně navíc dostal učitel 3. třídy odměnu 72,- Kčs měsíčně. Za řádné plnění povinností dostávali učitelé pedagogické odměny ve výši 90,- Kčs za měsíc. Obě učitelky měly navíc každý měsíc nárok na padesátikorunový příplatek, protože měly ve svých třídách po dvou odděleních více než 31 žáků. Maximální učitelský plat činil v rybské škole 1226,- korun (tehdejší šestý platový stupeň, pátý stupeň představoval 1170,- Kčs). Plat se vyplácel zálohově nadvakrát vždy ke 3. a 18. dni v měsíci.⁴⁸⁰

Pionýrům se příliš nevedlo, na schůzky docházelo jen 12 žáků čtvrtého a pátého ročníku a nedařilo se získat vedoucího z řad svazu mládeže. Radost naopak dělal ovocnářský kroužek žáků třetího ročníku (19 chlapců), který se zapojil do okresní soutěže mladých *mičurinců* a získal ocenění na okresní přehlídce v Žilině u Nového Jičina (příloha č. 26).⁴⁸¹

V říjnu 1953 zemřel bývalý ředitel školy Josef Urc, který stále obýval služební ředitelský byt v budově školy. Po odchodu do důchodu pracoval jako tajemník MNV. Vdova po bývalém řediteli zůstala i po smrti manžela bydlet ve škole, takže řediteli Žárskému nezbylo než stále každodenně dojíždět.⁴⁸²

Školní rok 1954/55 byl všude ukončen již 18. června, protože v Praze se konala I. celostátní spartakiáda.⁴⁸³

Přípisem školského odboru ONV v Novém Jičíně byla škola v Rybí od školního roku 1955/56 rozšířena na čtyřtřídní s pěti postupnými ročníky. Z toho důvodu posílil pedagogický sbor Karel Kladiva, který ve svých 47 letech přešel z národní školy v Kopřivnici. Ke změně došlo také na postu školnice. Marii Havrlandovou nahradila Lidmila Hajdová, a to od 1. ledna 1956. Za školnickou práci pro národní a mateřskou školu jí náležel plat 400,- korun měsíčně s příslibem zvýšení po prvním roce. Více dostat nemohla, protože dosud nebyla zaměstnána.⁴⁸⁴

Pokles žactva poznamenal hodiny náboženství. Faráři Šamárkovi se přihlásilo jen 59 dětí (26 se nepřihlásilo) ze druhého až pátého ročníku. Kvůli povinné dvouhodinové přestávce

⁴⁷⁹ Školní kronika 1800-1962, s. 303, 305 a 310.

⁴⁸⁰ Školní kronika 1800-1962, s. 304.

⁴⁸¹ Školní kronika 1800-1962, s. 305.

⁴⁸² Školní kronika 1800-1962, s. 305 a 309.

⁴⁸³ Školní kronika 1800-1962, s. 311.

⁴⁸⁴ Školní kronika 1800-1962, s. 312.

po vyučování mohla být výuka náboženství zařazena až odpoledne, což „ *není nejlepší, neboť žáci zůstávají ve škole, honí se a horší se v kázni.*“⁴⁸⁵ Vzhledem k přechodu na čtyřtřídní model musely být hodiny v jednotlivých třídách organizačně upraveny. „*První a čtvrtá třída učila nerušeně. Střídavě učila se druhá a třetí třída a to tak, že druhá třída měla vyučování vždy jen v pondělí, úterý a středu dopoledne, ve čtvrtek a v pátek odpoledne a v sobotu od 9,45 hodin v uvolněné I. třídě. Třetí třída měla vyučování opačně. Dopolední vyučování ve všech třídách začínalo v 8 hodin, končilo nejpozději ve 12,35 hodin, odpolední vyučování začínalo od 13 hodin do 16,20 hodin se zkrácenou přestávkou.*“⁴⁸⁶

V budově sídlily i nadále národní a mateřská škola, což přineslo už na podzim roku 1955 nepříjemné spory. Mateřská škola zabrala jednu místnost národní školy, ze které měla vzniknout šatna. To odmítal ředitel Žárský a předložil návrh na sestěhování kuchyní do jedné místnosti (až dosud měly obě školy po jedné kuchyni), přičemž z původní kuchyně mateřské školy by se stala šatna. Spor původně rozhodl zdravotní úřad v Novém Jičíně ve prospěch školy mateřské, nakonec však po ředitelových intervencích na MNV toto rozhodnutí změnil. Od té doby byla v budově společná kuchyň pro obě školy.⁴⁸⁷

Zkvalitnila se výuka hudby a zpěvu. Osvětová beseda zapůjčila bezplatně klavír, takže učitel Kladiva mohl oživit hodiny hudební výchovy.⁴⁸⁸

Nemilou komplikací se stal pro školu zamrzlý vodovod během pololetních prázdnin v roce 1956, kdy napadl skoro metr sněhu a teplota klesla až k -32°C .⁴⁸⁹

Také následujících několik školních roků komplikoval provoz čtyřtřídní školy nedostatek tříd (stále byly jen tři), takže se vyučovalo v některých třídách střídavě. Rok 1956/57 byl posledním, v němž učil náboženství místní farář Šamárek. Ve školním roce 1957/58 vyučoval náboženství nejprve libhošťský farář, kterého až v lednu vystřídal nový rybský duchovní Otakar Tomáš. Absence místního faráře na začátku školního roku se podepsala na relativně malém počtu přihlášených dětí do náboženství. Rodičům, kteří měli v té době plno starostí se vstupováním do nově zakládaného JZD, nikdo povinnost přihlašovat děti do náboženství nepřipomenul a mnozí proto zapomněli.⁴⁹⁰

V listopadu 1957 se zřítil strop v šatně. Nikomu se naštěstí nic nestalo. Hlavní zednické práce musel při opravě provést pětadesátiletý otec ředitele školy, protože místní zedníci k tomu nebyli ochotni. Nebyly to jediné stavební práce v tomto školním roce. Kvůli

⁴⁸⁵ Školní kronika 1800-1962, s. 312.

⁴⁸⁶ Školní kronika 1800-1962, s. 313.

⁴⁸⁷ Školní kronika 1800-1962, s. 314.

⁴⁸⁸ Školní kronika 1800-1962, s. 314.

⁴⁸⁹ Školní kronika 1800-1962, s. 315.

⁴⁹⁰ Školní kronika 1800-1962, s. 319.

vlhkosti a plísní se musela vyměnit podlaha v kanceláři. Před školou se položily nové dlaždice a chodník. Po osmi letech se dočkal ředitel Žárský řešení své nelehké bytové situace. Obec poskytla vdově po řediteli Urcovi jiné ubytování a v únoru 1958 se mohl začít přestavovat ředitelský byt ve škole. V první zářijový den roku 1958 se ředitel Žárský společně se svou manželkou a synem konečně nastěhoval a stal se občanem obce.⁴⁹¹

Škola dostala od krajského národního výboru v Ostravě projekční přístroj na úzký zvukový film. V průběhu školního roku 1957/58 se inventář školy rozšířil ještě o dva fotoaparáty značky *Pionýr* a fotografické potřeby (zvětšovací přístroj, misky).⁴⁹²

V učitelském sboru vystřídala od roku 1958/59 Annu Loukotkovou místní občanka Božena Horutová, od té doby pracoval sbor bez další změny až do konce školního roku 1960/61, kdy zároveň místní škola přestala být čtyřtřídní. Vše stále probíhalo podle zaběhnutého schématu. Ve škole se těšil velké oblibě ovocnářský kroužek (23 členů v roce 1958/59), všichni žáci pátého ročníku nastudovali několik písní na pravidelných schůzkách pěveckého kroužku a pionýrský oddíl čítal 65 členů. Aktivní byl dramatický kroužek, který pod vedením obou učitelek nacvičil pohádku *Honza a princezna Zlatovláska*. Nespokojenost byla s nezájmem o četbu knih a časopisů. Žáci odebírali pouze po jednom čísle ruských časopisů *Ogoňok* a *Murzilka*, jeden výtisk *Pionýra*, pětkrát *Pionýrské noviny*. Bilanci vylepšovali rodiče, kteří si předplatili 64 výtisků *Rodiny a školy*. Školní knihovna měla dostatek knih a žáci toho hojně využívali k výpůjčkám, ale často si půjčovali jen naoko a knihu vůbec nečetli. Oživení znamenal pro žáky čtvrtého a pátého ročníku konec školního roku. Celkem 41 dětí odjelo 6. června 1959 na výlet do družební slovenské obce Belá, kde byli ubytováni v rodinách místních občanů. Žáci mimo jiné besedovali s partyzány, chodili na vycházky do lesů. Při procházce dokonce jeden z chlapců našel shoz jeleního parohu.⁴⁹³

Ve školním roce 1959/60 ještě vzrostl zájem o nejrůznější kroužky. Kromě těch zmíněných v předchozím odstavci ještě vedl učitel Kladiva modeláře, devět žáků chodilo do zdravotnického kroužku, úspěch zaznamenal také kroužek požárnícký. Žáci rovněž pomáhali družstvu při sklizni brambor nebo pletí kukuřice, trhali len a sbírali mandelinku. Myslivecké sdružení věnovalo škole magnetofon, který mohl být záhy využit při zaznamenání besedy žáků s nejstaršími rybskými občany. Stalo se tak 22. prosince 1959 a s dětmi se o své

⁴⁹¹ Školní kronika 1800-1962, s. 321.

⁴⁹² Školní kronika 1800-1962, s. 321.

⁴⁹³ Školní kronika 1800-1962, s. 323-328.

vzpomínky podělil kromě jiných i bývalý řídící učitel Karel Zábranský (příloha č. 30). I tento školní rok skončil skoro o 2 týdny dříve, 18. června 1960, a to opět kvůli spartakiádě.⁴⁹⁴

Slavnostnímu zahájení školního roku 1960/61 byli přítomni zástupci MNV a komunistické strany. Tajemník MNV Michálek ve svém projevu „*tlumočil pozdrav MNV a strany a přání, aby škola v roce 40. výr. KSČ přispěla k uctění jubilea lepšími výsledky výchovnými i vyučovacími a pracovními závazky*“.⁴⁹⁵ Těžko soudit, jak se to škole podařilo, ale žáci každopádně opět pomáhali JZD s polními pracemi, pilně navštěvovali kroužky a účastnili se přednášek často velmi silně politicky zaměřených – třeba o vzniku a činnosti KSČ.⁴⁹⁶

Od 1. ledna 1961 přibylo do názvu státu slůvko *socialistická*. Změnil se i název školy, úplné jméno znělo od 1. února 1961 *Základní devítiletá škola 1. – 5. ročník v Rybí, okres Nový Jičín*.⁴⁹⁷

4.2 LÉTA ŠEDESÁTÁ

Do školního roku 1961/62 vstoupila Základní devítiletá škola v Rybí po letech opět jako pětitřídní s pěti samostatnými ročníky. V souvislosti s rozšířením se do školy po dlouhých letech vrátila paní Julie Havrlantová, která v rybské škole učila naposledy v roce 1943. Osmnáct let byla zcela mimo obor; nejprve v domácnosti, poté vedla místní pohostinství.⁴⁹⁸

Škola sice měla nově pět samostatných ročníků, ale počet učeben zůstal stejný – pouhé tři. Střídavé vyučování tak zůstalo nezbytným a přinášelo nemalé organizační potíže. Odpolední výuka začínala ve 13 hodin a končila až o půl páté. Výukové pomůcky se rozrostly o klavifon, epidiaskop a diaprojektor. Do školy bylo přijato celkem 140 žáků, což bylo nejvíc v celé poválečné historii (tento počet nebyl dodnes překonán a zřejmě už ani překonán nikdy nebude). Ještě počátkem šedesátých let stále převažoval počet žáků v hodinách náboženství (78 dětí) nad počtem dětí zapojených do pionýrských oddílů (71 dětí) – z dnešního pohledu se jeví v kuriózním ideologickém rozporu skutečnost, že řada rodičů přihlásila své potomky jak do hodin náboženství, tak do *Pionýra*, ale tato doba trvala ještě nějaký čas. V zájmu

⁴⁹⁴ Školní kronika 1800-1962, s. 330-333.

⁴⁹⁵ Školní kronika 1800-1962, s. 334.

⁴⁹⁶ Školní kronika 1800-1962, s. 337.

⁴⁹⁷ Školní kronika 1800-1962, s. 337.

⁴⁹⁸ Školní kronika 1800-1962, s. 339.

objektivitu je ale nutno podotknout, že zatímco výuka náboženství probíhala od druhého do pátého ročníku, v *Pionýru* byly děti až od třetího ročníku. Děti z prvních dvou ročníků se navíc mohly přihlásit do oddílu *Jisker*, který vedla učitelka mateřské školy Alice Břežná. Této možnosti využilo 18 nejmenších. Další početnou organizací byla TJ Sokol, kde bylo organizováno 61 žáků, populární stále zůstával požární kroužek.⁴⁹⁹

Druhé pololetí začalo s dvoutýdenním odkladem. Kvůli epidemii chřipky se o 14 dní prodloužily pololetní prázdniny. Nad chřipkou neztvrděl ani zvýšený příjem vitamínů ve formě jablek, pomerančů a citrónů, který byl žákům rozdáno před Vánoce.⁵⁰⁰

Ve školním roce 1962/63 se konečně do školy zavedl telefon. Jeho instalace stála 400,- Kčs, měsíční paušál 21,50 Kčs a místní hovorné 30 haléřů. Pro srovnání cen: ve stejném roce zaplatilo SRPŠ 546,- korun za ručníky a 280,- korun za pionýrskou vlajku.⁵⁰¹

Ředitel Žárský velmi často používal ke zpestření hodin filmovou promítačku a projektor. V roce 1962/63 tak mohli žáci shlédnout v rámci výuky 26 krátkých filmů, 5 dlouhometrážních filmů a 13 diafilmů. Filmy bývaly často zapůjčovány i místnímu družstvu Jednota, které se školou spolupracovalo. Na oplátku pak dětem Jednota ve škole nabídla před Vánoce ovoce za cenu 6 korun za kilogram a pomeranče za 12,- Kčs/kg. Škola pracovala s velice nízkým ročním rozpočtem pouhých 13 000,- Kčs. I z toho důvodu se nedostávalo na školní výlety, takže se žáci museli spokojit jen s nejbližším okolím: Hukvaldy a Skalky se Svincem a Starým Jičínem.⁵⁰²

I v šedesátých letech se něco neustále slavilo a připomínalo. Například ve školním roce 1963/64 postupně od září do června den horníků, den tisku, den Československé armády, den znárodnění, mezinárodní den studentstva, únorové vítězství pracujícího lidu, březen – měsíc knihy, mezinárodní den žen, duben – měsíc lesů, první máj, výročí osvobození, mezinárodní den dětí, zničení Lidic.⁵⁰³

Stav školní budovy se zhoršoval, stále se o ni dělila základní škola se školou mateřskou, k výuce chyběly dvě třídy. Byla proto podána žádost o generální opravu stropních trámů, komínů, střechy a vysušení zdí. V plánu bylo oplocení zahrady, oprava cesty, výstavba dílny, zřízení kabiny pro film, oprava podlahy v kuchyni, vymalování kanceláře a kuchyně a oprava kamen. Školský odbor přispěl na opravu střechy částkou 300,- korun, což v podstatě vůbec nic neřešilo. Pro ilustraci jen 17 rolet zakoupených v červnu 1964 do tříd přišly na více

⁴⁹⁹ Školní kronika 1800-1962, s. 339.

⁵⁰⁰ Školní kronika 1800-1962, s. 339.

⁵⁰¹ Školní kronika 1962-1985, s. 3.

⁵⁰² Školní kronika 1962-1985, s. 4-5.

⁵⁰³ Školní kronika 1962-1985, s. 7.

než trojnásobek (972,- Kčs). Šetřilo se, kde se dalo. Našli se i řemeslníci, kteří pomohli bez nároku na odměnu. Například bývalý žák František Raška ušetřil škole 800,- korun tím, že zavedl zdarma elektrické osvětlení do kůlny, na půdu a do kabinetu. Myslivci, kteří měli nad školou dlouholetý patronát, zase pomohli s opravou plotu. Podpory se ovšem nedočkala škola od pokladníka MNV, který bezdůvodně blokoval platby a pozdě vyplácel zálohy.⁵⁰⁴

V den voleb, 14. června 1964, využil ředitel Žárský možnosti vystavit v Kulturním domě v místnosti sousedící s volebním prostorem výběr ze žakovských prací. Všem přichozím voličům se výstava velmi líbila.⁵⁰⁵

K nekončícím problémům s nedostatkem místností přibyl ve školním roce 1964/65 další. Školnice byla natolik přetížená jinou prací, že se muselo upustit od podávání přesnídávek. Žáci v průběhu celého roku pilně nacvičovali pod vedením učitelky Havrlantové na III. celostátní spartakiádu a dále se věnovali obvyklým aktivitám. Nejlépe jim šel sběr léčivých bylin, kterých v tomto roce odevzdali bezmála 256 kilogramů. Získali tím přes 2160 korun a nejlepší z nich ještě věcné dary, které škola dostala za nejlepší umístění v okrese. Po úspěchu v roce minulém byla opět zorganizována výstavka žakovských prací, tentokrát společně s dokumenty o historii obce. Žáci páté třídy pravidelně účinkovali s kulturní vložkou na schůzích různých organizací v obci. SRPŠ finančně podpořilo částkou 22,- Kčs na žáka školní výlety, takže děti si mohly v květnu a v červnu 1965 užít návštěvy ZOO v Ostravě (I. a II. třída), výletu na Radhošť (III. třída) a na hrad Bouzov a do Javoříčských jeskyní (IV. a V. třída). Žáci čtvrté a páté třídy si po celý rok šetřili ještě na jeden výlet a díky naspořené částce mohli v prvních prázdninových dnech za doprovodu učitelek Horutové a Havrlantové a několika rodičů odjet na třídenní zájezd až do severních Čech.⁵⁰⁶

V květnu 1965 se muselo vedení školy zabývat krádeží peněženky s osmdesáti korunami, kterou někdo odcizil z kapsy kabátu školnice Michálkové. Všichni žáci byli vyšetřováni nejprve učiteli a pak přivolaným příslušníkem SNB.⁵⁰⁷ Viníka se nepodařilo nalézt, ale peněženku s penězi ano. Den po krádeži byla objevena v hrnci ve skříni ve sborovně.⁵⁰⁸

Kvůli poklesu počtu žáků se v nadcházejícím školním roce 1965/66 snížil počet tříd a 106 žáků muselo být rozděleno jen do čtyř tříd. Z toho důvodu školu opustil po deseti letech učitel Kladiva. I tak ovšem pokračovalo vyučování na směny; tentokrát se ale týkalo jen žáků

⁵⁰⁴ Školní kronika 1962-1985, s. 7-8.

⁵⁰⁵ Školní kronika 1962-1985, s. 9.

⁵⁰⁶ Školní kronika 1962-1985, s. 10-12.

⁵⁰⁷ Sbor národní bezpečnosti, dnešní Policie České republiky.

⁵⁰⁸ Školní kronika 1962-1985, s. 13.

čtvrtého a pátého ročníku. Všichni včetně ředitele měli stejný úvazek 26 hodin týdně, v jednotlivých třídách bylo od 22 do 34 žáků. Plat ředitele Žárského i učitelky Bajerové byl stejný (1620,- Kčs/měs., ale ředitel měl ještě příplatek 180,- korun), Božena Horutová a Julie Havrlantová dostávaly měsíčně 1350 korun (paní Havrlantové náleželo navíc 50,- Kčs za vyšší počet žáků ve spojených ročnících).⁵⁰⁹

Nejvíce žáků chodilo na cvičení do TJ Sokol (65), šedesát jich bylo členy Klubu mladých čtenářů a 56 docházelo na schůzky pionýrských oddílů.⁵¹⁰

Spolupráce s družstvem Jednota trochu slábla, ale s mysliveckým sdružením se kontakty udržovaly pravidelně. Při příležitosti dvacátého výročí založení lidové myslivosti v Rybí byla uspořádána ve dnech 18. – 20. června 1965 výstava trofejí a žáci mohli s myslivci pobesedovat a shlédnout film.⁵¹¹

Do dalšího školního roku 1966/67 nastoupil učitelský sbor v pozměněné sestavě. Paní Julie Havrlantová odešla k 31. červenci 1966 do penze a na její místo nastoupila ve svých 25 letech paní Věra Marková. Přes své mládí již měla 7 let učitelské praxe za sebou, z toho posledních šest v ZDŠ v Novém Jičíně. Byla provdána za místního občana, takže jí nástup do rybské školy vyhovoval.⁵¹² Protože ředitel Žárský odjel v září na tři týdny do lázní, mohla se na tuto dobu vrátit do školy bývalá učitelka Havrlantová.⁵¹³

Postupně se zaváděly volné soboty. Některé školy v okrese měly až dvě soboty v měsíci volno, rybské školy se to ovšem netýkalo. K 1. dubnu 1967 si učitelé pomohli finančně. Všem byl měsíční plat zvýšen přibližně o 230,- korun.⁵¹⁴

Ve školním roce 1967/68 se už z volných sobot mohli těšit učitelé a žáci i v Rybí. Zatím byla volná jen každá druhá sobota, takže výuka probíhala sice i nadále na směny (z důvodu stále stejného: čtyři třídy, ale jen tři místnosti), ale ke střídání došlo vždy až po jedenáctidenním cyklu. Uvolnění společenských a politických poměrů se projevilo také ve škole. Pionýrská organizace zaznamenala odliv členů, zůstalo jich jen 15. Hodně žáků vstoupilo na jaře 1968 do nově založeného Junáka. Pololetní prázdniny byly nahrazeny jarními; ty první jarní se konaly od 18. do 23. března 1968. Ředitel Žárský s oblibou doplňoval výuku krátkými filmy. V roce 1967/68 jich promítl celkem 54. Navíc pořídil v obci

⁵⁰⁹ Školní kronika 1962-1985, s. 14.

⁵¹⁰ Školní kronika 1962-1985, s. 16.

⁵¹¹ Školní kronika 1962-1985, s. 18.

⁵¹² Školní kronika 1962-1985, s. 19.

⁵¹³ Školní kronika 1962-1985, s. 20.

⁵¹⁴ Školní kronika 1962-1985, s. 23.

mnoho fotografií, z nichž vybral třicet, které posléze upravil na diapozitivy vhodné k promítání.⁵¹⁵

O událostech z noci na 21. srpna 1968 neváhal ředitel Žárský do školní kroniky napsat: „*Ve 23 hodin přešla naše státní hranice půlmilionová armáda Sov. svazu, Polska, Maďarska, Bulharska a Německa. Byly to hrozné chvíle. Náš lid nepoužil zbraní!! Bránil se mlčením, ignorováním. Semknul se v pevnou jednotu okolo milovaného presidenta. Černík, Smrkovský a Dubček byli odvečeni do Sov. svazu. Most, po němž jsme chtěli přejít k lidštějšímu socialismu a spravedlivé demokracii, byl stržen. Od 21. srpna nacházíme se pod přímým dohledem sovětských vojsk. President Svoboda odjel do Sov. svazu k jednání, aby zachránil internované i celý národ. Věc se mu podařila! Všichni jsou mezi námi – „jsou s námi a my s nimi“, jak znělo každodenní heslo čsl. rozhlasu, který snad jediný má zásluhu na tom, že byla jednota, nejmocnější zbraň proti okupantům, že nedošlo z naší strany k nepředloženým činům. Náš lid děkuje svému presidentu a jiným představitelům! „Jsme s vámi, buďte s námi.“ (Bohužel, ... nejsme tu však sami ...) Zrada přítele nejvíce bolí.“⁵¹⁶*

Zápis je datován 30. srpna 1968. Lze diskutovat, má-li význam uvádět jej v plném znění v diplomové práci psané téměř o půlstoletí později a věnované primárně historii školství v obci. Lze rovněž polemizovat, mají-li se vůbec takové zápisy objevovat na stránkách školních kronik. Místo komentáře doplním text, který na volné místo na stejnou stránku kroniky dopsala o sedm let později nová ředitelka školy Božena Horutová:

„Podle oběžníku č. 5 z 5. 11. 1973 byli ředitelé povinni provést nové, dodatečné zápisy, hodnotící události let 1967 – 1970.

Zápis s. ředitele Žárského svědčí o tom, že se nechal při jeho stylizaci silně ovlivnit emocí a působením myšlenek šířených tehdejšími sdělovacími prostředky. S plnou zodpovědností však mohu prohlásit, že práce školy nebyla v té době ničím narušena, že se neprojevíly žádné protistátní ani protisovětské tendence. Vyučující uvítali, že se situace v naší zemi postupně uklidnila, k čemuž značně přispělo uvedení s. dr. Husáka do funkce gen. tajemníka KSČ.

V Rybí dne 30. července 1975

B. Horutová, řšk.⁵¹⁷

I takto se napravoval výklad dějinných okamžiků. Ze zápisu ředitele Jaroslava Žárského skutečně číší emoce, ale lze se tomu divit? A můžeme se divit – nebo snad dokonce odsuzovat – následný zápis pozdější ředitelky Boženy Horutové, napsaný „*podle oběžníku č. 5 z 5. 11. 1973*“? Obě citace ilustrují a nabízí srovnání poměrů nejen ve školství v relativně

⁵¹⁵ Školní kronika 1962-1985, s. 24-27.

⁵¹⁶ Školní kronika 1962-1985, s. 26-27.

⁵¹⁷ Školní kronika 1962-1985, s. 27.

svobodném roce 1968 a v období tuhé normalizace let sedmdesátých. Úsudek necht' si udělá každý sám.

Od školního roku 1968/69 se vyučovalo trvale pět dní v týdnu, volné soboty byly definitivně zavedeny ve všech oborech v celé republice, a to včetně školství. K 31. prosinci 1968 odešla na důchod paní učitelka Štěpánka Bajerová, která učila na rybské škole od 1. září 1933. Na její místo nastoupila Jitka Štípková, která předtím působila 4 roky v družině mládeže v Žilině u Nového Jičina. Také náboženství změnilo vyučujícího, protože na místě duchovního správce farnosti vystřídal p. Otakara Tomáše důstojný pán František Goldman. U příležitosti dne matek uspořádala 11. května 1969 škola besídku pro maminky, kterou k překvapení všech navštívilo tolik diváků, že přinesla nečekaný výtěžek 800,- Kčs. Ten byl převeden do pokladny SRPŠ.⁵¹⁸

Budova školy konečně začala podstupovat rekonstrukci. Začalo se generální opravou stropů v srpnu 1969, poté se postavila zeď, kterou se spojily dva záchody na severní straně, čímž se získalo 20 m² dosud nevyužitých ploch. Ta se měla od nového školního roku využít pro dvě učebny, jenže práce se opožďovaly natolik, že se až do 17. listopadu 1969 muselo stále učit jen ve třech učebnách. Směnné vyučování tak neplánovaně trvalo i po dva a půl měsíce školního roku 1969/70.⁵¹⁹ Paradoxní na celé situaci bylo, že ve škole poklesl počet žáků natolik, že se škola stala ve školním roce 1970/71 jen trojtřídní, takže nově vzniklé třídy už vlastně akutně ani nebylo třeba.

Mezi památné dny roku 1970 zařadila škola také devadesáté narozeniny bývalého řídícího učitele Karla Zábranského a uspořádala 19. května malou slavnost, na kterou navázal odpolední program v sokolovně.⁵²⁰

V srpnu 1970 se místo pokračování rekonstrukce školy začala na přilehlé školní zahradě stavět nová budova obchodu a pošty. Ředitel Žárský proti tomu protestoval, nelíbilo se mu, že stavba školu poněkud zastíní. Se stížností neuspěl, pozemek byl škole vyvlastněn, a tak jedinou výhodou pro školu bylo, že v nové budově měla být také kotelna, ze které povede vytápění i do školy.⁵²¹

S přechodem na trojtřídní školu v září 1970 odešla po roce a půl Jitka Štípková, takže pedagogický sbor zůstal jen tříčlenný. Pro učitelky byla nově zřízena sborovna v prvním patře. Bylo to ovšem vynucené řešení, protože mateřská škola s přechodem na celodenní provoz zabrala základní škole bývalou sborovnu a nově přistavenou místnost v přízemí.

⁵¹⁸ Školní kronika 1962-1985, s. 29-32.

⁵¹⁹ Školní kronika 1962-1985, s. 33.

⁵²⁰ Školní kronika 1962-1985, s. 36.

⁵²¹ Školní kronika 1962-1985, s. 37.

Vyučování bylo nyní pouze dopolední, do jedné třídy byly sloučeny I. s II. ročníkem a III. se IV. ročníkem (v této třídě bylo plných 36 žáků). Odpoledne se v každé třídě učilo jen jednou týdně.⁵²² Stejně tak tomu bylo i v následujících školních letech, které probíhaly v prakticky neměnné podobě podle stejného scénáře.

4.3 OD NORMALIZACE PO LISTOPAD 1989

Rok co rok se připomínaly tytéž slavné dny a vzpomínalo na tatáž výročí. Pionýrský oddíl už pracoval mimo školu a v roce 1971/72 jej navštěvovalo 19 žáků. Děti také chodily do pěveckého kroužku, požárnického kroužku, v TJ Sokol cvičilo 29 žáků. Oblíbený byl také zdravotnický kroužek. Nadále se organizoval sběr léčivých bylin, ale čísla z minulých let už překonána nebyla. Školu finančně podporovali MNV, JZD, SRPŠ. Žáci se na oplátku účastnili různých schůzí a oslav, kde vystupovali s kulturním programem. Ke koloritu doby patřila branná cvičení konaná zpravidla dvakrát ročně.⁵²³

Komunistická strana měla vše ve státě zpátky pod svou kontrolou a o slovo se hlásila normalizace. Školství bylo opět čím dál tím víc pod vlivem strany. Ředitel Žárský a obě učitelky museli ve školním roce 1971/72 absolvovat tzv. „rok stranické výchovy“, který znamenal jedno školení měsíčně zakončené pěti- až osmistránkovou písemnou prací na dané téma. O své práci museli besedovat s komisí, kterou tvořili lektorka stranické výchovy (byla jí ředitelka ZDŠ Palackého v Novém Jičíně), zástupce KSČ a člen závodního výboru ROH.⁵²⁴

Normalizace se podepsala i na zápisech ve školní kronice, které počínaje rokem 1972 mají silně politický tón. Za příklad mohou posloužit úvodní věty k ročníku 1972/73: „*Cílem školního roku 1972-73 je pokračování v kvalitní výuce žáků ve všech předmětech a politické výchově, aby z mladé generace vyrostla socialisticky myslící, žijící a burcující vrstva národa.*“⁵²⁵

I ve školním roce 1972/73 museli všichni pedagogové absolvovat rok stranické výchovy. V závěru museli opět vypracovat písemnou práci a absolvovat pohovor z politické výchovy.⁵²⁶

Smutná událost potkala 12. března 1973 ředitele Jaroslava Žárského, kterému zemřela manželka.⁵²⁷

⁵²² Školní kronika 1962-1985, s. 38-41.

⁵²³ Školní kronika 1962-1985, s. 43-48.

⁵²⁴ Školní kronika 1962-1985, s. 47-48.

⁵²⁵ Školní kronika 1962-1985, s. 49.

⁵²⁶ Školní kronika 1962-1985, s. 51.

Pokračovaly opravy školní budovy. Ještě před začátkem školního roku (1972) byla vyměněna okna a instalovalo se ústřední topení. Ředitel školy opětovně marně žádal o přidělení pozemku, kde by mohlo být školní hřiště a kde by se mohli žáci věnovat pracím na zahradě.⁵²⁸

Se začátkem školního roku 1973/74 začala psát školní kroniku místo ředitele Jaroslava Žárského učitelka Božena Horutová. Hned první zápis zněl velice politicky naléhavě: *„Základní ideově politická východiska ke zdokonalení výchovně vzdělávacího procesu na školách byla vytyčena na XIV. sjezdu KSČ v květnu 1971. Spočívají v důsledném propracování systému komunistické výchovy, v prohloubení přípravy všech učitelů pro realizaci tohoto systému a v zajištění souladu vyučování s požadavky vědeckotechnického pokroku.“*⁵²⁹

Jakoby tím symbolicky uvedla období strohého zapisování statistických údajů. Ze stránek kroniky mizí dřívější poutavá líčení, citově zabarvené popisy událostí a glosování politického dění. Paní Horutová nejspíš psala to, co psát musela. Šeď doby se přelila i do kronik, jejichž pisatele svázala oběžníky a nařízeními, podle kterých mohli (či spíše museli) psát. Proto se v dalším textu omezím jen na ta nejzákladnější fakta z historie rybské školy.

Pedagogové si po posledním zvýšení tarifů o něco málo finančně polepšili. Ředitel Žárský pobíral ve svém posledním roce před odchodem na důchod 3139,- korun, učitelka Horutová 2557,- Kčs a učitelka Marková 2244,- korun. Plat školnice Michálkové činil 1114,- Kčs.⁵³⁰

Učitelský sbor doznal v průběhu školního roku několika změn. Věra Marková odešla 18. dubna 1974 na mateřskou dovolenou. Nejprve ji vystřídala Jaroslava Sopuchová z Kopřivnice, poté v červnu Jana Hyklová ze Štramberka. Na konci školního roku se pak se všemi rozloučil ředitel Jaroslav Žárský. V Rybí působil dlouhých 24 let od 1. července 1950 do 31. července 1974. Po vyčerpání své poslední měsíční dovolené odešel na zasloužený odpočinek a vrátil se do Hájova u Příbora.⁵³¹

Školní rok 1974/75 začal 3. září 1974 v obměněné pedagogické sestavě pod vedením Boženy Horutové, která byla pověřena správou školy. Po roční mateřské dovolené se 1. dubna 1975 vrátila Věra Marková. Vystřídala Alenu Gojovou, pro kterou bylo 7 měsíců strávených v rybské škole první pedagogickou zkušeností (byla přijata na zástup za mateřskou

⁵²⁷ Školní kronika 1962-1985, s. 51.

⁵²⁸ Školní kronika 1962-1985, s. 52.

⁵²⁹ Školní kronika 1962-1985, s. 55.

⁵³⁰ Školní kronika 1962-1985, s. 56.

⁵³¹ Školní kronika 1962-1985, s. 59 a 62.

dovolenou). Třetí členkou sboru byla Jana Hyklová. Škola zůstala i nadále trojtřídní s pěti postupnými ročníky. Žáků stále ubývalo, v tomto roce jich zahájilo pouhých 63.⁵³²

Jelikož se jednalo o rok, kdy uběhlo 30 let od konce války, byla výuka přizpůsobena tomuto výročí a žáci sledovali postupně od 6. října 1974 (výročí karpatsko-dukelské operace) na velké nástěnné mapě postup závěrečných osvobozovacích bojů.⁵³³

Ještě před zahájením školního roku dostala ředitelna nové vybavení, sborovna záclony a závěsy a v říjnu – za brigádnické pomoci rodičů – budova novou fasádu. Současně se vyměnily okapy a na okenní římsy se položily nové plechy. Ve třídách se objevily nové nástěnky. V březnu se konečně rozhodlo o nevyhnutelnosti generální opravy školní budovy. Podání žádosti o generální opravu předcházely 6. března 1975 průzkum stropních trámů provedený soudním znalcem, který vydal nekompromisní stanovisko. Stav budovy označil za havarijní a s okamžitou platností dočasně zastavil provoz jak základní devítileté, tak mateřské školy. Jedna třída ZDŠ musela být ihned vyklizena a vybavení přemístěno do bývalého ředitelského bytu. Prostor mateřské školy pod vyklizenou učebnou ZDŠ musel být zajištěn vzpěrami. Zakázala se tělesná výchovna v učebnách školy. Musela probíhat mimo budovu, což narušilo mimo jiné nácvik na spartakiádu. Podle odborného posudku bylo nutno postavit s výjimkou obvodových zdí prakticky všechno znovu. Situace se stala ze dne na den kritickou. Kapacita Okresního stavebního podniku v Novém Jičíně, který byl určen ke stavebním pracím, byla plná až do roku 1976 a náhradní prostory se teprve začaly hledat.⁵³⁴

V těchto podmínkách začal školní rok 1975/76, který – dle citace z kroniky – „*Probíhal ve znamení XV. sjezdu KSČ a nástupu do 6. pětiletky*“.⁵³⁵ Spíše ovšem probíhal ve znamení personálních změn nejen v pedagogickém sboru. Od 1. září 1975 nastoupil na místo Jany Hykové zaskakující důchodce Karel Polášek, aby ho 19. listopadu dočasně vystřídala Veronika Křesinová, ovšem pouze na dobu určitou (necelé dva měsíce), než přišla Marie Patočková. K datu 1. března 1976 ještě skončila školnice Albína Michálková, jejíž místo nově zastávala Marie Honešová.⁵³⁶

Během školního roku se žáci zúčastnili v rámci cyklu „*Kultura mládeži*“ celkem dvou divadelních a dvou filmových představení, poslechli si pět výchovných koncertů a navštívili dvě výstavky knih a jednou muzeum v přírodě. Ve škole působil zdravotnický kroužek (12

⁵³² Školní kronika 1962-1985, s. 64 a 68.

⁵³³ Školní kronika 1962-1985, s. 66.

⁵³⁴ Školní kronika 1962-1985, s. 69.

⁵³⁵ Školní kronika 1962-1985, s. 74.

⁵³⁶ Školní kronika 1962-1985, s. 79-80.

děti), pěvecký kroužek (23 žáků) a příležitostně recitační kroužek (15 žáků). Šestadvacet dětí ze druhého až pátého ročníku se scházelo v pionýrské skupině „Zálesák“.⁵³⁷

O letních prázdninách se museli zaměstnanci školy připravovat na stěhování do náhradních prostor, protože už bylo rozhodnuto o termínu zahájení generální opravy budovy školy. Mělo se tak stát koncem října 1976.⁵³⁸

Z rozhodnutí odboru školství ONV přestoupili všichni žáci pátého ročníku ZDŠ Rybí do ZDŠ Dukelská v Novém Jičíně. Rybská škola se tím stala 1. září 1976 školou dvojtřídní se čtyřmi postupnými ročníky. Menší počet tříd i žáků pochopitelně usnadnil přechod do náhradních prostor, které se připravily v kulturním domě. Ještě před zahájením školního roku se vybuďovalo zábradlí oddělující nově vydlážděný chodník od hlavní silnice, která vede v těsné blízkosti Kulturního domu v obci.⁵³⁹

Do dvou provizorních tříd nastoupilo 1. září 1976 celkem 46 žáků, které vyučovaly ředitelka Božena Horutová a učitelka Věra Marková. V jakých podmínkách výuka probíhala, zdokumentovala v kronice v zápisu datovaném 15. října 1977 učitelka Marková: „*Sál kulturního domu byl rozdělen přepážkou. V první části byla I. tř., v druhé části kabinet společný i pro MŠ. II. třída byla umístěna v t. zv. zasedací místnosti KD. Další přilehlá místnost byla upravena pro šatnu a sborovnu.*“⁵⁴⁰ Dětem možná vyučování v náhradních prostorech připadalo jako dobrodružná změna, ovšem učitelkám nebylo skutečně co závidět. I ve stísněných podmínkách byly žákům, kteří projevíli zájem (byla jich většina), podávány mléčné přesnídávky.

Generální opravu budovy školy stihl OSP Nový Jičín dokončit se zpožděním až v posledních srpnových dnech roku 1977. V rámci opravy se rekonstruovaly stropy mezi přízemím a prvním poschodím. Byly vyměněny všechny dveře, zavedla se nová elektroinstalace a rozvody vody. Záchody se nově obložily, v učebnách položila gumová podlaha. Ze zrušeného školního bytu vznikla improvizovaná tělocvična. Schodiště i chodby se rovněž obložily. Na venkovní fasádu se použil nový latexový nátěr. Při práci hodně brigádnicky pomáhali rodiče, z nichž se nejvíce zapojil předseda SRPŠ Oldřich Matl, pozdější první polistopadový starosta obce. Radost z nově adaptované budovy pokazil základní devítileté škole městský národní výbor v Novém Jičíně (Rybí v té době bylo součástí Nového

⁵³⁷ Školní kronika 1962-1985, s. 77, 78 a 81.

⁵³⁸ Školní kronika 1962-1985, s. 80.

⁵³⁹ Školní kronika 1962-1985, s. 83.

⁵⁴⁰ Školní kronika 1962-1985, s. 90.

Jičína), protože jí odebral prostřední učebnu v prvním poschodí a přidělil ji jako ložnici pro mateřskou školu, se kterou se ZDŠ musela o budovu i nadále dělit.⁵⁴¹

Stěhování do rekonstruované budovy se bohužel nedočkala ředitelka školy paní Božena Horutová, která tragicky zahynula 5. července 1977 při dopravní nehodě přímo před svým domem.⁵⁴² (viz s. 46)

Do školního roku 1977/78 vstoupila základní škola v Rybí pod vedením nové ředitelky, paní Věry Markové, opět jako dvojtřídní se čtyřmi postupnými ročníky. Tento školní rok byl druhým podle nového pojetí výuky a vzdělávání, takže děti z I. a II. ročníku už podle nových osnov vyučovala učitelka Marie Patočková z Kopřivnice. Od 1. září 1976 se docházka do základní školy zkrátila z devíti na osm let, takže rybská škola již druhým rokem nepoužívala ve svém názvu přídomku *devítiletá*, přestože současné třetíáky a čtvrtáky ještě v září 1977 čekalo sedm, respektive šest, let povinné školní docházky. Slavnostní ráz prvního dne v nově rekonstruované budově školy podtrhl svou osobní účastí také okresní školní inspektor Miroslav Žák. Po slavnostním zahájení se čestní hosté společně s pionýry odebrali na hřbitov, kde položením kytice na hrob uctili památku nedávno zesnulé paní Boženy Horutové, bývalé ředitelky školy. Podle dobových zvyklostí položili také květy na hrob neznámého vojína.⁵⁴³

Žáci všech čtyř ročníků pokračovali v činnosti v nejrůznějších organizacích a kroužcích (recitační, zdravotnický, požárnický, ochránci přírody, TJ Sokol a pochopitelně Pionýr). Společně s turistickým oddílem se kolektivně zúčastnili 8. května 1978 dalšího ročníku pochodu *Za pohledy z Rybí*. Neminuly je ani tradiční zimní a jarní vycházky v rámci branného cvičení.⁵⁴⁴

V průběhu školního roku se žáci povinně účastnili besed, které *„byly součástí výchovného a učebního plánu a byly doplněním obou těchto složek. Organizovány byly v rámci tříd k jednotlivým politickým událostem během školního roku a v rámci školy k významným politickým výročím. K velmi zdařilým patřila únorová beseda s LM⁵⁴⁵ a květnová s občanem naší vesnice, dlouholetým členem KSČ s. Jos. Kvitou.“⁵⁴⁶* V sedmdesátých letech minulého století nevynechala KSČ jedinou příležitost k ideologickému působení i na děti v prvních ročnících základní školy.

⁵⁴¹ Školní kronika 1962-1985, s. 92-93.

⁵⁴² Školní kronika 1962-1985, s. 93-94.

⁵⁴³ Školní kronika 1962-1985, s. 95-96.

⁵⁴⁴ Školní kronika 1962-1985, s. 99.

⁵⁴⁵ Zkratka pro Lidové milice, ozbrojenou bojovou jednotku dělníků, kterou bez opory v zákoně založila KSČ původně na ochranu průmyslových podniků. Běžně se nazývaly „ozbrojenou pestí dělnické třídy“.

⁵⁴⁶ Školní kronika 1962-1985, s. 99-100.

Učitelé byli (či lépe řečeno museli být) aktivní i mimo školu, nejlépe ve společenských organizacích. Například ředitelka Věra Marková pracovala v obci ve výboru Českého svazu žen, Československého Červeného kříže, Svazu československo-sovětského přátelství, dále byla členkou Sboru pro občanské záležitosti a rady Osvětové besedy. Zapojila se také do TJ Sokol Rybí, Svazu požární ochrany a přirozeně také ROH. Na schůze Národní fronty byla zvána za Český svaz žen. Za mimoškolní práci jí byl v říjnu 1977 udělen „Diplom za zásluhy o výstavbu Nového Jičína – Rybí“, u příležitosti 60. výročí VŘSR pak obdržela od odboru školství ONV v Novém Jičíně „Čestné uznání za pracovní iniciativu a velmi dobré výsledky v ideově výchovné školní i mimoškolní práci“.⁵⁴⁷

Na začátku dalšího školního roku přivítala paní učitelka Patočková v pondělí 4. září 1978 pouhých devět prvňáčků. Původně jich sice k zápisu přišlo 13, ale čtyři se narodili až po 1. září 1972 a po konzultaci s rodiči, školní lékařkou a psychologem nebyli ke školní docházce doporučeni.⁵⁴⁸ Málo prvňáčků se podepsalo i na tom, že ve školním roce 1978/79 navštěvoval rybskou školu do té doby vůbec nejnižší počet žáků, jen 40.⁵⁴⁹ Po dlouhou dobu zůstal tento „rekord“ nepřekonaný, až v letech 2005 až 2009 klesl počet žáků školy ve čtyřech po sobě jdoucích školních rocích ještě níže.⁵⁵⁰

Tíživá energetická situace si v zimě 1978/79 vynutila neplánované „uhelné“ prázdniny. První pololetí školního roku 1978/79 tak skončilo až 18. února 1979, protože prázdniny se natáhly od 8. do 28. ledna. Na oplátku byly ovšem zrušeny prázdniny jarní, takže výpadek v učivu nebyl tak velký. Nezvyklé volno měli žáci všech základních škol 24. dubna 1979. Ten den se oslavovalo třicáté výročí založení pionýrské organizace. V rybské škole žáci místo vyučování besedovali s potápěči, soutěžili o knihy a branné odpoledne strávili v přírodě sledováním ukázek z výcviku mladých požárníků. Den byl zakončen slavnostním slibem nových pionýrů a vystoupením souboru „Valášek“.⁵⁵¹

Pozitivní skutečností byly za socialismu pravidelné lékařské a zubní prohlídky, které se týkaly všech žáků. Na zběžnou kontrolu zdravotního stavu přicházel do rybské školy alespoň jednou ročně školní lékař. V roce 1978/79 navíc zkontrolovala všem žákům zrak zdravotní sestra. Zubní prohlídky se konaly dvakrát ročně a pro děti byly často spojeny

⁵⁴⁷ Školní kronika 1962-1985, s. 101.

⁵⁴⁸ Školní kronika 1962-1985, s. 104.

⁵⁴⁹ Školní kronika 1962-1985, s. 107.

⁵⁵⁰ Školní kronika 1999-2006. Originál uložen v ředitelství Základní školy Adolfa Zábanského v Rybí, s. 67. (dále citováno jako Školní kronika 1999-2006)

⁵⁵¹ Školní kronika 1962-1985, s. 107 a 114.

s malým výletem do Štramberka, kde byla nejbližší zubní ordinace.⁵⁵² Pokud ovšem nepřijela až ke škole pojízdná zubní ambulance jako například hned o rok později.⁵⁵³

Školákům se podařilo odevzdat k dalšímu zpracování celkem 649 kg odpadových surovin a zasloužili se tak o 2. místo v okresní soutěži sběru za rok 1978. Škola za to obdržela čestné uznání a peněžní odměnu ve výši 300,- korun. Po náročné rekonstrukci budovy se zlepšilo i nejbližší okolí školy. Bylo dokončeno odvodnění a kanalizace, v prostranství se vysázela zeleň a květiny. Nepodařil se odkup pozemku pro školní hřiště a dílnu, protože ten byl jako zemědělská půda.⁵⁵⁴

Do školního roku 1979/80 vstupovala ředitelka Věra Marková s platem 3065,- Kčs a učitelka Marie Patočková s 2750,- korunami. V tomto roce se poprvé v celé škole vyučovalo jen podle nových osnov pro osmiletou základní školu, protože z někdejších prvňáčků z roku 1976/77 – tedy z roku, kdy začala platit zkrácená povinná školní docházka – se stali žáci IV. ročníku, nejvyššího, který v rybské škole zůstal.⁵⁵⁵

Školní rok byl opět plný kulatých výročí a pro komunisty významných společenských i mezinárodních akcí. Slavilo se 35. výročí osvobození a rok 1980 byl navíc rokem další celostátní spartakiády a také rokem, v němž se konaly v Moskvě olympijské hry. Politika zasahovala do všech sfér života od školy až po sport. Učitelé si museli rozšiřovat „*své politické znalosti již každoročně účastí a studiem materiálů, které jim předkládá ideově politická výchova. V letošním školním roce to bylo studium dějin KSSS*“⁵⁵⁶, aktuálních otázek našeho hospodářství aj.“, poznamenala do kroniky paní ředitelka.⁵⁵⁷ Výročí osvobození se odrazilo také ve výběru cíle školního výletu. Ten se posunul do období květnových oslav osvobození Československa a všichni žáci odjeli do Hrabyně navštívit památník Ostravské operace.⁵⁵⁸

Do školy jezdili pravidelně školní inspektoři na inspekce. Tentokrát školní inspektor přijel už 2. září 1979, aby si ověřil, jak je škola připravena na plnění úkolů školního roku. Hospitace v hodinách byly zpravidla doménou ředitelky školy, která jednu ze svých osmi hospitací ve školním roce 1979/80 věnovala i hodině náboženství, kterému vyučoval místní farář p. Jokl. Náboženství nicméně už v té době nebylo zdaleka tak navštěvovaným a rozšířeným předmětem. Na pouhé dvě vyučovací hodiny měsíčně docházelo k faráři Joklovi

⁵⁵² Školní kronika 1962-1985, s. 116.

⁵⁵³ Školní kronika 1962-1985, s. 127.

⁵⁵⁴ Školní kronika 1962-1985, s. 117.

⁵⁵⁵ Školní kronika 1962-1985, s. 120 -121.

⁵⁵⁶ Komunistická strana Sovětského svazu.

⁵⁵⁷ Školní kronika 1962-1985, s. 123.

⁵⁵⁸ Školní kronika 1962-1985, s. 127.

jen 9 žáků (vzhledem k celkovému počtu žáků to ovšem až tak nízké číslo nebylo).⁵⁵⁹ V březnu 1980 vykonávala ve škole ve III. a IV. ročníku souvislou pedagogickou praxi studentka pedagogické fakulty v Ostravě.⁵⁶⁰ Studentky pedagogiky přicházely na praxi do Rybí také v dalších letech.

Problematická byla činnost pionýrské organizace, jejímiž členy bylo také 33 žáků rybské školy. Skupinová vedoucí odešla na mateřskou dovolenou a okamžitou náhradu se nedařilo získat. Pionýři se museli scházet ve škole, protože nemohli využívat klubovnu v kině kvůli rekonstrukci budovy.⁵⁶¹

Školní rok 1980/81 byl zajímavý především množstvím kulatých výročí a pro komunisty významných akcí, kterých se muselo vzpomenout i na stránkách školní kroniky: „*Letošní školní rok byl rokem usilovné práce, v němž jsme úspěšně vstoupili do prvního roku 7. pětiletky, oslavili 60. výročí založení KSČ, 20. výročí letu prvního člověka do vesmíru. Se zájmem jsme sledovali jednání XXVI. sjezdu KSSS a XVI. sjezdu KSČ, volby do národních výborů a zastupitelských orgánů. To vše byly události, které se odrazily v práci školy, dětí i rodičovské veřejnosti.*“⁵⁶²

Době odpovídá rovněž statistika odběru novin a časopisů. Učitelky sice odebíraly odborné tituly *Komenský* a *Učitelské noviny*, ovšem škola měla předplaceny z větší části stranické tiskoviny *Svět socialismu*, *Rodinu a školu*, *Zápisník*, *Tvorbu* a *Rudé právo*.⁵⁶³ Škola uzavřela patronát s brigádou socialistické práce z PZP (podzemní zásobník plynu), závod Nový Jičín – Rybí. Žáci školy vystoupili v průběhu školního roku celkem dvanáctkrát na nejrůznějších akcích Národní fronty a KSČ, besedovali s příslušníkem VB⁵⁶⁴, s požárníky, potápěči a také se členy strany o životě na vesnici dříve a dnes (tato beseda se uskutečnila k 60. výročí založení KSČ).⁵⁶⁵ Prorůstání stranické ideologie do normalizačního školství dosáhlo vrcholu srovnatelného snad jen s padesátými léty minulého století. „*Celým učebně výchovným procesem prolínaly prvky komunistické výchovy*“, dočítáme se ze stránek kroniky o rok později.⁵⁶⁶

K zápisu do první třídy se počátkem roku 1981 dostavilo 25 dětí a základní škola mohla být v Rybí ve školním roce 1981/82 po čase organizována opět jako trojtřídní.⁵⁶⁷

⁵⁵⁹ Školní kronika 1962-1985, s. 124.

⁵⁶⁰ Školní kronika 1962-1985, s. 128.

⁵⁶¹ Školní kronika 1962-1985, s. 125.

⁵⁶² Školní kronika 1962-1985, s. 129.

⁵⁶³ Školní kronika 1962-1985, s. 134.

⁵⁶⁴ Veřejná bezpečnost, dnešní Policie České republiky.

⁵⁶⁵ Školní kronika 1962-1985, s. 136 a 133.

⁵⁶⁶ Školní kronika 1962-1985, s. 143.

⁵⁶⁷ Školní kronika 1962-1985, s. 138.

Pedagogický sbor tak od 1. září 1981 posílila nová učitelka Magdalena Turková, takže Marie Patočková se mohla plně věnovat všem pětadvaceti nastoupivším prvňáčkům.⁵⁶⁸

Děti opět pilně besedovaly, tentokrát i s milicionáři z národního podniku Tatra Kopřivnice, kteří si přišli popovídat 25. února 1982, v den výročí *vítězného února*.⁵⁶⁹

Díky příspěvku 1121,- Kčs z rozpočtu školy a dodávkami z okresního materiálového střediska se mohla rozšířit knihovna. Ve školním roce 1981/82 měla celkem 509 svazků, samotná učitelská knihovna 385 svazků převážně odborné a metodické literatury.⁵⁷⁰

Děti se účastnily dvou výtvarných soutěží na témata *Děti, mír a umění* a *V našem JZD* a také soutěže ve sportovní gymnastice. Celkem 53 žáků získalo *Dětský odznak zdatnosti*. Ve škole stále působily pěvecký a recitační kroužek, 52 žáků navštěvovalo schůzky oddílů *Jisker* a *Zálesák* (pionýrská organizace).⁵⁷¹

Škola těžila také ze spolupráce se SRPŠ, kterému předsedal pan Mil. Petráš. SRPŠ finančně podpořilo zájezd do divadla v Ostravě na balet *Z pohádky do pohádky*, uspořádalo společenský večírek v Sokolovně, letní večer a dětský den se soutěžemi a pionýrskou poutí. Členové SRPŠ pomáhali brigádami ve škole (bourání komínů) a v jejím okolí, kde odpracovali celkem 120 hodin. SRPŠ také uhradilo plavecký výcvik dětí, některé kulturní akce, zakoupilo drobné dárky pro různé soutěže, pro nejlepší sběrače, pro děti při zápisu do školy a pro prvňáčky. Také školní výlet na hrad Helfštýn a do zoologické zahrady v Olomouci byl zaplacen z prostředků SRPŠ.⁵⁷²

O prázdninách před školním rokem 1982/83 musely být z rozhodnutí technika MěstNV v Novém Jičíně zbourány kvůli havarijnímu stavu komíny na školní budově až po střechu, která byla následně pokryta taškami. Důrazně byla také doporučena důkladná oprava krovu.⁵⁷³

Škola zůstala trojtřídní, protože i do školního roku 1982/83 bylo zapsáno přes dvacet dětí. „*Hlavním úkolem školního roku 1982/83 zůstává nadále plnit úkoly vyplývající pro oblast školství ze závěrů XVI. sjezdu KSC, z nichž nejzávažnější byly rozpracovány v „Hlavních úkolech pro základní a střední školství na léta 1981-85.“* Tím nejhlavnějším úkolem zůstávalo „*vychovat pro socialistickou společnost žáky s iniciativním vztahem k míru a k boji o jeho zachování, vychovat člověka platného k uskutečňování politiky naší socialistické společnosti.*“ K výchovnému a vyučovacímu procesu posloužila všechna pro

⁵⁶⁸ Školní kronika 1962-1985, s. 141.

⁵⁶⁹ Školní kronika 1962-1985, s. 144.

⁵⁷⁰ Školní kronika 1962-1985, s. 144.

⁵⁷¹ Školní kronika 1962-1985, s. 145, 146 a 148.

⁵⁷² Školní kronika 1962-1985, s. 148-149.

⁵⁷³ Školní kronika 1962-1985, s. 151.

stranu významná výročí (VŘSR, *vítězný únor*) a nově „využito bylo životního jubilea prezidenta ČSSR s. Gustáva Husáka“.⁵⁷⁴ Škoda, že se z dalších stránek kroniky nedozvídáme jak ...

Nabídku kroužků rozšířil ve škole v roce 1982/83 kroužek filatelistický. V rámci dopravní výchovy se žáci přihlásili do celostátní soutěže *Zlatá zebra*. Dvaadvacet z nich získalo odznak I. stupně, šestadvacet II. stupně a čtrnáct obdrželo za účast odznak III. stupně. SRPŠ opět přispívalo na plavecký výcvik a nejrůznější kulturní akce, organizovalo mj. dětský den, dětský karneval, přátelský večírek nebo letní večer, ale aktivita zůstávala na bedrech jen několika mála rodičů.⁵⁷⁵

Škola se velmi často zapojovala do dění místních organizací. Členové dětského pěveckého a recitačního kroužku připravovali dvakrát do roka kulturní program, se kterým vystupovali na různých členských schůzích. Trvala spolupráce s družstvem Jednota, s myslivci, požárníky, svazem žen, Červeným křížem, TJ Sokol.⁵⁷⁶

V polovině ledna 1983 se ze školní budovy odstěhovala do vlastního objektu mateřská škola. Uvolněné prostory se okamžitě využily pro novou tělocvičnu, šatnu a zejména jídelnu, na kterou netrpělivě všichni čekali. Přímou v budově se tak mohlo stravovat najednou 52 osob. Obědy se připravovaly v mateřské škole a do základní školy je ve várnicích dovážela zaměstnankyně mateřské školy.⁵⁷⁷

Přestože budova školy prošla nedávnou generální opravou, její stav nebyl zdaleka ideální. Na jaře 1983 se při kontrole krovu zjistily problémy s částí vazby. Nutnou se jevila také oprava krytiny na rovné části přístavby. Vlhkost vzlínala po stěnách zadního traktu školy. Některé z potíží zřejmě způsoboval nevhodný septik. Peníze na opravy se sice schválily, jenže rozsáhlost celého projektu opět narazila na nedostatečné kapacity okresního stavebního podniku, takže zůstalo jen u vyčerpání a vyčištění stávajícího septiku.⁵⁷⁸

Zápisy do školní kroniky se řídily neměnnými předpisy a striktně definovanou osnovou. Úplně první zápis ke každému školnímu roku vymezil vždy hlavní úkoly. Nejinak tomu bylo v roce 1983/84, kdy „*stěžejním úkolem všech škol bylo prohlubování komunistické výchovy mládeže*“.⁵⁷⁹

Ve srovnání s rokem 1978/79 stoupl počet žáků školy na více než dvojnásobek. Vyučování bylo proto 1. září 1983 zahájeno po letech opět ve čtyřech samostatných třídách

⁵⁷⁴ Školní kronika 1962-1985, s. 153.

⁵⁷⁵ Školní kronika 1962-1985, s. 158, 159 a 162.

⁵⁷⁶ Školní kronika 1962-1985, s. 163.

⁵⁷⁷ Školní kronika 1962-1985, s. 165.

⁵⁷⁸ Školní kronika 1962-1985, s. 165.

⁵⁷⁹ Školní kronika 1962-1985, s. 167.

školy, která byla nově organizována jako čtyřtřídní. Žáků bylo nyní 84, tedy stejně jako v roce 1970/71.⁵⁸⁰ Nikdo ze čtyř tehdejších pedagogů určitě netušil, že tento počet nebude překonán během více než tří dekád, které od září 1970 uplynou do dnešní doby, tedy do jara 2016. V souvislosti se zvýšeným počtem tříd byla do rybské školy přidělena slečna Božena Tomanová z Hodslavic (od června 1984 provdaná Zapletalová), absolventka gymnázia. V polovině osmdesátých let minulého století byl naprostý nedostatek učitelů. Do škol nastupovaly početně velmi silné ročníky (dnes úsměvně nazývané *Husákovy děti*) a vypomáhat tak museli i učitelé bez aprobace. To s sebou přinášelo nutnost neustálého pedagogického dohledu, takže učitelka Tomanová musela pracovat pod plným vedením takzvané uvádějící učitelky, kterou v tomto konkrétním případě byla ředitelka Marková.⁵⁸¹ Nástupní plat učitelky bez aprobace byl pouhých 1380,- korun. Její kolegyně Patočková a Turková si ve školním roce 1983/84 vydělaly 2880,-, respektive 2435,- korun měsíčně a ředitelka Marková pobírala ve stejném roce 3280,- Kčs.⁵⁸²

Z členů všech školních kroužků zaznamenala největší úspěch žákyně Helena Valušková, která získala 1. místo v okresní soutěži *O zlatou srnčí trofej*.⁵⁸³ Někteří žáci se účastnili výtvarné soutěže *Děti, mír a umění* (ocenění získala Petra Michálková ze 4. třídy), gymnastických soutěží a opakovaně dopravně-výchovné soutěže *Zlatá zebra*.⁵⁸⁴

Opět se neučilo 24. dubna 1984, protože pionýrská organizace slavila 35. výročí založení. Pionýrský oddíl *Zálesák* čítal 108 členů, z nichž 74 bylo z rybské školy. Dopoledne se místo vyučování soutěžilo v nejrůznějších disciplínách, odpoledne byl uspořádán branný závod. Někteří z pionýrů později v létě odjeli na pionýrský tábor až do okolí Rudna nad Hronom na Slovensku.⁵⁸⁵

Výuku poznamenala ve školním roce 1983/84 zvýšená nemocnost. Ředitelka Marková strávila tři měsíce v nemocnici. Zastupovala ji důchodkyně Božena Hyklová ze Štramberka. Delší dobu byla nemocná také učitelka Zapletalová (rozená Tomanová), kterou nahrazovala Marta Valáková z Nového Jičina, rovněž důchodkyně.⁵⁸⁶

Po odstěhování mateřské školy mohla základní škola začít využívat původní hřiště pro předškoláky.⁵⁸⁷

⁵⁸⁰ Školní kronika 1962-1985, s. 168.

⁵⁸¹ Školní kronika 1962-1985, s. 174.

⁵⁸² Školní kronika 1962-1985, s. 168.

⁵⁸³ Školní kronika 1962-1985, s. 172.

⁵⁸⁴ Školní kronika 1962-1985, s. 173.

⁵⁸⁵ Školní kronika 1962-1985, s. 175.

⁵⁸⁶ Školní kronika 1962-1985, s. 177-178.

⁵⁸⁷ Školní kronika 1962-1985, s. 178.

Ve školním roce 1984/85 se opět mírně obměnil pedagogický sbor. Místo paní Tomanové nastoupila Eva Zemanová, dálkově studující učitelství na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Ani ona neměla požadovanou aprobaci, ale protože před nástupem do Rybí pracovala jako vychovatelka v Přelouči v dnešním Pardubickém kraji, byl její plat alespoň o stokrát vyšší než u její předchůdkyně, tedy 1480,- Kčs.⁵⁸⁸ Nepovinné náboženství přijížděl jednou týdně do školy vyučovat p. Pavel Altrichter, farář ze Štramberka.⁵⁸⁹

Žáci byli hodnoceni již podle nového klasifikačního řádu, který vstoupil v platnost 1. ledna 1985. Výsledky v jednotlivých předmětech byly hodnoceny pěti stupni a chování bylo klasifikováno stupni čtyřmi: velmi dobré, uspokojivé, méně uspokojivé, neuspokojivé.⁵⁹⁰ Ve školním roce se v první třídě vyučovalo podle definitivních osnov pro 1. – 4. ročník, ale pro druhou až čtvrtou třídu stále platily původní osnovy, doplněné ovšem podle příslušných metodických pokynů.⁵⁹¹

Ani v tomto školním roce nedošlo na plánovanou opravu školy, protože okresnímu stavebnímu podniku stále chyběly potřebné kapacity.⁵⁹²

Už při zápisu do první třídy, který se konal za účasti ředitelky Markové a učitelky Patočkové 25. ledna 1985 bylo jasné, že další školní rok bude rybská základní škola opět pouze trojtřídní. K zápisu přišlo pouze 14 dětí, čímž počet žáků v roce 1985/86 zase klesl hluboko pod osmdesát.⁵⁹³

Školní rok 1985/86 poznamenalo předčasné úmrtí paní ředitelky Věry Markové. Kvůli těžké nemoci byla od 1. ledna 1986 hospitalizována, bohužel jí ani pobyt v nemocnici nepomohl a dne 1. března 1986 zemřela ve věku pouhých 45 let. V místní škole učila od září 1966, tedy téměř dvě desetiletí, z toho posledních 9 let jako ředitelka. Na rozdíl od své předchůdkyně Boženy Horutové zemřela uprostřed školního roku, takže pro všechny děti byl její skon velice traumatizující skutečností, se kterou se jen velmi obtížně vyrovnávaly. Správou školy byla po dobu nemoci ředitelky Markové dočasně pověřena učitelka Marie Patočková, od 1. dubna 1986 se novou správkyní školy stala její kolegyně Magdalena

⁵⁸⁸ Školní kronika 1962-1985, s. 181 a 188.

⁵⁸⁹ Školní kronika 1962-1985, s. 188.

⁵⁹⁰ Školní kronika 1962-1985, s. 182.

⁵⁹¹ Školní kronika 1962-1985, s. 183.

⁵⁹² Školní kronika 1962-1985, s. 193.

⁵⁹³ Školní kronika 1962-1985, s. 193.

Turková. Do příchodu nové učitelky Anny Babincové v září 1986 se na uvolněném místě vystřídali důchodci Leo Macháček a Božena Hyklová.⁵⁹⁴

Protože byla škola organizována nově jako trojtřídní, mohla se v uvolněné třídě zřídit knihovna.⁵⁹⁵

Oprava střechy byla z kapacitních důvodů opět odsunuta, takže se práce omezily pouze na renovaci a natření plotu a vztyčení nových stožárů na vlajky, s čímž pomohla patronátní brigáda socialistické práce z nedalekého podzemního zásobníku plynu.⁵⁹⁶ Teprve v červnu 1987 se podařilo z iniciativy SRPŠ sehnat řemeslníky na brigádnickou pomoc, při které se otevřela střecha, vyměnily poškozené trámy a vše pokrylo lepenkou. O prázdninách konečně zaměstnanci okresního stavebního podniku opravu dokončili.⁵⁹⁷

Nová učitelka Babincová působila ve škole v Rybí pouze ve školním roce 1986/87, protože od 1. září 1987 se organizace školy opět změnila, tentokrát na dvojtřídní. A to přesto, že do školy docházelo 65 žáků. Sloučil se první se třetím a druhý se čtvrtým ročníkem, takže v jednotlivých třídách se učilo 29, respektive 36 žáků, což kladlo na zbylé dvě učitelky značné nároky. K témuž datu byla Magdalena Turková jmenována ředitelkou školy. Došlo rovněž k paradoxní platové situaci: ředitelka Turková pobírala základní plat 3700,- korun (rok předtím 3200,-), ale učitelka Patočková 4100,- korun (předtím 3000,- Kčs). Učitelka tedy měla vyšší základní plat než ředitelka.⁵⁹⁸ Po roční epizodě se ovšem ve školním roce 1988/89 organizace školy vrátila zpátky k trojtřídnímu modelu, a to přestože počet žáků poklesl ze 65 na 61. Učitelka Babincová tak mohla po roce do Rybí znovu nastoupit.⁵⁹⁹

Není snadné ze zápisů z posledních let socialistické éry cokoli vybírat, aniž by se dalo vyhnout opakování. Přestože společnost procházela takzvaným obdobím *přestavby* a jistou míru uvolnění politických poměrů bylo možné sledovat prakticky ve všech socialistických zemích (SSSR v čele s tehdejším generálním tajemníkem Gorbačovem nevyjímaje), styl psaní kroniky zůstal nezměněn. Co se však často měnilo, to byla skladba pedagogického sboru. Ředitelka Turková odešla na začátku listopadu 1988 nejprve na nemocenskou a po měsíci na mateřskou dovolenou, čímž se rozeběhl koloběh záskoků a občas museli znovu vypomáhat učitelé v penzi.⁶⁰⁰

⁵⁹⁴ *Školní kronika 1985-1999*. Originál uložen v ředitelství Základní školy Adolfa Zábanského v Rybí, s. 3 a 17. (dále citováno jako *Školní kronika 1999-2006*)

⁵⁹⁵ *Školní kronika 1985-1999*, s. 7.

⁵⁹⁶ *Školní kronika 1985-1999*, s. 11.

⁵⁹⁷ *Školní kronika 1985-1999*, s. 26 a 42.

⁵⁹⁸ *Školní kronika 1985-1999*, s. 17 a 34.

⁵⁹⁹ *Školní kronika 1985-1999*, s. 46.

⁶⁰⁰ *Školní kronika 1985-1999*, s. 53.

Poslední školní rok před listopadem 1989 přestala prakticky existovat spolupráce SRPŠ se školou. Nikdo z rodičů neměl zájem o funkci předsedy SRPŠ a „záporný vztah ke škole a naší společnosti se na práci výboru projevil. Plán nebyl vypracován, schůze výboru se většinou nekonaly. Rodiče sice odpracovali své závazky, ovšem na pozvání třídních učitelů.“⁶⁰¹

Toto byl jeden z posledních předlistopadových zápisů ve školní kronice. Od prvních dnů roku 1989 bylo cítit napětí ve společnosti, která se začínala probouzet. Lidé si zvolna dodávali odvahu k projevení vlastního názoru.

Školní rok 1989/90 zahájila zastupující ředitelka Patočková 4. září 1989 ještě ve společnosti zástupců Národní fronty, ale zpětný kronikářský zápis datovaný 31. července 1990 učinila již navrátilivší se ředitelka Turková a patří do zcela jiné doby.

4.4 NOVODOBÁ HISTORIE V ÉŘE DEMOKRACIE

*„Hlavní úkoly školního roku 1989-90 vycházely ze změněné situace v naší republice. Události ve značné míře zasáhly i do školství a začaly 17. listopadu 1989. V ten den jednotky VB brutálně zasáhly proti pokojné demonstraci pražských studentů. Došlo ke stávkce studentů, ke kterým se postupně přidali umělci a nakonec demonstračně všechen pracující lid.“*⁶⁰² Absolutní změnu poměrů ilustruje i kronikářský zápis, kterým začíná kapitola věnovaná školnímu roku 1989/90. Po dlouhých letech se konečně mohlo žít a psát svobodně.

*„Žáci přestali být vzdělávání v duchu marxismu-leninismu. Ideově politická a komunistická výchova byly pozměněny na kladný vztah žáků ke své vlasti, k práci, k lidskosti a humanitě.“*⁶⁰³

Zásadní změnu společenských poměrů už mohla opět zaznamenat ředitelka Turková, která se po mateřské dovolené vrátila do školy v pravý čas, konkrétně 1. listopadu 1989. Spolu s ní si mohly návrat ke svobodě a demokracii vychutnat učitelky Patočková a Mertová, které v trojtřídní základní škole ve školním roce 1989/90 učily. Okamžitě se přistoupilo k úpravám vyučovacích osnov, měnily se některé články v učebnicích. Po mnoha letech si všichni připomenuli výročí narození prvního československého prezidenta T. G. Masaryka,

⁶⁰¹ Školní kronika 1985-1999, s. 54.

⁶⁰² Školní kronika 1985-1999, s. 59.

⁶⁰³ Školní kronika 1985-1999, s. 59-60.

jehož 140. narozeniny připadly na 7. březen 1990. Při příležitosti oslav 45. výročí osvobození republiky se po dlouhé době mohlo vzpomínat také na západní spojence.⁶⁰⁴

Novinkou se v tomto roce stalo otevření školní družiny a do školy tak mohla být přijata vychovatelka Alexandra Bartoňová. V průběhu školního roku se počet dětí v družině zvýšil z původních 16 až na 22.⁶⁰⁵

Ve škole ještě naposledy fungoval pionýrský oddíl, žáci se také zapojili do rybářského a mysliveckého kroužku. Děti z kroužku pohybových her se pod vedením učitelky Mertové zaměřily na nácvik skladby pro celostátní spartakiádu, jenže z té nakonec sešlo.⁶⁰⁶

V hodinách čtení, literární výchovy a v družině byly využívány časopisy, které děti odebíraly (*Sluníčko*, *Mateřídouška*, *Ohníček*), učitelé měly předplaceny odborné časopisy *Komenský* a *Učitelské noviny* a deník *Rudé právo*.⁶⁰⁷

Žádné větší investice ani do oprav ani do inventáře se nekonaly. Zakoupil se pouze kazetový magnetofon, psací stroj, nové rolety do třídy v přízemí a koberec do ředitelny. SRPŠ pomohlo brigádnicky s úklidem po malování, zaplatilo autobus na cestu do Ostravy na představení loutkového divadla a drobné ceny do soutěží k mezinárodnímu dni dětí a do kola štěstí při tělovýchovné slavnosti. Po letech zůstala škola bez jakéhokoli patronátního svazku.⁶⁰⁸

Školní výlety žáci podnikli do tradičních destinací (Bouzov, Úsov, Javoříčko), ovšem cesta prvňáčků do ZOO v Ostravě se neobešla bez konfliktu mezi ředitelkou Turkovou a učitelkou Patočkovou, protože první ročník odjel – jak praví zápis v kronice – „*i když to ředitelkou školy neměl doporučeno*“.⁶⁰⁹

Počínaje školním rokem 1990/91 přestaly být školou organizovány preventivní zdravotní prohlídky. Zodpovědnost tak přešla na rodiče. Preventivní zubní prohlídky (dvakrát ročně) ale škola zajišťovat nepřestala.⁶¹⁰

Hlavní událostí školního roku 1990/91 bylo obnovení samostatného statutu obce, což ovšem nemělo na chod školy žádný podstatný vliv. Škola zůstala i nadále trojtřídní, do lavic v první třídě poprvé usedlo 6 chlapců a 7 dívek, celkem do školy chodilo 59 dětí. V průběhu školního roku muselo dojít k přeskupení tříd. Učitelka Mertová odešla na mateřskou dovolenou a „její“ sloučený 3. a 4. ročník se rozdělil, čtvrtáci se osamostatnili a místo nich se

⁶⁰⁴ Školní kronika 1985-1999, s. 61-64.

⁶⁰⁵ Školní kronika 1985-1999, s. 61.

⁶⁰⁶ Školní kronika 1985-1999, s. 65.

⁶⁰⁷ Školní kronika 1985-1999, s. 67.

⁶⁰⁸ Školní kronika 1985-1999, s. 67-68.

⁶⁰⁹ Školní kronika 1985-1999, s. 68.

⁶¹⁰ Školní kronika 1985-1999, s. 78.

k třetímu ročníku přidali ve druhém pololetí prvňáčci. Sloučenou třídu převzala ředitelka Turková, druháky vyučovala paní Patočková a do školy nastoupila paní učitelka Dagmar Sopuchová, která jako třídní přebrala čtvrtý ročník. Externím vyučujícím náboženství, které se učilo jednou týdně v rozsahu dvou vyučovacích hodin, zůstal štramberský farář p. Altrichter. Pro zajímavost doplňuji počet vyučovacích hodin, úvazek a základní měsíční plat pedagogů v prvním uceleném školním roce po listopadové revoluci. Ředitelka Turková pobírala 4255,- korun (22 vyuč. hodin, úvazek 17 hodin), učitelka Patočková ve svém posledním roce v rybské škole 4030,- Kčs za 25 vyučovacích hodin při úvazku 23 hodin a nově nastoupivší učitelka Sopuchová měla při úvazku 23 hodin a jedné hodině přesčasu plat 2380,- korun měsíčně.⁶¹¹

Od školního roku 1990/91 opět mohly děti vstoupit do skautského oddílu, přičemž ten pionýrský v obci zanikl. Ve škole zůstal jen kroužek pohybových her. Ostatní kroužky a oddíly byly organizovány mimo školu: rybářský, myslivecký, TJ Sokol. V následujícím školním roce pak přibyl znovuobnovený kroužek zdravotní a mladých ochránců přírody.⁶¹²

V minulých letech pokračovali žáci z Rybí ve školní docházce ve vyšších ročnících zpravidla v Novém Jičíně, Novém Jičíně – Šenově, ve Štramberku. Rozvinula se také spolupráce se základní školou na ulici Školní v Kopřivnici, kde byly učitelky z Rybí v posledních letech organizovány v odborech. Od školního roku 1991/92 spolupráce základních škol v Rybí a v Kopřivnici končí. Mimo jiné i proto, že rodiče z Rybí dávali přednost škole v Novém Jičíně (ulice Komenského) z důvodu lepšího dopravního spojení. V rybské škole také vznikla místní organizace Českomoravského odborového svazu učitelů, takže do Kopřivnice už nebylo třeba zajíždět.⁶¹³

V průběhu školního roku 1991/92 škola zakoupila svůj první barevný televizor a k němu ještě videorekordér, což přispělo k oživení vyučovacích hodin.⁶¹⁴

Školní rok 1992/93 ještě žáci zahájili v České a Slovenské federativní republice, ovšem po Vánocích už zasedli do lavic v České republice. Začalo se také učit podle nově koncipovaných osnov pro základní školy. Zcela zásadně se měnila filozofie vzdělání. Hlavním úkolem bylo učit žáky samostatnosti a průběžně je připravovat ke studiu ve vyšších ročnících.

Do nabídky předmětů přibyla nepovinná angličtina, kterou vyučovala paní vychovatelka Machalová (roz. Bartoňová). Kromě práce v družině (do které chodilo dvacet

⁶¹¹ Školní kronika 1985-1999, s. 72.

⁶¹² Školní kronika 1985-1999, s. 75 a 86.

⁶¹³ Školní kronika 1985-1999, s. 89.

⁶¹⁴ Školní kronika 1985-1999, s. 89.

sedm dětí ze šedesáti tří) učila ještě hudební výchovu a v první třídě prvouku a pracovní vyučování.⁶¹⁵

Opět se pozměnil pedagogický sbor a po letech do školy nastoupil na pozici učitele muž, pan Jaromír Kopřiva.⁶¹⁶

Ve školním roce 1993/94 začal vybírat obecní úřad padesátikorunový měsíční poplatek za docházku do školní družiny, čímž okamžitě poklesl počet dětí v družině.⁶¹⁷

Třetí rok po sobě se s velkým úspěchem setkala u dětí nová forma školního výletu. Žáci strávili několik dní v přírodě, výlet byl spojen s letním cvičením a oslavou mezinárodního dne dětí. Už podruhé žáci odjeli do Malé Bystřice, kde spali v chatkách, vycházeli na pěší túry, plnili různé úkoly a bavili se při hrách v přírodě. Poprvé se takový způsob výletu zvolil v červnu 1992, tenkrát byly děti ubytovány v podnikových chatkách Tonaku Nový Jičín na Horní Bečvě.⁶¹⁸

V části školní budovy začaly v červnu 1994 technické a stavební úpravy, které se promítly mj. do hygienického a sociálního zázemí. Dokončovací práce se protáhly až do začátku září, takže nový školní rok 1994/95 začal s malým zpožděním až 5. září 1994.⁶¹⁹

Změněné společenské a ekonomické podmínky ve státě měly dopad i na některé dříve běžné a oblíbené školní činnosti. Kvůli nerentabilitě provozu zůstávalo mimo provoz rybské kino, takže návštěvy filmových představení musely být často nahrazovány pouštěním videokazet zpravidla v hodinách literární výchovy. Navzdory těmto potížím nezůstali žáci o filmy ochuzeni úplně a v průběhu školního roku shlédli čtyři představení v kině ve Štramberku nebo v Novém Jičíně. Doba, kdy se chodilo na ideologicky podbarvená *výchovná představení*, byla ta tam – ve školním roce 1994/95 děti sledovaly *Tátu v sukních*, *Třetího prince*, *Lvího krále* a *Robinsona Crusoe*. Všechno zlé bývá někdy k něčemu dobré, o čemž svědčí romanticky laděný zápis pana učitele Kopřivy, který o komplikacích s návštěvami kina mimo Rybí do kroniky napsal: „*Dostupnější se nám nyní jeví Štramberk, kam se jako škola můžeme v případě příznivého počasí přemístit i pěšky – vycházkou.*“⁶²⁰

Postupné zvyšování poštovního přinutilo školu k 30. listopadu 1994 rezignovat na dlouholeté organizování sběru léčivých bylin. Odesílání sušených bylin se stalo pro školu

⁶¹⁵ Školní kronika 1985-1999, s. 91, 96 a 99.

⁶¹⁶ Školní kronika 1985-1999, s. 93.

⁶¹⁷ Školní kronika 1985-1999, s. 112.

⁶¹⁸ Školní kronika 1985-1999, s. 86, 97 a 110.

⁶¹⁹ Školní kronika 1985-1999, s. 115 a 118.

⁶²⁰ Školní kronika 1985-1999, s. 123.

finančně neúnosným, takže učitelé mohli už jen apelovat na sběrače, aby na dané adresy posílali byliny na náklady rodičů.⁶²¹

Škola obnovila také některé typy besed a přednášek a už druhým rokem pozvala policisty, aby děti populární formou seznamovali se svou činností. V tomto školním roce s sebou policisté přivedli i psa a ukázali žákům jeho výcvik. Dětem se líbilo také představení skupiny historického šermu, která v průběhu celého roku využívala školní tělocvičnu ke svým tréninkům.⁶²²

Nabídka zájmových kroužků byla poměrně pestrá: zdravotnický, *LEGO-Dacta*, hry na zobcovou flétnu, pohybové výchovy a anglického jazyka. V různých regionálních soutěžích uspěli především členové prvních dvou jmenovaných kroužků. Ve spolupráci se zaměstnanci obecního úřadu se do tělocvičny nainstalovaly basketbalové koše a zejména chlapce košíková velice zaujala.⁶²³

Ve školním roce 1995/96 se některé děti zapojily do tvorby školního časopisu nazvaného *Školáček*. Aktivně se také podílely na pestrých akcích pro veřejnost: na říjnovém pouštění draků spojeném s opékáním špekáčků, Mikulášské besídce, společenském plesu pro rodiče v lednu a maškarním plese pro děti v únoru 1996 a připravily rovněž besídku ke Dni matek. Kvůli mimořádným chřipkovým prázdninám bohužel odpadla oblíbená vánoční besídka. Místo školního výletu žáci znovu odjeli do Malé Bystřičky na týdenní pobyt v přírodě, který si nemohli vynachválit.⁶²⁴

V průběhu celého školního roku se žáci stejně jako v letech minulých průběžně účastnili řady soutěží organizovaných zejména pro malotřídní školy. Velkým úspěchem pro ně skončila soutěž *LEGO-Dacta*, kde děti ze stejnojmenného kroužku vedeného paní učitelkou Zemanovou obsadily 3. místo u dospělé poroty a u dětské poroty dokonce vyhrály. Dobře si žáci vedli rovněž ve zdravotnické soutěži (také zdravotnický kroužek vedla učitelka Zemanová). Matematické vědomosti si procvičovali v klání *O Skrblikův dukát*, své obrázky posílali do soutěže *Svět očima dětí* a celoročně plnili úkoly v dopravně-bezpečnostní soutěži *Zlatá zebra*. Sportovně založené děti soupeřily o ceny v gymnastické soutěži pro malotřídní školy.⁶²⁵

Bohatou mimoškolní nabídku aktivit a velmi dobrou úroveň pedagogického a koncepčního řízení školy ocenili také ve svých závěrech z komplexní inspekce školy Mgr.

⁶²¹ Školní kronika 1985-1999, s. 127.

⁶²² Školní kronika 1985-1999, s. 124.

⁶²³ Školní kronika 1985-1999, s. 125-127.

⁶²⁴ Školní kronika 1985-1999, s. 135-138.

⁶²⁵ Školní kronika 1985-1999, s. 139.

Tuček (vedoucí inspekčního týmu) a Mgr. Dufková (školní inspektorka pro ZŠ). Tato inspekce byla dvoudenní a proběhla ve dnech 9. a 10. ledna 1996. Komisi se ovšem nelíbil technický stav budovy a doporučila radikální opravu.⁶²⁶ V roce 1995/96 se podařilo alespoň opravit zadní trakt budovy, vybudovala se plynová kotelna a vymaloval celý interiér školy.⁶²⁷

V závěru školního roku vypsala obecní úřad konkurz na novou ředitelku školy. Přihlásila se do něj stávající ředitelka Turková a učitelka Zemanová. Post ředitelky obhájila paní Turková, ale obecní úřad se proti tomuto rozhodnutí odvolal. Školský úřad v Novém Jičíně ponechal posouzení na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy, které neshledalo závažné připomínky k činnosti znovuzvolené ředitelky a rozhodnutí potvrdilo. Těžko soudit, jak dalece mělo toto výběrové řízení a konečné rozhodnutí vliv na rozpadnutí učitelského sboru a nakolik jsou informace v kronice nestranné (zapsala je sama ředitelka Turková). Faktem ovšem zůstává, že po skončení školního roku 1995/96 zůstala z pedagogického sboru ředitelka Turková sama. Paní Zemanová odešla učit do základní školy v Ženklavě a pan učitel Kopřiva vyhrál výběrové řízení na místo ředitele ZŠ Beskydská v Novém Jičíně.⁶²⁸ Tato situace byla nepříjemnou komplikací, protože od září 1996 se z rybské základní školy stala škola čtyřtřídní. Prakticky ze dne na den se tak nedostávalo tři pedagogů. Prvním úkolem opětovně jmenované ředitelky tak bylo zajištění chybějících členů učitelského sboru.

Další školní rok byl zahájen 2. září 1996 ve změněné organizaci. Přibyl pátý ročník a škola se tím stala čtyřtřídní se spojeným čtvrtým a pátým ročníkem. Ne všichni žáci, kteří skončili před prázdninami čtvrtý ročník, pokračovali v chození do rybské školy. Pro osm žáků zvolili rodiče ZŠ Komenského v Novém Jičíně, protože tam se jejich děti mohly učit anglicky. Škola v Rybí nabízela pro pátý ročník pouze výuku němčiny.⁶²⁹ V pátém ročníku tak pokračovalo jen šest dětí, takže je nebyl problém spojit se čtvrtáky. Spojenou třídu převzala paní učitelka Jitka Štípková, která už v Rybí před mnoha lety krátce učila (od ledna 1969 do konce školního roku 1969/70). Do školy se také po mateřské dovolené vrátila paní Alexandra Machalová, která předtím čtyři roky vedla školní družinu. Tentokrát ovšem nastoupila na post učitelky a stala se třídní ve druhém ročníku. Ve třetím ročníku začala na zástup důchodkyně Anna Slováčková, po pololetí ji vystřídala Mgr. Hana Sopuchová.⁶³⁰

Nově se v tomto školním roce otevřel kroužek *Malý kutil* za vedení učitelky Machalové. Ta vedla také tradiční zdravotnický kroužek a učila nepovinný předmět sborový

⁶²⁶ Školní kronika 1985-1999, s. 142.

⁶²⁷ Školní kronika 1985-1999, s. 143.

⁶²⁸ Školní kronika 1985-1999, s. 142-143.

⁶²⁹ Školní kronika 1985-1999, s. 137.

⁶³⁰ Školní kronika 1985-1999, s. 146-147.

zpěv. Někteří žáci navštěvovali taneční nebo hudební obory v základní umělecké škole. Škola v Rybí se dohodla se Základní uměleckou školou v Kopřivnici na vzájemné spolupráci a dala své třídy k dispozici k vyučování v odpoledních hodinách.⁶³¹

Poněkud problematickými byly hodiny tělesné výchovy. Tělocvična nevyhovovala ani prostorově ani vybavením.⁶³² Cvičit a sportovat se nedalo ani venku, protože škola venkovní hřiště neměla a vesnické hřiště bylo od školní budovy příliš daleko. Nevyhovující či dříve úplně chybějící tělocvična patřila vždy k největším problémům, se kterým se museli děti i učitelé po dlouhá desetiletí vypořádávat.

K 1. lednu 1997 byla zřízena z rozhodnutí obecního úřadu Rada školy. Nahradila Klub přátel školy (respektive dřívější Sdružení rodičů a přátel školy). Rada byla šestičlenná a měla vyvážené složení: dva zástupce rodičů, dva učitele a dva zástupce obecní rady. První předsedkyní byla zvolena paní Fraisová zastupující rodiče.⁶³³

V září 1997 usedl do školních lavic opět nebývale vysoký počet prvňáčků – patnáct, tedy přesně tolik jako v minulém roce. Někteří z nich se hned přihlásili do nově založeného divadelního kroužku, který během roku nastudoval dvě pohádky: *Kterak starosta strašidlům práci dal* a *O Honzovi*. Kroužek společně vedly paní Malinovská (školnice), Fraisová a Nováková.⁶³⁴ Novinkou byl také čtyřměsíční grafomotorický kurz, do kterého se zapojilo šest dětí pod vedením ředitelky Turkové. Ve školním roce 1997/98 si žáci mohli vybírat z šesti zájmových kroužků, přičemž dva z nich – angličtina a sportovní hry – byly podle věku dětí rozděleny do dvou skupin. Kroužky měly celkem 120 členů, takže někteří žáci navštěvovali i více než jeden. Největší zájem byl o sportovní hry (37 dětí) a angličtinu (27 dětí). Tak širokou nabídkou mimoškolních aktivit se nemohlo pochlubit mnoho malotřídních vesnických škol. Nejobětavěji se o kroužky zasloužila učitelka Sopuchová, která věnovala po hodině týdně každému ze čtyř kroužků angličtiny a sportovních her, které vedla. Právě ona měla největší zásluhu na velkém úspěchu dětí z rybské školy na okresní sportovní olympiádě malotřídních škol, která proběhla v červnu 1998 v Kopřivnici. Děti z Rybí získaly 19 medailí, z toho čtyři zlaté.⁶³⁵

⁶³¹ Školní kronika 1985-1999, s. 150.

⁶³² Školní kronika 1985-1999, s. 151.

⁶³³ Školní kronika 1985-1999, s. 153.

⁶³⁴ Školní kronika 1985-1999, s. 162.

⁶³⁵ Školní kronika 1985-1999, s. 166-167.

Přes nedostatek financí zakoupila škola několik encyklopedií a naučných knih. Žákovská knihovna se rozrostla na 631 svazků v hodnotě 20 326,- Kč a učitelská čítala 89 titulů oceněných na bezmála dva a půl tisíce korun.⁶³⁶

Posledních pět dní před letními prázdninami strávily děti po roční přestávce opět v přírodě v Malé Bystřičce. Na oblíbeném výletě se tentokrát žáci ocitli v hluboké minulosti, kde se mohli setkat nejprve s divokou „*tlupou pravěkých lidí*“, poté se seznamovali s dávnými řemesly, třetí den vystavěli překrásné hradby na velikých kartonech a dočkali se také velké noční hry. Odměnou za všechny splněné úkoly jim bylo, samozřejmě kromě spousty drobných odměn a dárků, závěrečné „*pasování na rytíře*“. Mezi rybské děti se na týden v přírodě vrátil také oblíbený pan učitel Kopřiva, byť tentokrát už v roli ředitele ZŠ v Žilině u Nového Jičína, který s sebou na výlet přivezl děti ze své školy.⁶³⁷

Prvního září 1998 přivítal celkem 59 žáků pozměněný pedagogický sbor, v němž Romana Marková, v předchozím roce vychovatelka ve školní družině a nyní končící dálkové studium učitelství, nahradila paní učitelku Machalovou. Za novou vychovatelku ve školní družině byla přijata Kateřina Večerková, maturantka gymnázia.⁶³⁸ Z cizích jazyků dostala opět přednost výuka angličtiny před němčinou.

Každoročně se v kronice uváděly záznamy o pochvalách a kázeňských trestech. Snížený stupeň z chování dlouho nikdo nedostal a třídní či ředitelské důtky byly zpravidla udělovány za neomluvené hodiny nebo zanedbávání školních povinností. Tentokrát byla ovšem jednomu ze žáků čtvrtého ročníku udělena důtka z důvodu poněkud výjimečného, konkrétně za „*týrání zvířat a nevhodné vyjadřování*“.⁶³⁹

Ke kulturnímu zpestření výuky přispěly v roce 1998/99 dva výchovné koncerty a čtyři návštěvy divadelních a pět návštěv filmových představení. Žáci si tradičně před Vánocemi prohlédli výstavu betlémů ve Štramberku. S velkým ohlasem se setkala vystoupení populárního cirkusu Berousek, které děti shlédly v Novém Jičíně.⁶⁴⁰

Druhým místem v okresní soutěži malotřídních škol zabodovali žáci sdružení v kroužku *LEGO*, který se zařadil mezi ty nejpopulárnější mimoškolní aktivity.⁶⁴¹

Škola se po letech vrátila ke klasickému modelu jednodenního výletu a cíl si zvolila opět tradiční: Javoříčské jeskyně a hrad Bouzov.⁶⁴²

⁶³⁶ Školní kronika 1985-1999, s. 168.

⁶³⁷ Školní kronika 1985-1999, s. 169-171.

⁶³⁸ Školní kronika 1985-1999, s. 176.

⁶³⁹ Školní kronika 1985-1999, s. 177.

⁶⁴⁰ Školní kronika 1985-1999, s. 180.

⁶⁴¹ Školní kronika 1985-1999, s. 181.

⁶⁴² Školní kronika 1985-1999, s. 186.

V závěru školního roku se učitelé i žáci rozloučili s paní učitelkou Štípkovou, která odcházela do důchodu. Střídání generací potvrdil po prázdninách nástup Evy Janečkové, čerstvé absolventky pedagogické fakulty, která v rybské škole už absolvovala pedagogickou praxi.⁶⁴³

Školním rokem 1998/99 zápisy v kronice, která popisovala období od září 1985, končí. Na úplně poslední stránce si můžeme prohlédnout podpisy většiny žáků, kteří v tomto školním roce do rybské školy docházeli. Někteří přidali k podpisu sluníčko, jiní květinu nebo srdíčko. Nejvýmluvněji ovšem svůj podpis doplnila Martina Šimíčková. Její prvňáčkovsky prosté „*tak ahoj*“ jakoby symbolicky uzavřelo celé tisíciletí, byť do jeho konce scházel ještě rok a půl. Veselý pozdrav předznamenal loučení s dvacátým stoletím a posloužil za vhodnou tečku před otevřením kapitoly nové.

4.5 RYBSKÁ ŠKOLA V LETECH NEDÁVNO MINULÝCH

Školní rok ohraničený magickými letopočty 1999 a 2000 zdokumentovala v poslední vázané kronice školy nově nastoupivší učitelka Mgr. Eva Janečková, pro kterou nástup do rybské základní školy znamenal začátek její pedagogické dráhy. Učitelce Janečkové se dostalo výsady začít psát do nového svazku kroniky od první strany a zároveň se stala poslední osobou, která události ze života školy vepisovala ručně. Dvanáct posledních ručně psaných stránek ozdobila drobnými kresbičkami, které se také staly těmi posledními, které někdo do kroniky nakreslil.

Škola zůstávala i nadále čtyřtřídní, s pěti postupnými ročníky. Ještě na sklonku století si musela vystačit se zastaralými pomůckami i audiovizuální technikou, stále chyběl také počítač. Děti spolupracovaly při tvorbě časopisu *Školáček*, který se stal součástí *Rybského zpravodaje*. Pestrá paleta mimoškolních činností se rozrostla o turistický kroužek. Do školní družiny už chodilo 24 dětí, a to přestože se měsíční poplatek vyšplhal na 75,- korun. Dohlížela na ně ještě vychovatelka Večerková, ale protože jí scházela potřebná aprobace, musela po tomto školním roce odejít. Školu také už v pololetí dočasně opustila paní učitelka Sopuchová, kterou nahradila po dobu její mateřské dovolené do konce ledna 2001 důchodkyně Olga Hořelková. Paní Hořelková se do Rybí poté znovu nakrátko vrátila v únoru 2002, ovšem tentokrát na místo vychovatelky školní družiny.⁶⁴⁴

⁶⁴³ Školní kronika 1985-1999, s. 186.

⁶⁴⁴ Školní kronika 1999-2006, s. 24.

Na závěr školního roku 1999/2000 se děti po roční pauze znovu vydaly proti proudu času do doby kamenné, kterou si přiblížily na týdenním pobytu v Malé Bystřičce.⁶⁴⁵

V následujícím školním roce 2000/01 se žáci i učitelé přehoupali do jednadvacátého století. Příchod nového tisíciletí symbolicky podtrhly i zápisy ve školní kronice, které se po více než sto dvaceti letech poprvé objevují v tištěné podobě. Tehdejší kronikářka školy Mgr. Janečková se tak stala nejen tou poslední osobou, která psala kroniku ještě ručně, ale zároveň úplně první, která mohla použít počítačovou techniku.

Počet dětí v rybské škole se snižoval a do prvního ročníku nastoupilo v pondělí 4. září 2000 pouhých sedm prvňáčků. Celkem školu v tomto školním roce navštěvovalo 59 žáků, což byl počet velmi vzdálený maximální kapacitě, která byla 90 žáků.⁶⁴⁶

Jednotlivé školní roky ubíhaly stále podle neměnného scénáře. Novinkou se v roce 2000/01 stal kroužek *Mladá děvčata*, ve kterém nová vychovatelka Jana Kývalová učila prvních dvanáct přihlášených dívek, jak správně šít, plést, vařit nebo péct. Kroužek byl otevřen i pro starší rybská děvčata, která už do místní školy nechodila. Rok na to se *Mladá děvčata* zaměřila na zvládnutí různých výtvarných technik.⁶⁴⁷ Také v následujícím školním roce 2001/02 byl otevřen nový kroužek, a to počítačový. Škola konečně získala potřebné počítačové vybavení, takže od května 2002 mohla učitelka Eva Janečková začít seznamovat zájemce se základy práce s počítačem. Děti se mohly přihlásit i do turistického kroužku a vydávat se pod vedením ředitelky Turkové na pěší vycházky po okolí.⁶⁴⁸

Příchod nového tisíciletí uctili žáci i učitelé v prosinci 2000 vysazením „*Stromu milénia*“ v prostranství před školní budovou. Strom by měl v budoucnu nejen zkrášlovat okolí školy, ale především připomínat školákům všechny jejich dětské předchůdce, kteří kdy rybskou školu navštěvovali. Školních výletů si v roce 2001 užili jak děti, tak učitelé. Zatímco děti strávily oblíbených pět dní v přírodě (tentokrát v Hostýnských vrších), učitelé si dopřáli v květnu víkendový pobyt v Praze, při kterém navštívili muzikál *Hrabě Monte Christo*.⁶⁴⁹

Ve školním roce 2001/02 se škola dočkala počítače. Disponovala rovněž jedním videorekordérem, dvěma televizory a třemi radiomagnetofony s CD přehrávači. Ředitelna dostala nový nábytek a nové lavice přibyly i do poslední třídy. Z hlediska vybavení se pro školu stal důležitým mezníkem květen 2002. Díky programu Ministerstva školství *Internet do škol* získala škola jako jedna z prvních zdarma čtyři počítače. Okamžitě se upravila třída pro

⁶⁴⁵ Školní kronika 1999-2006, s. 1-12.

⁶⁴⁶ Školní kronika 1999-2006, s. 13-14.

⁶⁴⁷ Školní kronika 1999-2006, s. 18 a 27.

⁶⁴⁸ Školní kronika 1999-2006, s. 27.

⁶⁴⁹ Školní kronika 1999-2006, s. 20.

spojený první a druhý ročník, kde po vybudování přepážky s policemi a dvířky vznikl počítačový koutek. Ten začal ihned využívat nový počítačový kroužek.⁶⁵⁰

Škola se starala i o zpestření kulturního života obce. Jen ve školním roce 2001/02 uspořádala pět společenských akcí: vánoční výstavu s besídkou, country bál pro rodiče, maškarní ples pro děti, zábavnou soutěž *Rybská teniska* pro rodiče s dětmi a besídku ke Dni matek. Pokračovalo také vydávání měsíčníku *Školáček*, kterým se na stránkách *Rybského zpravodaje* veřejnost dozvídala o dění ve škole.⁶⁵¹

Žáci školy opět sklízeli úspěchy na nejrůznějších soutěžích organizovaných pro malotřídní školy. Nejceněnějšími byla vítězství na turnaji ve vybíjené v Závišicích, v branném závodě v Mniší a v soutěži ve skládání puzzle, kterou rybská škola sama organizovala. Rybské děti upoutaly také v pěvecké soutěži *Lubinský zpěváček*.⁶⁵² Většinu z úspěchů žáci zopakovali také ve školním roce 2002/03.⁶⁵³

Počátkem školního roku 2002/03 proběhla ve škole třídní inspekce, která se zaměřila na zhodnocení činnosti školy a dodržování obecně závazných právních norem. Inspekce žádná pochybení nenašla a ředitelka Turková se mohla radovat z velmi dobrého hodnocení.⁶⁵⁴

Od 1. ledna 2003 získala základní škola v Rybí stejně jako ostatní malotřídní školy právní subjektivitu jako příspěvková organizace.⁶⁵⁵

Po mnoha letech se zúžila nabídka mimoškolních činností. Stavebnici LEGO měl doma snad každý, takže děti už nepotřebovaly hrát si s *legem* ve škole a kvůli jejich nezájmu kroužek zanikl. Také organizované pěší vycházky tolik netáhly, čímž se počet kroužků zredukoval na čtyři: počítače (24 žáků), angličtina (9), sportovní hry (32) a *Mladá děvčata* (9).⁶⁵⁶ *Mladá děvčata* měla před sebou poslední dva roky činnosti, protože od školního roku 2004/05 se kroužek neotvíral a v činnosti tak zůstaly poslední tři zájmové skupiny (počítače, angličtina, sportovní hry).

Kapacita školy zůstávala nevyužitá. Počet žáků se čtyři školní roky po sobě ustálil kolem čísla 57. Zato kapacita školní družiny byla značně překročena. V roce 2002/03 chodilo

⁶⁵⁰ Školní kronika 1999-2006, s. 24.

⁶⁵¹ Školní kronika 1999-2006, s. 26.

⁶⁵² Školní kronika 1999-2006, s. 28.

⁶⁵³ Školní kronika 1999-2006, s. 37.

⁶⁵⁴ Školní kronika 1999-2006, s. 33.

⁶⁵⁵ *Výroční zpráva o činnosti ZŠ Rybí za školní rok 2002/2003*. Rybí: ZŠ Rybí, 2003.

⁶⁵⁶ Školní kronika 1999-2006, s. 38.

do družiny 28 dětí (šest z nich jen některé dny v týdnu),⁶⁵⁷ ovšem kapacita byla dle výroční zprávy pouhých 20 žáků.⁶⁵⁸

Organizace školních výletů se ustálila v pětidenní formě a učitelé vždy připravovali pro pobyt v přírodě tematické celky. V roce 2002 strávily děti 5 dní v penziónu v Kunčicích pod Ondřejníkem ve znamení sportu. Rok poté se ve stejném místě ocitli v pohádkových časech plných králů a královen, krásných princezen a hrdinných rytířů. V červnu 2004 zase žáci objevovali krásy přírody v okolí Velkých Karlovic a prohlédli si Valašskou dědinu ve skanzenu v Rožnově pod Radhoštěm, sklárnu v Karolince a pštrosí farmu. Do penziónu Zátíší v Kunčicích se školáci vrátili roku 2005 a jednotlivá družstva si zahrála na hrdiny známých pohádek *Princ a Večernice*, *Princezna ze mlejna*, *Sněhurka a sedm trpaslíků*, *Mrazík*, *Zlatovláska* a *Dlouhý, Široký a Bystrozraký*. V červnu 2006 se žáci pro změnu převtěli v námořníky a piráty a bavili se na výletě v okolí Čeladné.⁶⁵⁹

Škola se průběžně upravovala. Během roku 2002/03 dostala obě schodiště nový nátěr. O rok později se rozšířilo schodiště k hlavnímu vchodu a vydláždila parkovací místa před budovou. Kolem vydlážděné plochy se zasadily tují. Děti se spolupodílely na barevném návrhu fasády školy. Zvolily si oranžovou a fasádu poté kromě nové barvy ozdobilo nové logo školy – vzhledem k názvu vesnice se do znaku dostaly rybky.⁶⁶⁰ Zmíněné exteriérové úpravy směřovaly k podzimu 2005, kdy školu čekaly oslavy při příležitosti 160. výročí vyučování v samostatné školní budově.

Po čtvrtstoletí poklesl počet žáků rybské školy pod padesát. Základní škola kvůli tomu musela od školního roku 2004/05 změnit svou organizaci na trojtřídní a proto mohl učitelský sbor pokračovat jen ve trojici (ředitelka Turková, učitelky Janečková a Sopuchová). Úbytek žáků bohužel pokračoval i v následujících čtyřech letech, kdy dosáhl historického minima. V letech 2005 až 2007 chodilo do rybské školy pouhých 37 dětí a ve školních rocích 2007/08 a 2008/09 dokonce jen 36. Tento smutný trend se podařilo zastavit až roku 2009/10, odkdy se počet žáků začal opět zvyšovat až na bezmála dvojnásobek v posledních třech školních rocích. Prozatímní maximum bylo zaznamenáno ve školním roce 2013/14, kdy školu navštěvovalo 68 dětí.

Menší počet dětí se pochopitelně promítl i do činnosti kroužků, které sice zůstaly jen dříve zmíněné tři, ale zato se do jejich činností zapojili skoro všichni žáci, plných 97%.⁶⁶¹

⁶⁵⁷ Školní kronika 1999-2006, s. 41.

⁶⁵⁸ *Výroční zpráva o činnosti ZŠ Rybí za školní rok 2002/2003*. Rybí: ZŠ Rybí, 2003.

⁶⁵⁹ Školní kronika 1999-2006, s. 30, 42, 53 a 65.

⁶⁶⁰ Školní kronika 1999-2006, s. 42, 53, 66 a 73.

⁶⁶¹ Školní kronika 1999-2006, s. 63.

Počítačové vybavení školy se rozrostlo o dva notebooky, zakoupilo se několik nových počítačových programů a v kabinetech přibýly nové mapy, nástěnné obrazy a v knihovně encyklopedie. Obecní úřad investoval také do obložení obou venkovních schodišť.⁶⁶²

Škola naopak pomohla obci na poli kulturně-společenském, kdy k tradičně pořádaným akcím (branný závod rodičů s dětmi *Rybská teniska*, country bál, maškarní ples apod.) přidala nově výstavu *Naše Lašsko* a v rámci *Dne Země* se zapojila do ekologické akce *Čistíme svou obec*. Děti každoročně odevzdávaly myslivcům nasbírané žaludy a kaštiny a činily se při sběru starého papíru. Toho ve školním roce 2004/05 nasbíraly 13 330 kilogramů (neuvěřitelný průměr 290 kg na žáka) a v soutěži vyhlášené společností A.S.A. obsadili 2. místo v celém Moravskoslezském kraji. Díky tomu tak škola získala přes třináct tisíc korun, které mohly být využity plně pro potřeby žáků. A aby toho nebylo málo, rok poté rybská škola v celé soutěži dokonce zvítězila.⁶⁶³

Úvodu školního roku 2005/06 dominovaly oslavy 160. výročí zahájení výuky v současné školní budově. Slavnost uspořádala škola ve spolupráci s obecním úřadem v sobotu 10. září 2005 a její součástí byl *Den otevřených dveří* spojený s výstavou o historii i současnosti školy. Oslava pokračovala během dne koncertem k poslechu a večer také k tanci a ozdobil ji rovněž efektní ohňostroj.⁶⁶⁴

Zatímco 10. září 2005 znamenalo milou připomínku stošedesátileté historie školy, pak datum 24. srpna 2006 přineslo nejspíš smutný a definitivní konec jedné téměř stejně dlouho trvající éry. Toho dne totiž napsala učitelka Eva Janečková poslední řádky do školní kroniky. Nutno dodat, že konec byl poněkud nedůstojný. Nástup počítačově psaných zápisů od roku 2000/01 znamenal na jedné straně značnou časovou úsporu, na straně druhé snad až příliš sváděl ke zjednodušování. Zápisy z posledních dvou školních let jsou si až nápadně podobné a ani se nechce věřit, že jak v roce 2004/05, tak i 2005/06 „bylo zakoupeno několik nových map, nástěnných obrazů, encyklopedií, počítačových programů, CD přehrávačů, DVD přehrávač, 2 notebooky a pomůcky do výuky anglického jazyka.“⁶⁶⁵ Když se o pár stránek dále z kroniky dozvíme, že po roce škola opět uspořádala IV. ročník branného závodu *Rybská teniska*, vkrádá se neodbytná myšlenka na metodu „*Ctrl C – Ctrl V*“. Nepřísluší mi kritizovat tehdejší učitelku, která kroniku po několik posledních let vedla, ač nejspíš nemusela. Spíše mě mrzí pravděpodobně nezvratný *konec starých časů*, kdy ze stránek kronik plasticly

⁶⁶² Školní kronika 1999-2006, s. 59-60.

⁶⁶³ Školní kronika 1999-2006, s. 62-64 a 70.

⁶⁶⁴ Školní kronika 1999-2006, s. 73.

⁶⁶⁵ Školní kronika 1999-2006, s. 59 a 67.

vystupoval obraz doby a zhmotňovaly se nejrůznější postavy. Počítačový svět s sebou bohužel přináší i stinné stránky. Určité *odlidštění* je bezesporu jednou z nich.

Ano, rukopisné záznamy, které řídící učitelé, ředitelé, nadučitelé, učitelé a učitelky někdy více a jindy méně svědomitě vepisovali do stránek kronik, přežily více než století. Školní kroniku začal psát učitel (později nadučitel) Jan Křesťan, který byl na učitelské místo v Rybí ustanoven dekretem ze dne 7. prosince 1874 a do Rybí se přistěhoval 27. února 1875,⁶⁶⁶ někdy na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let devatenáctého století. Přesný rok se určit bohužel nedá, protože se Jan Křesťan na prvních stránkách vracel až do období kolem roku 1800 a své zápisy nedatoval. Jednoznačně datově doložitelným je až 29. květen 1885, kdy kronikářský zápis vidoval c. k. okresní školský dozorce (podpis nečitelný, mohlo jít o tehdejšího dozorce L. Vašicu).⁶⁶⁷ Stránky v kronikách vypovídají mnohé o dobách, ve kterých byly napsány. Podávají neopakovatelná autentická svědectví, ilustrují vývoj jazyka, všímají se dějinných okamžiků. Někdy ze stránek vyvěrají emoce, jindy strohá fakta diktovaná směrnicemi a nařízeními. Některá nařízení sice mohou obtěžovat, ale z dlouhodobého hlediska je jejich historický význam nepopíratelný. Jedním z těchto nařízení bylo, a to lhostejno ve které době, i nařízení o vedení školních kronik. To vzalo za své s nástupem polistopadového demokratického režimu, kdy se z povinnosti vést kroniku stala dobrovolnost. Pár let se, snad ze setrvačnosti, snad z přesvědčení, kronika v Základní škole v Rybí ještě vedla. Od školního roku 2006/07 se bohužel nenašel nikdo, kdo by pokračoval, a více než stodvacetiletá tradice se přetrhla. Dvě třetiny bílých stránek posledního svazku zůstávají němou výčitkou. Současnost žel úctě k tradicím nepřeje.

V konečném důsledku má tento fakt negativní dopad i na mou práci. Badatel je od školního roku 2006/07 odkázán pouze na výroční zprávy, které je škola každoročně povinna předkládat. Tyto zprávy sice poskytují základní fakta, ale strohá řeč čísel málo přispívá k dokreslení dobové atmosféry a už vůbec nepomáhá nalézt cestu k různým souvislostem. V historických pramenech byli lidé nahrazeni čísly. Je to škoda, ale doba už je prostě taková.

V závěru kapitoly o novodobé historii školy v Rybí jsem bohužel nucena omezit se na pouhý výčet základních informací, případně využít měsíční periodikum *Rybský zpravodaj*, v němž se v posledních letech pravidelně objevují *Zprávičky ze školičky*.

⁶⁶⁶ Školní kronika 1800-1962, s. 7.

⁶⁶⁷ Školní kronika 1800-1962, s. 15.

Vzhledem k malému počtu žáků udělila Rada obce Rybí už ve školním roce 2005/06 výjimku z počtu žáků, protože jinak by se škola musela rozloučit s pátým ročníkem.⁶⁶⁸ Stejnou výjimku potvrdila Rada obce i v následujících třech po sobě jdoucích letech.

Ve školním roce 2006/07 se žáci těšili z nového nábytku a osvětlení ve třídách. Položila se rovněž nová podlahová krytina do chodeb, šaten, kuchyňky a jídelny. Před školou se instalovaly zahradní lavice a pro nejmenší děti se postavil kolotoč a průlezky. Obecní úřad uvolnil finance na nákup keramické pece a dataprojektoru s plátnem. Ve škole se vyučovalo deseti předmětům: českému jazyku, angličtině, matematice, prvouce, přírodovědě, vlastivědě, hudební výchově, výtvarné výchově, praktickým činnostem a tělesné výchově. Ke třem stávajícím kroužkům přibyl nově výtvarný kroužek. Škola se nadále věnovala ekologickým programům a dlouhodobě spolupracovala s ekologickým sdružením *Hájenka*. Žáci vysadili v rámci *Dnů země* na tři stovky buků v místním lese, všechny ročníky se zapojovaly do projektů *Zdravá příroda – zdravé děti*, *Od zvířátek k dětem*, *Vesmír a děti v něm* a *Pro své zdraví šetříme naše lesy*. K ekologickým aktivitám patřil po léta sběr starého papíru a i tentokrát byly děti velmi úspěšné a obsadily 2. místo v krajské „*Soutěži s panem Popelou*“ za 20 tun odevzdaného odpadu.⁶⁶⁹ Rok nato přidali dalších navíc ještě 5 tun a získali odměnu 24 000,- Kč.⁶⁷⁰ Ve stejné soutěži obhájili prvenství i ve školním roce 2008/09.

Od začátku školního roku 2007/08 se začalo v prvním ročníku vyučovat podle nového školského vzdělávacího programu. Výtvarný kroužek změnil svůj název na keramicko-výtvarný a žáci si mohli své výtvary vypalovat v nově zprovozněné keramické peci.⁶⁷¹

Do školy přišlo na začátku školního roku 2008/09 pouhých 7 prvňáčků a druhým rokem po sobě tak zůstal celkový počet žáků na rekordním minimu (36). Škola zůstala pochopitelně trojtřídní a učitelky vyučovaly 7 dětí v prvním ročníku, 14 dětí ve spojeném druhém a pátém ročníku a 15 dětí ve spojeném třetím a čtvrtém ročníku. V pátém ročníku se učily jen 2 děti, protože někteří rodiče posílali své děti od pátého ročníku do spádové školy v Novém Jičíně zejména z důvodu širší nabídky vyučování cizím jazykům. Vybavení se díky investicím v posledních letech dostalo na vysokou úroveň. V budově se vyměnila všechna okna a topení a během letních prázdnin se při rekonstrukci elektrických rozvodů zavedl do všech tříd internet. Škola už využívala deset počítačů. Pedagogický sbor se skládal ze tří zkušených učitelek I. stupně s praxí od 10 do 31 let (všechny s vysokoškolským vzděláním), jedné nekvalifikované učitelky a jedné nekvalifikované vychovatelky (obě se středním

⁶⁶⁸ Výroční zpráva o činnosti ZŠ Rybí za školní rok 2005/2006. Rybí: ZŠ Rybí, 2006.

⁶⁶⁹ Výroční zpráva o činnosti ZŠ Rybí za školní rok 2006/2007. Rybí: ZŠ Rybí, 2007.

⁶⁷⁰ Výroční zpráva o činnosti ZŠ Rybí za školní rok 2007/2008. Rybí: ZŠ Rybí, 2008.

⁶⁷¹ Výroční zpráva o činnosti ZŠ Rybí za školní rok 2007/2008. Rybí: ZŠ Rybí, 2008.

vzděláním a čtyřletou praxí).⁶⁷² Na rozdíl od zápisů v kronice jsou výroční zprávy vedeny poněkud anonymně a ředitelka Turková v nich neuváděla žádná jména, ale čas od času se v tabulkách objevil údaj o věku. Jmenné složení učitelského sboru v jednotlivých letech uvádím v příloze č. 32 této práce.

Ve školním roce 2009/10 narostl počet žáků na 44 a Rada obce tak nemusela udělit škole výjimku z počtu žáků. Škola se přihlásila do projektu „*Investice do rozvoje vzdělávání*“ a chtěla využít případné dotace z fondů Evropské unie na výměnu počítačů, školních tabulí a k zakoupení interaktivní tabule.⁶⁷³

Ve výročních zprávách za roky 2009/10 a 2010/11 dosáhla strohost informací svého vrcholu. Ve zprávách se neobjevila ani zmínka o tom, že škola změnila v roce 2009 svůj název. Od listopadu 2009 tak škola nese jméno *Základní škola Adolfa Záborského*. Byla přejmenována na počest zdejšího proslulého rodáka, malíře a národního umělce, který by se právě roku 1909 dožil sta let. V rámci oslav malířova jubilea proběhla přímo ve škole výstava malířových prací. Při slavnostní vernisáži obdržel každý příchozí pamětní list, jehož kopii uvádím v příloze č. 9.

Školní rok 2010/11 byl posledním, kdy ve funkci ředitelky školy pracovala paní Magdalena Turková. Její působení na postu ředitelky bylo z mnoha stran vnímáno poněkud rozporuplně a skončilo neslavně dne 25. srpna 2011, kdy byla obecní radou z funkce ředitelky odvolána.⁶⁷⁴ Důvodem odvolání bylo porušení rozpočtové kázně, které bylo následně doloženo *Protokolem o kontrole* provedené na základě pověření ředitele krajského úřadu a *Závěrečnou zprávou o kontrole hospodaření a účetnictví*, kterou vyhotovila společnost EBIT Consult s. r. o. dle objednávky zřizovatele, tedy Obce Rybí.⁶⁷⁵ Celá aféra měla soudní dohru a vyvolala mezi občany Rybí řadu dohadů, na které reagovala starostka obce v rámci *Zpráviček ze školičky* zveřejněním rozsudku, který byl nad bývalou ředitelkou školy vynesena:

„*Mgr. M. T. se odsuzuje*

- *podle § 206 odstavce 3 trestního zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání 1 (jednoho) roku;*
- *podle § 81 odstavec 1, § 82 odstavec 1 trestního zákoníku se obžalované výkon trestu podmíněně odkládá na zkušební dobu v trvání 2 (dvou) let a 6 (šesti) měsíců;*

⁶⁷² *Výroční zpráva o činnosti ZŠ Rybí za školní rok 2008/2009*. Rybí: ZŠ Rybí, 2009.

⁶⁷³ *Výroční zpráva o činnosti ZŠ Rybí za školní rok 2009/2010*. Rybí: ZŠ Rybí, 2010.

⁶⁷⁴ *Kronika obce Rybí*, III. díl 2005-2011, s. 304.

⁶⁷⁵ *Výroční zpráva Základní školy Adolfa Záborského Rybí o činnosti a hospodaření školy za školní rok 2011/2012*. Rybí: ZŠ Rybí, 2012. (dále citováno jako *Výroční zpráva o činnosti ZŠ Rybí za školní rok 2011/2012*)

- podle § 73 odstavce 1, 3 trestního zákoníku se jí dále ukládá trest zákazu činnosti spočívající ve výkonu povolání spojených se samostatnou dispozicí s finančními prostředky a výkonu vedoucích funkcí zaměstnaneckých v příspěvkových organizacích, orgánech veřejné moci a samosprávy na dobu 3 (tři) let;
- podle § 228 odst. 1 trestního řádu je obžalovaná pověřena zaplatit na náhradu škody poškozenému Obci Rybí, se sídlem Rybí č. p. 380, částku ve výši 121.939,- Kč.⁶⁷⁶

V následujícím vydání *Rybského zpravodaje* ještě vyšel příspěvek obecního zastupitele Pavla Lichnovského, kterým doplnil znění rozsudku, v němž ještě bylo mj. uvedeno, že M. T. obdržela peněžité trest ve výši 20 000 Kč a že „poškozená Obec Rybí jakožto poškozená ZŠ v Rybím, se odkazuje se zbytkem svého nároku na řízení ve věcech občanskoprávních“. Autor článku ještě dodal, že „poškozené strany se přihlásily o náhradu škody ve výši 245 761,- Kč“. Soud obci přiznal pouze náhradu ve výši 121 939 Kč. Částku 37 618 Kč soudce z obžaloby vyňal a obžalovanou z ní zprostil obžaloby (neprokázalo se, že by v tomto případě šlo o trestný čin) a o zbytku náhrady škody se Rada obce Rybí usnesla, že nebude vymáhána.⁶⁷⁷

Vyučování v novém školním roce 2011/12 proto začalo ve stísněné atmosféře. Řízením školy byla dočasně pověřena paní učitelka Sopuchová a počínaje 1. lednem 2012 nastoupila na místo ředitelky nově jmenovaná Mgr. Hana Frydrychová, která tuto funkci zastává dosud (školní rok 2015/16). Paní Frydrychová převzala vedení školy v době, kdy se začínal po letech opět zvyšovat počet žáků, v roce jejího příchodu jich bylo necelých padesát a v dalších letech vystoupal až na bezmála sedmdesát (2013/14). Škola měla celkem 6 pracovníků, z toho 4 učitelky ZŠ, 1 vychovatelku školní družiny a jednu správní zaměstnankyni (školnici). Také pod vedením nové ředitelky nabízela škola atraktivní program a její žáci často obohacovali kulturní život obce. Pod záštitou Domu dětí a mládeže v Kopřivnici pracovaly ve škole dva kroužky pohybových her, kroužek angličtiny, keramický kroužek a nově otevřený kroužek pod všerikajícím názvem *Malý kuchtík*. Děti často navštěvovaly nejrůznější akce i mimo obec (namátkou divadelní představení *Pohádky ze špalíčku*, *Ledová královna*, loutkové divadlo *Ošklivé káčátko*, vánoční program v Žerotínském zámku v Novém Jičíně), podívaly se do zbrojnice Hasičského záchranného sboru v Novém Jičíně a zúčastnily se *Dne Země* v Kopřivnici. Zapojily se do recitační soutěže, dvou matematických soutěží (*Cvrček* a *Klokánek*) a jako každoročně sbíraly starý papír v rámci „Soutěže s panem Popelou“. Vynikajícího úspěchu dosáhli žáci v projektu „*Košík plný rozumu*“, kde obsadili 3. místo v celostátním kole. Tradiční zvyky si děti připomenuly účastí

⁶⁷⁶ JANEČKOVÁ, Marie. Zprávičky ze školičky. *Rybský zpravodaj*. 2014, č. 4, s. 19.

⁶⁷⁷ LICHNOVSKÝ, Pavel. Zpronevěra v ZŠ. *Rybský zpravodaj*. 2014, č. 5, s. 15.

na různých projektech (např. „*Vánoční zvyky a tradice*“ a „*Veselé Velikonoce*“), vystoupily s krátkým programem v rámci „*Vynášení Mařeny*“ a „*Velikonoční výstavy*“ a obzvlášť se jim líbilo „*Pálení čarodějnic*“ spojené s nocováním ve škole. Pětidenní pobyt v přírodě se sice v červnu 2012 nekonal, ale zato se žáci ze 3. až 5. ročníku podívali na výlet do Prahy a školní výlet strávili všichni opět na hradě Bouzov a v Javoříčských jeskyních.⁶⁷⁸

Vzrůstající počet žáků si ve školním roce 2013/14 vyžádal otevření druhého oddělení školní družiny, kam se přihlásilo 45 dětí ze 68. Počet pedagogických pracovníků se zvýšil na šest, dva z nich – Bc. Chytilková a Mgr. Veřmiřovský – pracovali současně jako vychovatelé v družině. Do školy rovněž poprvé nastoupila asistentka pedagoga, která na 60% úvazek pracovala zejména s integrovanými žáky. Těch chodilo do rybské školy ke 30. červnu 2012 devět (pět s vývojovými poruchami učení, dva s vývojovými poruchami chování a po jednom s vadou řeči a s poruchou autistického spektra). Průběžně se obměňuje nabídka zájmových kroužků, které i nadále fungují pod záštitou Domu dětí a mládeže v Kopřivnici. Ve školním roce 2013/14 jich bylo už pět. Ubyla sice angličtina, ale nově se do nabídky dostal aerobic a kroužek pro zvědavé s názvem *Chytré hlavy*.⁶⁷⁹

V posledních několika letech školu provázejí časté personální změny (nezřídka způsobené odchody učitelek na mateřskou a rodičovskou dovolenou), mezi nimiž vyniká odvolání ředitelky v srpnu 2011 pro její závažná pochybení v hospodaření. Ke klidu sboru určitě nepřidal poněkud dramatický vývoj ve druhé polovině devadesátých let minulého století, kdy se škola potácela po čtyři léta nad propastí kvůli nízkému počtu žáků a její zřizovatel, Obec Rybí, musel opakovaně žádat o výjimku. Nelehké údobí má snad již za sebou. Vcelku příznivý demografický vývoj obce v posledních letech nesignalizuje hrozbu nízkého počtu žáků; v obci se jen za léta 2013 – 2015 narodilo 44 dětí, takže rybská škola, byť stále malotřídní, má své oprávnění. Současný trend, kdy dává stále více lidí přednost životu na venkově, k tomu také bezpochyby přispívá.

⁶⁷⁸ Výroční zpráva o činnosti ZŠ Rybí za školní rok 2011/2012.

⁶⁷⁹ Výroční zpráva Základní školy Adolfa Záborského Rybí o činnosti a hospodaření školy za školní rok 2013/2014. Rybí: ZŠ Rybí, 2014.

5 HISTORIE MATEŘSKÉ ŠKOLY V RYBÍ

5.1 ZALOŽENÍ ŠKOLY A JEJÍ ZAČÁTKY

Historie mateřské školy v Rybí se začala psát 9. prosince 1946, kdy se MNV v Rybí usnesl, že požádá ministerstvo školství a osvěty o zřízení mateřské školy v Rybí.⁶⁸⁰ Místní národní výbor požádal 27. února 1947 o zřízení mateřské školy nejprve zemskou školní radou⁶⁸¹ a 7. dubna 1947 pak i ministerstvo školství a osvěty⁶⁸². Mateřská škola byla následně zřízena zemskou školní radou, expoziturou Ostrava, výnosem č. S-1.360/3-48 ze dne 1. prosince 1948 se zpětnou platností od 10. října 1948 v budově tehdejší národní školy v Rybí. „Vyržovatelem“ mateřské školy byl MNV v Rybí a pro výuku byla určena bývalá čtvrtá třída školy. Ředitelem mateřské školy byl ustanoven tehdejší ředitel národní školy Josef Urc, první učitelkou Zdeňka Skřeková a opatrovnici Marie Havrlantová.⁶⁸³ Od prvních okamžiků je tak mateřská škola úzce spjata se školou národní (později a základní), jejíž byla na úplném začátku součástí a s níž sdílela po dlouhá desetiletí školní budovu.

První školní den nastal v mateřské škole v Rybí 24. ledna 1949. Do školního roku 1948/49 bylo přihlášeno 32 dětí (17 chlapců a 15 děvčat). Přivítali je společně ředitel Urc a učitelka Skřeková. Ta byla nejprve v pozici výpomocné učitelky, od 1. února 1949 pak učitelky čekatelky. Bylo jí tehdy necelých 21 let (narodila se 20. července 1928 ve Svatém Štěpáně v tehdejším okrese Uherský Brod) a Rybí bylo již jejím třetím působištěm po mateřských školách v Kopřivnici a v Sedlnicích. Byla absolventkou odborné školy pro ženská povolání v Bojkovicích a v roce 1947 absolvovala kurz učitelek mateřských škol na pedagogické fakultě Masarykovy univerzity v Brně. Do školní služby vstoupila 6. dubna 1948 ve zmíněné mateřské škole II. v Kopřivnici.⁶⁸⁴

Začátky v mateřské škole nebyly jednoduché. V přidělené třídě byly jen židličky a stolky a teprve v květnu se natřely dveře, vymalovalo se a položily parkety. Na zakoupení alespoň základního nábytku přispěli MNV a KSČ, pískoviště a hřiště pro děti začali budovat brigádnicky v květnu 1949 členové Československého svazu mládeže, ale stihli jen udělat kanalizaci. U té ještě nadlouho zůstalo, protože svazáci ani v dalším školním roce se stavbou

⁶⁸⁰ Školní kronika 1800-1962, s. 280.

⁶⁸¹ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 3.

⁶⁸² Školní kronika 1800-1962, s. 280.

⁶⁸³ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 3.

⁶⁸⁴ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 4-5.

pískoviště nijak nepokročili. Děti ještě neměly možnost stravování, ale jak se praví v kronice, „Všechny děti mají školu v blízkosti domova, takže stravování není nutné.“⁶⁸⁵

Mateřská škola byla organizována jako celodenní s jedním oddělením. Z přihlášených 32 dětí jich průměrně docházelo 24. Výnosem Krajského národního výboru – školského referátu ze dne 14. dubna 1949 přestala být mateřská škola součástí národní školy a k 1. květnu 1949 se osamostatnila. Zdeňka Skřeková byla k témuž datu ustanovena zatímní ředitelkou mateřské školy.⁶⁸⁶

Úplně první akcí v historii mateřské školy se stala slavnost při příležitosti Dne matek, kdy děti připravily 22. května 1949 besídku pro své maminky. Děti také účinkovaly při zahradní slavnosti v tzv. *týdnu dětské radosti*, který pořádala národní škola.⁶⁸⁷

Škole se hned v prvních měsících nevyhnuly inspekce, které provedli okresní školní inspektor František Rozehnal (1. dubna 1949) a poté okresní referentka pro předškolní výchovu Marie Příkrylová (18. května 1949).⁶⁸⁸ Školu také třikrát v průběhu šesti měsíců navštívil školní lékař Dr. Arnošt Gregor ze Štramberka, kterého mile překvapil velmi dobrý zdravotní stav dětí, kterým se v roce 1949 vyhnuly jakékoli nakažlivé nemoci. Děti se pravidelně každý druhý měsíc měřily a vážily. Pro případ úrazu ve škole musely být děti na náklady rodičů pojištěny.⁶⁸⁹

Mateřská škola nebyla otevřena celoročně, doba provozu kopírovala školní rok, takže dveře školní třídy se uzavřely 27. června 1949.

Největšími událostmi školního roku 1949/50 byly pro děti z mateřské školy určité dětský ples v únoru 1950 a hlavně autobusový výlet do lázní Teplice nad Bečvou, kam se podívaly v květnu společně se svými maminkami.⁶⁹⁰

Mateřská škola nezůstala dlouho bez patronů. Ve školním roce 1950/51 se jimi stali dobrovolní hasiči z místního sboru, za což se jim děti mimo jiné odvděčily vystoupením během hasičského výletu. Děti z mateřské školy si v tomto roce také zacvičily společně s prvňáčky na sokolských dnech skladbu *Pilné děti*. Vybavení třídy se doplňovalo jen velmi pomalu. V prvních letech se kupovaly pouze skříně. Škola také ze svého rozpočtu pořídila ručníky. Hračkami přispívaly většinou místní organizace, ale našli se i jedinci, kteří škole také něco užitečného věnovali. Například jistý pan Lenert ze Štramberka daroval nejmenším dětem diaprojektor i s několika filmy, které po několik následujících let chodil dětem do školy

⁶⁸⁵ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 8.

⁶⁸⁶ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 6.

⁶⁸⁷ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 4.

⁶⁸⁸ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 3.

⁶⁸⁹ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 5.

⁶⁹⁰ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 13.

promítat. O zdraví dětí bylo postaráno z dnešního pohledu poněkud svérázným způsobem. Během zimy vypily děti celkem 15 litrů rybího tuku (což představovalo skoro půl litru pro každého) a spotřebovaly 12 kilogramů citrónů. Ani s velkou dávkou fantazie ovšem nelze zcela pochopit následující větu z kroniky: „*Dále bylo ve škole zřízeno opatření pro mytí zubů a denní kloktání hypermanganem*“.⁶⁹¹ Pohled na dítě kloktající hypermangan se skutečně vymyká jakýmkoli běžným představám ... Příjemnější novinkou pro děti určitě bylo podávání přesnídávek (cele na náklady rodičů).

První učitelka a ředitelka rybské mateřské školy Zdeňka Skřeková byla po necelých třech letech přeložena do Kunína. Správu mateřské školy převzal na jeden rok tehdejší ředitel národní školy Jaroslav Žárský, který přivítal 1. září 1951 celkem 33 žáčků koláči a čajem. Mateřská škola byla v tomto roce několikrát uzavřena. Nejprve na 2 dny v září kvůli dezinfekci třídy v souvislosti s výskytem spály, a poté od 30. října 1951 do 1. ledna 1952, protože stávající učitelka Eliška Škopová byla přeložena a nástup nově příchozí Marie Sorkové se zpozdil kvůli její nemoci. I ve druhém pololetí školního roku bývala často nemocná, a co bylo mnohem horší, „*ve službě nedbalá a lhostejná. Poměr občanů k její osobě byl špatný. Docházka dětí do školy poklesla, mnoho žáků přestalo do školy chodit.*“⁶⁹² Její laxní přístup možná souvisel s faktem, že nelibě nesla své přeložení do Rybí z Ostravy, ale to jsou jen dohady. Nekompromisní soud ředitele Žárského, který výše uvedené řádky do školní kroniky vepsal, poté potvrdili i rodiče, kteří prostřednictvím SRPŠ požádali okresní národní výbor o dosazení nové učitelky. Díky pečlivosti pana ředitele Jaroslava Žárského, který v roce 1951/52 psal vedle kroniky národní školy také kroniku školy mateřské, si můžeme udělat představu o stravování dětí v mateřské škole počátkem padesátých let minulého století. „*Stravování zúčastnily se všechny děti. Dostávaly housku, mléko nebo kávu nebo čaj. Potraviny nakupovaly se na poukaz ONV. 4 l mléka denně, 90 gr cukru, 200 gr mouky týdně na žáka. Vařila škol. Marie Havrlantová, později střídaly se maminky. Vydání zčásti hradilo SRPŠ.*“⁶⁹³ V dalším školním roce bylo od podávání přesnídávek upuštěno.

Volání po nové učitelce bylo vyslyšeno a 1. září 1952 přešla do Rybí z Kopřivnice slečna Anežka Sochová, která kromě práce učitelky převzala i správu mateřské školy. Mateřská škola i nadále sídlila v budově národní školy, a proto se některých akcí mohly nejmenší děti účastnit společně se školáky. Školní výlety byly ovšem oddělené. Například v červnu 1954 se rodiče s dětmi vydali na autobusový výlet do Luhačovic, kde si „*prohlédli*

⁶⁹¹ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 17.

⁶⁹² Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 20.

⁶⁹³ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 20.

*budovu, kterou obýval ve své dovolené s. prezident A. Zápotocký“.*⁶⁹⁴ Ve školních rocích 1952/53 a 1953/54 dostávala třída v mateřské škole pozvolna důstojnější podobu. Přibylo několik skříní (konečně i pro učitelku), zakoupila se knihovnička, ale hlavně se v listopadu 1953 do třídy zavedl vodovod. Část školní zahrady, kam byla přivedena tekoucí voda, se vyhradila pro mateřskou školu. Investovalo se do zatemňovacích rolet, aby se dětem příjemněji sledovaly promítané filmy. S přechodem na polodenní provoz (od 7:00 do 12:30) se ve školním roce 1954/55 po roční přestávce začaly opět podávat přesnídávky.⁶⁹⁵ S jejich přípravou pomáhaly vždy dvě maminky, které se po týdnu střídaly, a často k nim přispívaly samotné děti, protože nezřídka dostávaly čaj z vlastnoručně nasbíraných šípků.⁶⁹⁶ Stravování bývalo zpočátku plně hrazeno z příspěvků SRPŠ, až od školního roku 1956/57 platili žáci 1,- Kčs denně. Peníze nosili do školy každý pátek a vybranou částku pak předávala ředitelka mateřské školy v sobotu řediteli národní školy.⁶⁹⁷

Zpolitizovaná atmosféra padesátých let minulého století ovlivňovala i programy besídek v mateřské škole. V prosinci 1954 bylo na vánoční besídce v rámci ukázek výchovné práce ve škole „*vzpomenuto recitacemi narozenin presidenta A. Zápotockého. Po besídce byly děti pohoštěny uzenkami a sodovkou.*“⁶⁹⁸ Celkem 14 dětí si ve stejném školním roce zacvičilo na okresní spartakiádě v Kopřivnici. Mezinárodní den dětí se oslavil celodenním výletem do přírody a smažením vajec.⁶⁹⁹

Od poloviny padesátých let se v mateřské škole zlepšovaly hygienické podmínky. V zimě 1954/55 se instalovala 3 umyvadla s tekoucí vodou a záchody se přeměnily na splachovací, jenže kvůli pomalému postupu prací musela být škola uzavřena od 3. do 22. ledna 1955. Do vybavení přibyl také bojler, ale ten se zprovoznil až v létě 1957. Z rozpočtu MNV se pořídilo rádio a do kuchyně porcelánové hrníčky a konev na donášení mléka. Děti dostaly nové stavebnice a míče.⁷⁰⁰ V dalších letech se vyměnily desky stolů, přičemž ty staré se nevyhodily, ale naopak upravily na improvizované věšákové stěny na chodbu. Až dosud (1956/57) totiž sloužila umývárna i za šatnu a děti byly nuceny používat jeden věšáček na ručníky i kabátky s přezůvkami. Na zahradě se postavily dvě konstrukce pro provazové houpačky a kolotoč, o což se nejvíce zasloužili tatínkové Hyvnar a Michálek.⁷⁰¹

⁶⁹⁴ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 25.

⁶⁹⁵ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 25-27.

⁶⁹⁶ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 35.

⁶⁹⁷ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 40-41.

⁶⁹⁸ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 29.

⁶⁹⁹ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 30.

⁷⁰⁰ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 30-31.

⁷⁰¹ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 39-41.

Od 1. září 1955 vystřídal v poměrně rychlém sledu ředitelku Alžbětu Jalůvkovou (roz. Sochovou) postupně Bohumila Bönischová a Dagmar Růžičková, teprve počátkem roku 1958 se příchodem paní Zdenky Pustějovské situace na několik let ustálila.

Z mnoha besídek konaných pravidelně k různým výročím a památným dnům upoutalo netradičně pojaté vystoupení dětí při příležitosti mezinárodního dne žen v březnu 1957. Malí předškoláci si vyšli dopoledne na procházku k místnímu národnímu výboru, kde do obecního rozhlasu pro své maminky živě zazpívali a přednesli několik básniček. K mezinárodnímu dni dětí v červnu téhož roku spojili své síly učitelé z národní a mateřské školy a dětem z obou škol se hráli s maňásky scénku „*O předraženém mlíčku*“. Poté se všichni odebrali na místní hřiště, aby společně připravili *škvařenicu* z vajíček a špeku, které děti několik dní dopředu nosily do školy. Součástí oslav MDD byl rovněž celodenní výlet do ZOO v Ostravě, při kterém se učitelé z národní školy postarali o svačinky i pro předškoláky – krajíc chleba s máslem a salámem a k tomu jednu sodovku.⁷⁰²

Po dlouhá léta patřili k největším příznivcům školy místní požárníci a především rodiče sdružení v SRPŠ. Všichni pomáhali při brigádách na zahradě nebo úklidových pracích po malování, tatínkové spravovali hračky, maminky se střídaly v praní ručníků nebo prádla pro panenky.⁷⁰³

Na přelomu padesátých a šedesátých let chodilo do rybské mateřské školy na čtyři desítky tří- až šestiletých dětí. Určité komplikace působil fakt, že jak mateřská, tak národní (později základní) škola sdílely stejnou budovu a zejména ředitel národní školy Žárský vcelku oprávněně pocíťoval jisté svým způsobem zvýhodňování školy mateřské na úkor národní školy ze strany místního i okresního národního výboru, nicméně k otevřené roztržce nedošlo a obě školy si zachovaly profesionální vztahy a vedení se vždy dokázalo dohodnout na spolupráci. Řada besídek mateřské školy byla připravována společně s dětmi prvního ročníku národní školy, společně byly i školní výlety nebo oslavy MDD.

5.2 ŠEDESÁTÁ LÉTA MINULÉHO STOLETÍ

Počátkem šedesátých let došlo ke krátkodobé personální změně a od dubna 1961 do února 1962 vedla mateřskou školu paní učitelka Alice Břežná. Někdejší ředitelka Pustějovská byla po tuto dobu přeložena do dětského domova mimo obec, ale v březnu 1962 se do Rybí

⁷⁰² Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 38-39.

⁷⁰³ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 47.

opět vrátila.⁷⁰⁴ K tradičním pilířům každého školního roku patřily stále besídky k Vánocům, k MDŽ a k MDD. Oslavy mezinárodního dne žen bývaly spojené i s přípravou drobných dárků pro maminky. Například v roce 1961 vyrobily děti květináče z buničité vaty, rok poté květinčky z bukvic a vázičky z modelové hlíny. Pokud počasí dovolilo, spojil se mezinárodní den dětí se sportováním a soutěžemi na fotbalovém hřišti a obvykle se končilo oblíbeným smažením vajíček nebo opékáním buřtů. Děti bývaly i nadále minimálně na začátku a na konci školního roku prohlédnuty školním lékařem a v průběhu roku očkovány proti nakažlivým chorobám a dětské obrně. Stravování se nezměnilo a za přesnídávky se vybírala stále jedna koruna denně. Zpravidla se podávala káva s rohlíkem nebo čaj a krajíc chleba s máslem. Patronem (či podle dnešní terminologie *sponzorem*) školy zůstávali místní požárníci, kteří vždy na Vánoce obdarovávali děti hračkami nebo přispěli finančním darem. V roce 1963 tak koupila škola pro děti na Vánoce za 300 korun věnovaných požárníky pro děti jeden kočárek, plyšového medvěda a nákladní auto na pískoviště.⁷⁰⁵

Na začátku školního roku 1962/63 byla do mateřské školy přijata na místo samostatné školnice paní Zdena Purmenská. Až dosud se musela o chod mateřské i základní školy starat jediná školnice, paní Hajdová, jenže ta rozvázala pracovní poměr a odešla pracovat do kopřivnické Tatry. Do základní školy místo ní přišla paní Albína Michálková a obě nové školnice se tak mohly o práci ve školní budově podělit. Společně připravovaly také přesnídávky. Nástup školnice výlučně pro potřeby školy mateřské nesporně organizaci práce pomohl, byť paní Purmenská docházela do mateřské školy v zimních měsících jen na čtyři a v letních na tři hodiny denně.⁷⁰⁶

O Vánocích 1962 se kvůli spalničkám nekonala besídka, ale děti si alespoň ozdobily stromeček.⁷⁰⁷

V první polovině šedesátých let se počet přihlášených dětí do mateřské školy ustálil zhruba na třiceti. Průměrná denní docházka byla ovšem nižší, protože některé děti docházely do školy nepravidelně a jak někteří pamětníci dnes vzpomínají, chodili *do školky* jen občas a hlavně kvůli svým kamarádům, se kterými si chtěli přes den hrát. Ve školním roce 1963/64 poklesla průměrná docházka do mateřské školy na 25 dětí denně. O rok později se zdražily přesnídávky, za které museli nyní rodiče platit 1,50 Kčs denně.⁷⁰⁸

⁷⁰⁴ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 58 a 66.

⁷⁰⁵ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 58-60, 64 a 78.

⁷⁰⁶ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 71.

⁷⁰⁷ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 70.

⁷⁰⁸ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 81.

Školní kronika občas přináší roztomilé připomínky někdejší košatosti běžně používaného českého jazyka. V záznamech ze školního roku 1965/66 se lze dočíst, jak pěkně si děti o vánoční besídce „zakoledovaly, zarecitovaly a zatancovaly“.⁷⁰⁹ Jaká škoda, že výstižný výraz *zakoledovat si* z našeho jazyka dnes prakticky vymizel.

Ve školním roce 1965/66 se SRPŠ zachovalo k mateřské škole po letech poněkud macešsky. Zůstalo tudíž na paní ředitelce Pustějovské, aby sama natřela plot a lavičky. Bez pomoci jiných musela upravit i pískoviště a hřiště.⁷¹⁰ I s takovými úskalími se museli pedagogičtí pracovníci vyrovnat za dob socialismu ...

Paní ředitelka Pustějovská se rozhodla v závěru roku 1966 změnit svou profesi a začala pracovat v okresním národním výboru jako sociální pracovníce. Vedení školy proto převzala 5. prosince 1966 paní Blanka Šrubařová, která do Rybí přešla z Kopřivnice. Jejím příchodem se organizace školy nijak podstatně nezměnila. Zásadními školními slavnostmi zůstaly i nadále vánoční besídky a oslavy MDŽ a MDD. Vánoční besídka byla společná pro děti z mateřské i základní školy. Školní rok 1966/67 nepřál zdravotnímu stavu dětí. Nemocnost byla značná – ať už infekce horních cest dýchacích nebo později zarděnky. Vyskytl se i jeden případ spály.⁷¹¹

Druhou polovinu šedesátých let poznamenal úbytek přihlášených dětí, který dosáhl absolutního historického minima v letech 1967/68 a 1968/69, kdy do školy docházelo pouhých 23 dětí (stejný počet pak byl přihlášen ještě v roce 1975/76). V září 1967 docházely do školy dokonce dvě děti mladší tří let.⁷¹² Školní přesnídávky v podzimních měsících obohatilo ovoce, které darovali rodiče. Na závěr školního roku, v rámci oslav MDD, se radovaly děti z dárků zakoupených z pětisetkorunového mecenášského příspěvku místních požárníků. Holčičky potěšila chodící panenka a kluci nemohli odtrhnout oči od dálkově ovládaného modelu tatry „šestsettrojky“.⁷¹³

Počínaje školním rokem 1968/69 začaly působit Sdružení rodičů a přátel školy separátně pro mateřskou a základní školu.⁷¹⁴ Spolupráce mateřské a základní školy, které stále sídlily v jedné budově, tím ovšem zprerhána nebyla. V květnu 1970 v rámci oslav 25. výročí osvobození Československa, připravily obě školy společnou besídku pro rodiče. Také oslavy MDD proběhly společně pro obě školy. Žáci pátého ročníku ZDŠ připravili pro všechny děti

⁷⁰⁹ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 84.

⁷¹⁰ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 85.

⁷¹¹ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 88-89.

⁷¹² Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 92.

⁷¹³ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 92.

⁷¹⁴ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 96.

bramborovou polívku, kterou ovšem stihli všichni sníst na „*Puntíku*“ na poslední chvíli, protože slavnost musela být kvůli blížící se bouři předčasně ukončena.⁷¹⁵

V listopadu 1969 musela být mateřská škola na týden uzavřena kvůli dezinfekci, jelikož spousta dětí onemocněla spalničkami.⁷¹⁶

5.3 POSLEDNÍ SPOLEČNÉ ROKY SE ZÁKLADNÍ ŠKOLOU

Od 1. listopadu 1970 zahájila MŠ celodenní provoz. V té době už měla škola čtyři zaměstnance. Ředitelkou byla Blanka Šrubařová, 1. listopadu 1970 přišla učitelka Jaroslava Rašková a ve škole pracovaly ještě školnice Zdenka Purmenská a nově nastoupila kuchařka Zdenka Vojkůvková.⁷¹⁷ Nová organizace si vyžádala také určité stavební úpravy, které sice nebyly po chuti řediteli základní školy Žárskému, ale pro chod mateřské školy byly nezbytné. ZDŠ uvolnila mateřské škole dvě místnosti pro kuchyň a jídelnu, byla zřízena nová umývárna, samostatná šatna a část sklepa byla upravena pro uskladnění ovoce, zeleniny a brambor.⁷¹⁸

V lednu 1971 připravilo společně SRPŠ mateřské školy a základní devítileté školy dětský karneval, který se setkal s velkým úspěchem a byl poté mnohokrát zopakován.⁷¹⁹

Školní rok 1971/72 přinesl také několik změn do skladby učitelského sboru. Jaroslava Rašková ze Závašic působila v Rybí pouze po dobu rekonstrukce MŠ v Závašicích, poté ji vystřídala Ludmila Štefková, která byla ovšem záhy přeložena do Štramberka. Po krátkodobém zástupu (paní Kelnarová) nastoupila jako nekvalifikovaná učitelka do Rybí 10. ledna 1972 paní Marie Kutáčová, která v té době studovala na pedagogické škole v Novém Jičíně. Ve školní budově probíhaly stavební úpravy a mateřská škola byla uzavřena. Vyměnili se okna a alespoň zčásti se upravilo ústřední topení. Ne všechno se stihlo do 1. září 1972, takže nový školní rok začal v poněkud improvizovaných podmínkách. Při příležitosti 65. výročí VŘSR se v listopadu 1972 konala vzpomínková slavnost, „*při které se děti seznámily a blíže porovnaly život dětí v SSSR*“.⁷²⁰

K místním požárníkům se přidalo JZD, které se rozhodlo drobnými dárky a finančními příspěvky mateřskou školu také podporovat.⁷²¹

⁷¹⁵ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 97-98.

⁷¹⁶ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 98.

⁷¹⁷ Školní kronika 1962-1985, s. 38.

⁷¹⁸ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 102.

⁷¹⁹ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 105.

⁷²⁰ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 109.

⁷²¹ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 111.

Záznamy z kroniky mateřské školy přinášejí rovněž svědectví o období normalizace. Do jakékoli kroniky se vepisovalo opravdu především to, co se podle směrnic psát muselo. Důkazem je zjevná podobnost zápisu ředitelky ZŠ Horutové z kroniky základní školy (viz s. 117) s řádky, které do kroniky mateřské školy na úvod stejného školního roku 1973/74 napsala ředitelka MŠ Šrubařová: „*Výchova mladé generace se stala středem pozornosti strany a celé socialistické společnosti. Základní ideově politická východiska a zdokonalování výchovně vzdělávacího procesu na školách byla vytyčena XIV. sjezdem KSČ v květnu 1971 a rozpracována v červencovém zasedání ÚV KSČ v roce 1973. Úkoly spočívají v důsledném provádění systému komunistické výchovy, především v důsledném uplatňování jednoty výchovy a vzdělání. Jádrem je výchova k vědeckému světovému názoru, k socialistické morálce, k vlastenectví a k internacionální výchově.*“⁷²²

Kroniky jsou obrazem doby a je z nich zřejmé, že byt' pokrytectví bují nezávisle na společenském zřízení a v podstatě kdykoli a kdekoli, za dob normalizace dosáhlo téměř dokonalosti. Ve starších zápisech lze nalézt dobové zajímavosti a faktografické údaje, ovšem sedmdesátá léta jsou jen plná frázi a *povinných* vět o sjezdech strany a prosazování závěrů z jejich sjezdů. Z hlediska faktografického mají nulovou vypovídací hodnotu, ovšem k ilustraci doby podávají nesmiřitelné svědectví.

V říjnu 1973 zpříjemnila pobyt ve škole dětem i učitelkám instalace ústředního topení, kterou následovala výměna osvětlovacích těles a vytapetování některých prostor. Pro školní jídelnu byl také zakoupen nový sporák. Samotná budova školy ovšem příliš nevyhovovala a v březnu 1975 byl dokonce provoz na týden přerušen, protože na zásah statika musely být stropy ve třídě podepřeny a místnost nad třídou se musela být uzavřít.⁷²³ Ve školním roce 1974/75 už v mateřské škole učila Jana Mrázková, která se později stala ředitelkou. V červnu 1975 zacvičilo 16 dětí z mateřské školy na místní spartakiádě.⁷²⁴

V polovině sedmdesátých let se provozní doba mateřské školy ustálila na devíti hodinách. Škola byla již otevřena celoročně a to v době od 6:30 do 15:30, což vyhovovalo rodičům, kteří z větší části pracovali v kopřivnické Tatře. Pouze během léta se mateřská škola na pět týdnů a v pozdějších letech na jeden měsíc zavírala. Na jediném smíšeném oddělení se střídala ředitelka s učitelkou. Tehdejší učitelka Pustějovská vedla současně i školní jídelnu. Havarijní stav budovy si vyžádal generální opravu a žáci mateřské i základní školy se museli učit po celý školní rok 1976/77 v náhradních prostorách. Mateřská škola získala dočasný azyl

⁷²² Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 113.

⁷²³ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 119.

⁷²⁴ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 121.

v budově SPO⁷²⁵, což přinášelo komplikace mimo jiné i se stravováním. Obědy se vařily v kuchyni kulturního domu a do provizorní jídelny mateřské školy, na kterou se přeměnila klubovna SPO, je donášeli ochotní rodiče.⁷²⁶

Po roce se výuka opět vrátila do budovy základní školy, kde bylo pro potřeby mateřské školy vyhrazeno několik místností. Nově byla mateřské škole přidělena z rozhodnutí MěstNV v Novém Jičíně někdejší učebna základní školy v prvním patře, která se během rekonstrukce adaptovala na ložnici pro předškolní děti.⁷²⁷ Pro potřeby školní kuchyně se zajistila nová lednička, během roku se koupila skříň na nádobí, nové hračky a dětský nábytek, lavičky na cvičení, skříň na prádlo.⁷²⁸

Od ledna 1979 došlo k prodloužení provozní doby mateřské školy do 16 hodin, což více vyhovovalo rodičům zaměstnaným mimo obec. Vyučování se řídilo novými osnovami, takže děti měly dopoledne dva bloky různých zaměstnání. Ukázky nových metod a forem byly v průběhu roku předváděny rodičům (například sekce rozumové výchovy pod vedením paní učitelky Pustějovské).⁷²⁹

Koncem sedmdesátých let bývalo do mateřské školy přihlášeno vždy kolem 30 dětí, což bylo na horní hranici kapacity školy (30 dětí, poté sníženo na 28). Čím dál více se proto ozývaly hlasy volající po vybudování samostatné mateřské školy. Ta měla být dvojtřídní a měla tudíž pojmout více dětí. Se zahájením stavby se počítalo v roce 1979 nebo 1980.⁷³⁰

Po celý školní rok 1979/80 nacvičovaly děti společně se svými rodiči pod vedením paní učitelky Pokludové (roz. Pustějovské) spartakiádní skladbu *Rodiče a děti*, se kterou vystoupily na přehlídkách v Rybí, Štamberku a Kopřivnici. Ke kulturnímu vyžití přispívaly každý měsíc návštěvy filmových představení v místním kině, dvakrát v průběhu roku vyjeli předškoláci do divadla v Novém Jičíně a v červnu 1980 se potěšili školním výletem do ZOO v Ostravě. Na zdraví dětí pravidelně dohlížel školní lékař nebo zdravotní sestra. Například během roku 1979/80 docházela do školy dětská sestra jednou za měsíc, dětská lékařka prohlédla děti jedenkrát a stejně tak zubní lékař, který do školy přišel v listopadu 1979.⁷³¹

V únoru 1981 se zahájil provoz přípravného oddělení pro 6 dětí předškolního věku, které mateřskou školu nenavštěvují. Oddělení bylo otevřeno vždy v pátek od 8 do 12 hodin.⁷³²

⁷²⁵ Svaz požární ochrany.

⁷²⁶ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 129-131.

⁷²⁷ Školní kronika 1962-1985, s. 93.

⁷²⁸ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 135.

⁷²⁹ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 139.

⁷³⁰ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 140.

⁷³¹ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 147-148.

⁷³² Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 152.

Škola těžila z dobré spolupráce se SRPŠ. Na podzim 1981 pomáhali rodiče se sběrem švestek, ze kterých potom uvařili povidla a věnovali je školní kuchyni.⁷³³

Hrubá stavba nové budovy mateřské školy byla dokončena roku 1981 a MNV začal postupně školu vybavovat. Brigádnicky se na stavbě podíleli také rodiče. Na slavnostní otevření nové mateřské školy se ovšem muselo ještě nějaký čas počkat a celý školní rok 1981/82 a první část roku následujícího proběhl v budově školy základní.

5.4 KONEČNĚ VE VLASTNÍ BUDOVĚ

Ve vesnici byla konečně dobudována moderní mateřská škola. Velké stěhování z budovy základní školy, kde mateřská škola sídlila takřka na den přesně dlouhých 34 let, proběhlo 14. ledna 1983.⁷³⁴ Den poté, 15. ledna 1983, se mateřská škola slavnostně otevřela. Rybští občané dostali příležitost prohlédnout si budovu zevnitř 2. února při *Dni otevřených dveří*.⁷³⁵

Samotná výuka začala 17. ledna 1983. Nová mateřská škola měla dvojnásobnou kapacitu (60 dětí) a byla organizována jako dvojtřídní. Z toho důvodu se rozšířil pedagogický sbor, ve kterém vedle ředitelky Jany Mrázkové pracovaly ještě Miroslava Kociánová (později provdaná Gilarová), Hana Tomanová a důchodkyně Kristýna Jahnová. Prvními pracovníci nové školy byly vedoucí jídelny Alena Kordová, kuchařky Zdenka Vojkůvková a Marcela Musilová, pomocná síla v kuchyni Helena Matějková, školnice Vlasta Honešová a uklízečka Helena Papáková. Jedinými muži byli topiči Jaroslav Kudělka a Augustin Geryk.⁷³⁶

Školní rok 1982/83 zahájilo v září ještě v budově základní školy 24 dětí, ale od ledna 1983 jich do nové vlastní budovy docházelo již 56. Vzhledem k nedostatku míst v okolních mateřských školách začalo do rybské školy od února 1983 dojíždět dalších 12 dětí z Kopřivnice, takže celkový stav se v prvním roce provozu zastavil na čísle 68, tedy o osm více než byla kapacita.⁷³⁷

Ze školní kuchyně v mateřské škole měly užitek i děti v základní škole, pro které se v nové škole připravovaly obědy. Pracovnice mateřské školy je pak do základní školy denně dovážely.

⁷³³ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 161.

⁷³⁴ Školní kronika 1962-1985, s. 164-165.

⁷³⁵ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 167.

⁷³⁶ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 170-172.

⁷³⁷ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 173.

ONV v Novém Jičíně zakoupil v březnu 1984 do mateřské školy pianino.⁷³⁸ Se školou spolupracovali pracovníci Plynáren Nový Jičín – Rybí, jejichž patronát z minulých let pokračoval. Naopak patronát, který nad školou chtěla převzít Tatra Kopřivnice, nebyl ze strany MěstNV Nový Jičín povolen.⁷³⁹

I ve školním roce 1983/84 dojížděly starší děti na bazén do Nového Jičína, kde se v rámci předplaveckého výcviku seznamovaly se základy plavání.⁷⁴⁰

Od poloviny osmdesátých let se několikrát změnil zejména kvůli odchodům na mateřské dovolené pedagogický sbor.

Výhodou mateřské školy byla bezesporu zahrada s ovocnými stromy, jejichž plody našly uplatnění v kuchyni. Rodiče pomáhali se zavařováním nebo moštováním, občas se pro jídelnu uvařila povidla. Škola uzavřela dohodu s místními zahrádkáři, kteří se starali o všech 40 ovocných stromů. O květinové záhony před školou pečovaly členky rybského Svazu žen. Děti společně s učitelkami založily zeleninové záhonky. Ty vzaly bohužel zasvé při stavbě kanalizace během školního roku 1988/89.⁷⁴¹ Pravidelně v květnu se chodili budoucí prvňáčci podívat do základní školy, kam po prázdninách nastupovali. Jedna z učitelek pracovala současně ve funkci logopedického asistenta pro děti s vadami řeči. Školní roky ubíhaly podle neměnného scénáře, do kterého patřily pravidelné návštěvy kina a divadla, besídky k významným dnům a výročím, cesty do bazénu v Novém Jičíně. Do okresního města děti zajížděly také na pravidelné kontroly k zubnímu lékaři, což se obvykle spojilo s procházkou po městě nebo s návštěvou zámku. Škola pořádala většinou v květnu malou sportovní olympiádu, při níž děti měřily své síly v běhu, hodů míčkem nebo skoku z místa. Prostory v budově mateřské školy bývaly obcí využívány rovněž pro společenské akce, mezi něž patřilo například vítání občánků, při němž obvykle vystoupily s krátkým programem děti z mateřské školy.

V podstatě až do konce školního roku 1988/89 se podobaly zápisy ve školní kronice jeden druhému jako vejce vejci a je téměř nadlidským úkolem vybrat z nich cokoli zajímavého. Velkou část stránek zaplňovaly obvyklé komunistické fráze o naplňování závěrů toho či onoho sjezdu KSČ a o politických referátech tehdejší ředitelky Mrázkové. K zásadní změně tak přirozeně došlo až v průběhu školního roku 1989/90: „*V únoru 1990 se kolektiv MŠ rozhodl vyjádřit nedůvěru s. řed. Mrázkové, neboť listopad 1989 se odrazil i u nás. S.*

⁷³⁸ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 179.

⁷³⁹ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 180.

⁷⁴⁰ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 181.

⁷⁴¹ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 219.

*Mrázková v květnu 1990 na vlastní žádost z MŠ Rybí odešla.*⁷⁴² Souhrnný zápis za školní rok 1989/90 je v kronice datován 15. srpna 1990 a nezdá se, že by dvojnásobné uvedení zkratky „s.“ pro soudružku bylo nechtěným přepsáním. Vypadá spíše jako stručná definice toho, co pracovním mateřské školy na odstupující ředitelce nejvíce vadilo. Na uvolněné místo ředitelky se po vítězství v konkurzu dostala paní Miroslava Gilarová (roz. Kociánová), která v rybské škole učila se dvěma přestávkami na mateřské dovolené od května 1981.⁷⁴³ Paní Gilarová je ředitelkou mateřské školy v Rybí od té doby nepřetržitě až do současnosti (školní rok 2015/16).

5.5 OBDOBÍ PO LISTOPADU 1989

Do školního roku 1990/91 nastoupilo pod vedením nové ředitelky Miroslavy Gilarové celkem 50 dětí ve věku od 3 do 7 let, o které se staraly ještě učitelky Tomanová, Sedlářová a Lowaková. Ve škole se kladl důraz na individuální přístup učitelek k dítěti. Bylo nutno velmi úzce spolupracovat s logopedkou, protože plných 17 dětí mělo se správnou výslovností problémy. Jedním ze způsobů nápravy řeči byly časté návštěvy loutkových představení, při kterých získávaly děti pozorným poslechem správný řečový vzor. Po celý školní rok se děti otužovaly vzduchem a vodou v rámci ozdravného programu. Předškoláci trávili hodně času na zahradě školy, kde opět založili zeleninový záhonek a společně s učitelkami vytvářeli koutky živé přírody. Pomáhali i rodiče, kteří vysázeli maliny a keře rybízu a hlavně odpracovali mnoho brigádnických hodin při stavbě koloběžkové dráhy. Obec Rybí se po letech znovu osamostatnila a pod obecní úřad se převedla i správa mateřské školy.⁷⁴⁴

Počátkem devadesátých let se věnovala velká pozornost jazykové výchově, protože výslovnost řady dětí nedosahovala požadované úrovně. Proto pokračovala spolupráce s logopedkou delší dobu.

Na začátku školního roku 1991/92 se díky brigádnické pomoci rodičů podařilo dokončit koloběžkovou dráhu. Mateřská škola se ovšem stále potýkala s nedostatkem financí. Obec Rybí měla po svém osamostatnění omezené zdroje a tak se podařila jen generální oprava střechy, kterou ještě financoval někdejší MěstNV v Novém Jičíně. Navzdory složité finanční situaci obecní úřad věnoval dětem na Vánoce barevnou televizi, a když rodiče zapůjčili videopřehrávač, mohly děti sledovat pohádky. Vánoční besídka, na kterou děti

⁷⁴² Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 226.

⁷⁴³ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 226-227.

⁷⁴⁴ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 230-233.

vlastními silami upekly cukroví a vyzdobily perníkovou chaloupku, pak společně s tradičním maškarním plesem zimní období korunovala. Oblíbenou se stala také oslava Dne matek a kácení Máje s táborákem.⁷⁴⁵

Na konci června 1993 musela být kvůli plošnému snížení pracovních sil propuštěna paní učitelka Lowaková, takže ve škole zůstaly jen tři pedagogické pracovnice pro dvě oddělení, přičemž jedna z učitelek musela pracovat od školního roku 1993/94 v obou odděleních.⁷⁴⁶ Ve stejném školním roce se přizemí celé školy nově vymalovalo a na zahradě se zrenovovaly houpačky, lavičky, stoly a pískoviště.⁷⁴⁷

Každý školní rok ubíhal podle neměnného scénáře. Program a náměty besídek určovalo roční období nebo tradiční svátky, děti navštěvovaly divadelní představení v Novém Jičíně, vyjížděly na výlety do ZOO v Ostravě, v Lešné nebo na Svatý Kopeček u Olomouce. Pokud byla příznivá zima se spoustou sněhu (jako například v lednu 2000), užily si děti i pohádkovou jízdu na saních tažených koňmi. Zpravidla společně s prvňáčky základní školy absolvovali nejstarší předškoláci každoročně předplavecký výcvik v krytém bazénu v Novém Jičíně.

Škole se nevyhnuly ani stavební nebo rekonstrukční práce. Školní rok 1994/95 poněkud zkomplikovala náročná plynofikace budovy, při které doznala úhony školní zahrada, ovšem nové plynové kotle přispěly k většímu komfortu a také kuchyň získala lepší vybavení na plyn.⁷⁴⁸ Rovněž střecha se několikrát upravovala a renovovala, po roce 1991/92 pak znovu od října do konce roku 1998.

Ve školním roce 1994/95 probíhala v budově mateřské školy v odpoledních hodinách výuka hudební a taneční školy.⁷⁴⁹

Přestože prakticky po celá devadesátá léta docházely do mateřské školy vždy na čtyři desítky dětí, pro které se otevíraly dvě oddělení s provozní dobou od 6:30 do 16:00, počet učitelek a jejich úvazky se snižovaly. Ze čtyř zůstaly tři, v roce 1999/2000 pracovala jedna z učitelek jen na zkrácený úvazek a vzhledem k prudkému snížení počtu dětí v roce 2000/01 (razantní pokles ze 43 na pouhých 27 dětí) zbyly pouhé dvě pedagogické pracovnice: ředitelka Miroslava Gilarová s učitelkou Hanou Tomanovou.⁷⁵⁰

Do nového milénia tedy vstoupila rybská mateřská škola jako jednotřídní a nově organizaci se přizpůsobilo také vnitřní vybavení. Uvolněných prostor se účelně využilo.

⁷⁴⁵ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 240-242.

⁷⁴⁶ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 244-245.

⁷⁴⁷ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 249.

⁷⁴⁸ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 256.

⁷⁴⁹ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 257.

⁷⁵⁰ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 292.

Vznikla stabilní ložnice, v herně se postavila prolézací věž a instalací několika paravánů se podařilo vytvořit útulné koutky. Pracovníci obecního úřadu postavili na zahradě otáčecí domek.⁷⁵¹

Mezi nejoblíbenější školní činnosti patřila na přelomu tisíciletí „výtvarná školička“, kde se děti zábavnou formou učily základům kreslících technik. Děti malovaly na sklo, připravovaly adventní věnce, zdobily velikonoční vajíčka a zhotovovaly figurky z různých materiálů. Škola také profitovala ze své výhodné polohy v těsném sousedství volné přírody, takže děti se mohly přirozenou formou seznamovat se životem zvířat, které zásobovaly v zimních měsících krmením. Bez obav z dopravních rizik mohly sáňkovat nebo jezdit na bobech a celoročně trávil venku mnohem více času, než je u předškolních dětí obvyklé. Blízkost přírody usnadňovala učitelkám ekologickou výchovu a dětem tak mohly naprosto nenásilným způsobem vštěpovat zásady ochrany životního prostředí.

Po řadu let navštěvovali předškoláci pravidelné koncerty v Novém Jičíně, na nichž vystupoval někdejší populární zpěvák Pavel Novák, který se na sklonku své dlouholeté kariéry rozhodl věnovat zejména nejmenším dětem.

Důležitým mezníkem se pro rybskou mateřskou školu stal leden 2003, kdy získala právní subjektivitu.⁷⁵²

Školní léta 2002 – 2004 patřila k těm s historicky nejmenším počtem zapsaných dětí, který se jen o málo přehoupl přes dvacet. Až od druhé poloviny první dekády tohoto století se začal nejprve zvolna (2005 – 2008) a poté od školního roku 2008/09 skokově zvyšovat. V posledních šesti letech (2010 – 2016, 48 – 50 přihlášených dětí) je počet přihlášených dětí ve srovnání s obdobím mezi léty 2002 – 2004 dvojnásobný (jen 24 zapsaných). Vrátil se tedy téměř na úroveň let osmdesátých minulého století.

V polovině minulé dekády se také posouvala provozní doba mateřské školy, která byla v letech 2004 – 2006 od 6:30 do 15:45, od 1. září 2006 se škola otvírala už v 6:15 a zavírala v 15:30. V současném období se provozní doba ustálila zpět na 6:30 – 16:00.

V průběhu školního roku 2005/06 zmenšili pracovníci obecního úřadu plochu školní zahrady a celý areál nově oplotili.⁷⁵³ Na zahradě přibyl rok poté domeček se skluzavkou, kolotoč, průlezky a ve školním roce 2007/08 ještě praktická pergola. V tomtéž roce byl zakoupen nový televizor a DVD přehrávač a do kuchyně bojler. Škola se začala v předstihu připravovat na září 2008, kdy se otvíralo nové oddělení pro nejmenší děti. Vyměnila se

⁷⁵¹ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 294.

⁷⁵² Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 303.

⁷⁵³ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 313.

umyvadla s vodovodními bateriemi a o prázdninách se nová třída s ložnicí a šatnou upravila na příchod nových dětí. Počínaje školním rokem 2008/09 se mateřská škola v Rybí stala po osmi letech opět dvojtřídní.⁷⁵⁴

Ještě předtím, v lednu 2008, oslavila mateřská škola čtvrtstoletí svého působení v nové budově. V této souvislosti uspořádala škola pro rodiče i ostatní občany Rybí *Den otevřených dveří*, který byl spojen s ukázkami výchovné práce s dětmi.⁷⁵⁵

Od 1. září 2008 až do dnešních dní je rybská mateřská škola dvojtřídní. Nejen nová organizace výuky si vyžádala personální změny. Třicátého června 2008 odešla po dlouhých 26 letech v místní škole do důchodu paní učitelka Hana Tomanová, takže v září nastoupily do mateřské školy v Rybí hned dvě nové učitelky současně: Ivana Bajerová a Renata Bradáčová.⁷⁵⁶ Obě učitelky společně s ředitelkou Miroslavou Gilarovou vyučují v místní škole dodnes.

Do školního roku 2008/09 bylo zapsáno 39 dětí, které byly rozděleny do dvou oddělení. První s 25 dětmi mělo celodenní provoz, druhé (14 dětí) polodenní. Odpoledne trávily děti v jedné spojené třídě. Mateřská škola nabízela stále dětem možnost zapojit se do *výtvarné školičky*, navíc se díky spolupráci se základní školou umožnilo předškolákům z keramického kroužku využívat tamní keramickou dílničku a od října 2008 mohly děti každé úterý získávat první základy anglického jazyka v nově založeném kroužku angličtiny. Škola také rozvíjela ekologické cítění nejmenších společně se střediskem ekologické výchovy, občanským sdružením *Hájenka*.⁷⁵⁷ Kladný vztah ke zvířatům a přírodě podporovaly časté vycházky do okolí. Mnohdy se jich účastnili i rodiče, s nimiž děti společně na závěr poseděly u táboráku a opékaly špekáčky. Dětem se také líbila ve školním roce 2009/10 účast na Ornitologickém dni nebo při ukázce výcviku služebních psů.⁷⁵⁸

Od září 2010 učí v mateřské škole čtyři pedagogičtí pracovníci, protože počet dětí se zvýšil na přibližně padesát, což se v trojici těžce zvládá. Na rok 2010/11 se vrátila paní Hana Tomanová a od září 2011 doplňuje učitelský sbor paní Zdeňka Kieczková.

Více než 27 let provozu se na budově mateřské školy natolik podepsalo, že bylo rozhodnuto o její celkové opravě během léta 2011. Budova se sice na dva měsíce vystěhovala a uzavřela, ale část vybavení se dočasně přemístila do základní školy, kam mohly děti

⁷⁵⁴ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 320.

⁷⁵⁵ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 321.

⁷⁵⁶ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 325.

⁷⁵⁷ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 325-326.

⁷⁵⁸ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 332.

v červenci docházet.⁷⁵⁹ Rekonstruoval se především interiér školy. Novou barevnou podobu dostaly umývárny, všechny postýlky byly vybaveny molitanovými matracemi. Jedna ze tříd se zvětšila na úkor ložnice, takže dětem se nabízel větší prostor ke hrám a pohybovým aktivitám.⁷⁶⁰

Mateřská škola zůstává dvojtřídní, ale počínaje školním rokem 2011/12 s celodenním provozem obou oddělení. Obě oddělení dostala jména, takže od září 2011 chodí děti buď mezi *Rybičky*, nebo mezi *Sluníčka*. Provozní doba se definitivně ustálila na 6:30 – 16:00, přičemž do půl osmé se děti scházejí u *Rybiček* a tamtéž se po třetí hodině odpolední znovu sejdou.⁷⁶¹

Mateřská škola v Rybí je v dnešní době nedílnou součástí vzdělávacího systému v obci. Už šestou desítku let otevírá své brány nejen místním dětem. Obhájila oprávněnost svého založení na konci čtyřicátých let minulého století a pro její budoucnost platí totéž, co pro školu základní. Současný demografický vývoj v obci a všeobecný trend znovuobjevování pozitiv života na vesnici, blíže k přírodě a v šetrnějším životním prostředí, nahrává příznivým vyhlídkám pro příští léta. Nedávná rekonstrukce budovy školy, její moderní vybavení, zahrada a blízkost přírody jsou dalšími faktory, které oblíbenost rybské „školky“ podtrhují.

Během 67 let své existence procházela mateřská škola v Rybí různými peripetemi. Plných 34 let zajišťovala předškolní vzdělávání bez vlastní budovy, což s sebou logicky tu a tam přinášelo konflikty a nedorozumění. Učitelky mateřské školy si v určitých údobích mohly připadat jako nechtěné příbuzné kolegů z obecné či národní nebo základní školy. Také ředitelé či ředitelky školy základní se někdy cítili ukřivdění kvůli prosazování školy mateřské na úkor základní ze strany nadřízených úřadů. Přes dílčí názorovou rozdílnost však vždy dokázali ředitelé a ředitelky obou vzdělávacích institucí v obci nalézt vhodné řešení a vzájemně si kdykoli pomoci. Mateřská škola zásobuje po celá desetiletí základní školu jídly ze své kuchyně, základní škola dává k dispozici svou keramickou dílnu, děti z obou škol tráví nezdědkou svůj čas při společných výletech nebo jiných akcích v obci i mimo ni.

Velmi pozitivně se jeví klima mateřské školy, kde po mnoho let pracuje pedagogický sbor i ostatní zaměstnanci s minimálními personálními změnami a v přátelské a korektní profesionální atmosféře. V prakticky stoprocentně ženském kolektivu, který je u předškolních vzdělávacích zařízení pravidlem téměř bez výjimky, je to obdivuhodným jevem.

⁷⁵⁹ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 338.

⁷⁶⁰ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 343-344.

⁷⁶¹ Kronika mateřské školy 1948-2012, s. 343.

6 PORTRÉTY VÝZNAMNÝCH ŘEDITELŮ ŠKOLY V RYBÍ

Je nesmírně obtížné vybrat z více než dvousetleté historie základního školství v Rybíti nejvýznamnější pedagogické osobnosti, protože ve své době měla každá z nich své, mnohdy nezastupitelné, místo. Byl jí snad ten úplně první „opravdový“ učitel Josef Purmanský?⁷⁶² Nebo nadučitel Jan Křesťan, který školu, v níž učiteloval 28 let, přivedl do 20. století?⁷⁶³ Nebo paní Božena Horutová, dlouholetá kronikářka obce, učitelka a pozdější ředitelka, která tragicky zahynula na začátku prázdnin 1977 pod koly motocyklu svého někdejšího žáka jen pár set metrů od školy? Rozsah této práce neumožňuje uvést více než dva z ředitelů, kteří oba působili v rybské škole v minulém století, ale v úplně jiných dobách. Odlišnost režimů, v nichž učili, poslouží zároveň k zamyšlení nad působením či ovlivňováním role učitele v demokratickém a totalitním politickém systému. Za všechny osobnosti jsem zvolila Karla Zábranského a Jaroslava Žárského.

6.1 KAREL ZÁBRANSKÝ

Život Karla Zábranského je neoddělitelně spjat s Rybím, přestože do obce přišel až jako osmadvacetiletý. V Rybíti už ovšem zůstal a strávil zde téměř sedm desetiletí.

Narodil se 19. května 1880 v Horním Újezdě v okrese Holešov do početné rodiny kováře, který se musel starat celkem o jedenáct dětí. V letech 1886 až 1893 navštěvoval dvojtřídní školu v Horním Újezdě, poté tři roky měšťanskou školu v Holešově. Po ukončení školní docházky byl přijat na učitelský ústav v Příboře (okres Nový Jičín), kde v roce 1900 maturoval a nastoupil učitelskou dráhu na Novojičínsku. Jako prozatímní učitel vyučoval literární předměty ve školním roce 1900/01 v pětitřídní dívčí základní škole v Příboře, následně krátkodobě v pětitřídní škole v Kopřivnici (1. 9. 1901 – 28. 2. 1902) a dvojtřídní škole v Malých Albrechticích (od března 1902 do konce roku). Své první dlouhodobější místo získal ve dvojtřídní škole v Bernarticích, kde učil od 1. ledna 1903 do 29. února 1908. Během této doby se stal z prozatímního definitivním učitelem (od 1. září 1903). Do Rybíti byl přeložen k 1. březnu 1908 a zůstal zde až do konce své pedagogické kariéry v roce 1939; nejprve jako definitivní učitel a od 1. listopadu 1920 jako řídící učitel. Ještě před tímto datem,

⁷⁶² Historie základního školství v Rybíti do roku 1945, s. 34.

⁷⁶³ Historie základního školství v Rybíti do roku 1945, s. 37-39.

konkrétně od 1. července 1911, zastával post dočasného řídícího učitele za Aloise Konečného, který byl zvolen poslancem.⁷⁶⁴

Karel Zábranský byl typickým představitelem učitelského stavu v první polovině minulého století. Platil za velmi přísného a nesmlouvavého učitele, který si nekompromisně udržoval kázeň v každé třídě, kde vyučoval. Podle vzpomínek pamětníků byl pan řídící sice přísný, ale spravedlivý a bezdůvodně nikoho netrestal. U zlobivých žáků ovšem neváhal čas od času tělesného trestu použít, což je sice z dnešního pohledu nepřijatelné, ale v minulých dobách to nebývalo ničím neobvyklým. Rodiče většinou potrestanému dítěti doma ještě přidali, i když se tu a tam někdo protestující našel. V okresním archivu existuje v osobním spise Karla Zábranského dokonce záznam o projednávání stížnosti jistého Aloise Purmenského, která byla Okresním školním výborem v Novém Jičíně přijata dne 10. ledna 1930. Záznam neuvádím z důvodu, že bych chtěla kohokoliv z účastníků sporu očerňovat, ale pouze jako dobovou realii ilustrující prvorepublikovou atmosféru ve školních třídách. Podle oné stížnosti prý učitel vlepil malému žáčkovi takovou facku, že hoch „*přišel domů přes ucho a pravou líc na tváři majíc krevními podlitinami vyznačenou celou ruku p. řídícího*“. Toto se prý opakovalo rok poté „*s tímto dodatkem, že uchopil ještě synka za límec a smýčil jej aniž synek mohl dechu nabrat ku stupni za trest klečel. Připomínám, že se to stalo kvůli tomu, že synek momentálně nevěděl kolik je 46+7.*“ Jak to doopravdy bylo, se dnes už asi nedozvíme. Okresní školní výbor celý incident uzavřel na základě sdělení podepsaného předsedou místní školní rady v Rybí Havrlandem a řídícím učitelem Zábranským, v němž „*se podává zpráva, že Purmenský Alois, Rybí č. 98, byl předvolán předsedou míst. školní rady a o své stížnosti se vyjádřil, že tím nemíní způsobiti správci školy nepříjemnosti. Učinil tak v přenáhlení a stížnost svou odvolává*“.⁷⁶⁵ (přílohy č. 42 a 43)

Všechny své učitelské certifikáty (dnes bychom řekli *atestace*) získal Karel Zábranský v učitelském ústavu v Příboře: učitelské maturitní vysvědčení (*Lehrerreifezeugnis*) 18. července 1900, učitelské oprávnění pro základní školy (*Lehrbefähigung für Volksschulen*) 14. listopadu 1902 a ve stejný den i učitelské oprávnění pro výuku římsko-katolického náboženství (*Lehrbefähigung für Religionsunterricht*).⁷⁶⁶

Učitelskou dráhu Karla Zábranského přerušila první světová válka. Narukoval 20. února 1915 jako civilní záložník a v c. k. armádě sloužil až do konce války. Do Rybí se vrátil

⁷⁶⁴ SOkA Nový Jičín, Fond Okresní školní výbor Nový Jičín, nezpracovaný fond, karton č. 32.

⁷⁶⁵ SOkA Nový Jičín, Fond Okresní školní výbor Nový Jičín, nezpracovaný fond, karton č. 32.

⁷⁶⁶ SOkA Nový Jičín, Fond Okresní školní výbor Nový Jičín, nezpracovaný fond, karton č. 32.

až 7. listopadu 1918 v hodnosti praporčíka – velitele roty v Medyce u Przemysle⁷⁶⁷, tedy pouhé čtyři dny před definitivním podepsáním příměří.

Karel Zábranský byl dvakrát ženat. Se svou první ženou Marií (roz. Frankovou) se vzali v srpnu 1905. Postupně se jim narodily tři děti: Ladislav (1906-1930), Jiřina (1907-?) a Adolf, pozdější slavný malíř, (1909-1981). V květnu 1923 paní Marie Zábranská zemřela. Již o necelé tři měsíce později se Karel Zábranský podruhé oženil, a to s místní občankou Karlou (Karolinou) Havrlantovou.⁷⁶⁸ Z tohoto manželství vzešli dva synové, oba pojmenovaní Karel. První zemřel po dlouhé nemoci v nedožitých jedenácti letech (1925-1935), druhý se narodil krátce po jeho smrti (1940-2008). Se svou druhou ženou si postavili v Rybí nový rodinný dům (č. p. 225), což byl mimochodem poslední dům postavený v obci před koncem druhé světové války. Předtím bydleli Zábranští ve škole, tedy v čísle popisném 110.

Za dob Rakousko-Uherska přispívali vesničtí učitelé často aktivně ke společenskému dění ve své obci. Karel Zábranský nebyl výjimkou, v roce 1912 patřil například k zakládajícím členům tělocvičné organizace Sokol v Rybí a Sokolu zůstal věrný po celý svůj život. Politice se ovšem spíše vyhýbal, pouze v třicátých letech minulého století byl krátce členem Československé strany národně-socialistické. Do této strany vstoupil po svém zvolení do obecního zastupitelstva v roce 1931 a zůstal v ní jen do roku 1938. Je zajímavé, že ve svém životopise datovaném 10. května 1939 uvedl rok vstupu do strany 1931, ale do úředního dotazníku napsal o pouhý měsíc později jako léta členství 1933-38 (přílohy č. 40 a 41).

Pro svůj zhoršující se zdravotní stav požádal Karel Zábranský po skončení školního roku 1938/39 o předčasný odchod do penze. Na základě zdravotní prohlídky bylo jeho penzionování schváleno a 1. září 1939 odešel v necelých šedesáti letech do důchodu. I nadále se však věnoval aktivnímu společenskému životu a nevynechal žádnou příležitost zúčastnit se nejrůznějších akcí pořádaných zejména tělovýchovnou jednotou Sokol. Rád se na pozvání pozdějšího ředitele školy Žárského do budovy, kde strávil bezmála třicet let učitelování, vracel a při besedách vzpomínal (příloha č. 30). Při příležitosti devadesátých narozenin uspořádala jubilantovi škola 19. května 1970 malou slavnost, na které zpívali žáci z pěveckého kroužku. Tehdejší ředitel Žárský celou oslavu natočil na film. Odpoledne vystoupil v Sokolovně na počest Karla Zábranského čtyřicetlenný taneční soubor ministerstva vnitra.⁷⁶⁹

⁷⁶⁷ V polské Haliči, dnes prakticky na polsko-ukrajinské hranici.

⁷⁶⁸ Do osobního dotazníku pro německé úřady v únoru 1939 napsal Karel Zábranský u své manželky jméno Karla, ovšem na náhrobku na rybském hřbitově je uvedeno jméno Karolina.

⁷⁶⁹ Školní kronika 1962-1985, s. 36.

Karel Záborský zemřel 27. prosince 1971 v nedožitých 92 letech a byl pochován na místním hřbitově. Jeho pohřeb se stal významnou, byť smutnou, společenskou událostí pro celou obec. Účastnila se ho řada smutečních hostů, mezi nimiž nechyběli ani představitelé okresních školních institucí.⁷⁷⁰

6.2 JAROSLAV ŽÁRSKÝ

Jaroslav Žárský byl jedním z nejdéle sloužících ředitelů rybské školy. V Rybí působil v letech 1950 – 1974, tedy nepřetržitě 24 školních roků. Do obce přišel krátce po nástupu komunistů k moci a v místní škole prožil celá neradostná padesátá léta, naděje probouzející léta šedesátá a rozloučil se v době přituhující normalizace. Přes režimní peripetie si dokázal uchovat všechny vlastnosti učitele „ze staré školy“. Byl osobností zachovávající tradice kantorské profese, podle které učitel nebyl pouhým nositelem vzdělání, ale ve vesnickém prostředí zcela přirozeně přejímal vůdčí roli na poli kulturním a společenském.

Narodil se 6. května 1913 v Hájově u Příbora, kde také chodil prvních pět let do obecné školy. Měšťanskou školu navštěvoval v Příboře (1924-28) a Frenštátě (1928-29). Stejně jako Karel Záborský studoval čtyři roky v příborském učitelském ústavu, kde v roce 1933 složil maturitu.⁷⁷¹

Do rybské školy nastoupil 1. července 1950 na ředitelské místo uvolněné Josefem Urcem, který odešel do důchodu. Ve svých sedmatřiceti letech měl Jaroslav Žárský bohaté pedagogické zkušenosti. Po získání diplomu nastoupil pedagogickou dráhu jako dočasný učitel římsko-katolické lidové školy v Unině ve slovenském okrese Skalica, kde působil od 1. září 1933 do 31. srpna 1935. Zpátky na Moravu se vrátil po absolvování vojenské služby a 1. října 1937 se hlásil jako výpomocný učitel do státní obecné školy v Sedlnicích na Novojičínsku. K 1. lednu 1938 byl jmenován učitelem čekatelem a 19. září 1938 definitivním učitelem. Už v březnu 1939 jej čekalo další přeložení, tentokrát do Stříteže nad Ludinou v tehdejší okrese Hranice, střídavě do místní obecné a měšťanské školy, kde zůstal až do konce války a odcházel jako definitivní učitel pověřený řízením střítežské obecné školy. Přeložení do Stříteže bylo ovšem vynuceno okolnostmi, které popsal sám Jaroslav Žárský v žádosti o zpětné přemístění do Sedlnic adresované v červnu 1945 Okresnímu školnímu výboru v Hranicích: „*Od r. 1937 do záboru Sedlnic v r. 1938* ⁷⁷² *působil jsem tam jako def.*

⁷⁷⁰ Obecní kronika MNV Rybí, s. 291.

⁷⁷¹ SOkA Nový Jičín, Fond ONV Nový Jičín. Karton č. 1108, inv. č. 1147.

⁷⁷² Na základě nového územního rozdělení připadla obec Sedlnice do Sudet.

učitel na státní menšinové škole. Za mobilisace nastoupil jsem voj. službu a po příjezdu na dovolenou byl jsem v Sedlnicích Gestapem zatčen a 3 týdny vězněn, škola byla uzavřena a mně zakázán vstup a pobyt v zabraném území.“ Žádosti bylo vyhověno určitě i proto, že ji pan Žárský podložil výmluvnými argumenty: „*Na umístění v Sedlnicích uplatňuji nárok proto, že jsem tam učil, a že předpokládám, že příčinou vzdálenosti budov obecné školy od budovy měšť. školy bude mít obecná škola samostatnou správu, o níž se ucházím.*“ Jaroslav Žárský se o místo ucházel úspěšně a post řídícího učitele sedlnické obecné školy skutečně získal a zastával je až do letních prázdnin 1950, kdy se poprvé objevil v Rybí, kde definitivně zakotvil.

Jeho začátky v základní škole v Rybí byly strastiplné. Neměl kde bydlet, protože služební ředitelský byt ve školní budově zůstal obsazen bývalým ředitelem a jeho manželkou, neboť obec pro ně nesehnala náhradní ubytování. Přes neustálé intervenování se problém s bydlením táhl dlouhá léta a pokračoval i po smrti penzionovaného ředitele, jehož vdova s vystěhováním otálela ještě více než čtyři roky po manželově smrti. Teprve v září 1958, tedy osm let po převzetí řízení školy, se mohl Jaroslav Žárský nastěhovat do služebního bytu a přivést do něj konečně i svou manželku Emílii (se kterou se oženil za války v dubnu 1941) a syna Jaroslava, který tak mohl začít chodit do školy vedené tatínkem.

Od samého začátku se pan Žárský aktivně zapojil do života v obci. Stal se hlavním činitelem místní Osvětové besedy a žádná kulturní akce se neobešla bez jeho přítomnosti. Se svým fotoaparátem a kamerou dokumentoval nejen společenský život, ale také přírodu a nejbližší okolí. Natočenými filmy a vlastnoručně zhotovovanými diapozitivy oživoval výuku. Rád hrál na housle a v jeho hodinách se často zpívalo. Jeho někdejší žáci dodnes vzpomínají na zajímavé vycházky s panem ředitelem po okolí Rybí, na jeho *housličky*, filmy promítané v hodinách a starosvětský kvítek, který rád nosíval v dírci saka. Lásku k přírodě a práci na zahradě vštěpoval dětem také v kroužku mladých *mičurinců*⁷⁷³ (pozdější ovocnářský kroužek), který ve škole založil v únoru 1951 (příloha č. 26 a 45). Kroužek se těšil velké popularitě a děti se se svými výpěšky účastnily řady soutěží. Pan ředitel vedl po určitou dobu také pěvecký kroužek.

Jaroslav Žárský se zajímal rovněž o historii. Často publikoval v lokálních sbornících a svými články přibližoval veřejnosti fakta z historie obce, psával o partyzánském odboji a o osvobozovacích bojích. Jím natočené dokumentární záběry z besed, oslav či společenských akcí by dnes jistě barvitě vylíčily atmosféru šedesátých let minulého století od samého jejich

⁷⁷³ Ivan Vladimirovič Mičurin (1855-1935), ruský šlechtitel ovoce poněkud zneužitý sovětskou propagandou.

počátku. Filmové cívky se bohužel nepodařilo dohledat, a to ani ve škole ani v obecním úřadě nebo státním archivu. Snad nenávratně zmizely nebo byly zničeny během několikerého stěhování obecního úřadu nebo školy do náhradních prostor při rekonstrukčních pracích, možná si je odnesl pan ředitel s sebou při odchodu do penze roku 1973, kdy se vrátil do rodného Hájova. Nepodařilo se mi ani kontaktovat některého z žijících příbuzných.

Svědectví o panu Žárském vydávají také jeho zápisy ze školní kroniky, ve kterých úhledným písmem zaznamenával nejen události z každodenního školního života, ale také politické a dějinné mezníky, jakými bylo například přistání amerických kosmonautů na Měsíci nebo emotivní líčení událostí ze srpna 1968 (viz s. 114). S jeho odchodem do důchodu po školním roce 1973/74 jakoby z Rybí současně zmizel duch starých časů, kdy učitel – zvláště ten vesnický – byl ještě víc než „jen“ osobou předávající základní vědomosti dětem. Za léta působení v Rybí se stal středobodem kulturního a společenského dění obce a většina lidí, které učil, kteří se s ním znali a kterých jsem se ptala, na něj dodnes s nostalgií vzpomíná. Pan ředitel Žárský byl osobností, která dělala čest učitelskému stavu.

7 VLIV POLITICKÉHO SYSTÉMU NA PRÁCI UČITELE VE 20. STOLETÍ

Dvacáté století bylo v českých zemích charakterizované poměrně překotným vývojem s častými změnami společenských, politických a v neposlední řadě i geografických poměrů. Mnozí lidé, aniž by se kdy někam přestěhovali, změnili třeba pětkrát za život svou státní příslušnost. Průměrný rybský občan narozený kolem roku 1910 strávil dětství v Rakousko-Uherské monarchii, základní školu vychodil z větší části v demokratické Československé republice, dítě se mu narodilo za války v Německé říši (Rybí připadlo Sudetům), nejdelší část života prožil v komunisty ovládané Československé socialistické republice a po krátkém pobývání v České a Slovenské federativní republice skončil na sklonku století ve svobodné a opět demokratické České republice. A byli i takoví, kteří těch zeměpisných a politických eskapád zažili ještě více. Vezměme si za příklad dlouholetého ředitele základní školy v Rybí Jaroslava Žárského. Narodil se roku 1913 v Rakousku-Uhersku, učitelství vystudoval v Československu, první léta učitelské praxe strávil na Slovensku, bez vlastního přičinění se ocitl v Německé říši (také obec Sedlnice, kde vyučoval, připadla do Sudet), odtud byl za práci přeložen do Protektorátu Čech a Moravy, aby se nakonec vrátil zpátky do Československa.

O tom, jak asi vypadalo režimní a politické působení na učitele v různých politických systémech, nejlépe vypovídají dobové dokumenty a archiválie z osobních složek bývalých ředitelů základní školy v Rybí Karla Záborského a Jaroslava Žárského. Analýzu a srovnání omezím na období před vypuknutím druhé světové války a komunistickou éru poválečného Československa.

7.1 DEMOKRATICKÁ PRVNÍ REPUBLIKA

Co státní úřady v případě učitelů sledovaly, ilustrují výmluvně služební a osobní výkazy obou pedagogů. Vcelku málo se prvorepublikové úřady zajímaly o politické smýšlení nebo veřejnou činnost učitelů. Dotazníkem se nanejvýš zjišťoval rodinný stav, počet dětí a náboženské vyznání. Ovšem popis služebního postupu byl vždy vypracován velice pečlivě a obsahoval přesná data už z doby studia. Každý učitel musel před získáním takzvané definitivy projít obdobím, kdy sloužil nejprve jako dočasný učitel, což by se snad dalo přirovnat k dnešní zkušební době. Doba *dočasného* učitelování ovšem trvala mnohem déle, Jaroslavu

Žárskému například čtyři roky, než byl ustaven v září 1937 výpomocným učitelem. Dlužno ovšem poznamenat, že v období od října 1935 do srpna 1937 absolvoval vojenskou službu. V mezidobí si alespoň finančně trochu přilepšil – z adjunkta⁷⁷⁴ I.D třídy platově povýšil na adjunkta II.D třídy. Až po vykonání učitelského slibu v roce 1938 získal statut definitivního učitele (příloha č. 44). Z uvedeného vcelku jasně vyplývá, že hlavní důraz byl kladen na odbornost a profesní kariéru.

Školské úřady dokázaly učitelům pomáhat také finančně. Ve složce Karla Zábranského lze dohledat řadu dokumentů dokládajících finanční příspěvky řídicímu učiteli na nezaopatřené a studující děti. Byrokracie byla rozbujelá a přiložit pouhé potvrzení o studiu nestačilo. Úřady před udělením případného finančního příspěvku vyžadovaly i úřední potvrzení o tom, že student bydlí v místě studia. Roku 1929 ovšem úředníci projevíli neobvyklou shovívavost, když se spokojili jen s ručně psaným potvrzením, kde „*Podepsaná, jakožto bytná, potvrzuje, že Adolf Zábranský, nar. 29. listopadu 1909 v Rybím, posluchač umělecko-průmyslové školy v Praze, je zcela vydržován svým otcem.*“ Zemský školní úřad moravský přiznával pravidelně na studující děti Karla Zábranského nejen výchovné, ale „*Jelikož jste prokázal, že jste nucen svého syna Adolfa a dceru Jiřinu na něž Vám přísluší výchovné, vydržovati na bytě za účelem školního vzdělání mimo své bydliště, přiznáváme Vám podle ustanovení bodu 2 §u 8 zákona čís.104/28 sb. z. a n. činovně dle skupiny míst „C“.* Poukazujeme Vám tudíž poštovním šekovým úřadem od 1. ledna 1926 činovně 2.976 Kč.“⁷⁷⁵ Je jisté, že náklady na studia prvních tří dětí Karla Zábranského byly značné. Dcera Jiřina a syn Adolf studovali na gymnáziu ve Valašském Meziříčí, prvorozený syn Ladislav práva na Karlově univerzitě v Praze a do Prahy nakonec odešel studovat také Adolf.

Za první republiky byla profese učitele poměrně vážená, byť ne příliš dobře honorovaná (což dokládají neustálé žádosti Karla Zábranského o finanční příspěvky na děti). O nějakém politickém nátlaku z řídicích míst nemohlo být řeči, školství nebylo v demokratickém předválečném Československu nijak politicky ovlivňováno. Stačí si připomenout text učitelské přísahy ve znění podle nařízení vlády republiky Československé ze dne 26. srpna 1919, č. 495 Sb. zákonů a nařízení: „*Přísahám a slibuji na svou čest a svědomí, že Československé republice budu vždy věren a její vlády poslušen, že budu veškery státní zákony zachovávat, všechny své úřední povinnosti podle platných zákonů a nařízení*

⁷⁷⁴ *Adjunkt* byl výraz pro pomocníka (asistenta) přiděleného k jinému samostatnému učiteli (i jako zástupce).

⁷⁷⁵ SOkA Nový Jičín, Fond Okresní školní výbor Nový Jičín, nezpracovaný fond, karton č. 32.

*vykonávati pilně, svědomitě a nestranně, úředního tajemství neprozradím a ve všem svém jednání jen prospěchu státu a zájmu služby budu dbáti.*⁷⁷⁶ (příloha č. 47)

Jak vidno, prvorepubliková učitelská přísaha neobsahuje žádný byt' jen náznak zatahování nějakých ideologií do školních tříd.

7.2 UČITELSKÁ PROFESE ZA TOTALITNÍCH SYSTÉMŮ

Nástup totalitních diktatur všechno rázem změnil. Při procházení archiválií občas až zamrazí z podobnosti materiálů z dob fašistické a komunistické diktatury. Mění se jen letopočty a názvy stran, podstata zjišťovaných informací zůstává stejná.

Úřady Německé říše zajímalo ihned po včlenění českého území do Sudet něco úplně jiného. To opět dokládá osobní spis Karla Zábranského z doby, kdy bylo Rybí součástí Sudet, tedy z let 1938/39. Když žádal řídící učitel Zábranský o předčasný odchod do penze, musel už německým úřadům vyplnit i kolonky týkající se příslušnosti k politickým stranám, podrobnosti k vojenské službě a působení za první světové války, teprve poté následovalo kariérní shrnutí.

Nadřazování politické ideologie potřebám školy na sebe po únoru 1948 nenechalo dlouho čekat. Že tehdy bylo schůzování důležitější než vyučování, to dokládá oznámení ředitele rybské školy Urce školskému referátu ONV v Novém Jičíně ze dne 14. listopadu 1949: „*Oznamuji, že dne 15.XII.t.r. nebude vyučováno ve II.tř. po celý den, poněvadž řed. šk. je povinen se účastniti schůze, svolané přípisem čj.183-12/12-1949-I ze dne 12.XII.1949, ve funkci tajemníka MNV v Rybí.*“⁷⁷⁷

Učitelé se v prvních letech vlády komunistické strany museli v první řadě ztotožnit s heslem „*Sovětský svaz – náš vzor*“. V zápisu ze školní konference konané v Rybí dne 4. února 1952 se můžeme mj. dočíst o zkušenostech s používáním nových čítanek, které byly „*postaveny na nové metodě zvukové-synteticko-analytické, která je dlouho a s úspěchem užívána v SSSR*“. O několik odstavců dále ředitel Žárský sebekriticky píše: „*Mé znalosti ruského jazyka jsou ještě malé*“. Paní učitelka Loukotková ve svém povinném sebekritickém pohledu zdůrazňuje, že „*Sebevzdělání prohlubovaly referáty při pravidelných konferencích. Prostudovala jsem I. spis Kl. Gottwalda.*“ Ředitel Žárský k učitelce Loukotkové dodává: „*Vede žáky k socialistickému vlastenectví a k socialistickému poměru k práci. Doporučuji*

⁷⁷⁶ SOkA Nový Jičín, Fond ONV Nový Jičín. Karton č. 1108, inv. č. 1147.

⁷⁷⁷ SOkA Nový Jičín, Fond Okresní školní výbor Nový Jičín, nezpracovaný fond, karton č. 34.

větší zájem o politické dění. Projevit větší iniciativu pro zřízení PO.⁷⁷⁸ Není členkou KSČ.⁷⁷⁹ Povinný dovětek o stranické (ne)příslušnosti už atmosféru padesátých let dokresluje definitivně.

Učitelé byli zcela ve vleku vládnoucí politické ideologie a museli respektovat řadu nařízení a plnit spoustu povinností, které v podstatě s vyučováním neměly vůbec nic společného. Hlavním úkolem učitele bylo vychovat socialisticky uvědomělou mládež. K tomu měly napomáhat i mimořádné brigády. Například v neděli (!) 19. listopadu 1950 se v rybské škole sešli všichni žáci a učitelé, aby „*společnou brigádou projevíli snahu budovat republiku a udrželi mír*“.⁷⁸⁰

Náplň školních oslav a témata besed doznala od padesátých let podstatných změn. Učitelé byli povinni při každé příležitosti dětem připomínat *dějinné milníky strany*, události významné pro budování socialismu v Československu a důležité skutečnosti z historie Sovětského svazu. Školní kroniky z oněch dob jsou plné záznamů o oslavách *Vítězného února*, *Velké říjnové socialistické revoluce*, výročí narození Vladimíra Iljiče Lenina, Josefa Stalina, Klementa Gottwalda. Jistě, za první republiky se také oslavovalo a vzpomínalo, nikoli ovšem na výročí politická, nýbrž na výročí mající podstatný vliv na historický vývoj mladé republiky. Komunisté postupem času dokonce nadřadili den znárodnění z 28. října 1945 nad den vzniku samostatného Československa a počínaje 28. říjnem 1952 byl tento den uváděn vždy jako Den znárodnění na prvním místě. Bylo na učitelích, aby často proti svému přesvědčení a svědomí, ale v duchu té jediné tehdy správné ideologie, přizpůsobili výklad dějin. A tak byli nuceni potlačovat význam T. G. Masaryka na vznik Československa nebo opomíjet zásluhy americké armády při osvobození země od nacistů. Pokud se s tím někdo nechtěl smířit, mohl na učitelskou profesi zapomenout a skončil třeba jako dělník v těžkém průmyslu.

Často se hovoří o zruďných padesátých letech minulého století, ale při pročitání starých kronik z let normalizačních se zdá, že obě tyto dekády leccos spojuje. Učitel byl za dob Husákova režimu v sedmdesátých letech vystaven přinejmenším stejnému nátlaku. Do politicky motivovaných dotazníků přibyla nová kolonka zkoumající politické postoje před a po roce 1968, z vojenské agrese se stala internacionální pomoc a z okupačního vojska spřátelená armáda. Aby se strana ujistila, že každý učitel tato fakta správně pochopí a hlavně následně dětem vyloží, museli se všichni povinně účastnit kurzů *ideově politické výchovy*.

⁷⁷⁸ Zkratka pro Pionýrskou organizaci.

⁷⁷⁹ SOkA Nový Jičín, Fond ONV Nový Jičín. Karton č. 1108, inv. č. 1147.

⁷⁸⁰ Školní kronika 1800-1962, s. 292.

Ve školních kronikách se od sedmdesátých let objevují v úvodních odstavcích ke každému školnímu roku věty o hlavních cílech příslušného roku. Pravidelně se opakují slova o úkolech vytýčených některým ze sjezdů KSČ, o letech slavných výročí, o plnění usnesení ústředního výboru strany. Konečným důsledkem politizace školství byla poněkud schizofrenní pozice zejména některých učitelů předmětů typu občanské nauky nebo dějepisu, kteří – pokud chtěli i nadále vykonávat svou profesi – museli mnohdy říkat něco úplně jiného, než si mysleli. Do stejné pozice se dostala i většina rodičů, kteří také doma říkali něco jiného, než na veřejnosti. Nejsmutnějším na tom ovšem je, že jak učitelé, tak rodiče tímto postojem vlastně děti utvrzovali v tom, že takové chování je v podstatě *normální*. Někdo tak činil vědomě, jiný možná nechtěně.

Někteří učitelé výše uvedených předmětů začali zákonitě pociťovat jistou marnost svého počínání, možná i rezignovali, odučili si své hodiny, žákům řekli, co říct museli, a odseděli si povinné odpolední schůze. Mnohem více učitelů si naštěstí uchovalo profesní hrdost. Sice navenek splnili *úkoly dané stranou*, své učitelské poslání ovšem i nadále naplňovali podle svého nejlepšího vědomí a hlavně svědomí. Snažili se dětem vštěpovat základy pro rozvoj jejich osobností, a pokud to jen trochu bylo možné, nezatahovali politiku do vyučovacích hodin. Do nejrůznějších výkazů, formulářů a dotazníků pak zapsali to, co zapsat museli. Pokřivenost doby spočívala mimo jiné i v tom, že důležitějším se jevílo mít všechno *papírově* v pořádku. Skutečnou realitu pak už málokdo kontroloval.

Na základě zkušeností mých vlastních i mých blízkých si jsem jistá, že naprostá většina učitelů si dokázala udržet patřičný odstup a režimnímu nátlaku sice *papírově* vyhověla, ale v konečném důsledku naplnila podstatu a ideály učitelské profese – totiž předat žákům co nejvíce vědomostí a vybavit je těmi nejelementárnějšími předpoklady pro další život. Základní mravní a životní hodnoty zůstávají (nebo by měly zůstávat) stejné bez ohledu na vládnoucí ideologii.

Nacisté i komunisté se během půl století svého vůdčího postavení snažili ve školství prosadit své ideologie. Někdy se jim to dařilo více, jindy méně. Učitelé však v této zkoušce obstáli a v drtivé většině nadřazovali profesní zájmy nad zájmy politickými.

8 ZÁVĚR

Tématem diplomové práce byly dějiny základního školství v obci Rybí na Novojičínsku od roku 1945 do současnosti doplněné o historii předškolního vzdělávání v obci. Diplomová práce přímo navazuje na mou bakalářskou práci z roku 2014, navíc přináší kromě zmíněné historie mateřské školy také portréty dvou z nejvýznamnějších řídicích učitelů (ředitelů) rybské školy, Karla Zábranského a Jaroslava Žárského.

Historie obou škol reflektuje celospolečenské proměny a je ovlivněna také událostmi lokálního významu. Z toho důvodu jsem do textu zařadila kapitoly z historie obce, bez nichž by byla některá fakta ze školního prostředí jen obtížně zařaditelná do správného společensko-historického kontextu.

Hlavní cíl byl splněn. Diplomová práce předkládá souhrnnou historii jak základní (obecní, národní), tak i mateřské školy v Rybí v období od skončení druhé světové války do dneška. V práci jsou na konkrétních případech analyzovány a porovnávány podmínky pro práci učitelů zejména malotřídní vesnické školy v různých společenských systémech. Považovala jsem za důležité zdůraznit a porovnat vliv a působení politického prostředí na každodenní profesní život učitele. Této problematice jsem věnovala samostatnou kapitolu, ve které jsem k ilustraci dobových poměrů uvedla nejen jeden praktický případ a vyvodila rovněž konkrétní závěry.

Jelikož moje minulá bakalářská a nynější diplomová práce svým tematickým záběrem tvoří jeden celek, zachovala jsem stejnou logickou stavbu a členění jednotlivých kapitol. První část práce byla věnována poválečné historii obce. Při jejím zpracování jsem musela překonat řadu potíží způsobených především absencí zdrojů. Prakticky jedinými prameny, z nichž jsem mohla čerpat, byly obecní a farní kroniky. Doplnující informace jsem našla ve školních kronikách a v kronikách mateřské školy. Jiné vhodné archivní materiály o obci neexistují. Zcela zásadní problém způsobila skutečnost, že mezi lety 1976 až 1990 byla obec Rybí v rámci integračního procesu začleněna jako místní část města Nový Jičín. Na poslední kronikářské zápisy z konce roku 1975 navázali po obnovení samostatnosti obce noví kronikáři až po 15 letech a zpětným zápisům se nevěnovali. Městský národní výbor v Novém Jičíně předal po roce 1990 obecnímu úřadu Rybí jen zákonem vyžadované dokumenty a všechny ostatní písemnosti postupem času skartoval. Užitečné údaje se nepodařilo dohledat ani ve Státním okresním archivu v Novém Jičíně. Ve stejném období byly i záznamy ve farní kronice velice kusé a kroniky školní se pochopitelně primárně věnovaly událostem školního

významu. Kvůli výše uvedenému jsem mohla popsat druhou polovinu sedmdesátých a téměř celá osmdesátá léta v obci jen velice stručně a často s nemožností ověřit si ústní informace pamětníků. Od zveřejnění případných neověřených nebo nejistých informací o událostech z let 1976 – 1989 jsem proto upustila.

Jen o málo menší komplikace přinesl fakt, že prvních osm let po válce obecní kroniku nikdo nepsal. Záznamy o obecních událostech z let 1945 až 1953 byly dopsány až o dvě desítky let později na základě rozhovorů s pamětníky. MNV Rybí využil v roce 1965 ustanovení tehdejší směrnice pro vedení kronik a rozhodl o souhrnném dodatečném zápisu. Je pochopitelné, že dodatečný zápis ztratil svou autentičnost a značný časový odstup a koneckonců i změna poměrů po roce 1948 mohly způsobit nepřesnosti v dějinných faktech a vyloučit nelze ani tendenční dobově přizpůsobený výklad některých událostí.

Na podkapitoly z historie obce navázaly medailóny osobností, které zaujímají v obecních dějinách čestné místo a přispěly a přispívají k šíření dobrého jména obce mnohdy až daleko za hranicemi Evropy. Jsou jimi učitel, národopisný pracovník, sběratel regionálního písemnictví a zvyků a všestranně nadaný lidový umělec Cyril Hykel, akademický malíř a celosvětově oceňovaný ilustrátor knížek pro děti národní umělec Adolf Zábranský, jeden z nejvýznamnějších soudobých českých dirigentů klasické hudby, který stál čtvrtstoletí v čele Symfonického orchestru Českého rozhlasu a řídil nejrenomovanější světové orchestry, nositel státního vyznamenání Za zásluhy v oblasti kultury Vladimír Válek, a dále předčasně zesnulý rockový kytarista Jindřich Kvita, který získal společně se skupinou *Citron* v roce 1988 prestižního *Zlatého slavíka*. Tuto část práce obohatil exkluzivní rozhovor, který mi v září 2015 poskytli pan Vladimír Válek společně se svou ženou Hanou Válkovou, a jehož autorský přepis uvádím v plném znění v příloze této práce.

Další kapitoly jsou cele věnovány školství. Teoretická část popisuje zásadní fakta z historie základního školství v Československu po roce 1945 a posléze v České republice. Základní informace jsem čerpala z odborné pedagogické literatury a za doplňující zdroje posloužily různé knihy a časopisy a také archivní materiály dokreslující příslušná údobí. Při psaní podkapitol z nejnovější historie bylo použití odborné literatury značně ztíženo, protože novodobá historie školství a pedagogiky zůstává stále na okraji zájmu badatelů a vědců.

Kapitoly z historie předškolního vzdělávání jsou pojaty z širšího historického hlediska. Bakalářská práce je sice časově ohraničena lety 1945 a 2016, ale historické kořeny a fakta z dávnější historie předškolního vzdělávání jsem dosud nezpracovávala. Mým záměrem bylo spojit předchozí bakalářskou práci s diplomovou v jeden myšlenkový celek, proto jsem se v kapitole o předškolním vzdělávání ponořila hlouběji do historie a alespoň v základních

rysech jsem popsala filozofii, ideu i zásadní historické milníky, kterými předškolní vzdělávání prošlo od antických dob přes středověk až do dvacátého a jednadvacátého století. Hlavním zdrojem pro tuto kapitolu byla opět odborná pedagogická literatura zaměřená na pedagogiku předškolního věku.

Praktickou část práce vyplňuje především její hlavní téma – historie základního školství v Rybí po roce 1945. Z pochopitelných důvodů jsem nemohla podat vyčerpávající přehled všech školních akcí a událostí, ostatně toto ani nebylo mým záměrem. Snažila jsem se spíše zachytit *ducha doby* a na konkrétních případech dokumentovat poměry a atmosféru v jednotlivých obdobích. Neocenitelnými, nenahraditelnými a v podstatě téměř jedinými zdroji byly školní kroniky. Z řádků kronik (a někdy i mezi řádky) jsem se leccos dozvěděla o událostech i lidech, a pokud to bylo možné a pro cíle této diplomové práce vhodné a akceptovatelné, promítla jsem nabyté informace do stránek své práce. Na tomto místě nemohu než zopakovat to, co jsem o školních kronikách uvedla v kapitole 4.5. Ať už se do kronik psalo srdcem nebo rozumem, s láskou nebo z pouhé povinnosti, vždy se tím zanechával odkaz pro příští generace obsahující někdy chtěné a jindy možná ani nezamýšlené dobové svědectví. Dnešní ze zákona povinné výroční zprávy o činnosti a hospodaření kroniky nenahradí. Bohužel nezbývá, než se smířit s realitou doby, která už je prostě taková. Konec psaní kroniky – zvláště nastane-li po jednom a čtvrt století – je smutnou skutečností, se kterou se bude muset vypořádat každý, kdo se po letech bude snažit dohledat zajímavosti ze života rybské školy po roce 2006.

Základní školství v Rybí prošlo od dob svého prvního „dobrovolného“ učitele, chalupníka Bajera, až k současné ředitelce paní Frydrychové pozoruhodným vývojem. Přes dvě stovky let dostávají děti základní vzdělání ve své domovské obci, z toho více než 170 let v současné několikrát rekonstruované budově č. p. 110. Ať už rybská školní budova oslaví úctyhodné 175. narozeniny v roce 2020 nebo o 2 roky dříve, bude to určitě v plné síle, v důstojných podmínkách a s narůstajícím počtem spokojených žáků. Základní škola má v obci své nezastupitelné místo. A to nejen pro svou bohatou minulost a mnohaletou tradici, ale také pro svou dynamickou současnost a optimistickou budoucnost.

Historie mateřské školy tvoří další kapitolu praktické části práce. I tady jsem byla odkázána víceméně na jediný zdroj – kroniku mateřské školy. Tohoto dílčího cíle práce se rovněž podařilo dosáhnout. Kapitola o mateřské škole podává úplný přehled historie místního předškolního zařízení od počátků ve školním roce 1948/49 po celou dobu koexistence v jediné budově se základní školou až po poslední dekády v samostatné budově. Zpracování tohoto tématu bylo náročným úkolem. Vybrat zajímavá fakta z neustále se opakujících událostí, které

se rok po roce odvíjejí podle téměř neměnného scénáře, nebylo jednoduché. Naplnit stránky této práce výčtem besídek, návštěv divadelních či filmových představení nebo popisem aktivit v přírodě by k obsahu diplomové práce nijak nepřispělo. Zaměřila jsem se proto více na popisování dobových reálií a úskalí, se kterými se učitelky mateřských škol musely v různých letech a podmínkách vypořádat. Z kapitoly rovněž vyplývá, jakým vývojem prošel za bezmála sedm desetiletí vztah k předškolním dětem v různých oblastech – od hygieny a péče o zdraví až po logopedickou péči nebo ekologickou výchovu. Přestože stát leccos nařizoval a nařizuje, v mateřské škole obzvlášť záleží na učitelce a jejím způsobu práce, jakým dokáže požadované informace nejmenším dětem sdělit.

Předposlední část diplomové práce jsem věnovala dvěma významným pedagogickým osobnostem, Karlu Zábranskému a Jaroslavu Žárskému, jejichž působení v rybské škole pokrylo téměř tři čtvrtiny minulého století. Portréty obou pedagogů doplňuje bohatý faktografický materiál v příloze. Údaje pro tuto část práce jsem čerpala v převážné míře ve Státním okresním archivu v Novém Jičíně, kde jsem při bádání objevila řadu pozoruhodných a historicky cenných dokumentů. Některé z nich pomohly dokonce napravit drobné nepřesnosti, které se objevily v pracích několika autorů o Adolfu Zábranském nebo Cyrilu Hyklovi. Doplnujícími zdroji pro 6. kapitolu byly školní a v menší míře obecní kroniky.

Na medailony obou pedagogů přímo navazuje sedmá, závěrečná kapitola, ve které jsem analyzovala vliv politických systémů na práci učitele ve dvacátém století. Porovnávala jsem demokratické období první republiky, ve kterém učil Karel Zábranský a na začátku své profesní dráhy také Jaroslav Žárský, s totalitními režimy za druhé světové války a po únoru 1948. Na první pohled se jeví, že demokratické principy vítězí nad principy diktátorskými. Zamyslíme-li se ovšem nad poměry v našem školství v demokratických časech 21. století, nevyhnutelně zaznamenáme vznášející se pochybnosti. Současný tak prosazovaný pedocentrismus s sebou přinesl tolik otazníků a komplikací, že někdejší pedeutocentrismus praktikovaný minulými totalitními i demokratickými režimy znovu nabývá na naléhavosti. V dnešní době by mělo jít především o nalezení kompromisu akceptovatelného jak pro pedagogy, tak pro žáky. Demokracie je jedním ze základních principů lidského bytí. V extrémní formě ovšem nemůže přežívat žádný princip. Existují obory – a školství je jedním z nich – kde i demokracii je nutno brát s rezervou. Respekt před autoritami musí zůstat zachován, i když *autorita* na sobě nemá uniformu nebo nemáchá před sebou stranickou legitimaci. V rozhovoru, který mi poskytl v souvislosti s touto prací pan Vladimír Válek, shrnul podstatu do několika krátkých vět: „*Když jsme byli malí, tak jsme měli autority už v rodičích. Doma to začínalo. Byl to pan učitel, byl to pan farář.*“ Tohle dnes chybí. Učitel je

v současném rámcovém vzdělávacím programu zařazen do skupiny *služeb*. Jak náročné je stát se ze *sloužícího* autoritou, necht' posoudí každý sám ...

Diplomovou práci jsem doplnila rozsáhlými obrazovými, textovými a tabulkovými přílohami. Uvádím v nich například chronologicky řazený jmenný seznam všech učitelů a učitelek základní (obecní, národní) a mateřské školy po roce 1945, údaje a grafy o počtech žáků v jednotlivých školních rocích ve stejném období, vybraná demografická data z obce apod. Do obrazové části se mi podařilo mimo jiné shromáždit i historické snímky z období před rokem 1945, které v případě starších fotografií školní budovy a domků, v nichž probíhala školní výuka ještě v devatenáctém století, přispěly ke komplexnímu pohledu na historii školství v Rybí. Do textových příloh jsem zařadila jednu z *rybských* pověstí ze sbírky Cyrila Hykla a především autorsky upravený přepis mého rozhovoru s panem Vladimírem Válkem ze září 2015, který se přímo týkal témat této diplomové práce. Uvedla jsem také reprodukce faksimilií objevených při studiu v okresním archivu, které výmluvným způsobem ilustrují příslušnou dobu, a to ať už svou historickou hodnotou nebo úsměvnou připomínkou *ztraceného času*.

Touto diplomovou prací byl vytvořen dokument, který komplexně zpracovává historii předškolní a školní výchovy v Rybí po roce 1945. Obsahuje rovněž fakta z poválečné historie obce. Práce doplňuje předchozí bakalářskou práci autorky a díky své úplnosti nabízí celistvý pohled na minulost i současnost obce Rybí. Zájemcům o historii školství v Rybí umožňuje nalézt veškerá základní data přehledně ve dvou obdobně členěných a logicky strukturovaných dílech. Práce může být využita k dalšímu studiu a pro své historické údaje i k prohloubení znalostí o obci.

POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE

SEZNAM PRAMENŮ

Adolf Zábranský, rodák z Rybí, národním umělcem. *Rozkvět*, 1970, 10. 7.

Kronika obce Rybí, III. díl. 2005 – 2011. Uložena v Obecním úřadě v Rybí.

Kronika obce Rybí, IV. díl. 2012 – 20.... Uložena v Obecním úřadě v Rybí.

Pamětní kniha farnosti Rybské 1898 – 2010. Originál uložen v libhošťské faře.

SOKA Nový Jičín, Fond Městský národní výbor Nový Jičín, karton 260, inv. č. 565.

SOKA Nový Jičín, Fond ONV Nový Jičín. Karton č. 1108, inv. č. 1147.

SOKA Nový Jičín, Fond Okresní školní výbor Nový Jičín, nezpracovaný fond, karton č. 32.

SOKA Nový Jičín, *Obecní kronika MNV Rybí (opis 1930 – 1953) 1954 – 1975.* Kronika 1 díl. Opis v elektronické podobě uložen v Obecním úřadě v Rybí.

SOKA Nový Jičín, *Kronika obce Rybí 1990 – 1996.* Kronika 02. Opis uložen v Obecním úřadě v Rybí.

SOKA Nový Jičín, *Kronika Rybí, II. díl. 1997 – 2004.* Opis uložen v Obecním úřadě v Rybí.

Školní kronika 1800 – 1962. Originál uložen v ředitelství Základní školy Adolfa Zábranského v Rybí.

Školní kronika 1962 – 1985. Originál uložen v ředitelství Základní školy Adolfa Zábranského v Rybí.

Školní kronika 1985 – 1999. Originál uložen v ředitelství Základní školy Adolfa Zábranského v Rybí.

Školní kronika 1999 – 2006. Originál uložen v ředitelství Základní školy Adolfa Zábranského v Rybí.

Školní kronika Mateřská škola 1948 – 2012. Originál uložen v ředitelství mateřské školy v Rybí.

Výroční zprávy o činnosti ZŠ Rybí ve školních rocích 2006/07, 2007/08, 2008/09, 2009/10, 2010/11, 2011/12, 2012/13, 2013/14, 2014/15.

Rybský zpravodaj. Rybí: Obecní úřad Rybí.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

AGENTURA KDO JE KDO. *Kdo je kdo. Osobnosti české současnosti*. Praha: Sdružení RAPID, a.s. a STUDIO 1809, s.r.o., 5. vydání, 2005.

BALAŠ, Miloslav. *Kulturní místopis Novojičínska*. Nový Jičín: Vlastivědný ústav v Novém Jičíně, 1967.

BALEKA, Jan. *Adolf Záborský, Knižní ilustrace*. Frenštát pod Radhoštěm: Muzejní a vlastivědná společnost ve Frenštátě pod Radhoštěm, 1999.

BARTOŠ, Václav, Jan HANÁK a František KABELÁČ. *Portréty významných učitelů okresu Nový Jičín II díl. Nový Jičín: Odbor školství ONV a Okresní výbor odborového svazu pracovníků školství a vědy v Novém Jičíně, 1989.*

BEČVÁŘOVÁ, Zuzana. *Současná mateřská škola a její řízení*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7148-537-7.

BĚLINOVÁ, Ludmila a Věra MIŠURCOVÁ. *Z dějin předškolní výchovy*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1982.

BOHÁČ, Jiří M. *Adolf Záborský*. Praha: Středočeská galerie v Praze, 1989.

ČESKO. Předpis č. 561/2004 Sb. Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) ze dne 29. září 2004. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2004, částka 190. Dostupný také z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561#cast2>.

ČESKOSLOVENSKO. Předpis č. 95/1948 Sb. Zákon o základní úpravě jednotného školství ze dne 21. dubna 1948. In: *Sbírka zákonů Československé republiky*. 1948, částka 38. Dostupný také z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1948-95/zneni-0#cast2>.

ČESKOSLOVENSKO. Předpis č. 195/1948 Sb. Vládní nařízení ze dne 26. července 1948, kterým se provádějí ustanovení školského zákona o školách mateřských. In: *Sbírka zákonů Československé republiky*. 1948, částka 69. Dostupný také z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1948-195/zneni-0#p7>.

GAVENDOVÁ, Marcela, Marta KOUBOVÁ a Pavla LEVÁ. *Kulturní památky okresu Nový Jičín: seznam nemovitých kulturních památek*. Ostrava: 1996.

GELNAR, Jaromír. *Sběratel štramberských pohádek a pověstí Cyril Hykel*. In HYKEL, Cyril. *O pokladech na Kotouči*. Ostrava: Profil, 1980.

HYKEL, Cyril. *O pokladech na Kotouči*. Ostrava: Profil, 1980.

JANEČKOVÁ, Marie. Zprávičky ze školičky. *Rybský zpravodaj*. 2014, č. 4.

JŮVA, Vladimír et al. *Základy pedagogiky pro doplňující pedagogické studium*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-85931-95-8.

JŮVA, Vladimír sen. & jun. *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno: Paido, 2007. ISBN 978-80-7315-151-5.

KANTOROVÁ, Jana a kol. *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky II*. Olomouc: Hanex, 2010. ISBN 978-80-7409-030-1.

Kdo je kdo? Praha: THN Print s.r.o Poděbrady, 2005.

KLUČKA, Jiří a Marie ZÁBRANSKÁ. *Adolf Zábranský*. Příležitostný tisk k omalovánkám k ilustracím Adolfa Zábranského. Rybí: Obec Rybí, 2009.

LICHNOVSKÝ, Pavel. Zpronevěra v ZŠ. *Rybský zpravodaj*. 2014, č. 5.

LYČKOVÁ, Jana. *Historie základního školství v Rybí do roku 1945*. Olomouc, 2014. 65 s. Bakalářská práce. Univerzita Palackého, Pedagogická fakulta, Ústav pedagogiky a sociálních studií.

MAŠKOVÁ, Pavlína. Dětské hry ve středověku. *Živá historie*. 2015, červenec- srpen. ISSN 1802-2278.

NEKOLA, Martin. České školy pod hákovým křížem. *Živá historie*. 2012, leden – únor 2012, s. 36- 37. ISSN 1802 – 2278.

PRÁŠILOVÁ, Michaela. *Tvorba vzdělávacího programu*. Praha: Triton, 2006.

PRŮCHA, Jan. *Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru*. Vyd. 2, aktualizované. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7178-944-5.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-029-4.

SOMR, Miroslav a kol. *Dějiny školství a pedagogiky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987.

TICHÁNEK, Jiří. *Významné osobnosti města Štramberka*. Opava: Grafico Opava, 2007. ISBN 978-80-254-0909-1.

ZÁBRANSKÁ, Marie. *Soupis knižní ilustrační tvorby*. In *Adolf Zábranský*. Příležitostný tisk k omalovánkám k ilustracím Adolfa Zábranského. Rybí: Obec Rybí, 2009.

ŽÁRSKÝ, Jaroslav, Rybí. In *Cestou bojů k vítězství 1. Sborník materiálů z ideologické konference OV KSČ v Novém Jičíně k 20. výročí osvobození ČSSR Rudou armádou na Novojičínsku dne 31. března 1965*. Nový Jičín: Okresní vlastivědný ústav v Novém Jičíně, 1965.

INTERNETOVÉ ZDROJE

Citron-Group [online]. 2016 [cit. 2016-04-09]. Dostupné z WWW: <http://citron-group.cz/cs/fotogalerie/obdob-s-lkkem/hranice-1987-1902.htm>

KUDELA, Petr. Moravskoslezská miss slavila do rána. In: *Revue iDnes.cz* [online], 15. únor 2005. [cit. 2016-04-09]. Dostupné z: http://revue.idnes.cz/moravskoslezska-miss-slavila-do-rana-dwr-/lidicky.aspx?c=A050215_114426_lidicky_lf.

MIMRA, Jirka. Klepání na nebeskou bránu – Jindra Kvita. In: *Musicweb* [online]. 23. duben 2014. [cit. 2016-04-09]. Dostupné z: <http://musicweb.cz/publicistika/klepani-na-nebeskou-branu-jindra-kvita>.

Mistopisy [online]. 2013 [cit. 2013-03-31]. Dostupný z WWW: http://www.mistopisy.cz/rybi_10125.html.

NOVOTNÁ, Jitka. Oslavenec Vladimír Válek. *Svět rozhlasu*. 2015, č. 34. [cit. 2016-04-02]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/socr/rozhovory/_zprava/1518215.

PILÁTOVÁ, Agáta. Vladimír Válek, Štěstí je jinde. *Týdeník Rozhlas*. 2000, č. 39, s. 1. [cit. 2016-04-02]. Dostupné z: <http://www.radioservis-as.cz/archiv/3900/39titul.htm>.

Rybí [online]. 2016 [cit. 2016-04-03]. Dostupný z WWW: <http://www.rybi.cz/index.php?akce=historie>.

STATISTIKY. Počty obyvatel v obcích. *Mvcr.cz* [online], Ministerstvo vnitra ČR [cit. 2016-11-01]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/statistiky-pocty-obyvatel-v-obcich.aspx>.

ŠKOLKY.INFO. Databáze školek: Podle kraje. *Skolky.info* [online]. [cit. 2016-02-14]. Dostupné z: <http://skolky.info/?page=databaze>.

ŠKOLKY.INFO. Databáze školek: Podle výuky. *Skolky.info* [online]. [cit. 2016-02-14]. Dostupné z: http://skolky.info/?page=databaze_vyuka.

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. Vláda Zdeňka Fierlingera I. (05.04.1945-06.11.1945). *Vlada.cz* [online]. [cit. 2016-02-14]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1945-1960-csr/zdenek-fierlinger-1/prehled-ministru-24683/>.

VOLBY 1946. Volební výsledky. *Totalita.cz* [online]. 2016 [cit. 2016-01-11]. Dostupné z WWW: http://www.totalita.cz/volby/volby_1946_07.php.

VOLBY DO POSLANECKÉ SNĚMOVNY PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY KONANÉ VE DNECH 19. - 20. 6. 1998. Celkové výsledky hlasování. *Volby.cz* [online], Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky [cit. 2016-06-02]. Dostupné z: <http://www.volby.cz/pls/ps1998>.

SEZNAM ZKRATEK

č. p.	číslo popisné
ČSM	Československý svaz mládeže
ČSSD	Česká strana sociálně-demokratická
FS	Federální shromáždění
ISAF	International Security Assistance Force
JZD	Jednotné zemědělské družstvo
KDU-ČSL	Křesťansko-demokratická unie – Česká strana lidová
KNV	Krajský národní výbor
KSČ	Komunistická strana Československa
MěstNV	Městský národní výbor
MNV	Místní národní výbor
MDD	Mezinárodní den dětí
MDŽ	Mezinárodní den žen
MŠ	Mateřská škola
ODS	Občanská demokratická strana
OF	Občanské fórum
ONV	Okresní národní výbor
PO	Pionýrská organizace
SČSP	Svaz československo-sovětského přátelství
SDH	Svaz dobrovolných hasičů
SNB	Sbor národní bezpečnosti
SNP	Slovenské národní povstání
SOkA	Státní okresní archiv
SPO	Svaz požární ochrany
SPV	Sport pro všechny
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
SVAZARM	Svaz pro spolupráci s armádou
SVU	Svaz výtvarných umělců
TJ	Tělovýchovná jednota
ÚV	Ústřední výbor
VB	Veřejná bezpečnost
VŘSR	Velká říjnová socialistická revoluce
ZDŠ	Základní devítiletá škola
ZŠ	Základní škola

SEZNAM PŘÍLOH

Obrazové

- Příloha č. 1: Znak a prapor obce (ke straně 59)
- Příloha č. 2: Dobová pohlednice po roce 1907
- Příloha č. 3: Kostel s farou v Rybí
- Příloha č. 4: Pomníček Ivana Šurka s pamětní deskou (ke straně 12)
- Příloha č. 5: Pomníček padlým sovětským vojákům na místním hřbitově (ke straně 12)
- Příloha č. 6: Cyril Hykel před muzeem
- Příloha č. 7: Přebal knihy *O pokladech na Kotouči* (ke straně 78)
- Příloha č. 8: Adolf Zábranský s dcerou Alenkou v roce 1954
- Příloha č. 9: Pamětní list k příležitosti pojmenování Základní školy v Rybí jménem Adolfa Zábranského (ke straně 144)
- Příloha č. 10: Vladimír Válek
- Příloha č. 11: Rodina Válkových v Rybí
- Příloha č. 12: Jindřich Kvita
- Příloha č. 13: Skupina Citron
- Příloha č. 14: Dům č. p. 29, kde vyučoval okolo roku 1800 chalupník Bajer
- Příloha č. 15: Dům č. p. 63, kde vyučoval okolo roku 1807 učitel Josef Purmenský
- Příloha č. 16: Dům č. p. 78, kde vyučovali v pronajaté světnici učitel Josef Purmenský, Jan Váhalík, Jan Havrand, Ignác Myslivý po roce 1807 do roku 1842/43 (ke straně 65)
- Příloha č. 17: Škola v Rybí mezi roky 1879 – 1907
- Příloha č. 18: Škola po roce 1907 z dobové fotografie
- Příloha č. 19: Škola v Rybí z období 1939 – 1945
- Příloha č. 20: Škola v Rybí, rok neuveden, pravděpodobně po roce 1948
- Příloha č. 21: Škola v Rybí, sedmdesátá léta 20. století
- Příloha č. 22: Škola v Rybí v současnosti
- Příloha č. 23: Mateřská škola v Rybí v současnosti
- Příloha č. 24: Učitelka Julie Havrantová se svou třídou asi roku 1943
- Příloha č. 25: Kroužek mladých mičurinců (ke straně 104)
- Příloha č. 26: Kroužek mladých mičurinců s ředitelem Jaroslavem Žárským (ke straně 107)
- Příloha č. 27: Zaměstnanci ZDŠ v Rybí v letech 1969 – 1970
- Příloha č. 28: Děti z mateřské školy v padesátých letech
- Příloha č. 29: Děti v mateřské škole v roce 1968

Příloha č. 30: Nejstarší občané na besedě ve škole, prosinec 1959 (ke straně 166)

Příloha č. 31: Pamětní deska na budově Základní školy Adolfa Zábranského v Rybí

Tabulkové

Příloha č. 32: Seznam učitelů a zaměstnanců školy v Rybí 1945 – 2016

Příloha č. 33: Seznam učitelů a zaměstnanců mateřské školy v Rybí 1948 – 2016

Příloha č. 34: Seznam ředitelů základní školy v Rybí 1945 – 2016

Příloha č. 35: Seznam ředitelů mateřské školy v Rybí 1949 – 2016

Příloha č. 36: Počet žáků v rybské škole v letech 1945 – 2016

Příloha č. 37: Počet žáků v rybské mateřské škole v letech 1948/49 – 2016

Příloha č. 38: Počet chlapců a dívek navštěvujících školu v Rybí v letech 1945 – 1994

Příloha č. 39: Počet obyvatel a domů v Rybí v letech 1950 – 2015

Textové

Příloha č. 40: Životopis Karla Zábranského (ke straně 166)

Příloha č. 41: Osobní spis Karla Zábranského (ke straně 166)

Příloha č. 42: Stížnost Al. Purmenského Okresní školní radě v Novém Jičíně (ke straně 165)

Příloha č. 43: Odvolání stížnosti Aloisem Purmenským (ke straně 165)

Příloha č. 44: Služební výkaz ředitele Jaroslava Žárského (ke straně 171)

Příloha č. 45: Žádost o povolení zájmového kroužku mladých mičurinců (ke straně 104 a 168)

Příloha č. 46: Svolení k znovuotevření obecné školy v Rybí v roce 1945 (ke straně 101)

Příloha č. 47: Protokol o služební přísaze Jaroslava Žárského (ke straně 172)

Příloha č. 48: Potvrzení o návštěvě Státního reálného gymnázia ve Valašském Meziříčí

Příloha č. 49: Potvrzení o ubytování Adolfa Zábranského ve Valašském Meziříčí

Příloha č. 50: Potvrzení studia na Státní umělecko-průmyslové škole v Praze pro Adolfa Zábranského

Příloha č. 51: Potvrzení Marie Pudlačové o stravování Adolfa Zábranského

Příloha č. 52: Potvrzení o studiu rektorátem umělecko-průmyslové školy pro Adolfa Zábranského

Příloha č. 53: Cyril Hykel: *Selka čarodějnice* (ke straně 78)

Příloha č. 54: Rozhovor autorky s panem Vladimírem Válkem ze dne 16. září 2015 v Rybí

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. Jana Lyčková
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	PhDr. Jitka Plischke, Ph.D
Rok obhajoby:	2016

Název práce:	Historie školství v Rybí po roce 1945 a významné pedagogické a umělecké osobnosti obce
Název v angličtině:	History of education in Rybí after 1945 and important pedagogical and artistic personalities of the village
Anotace práce:	Tato diplomová práce se zabývá historií základního a předškolního vzdělávání v Rybí od roku 1945 po současnost. Dále pojednává o historii obce od konce II. světové války do dnešních dní. Stručně shrnuje dějiny základního vzdělávání na našem území po roce 1945 a předškolního vzdělávání obecně.
Klíčová slova:	Škola, učitel, historie, základní školství, mateřská škola, Rybí, žák, kronika, Cyril Hykel, Adolf Zábranský, Vladimír Válek, Jindřich Kvita.
Anotace v angličtině:	This dissertation is focused on the history of elementary and pre-school education in Rybi since 1945 till today. Moreover it tells about the history of the village since the end of World War II till present. It briefly describes the history of elementary education in our territory after 1945 and pre-school education in general.
Klíčová slova v angličtině:	School, teacher, history, elementary school, kindergarden, Rybí, pupil, chronicle, Cyril Hykel, Adolf Zábranský, Vladimír Válek, Jindřich Kvita.
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1: Znak a prapor obce Příloha č. 2: Dobová pohlednice po roce 1907 Příloha č. 3: Kostel s farou v Rybí Příloha č. 4: Pomníček Ivana Šurka s pamětní deskou. Příloha č. 5: Pomníček padlým sovětským vojákům na místním hřbitově Příloha č. 6: Cyril Hykel před muzeem Příloha č. 7: Přebal knihy <i>O pokladech na Kotouči</i> Příloha č. 8: Adolf Zábranský s dcerou Alenkou v roce 1954 Příloha č. 9: Pamětní list k příležitosti pojmenování Základní školy v Rybí jménem Adolfa Zábranského Příloha č. 10: Vladimír Válek Příloha č. 11: Rodina Válkových v Rybí

Příloha č. 12: Jindřich Kvita
Příloha č. 13: Skupina Citron
Příloha č. 14: Dům č.p. 29, kde vyučoval okolo roku 1800 chalupník Bajer
Příloha č. 15: Dům č.p. 63, kde vyučoval okolo roku 1807 učitel Josef Purmanský
Příloha č. 16: Dům č.p. 78, kde vyučoval v pronajaté světnici učitel Josef Purmanský, Jan Váhalík, Jan Havrland, Ignác Myslivý po roce 1807 do roku 1842
Příloha č. 17: Škola v Rybí mezi roky 1879 – 1907
Příloha č. 18: Škola po roce 1907 z dobové fotografie
Příloha č. 19: Škola v Rybí z období 1939- 1945
Příloha č. 20: Škola v Rybí, rok neuveden, pravděpodobně po roce 1948
Příloha č. 21: Škola v Rybí 70. léta 20. století
Příloha č. 22: Škola v Rybí v současnosti
Příloha č. 23: Mateřská škola v Rybí v současnosti
Příloha č. 24: Učitelka Julie Havrlantová se svou třídou asi roku 1943
Příloha č. 25: Kroužek mladých mičurinců
Příloha č. 26: Kroužek mladých mičurinců s ředitelem Jaroslavem Žárským
Příloha č. 27: Zaměstnanci ZDŠ v Rybí v letech 1969 – 1970
Příloha č. 28: Děti z mateřské školy v 50. letech
Příloha č. 29: Děti v mateřské škole v roce 1968
Příloha č. 30: Nejstarší občané na besedě ve škole, prosinec 1959
Příloha č. 31: Pamětní deska na budově Základní školy Adolfa Zábranského v Rybí
Příloha č. 32: Seznam učitelů a zaměstnanců školy v Rybí 1945 – 2016
Příloha č. 33: Seznam učitelů a zaměstnanců mateřské školy v Rybí 1948 – 2016
Příloha č. 34: Seznam ředitelů základní školy v Rybí 1945 – 2016
Příloha č. 35: Seznam ředitelů mateřské školy v Rybí 1949 – 2016
Příloha č. 36: Počet žáků v rybské škole v letech 1945 – 2016
Příloha č. 37: Počet žáků v rybské mateřské škole v letech 1948 – 2016
Příloha č. 38: Počet chlapců a dívek navštěvujících školu v Rybí v letech 1945 – 1994
Příloha č. 39: Počet obyvatel a domů v Rybí v letech 1950 – 2015
Příloha č. 40: Životopis Karla Zábranského
Příloha č. 41: Osobní spis Karla Zábranského
Příloha č. 42: Stížnost Aloise Purmanského Okresní školní radě v Novém Jičíně
Příloha č. 43: Odvolání stížnosti Aloisem Purmanským
Příloha č. 44: Služební výkaz ředitele Jaroslava Žárského

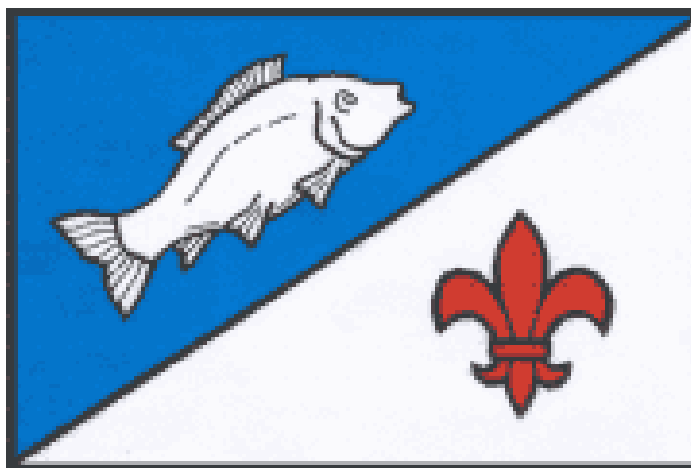
	<p>Příloha č. 45: Žádost o povolení zájmového kroužku mladých mičurinců</p> <p>Příloha č. 46: Svolení k znovuotevření obecné školy v Rybí v roce 1945</p> <p>Příloha č. 47: Protokol o služební přísaze Jaroslava Žárského</p> <p>Příloha č. 48: Potvrzení o návštěvě Státního reálného gymnázia ve Valašském Meziříčí</p> <p>Příloha č. 49: Potvrzení o ubytování Adolfa Zábranského ve Valašském Meziříčí</p> <p>Příloha č. 50: Potvrzení studia na Státní umělecko-průmyslové škole v Praze pro Adolfa Zábranského</p> <p>Příloha č. 51: Potvrzení Marie Pudlačové o stravování Adolfa Zábranského</p> <p>Příloha č. 52: Potvrzení o studiu rektorátem umělecko-průmyslové školy pro Adolfa Zábranského</p> <p>Příloha č. 53: Cyril Hykel: <i>Selka čarodějnice</i></p> <p>Příloha č. 54: Rozhovor autorky s panem Vladimírem Válkem ze dne 16. září 2015 v Rybí</p>
Rozsah práce:	186 stran + 59 stran příloh
Jazyk práce:	Čeština

PŘÍLOHY

Obrazové přílohy

- Znak: v modrém štítě šikmo položená stříbrná ryba, pod ní na šikmo vztyčené stříbrné radlici červená lilie.

- Prapor: modro-bíle šikmo dělený list; v žerďovém poli šikmo položená bílá ryba hlavou k hornímu cípu, ve vlajícím poli červená lilie; poměr šířky k délce listu je 2:3.

Příloha č. 1: Znak a prapor obce (Rybí [online]. 2016 [cit. 2016-04-03]. Dostupný z WWW: <http://www.rybi.cz/index.php?akce=historie>.)

Příloha č. 2: Dobová pohlednice po roce 1907 (foto archiv Obecního úřadu v Rybí)

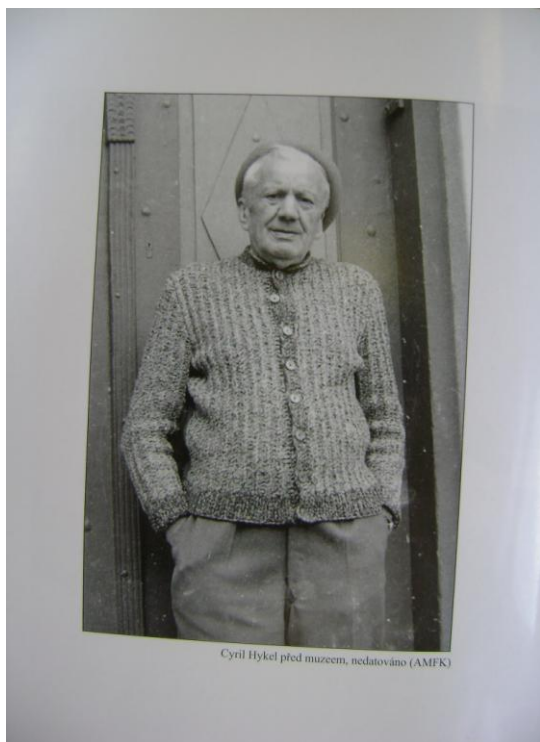
Příloha č. 3: Kostel s farou v Rybí, nedatováno (foto archiv Obecního úřadu v Rybí)

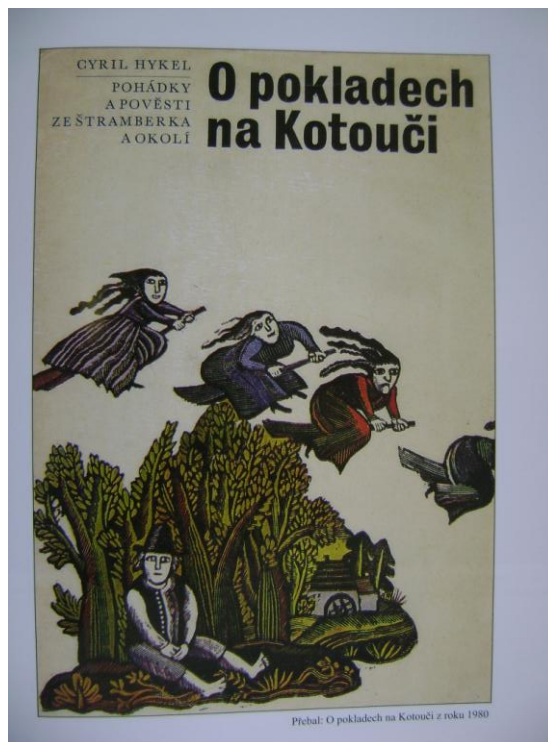
Příloha č. 4: Pomníček Ivana Šurka s pamětní deskou. (foto vlastní)

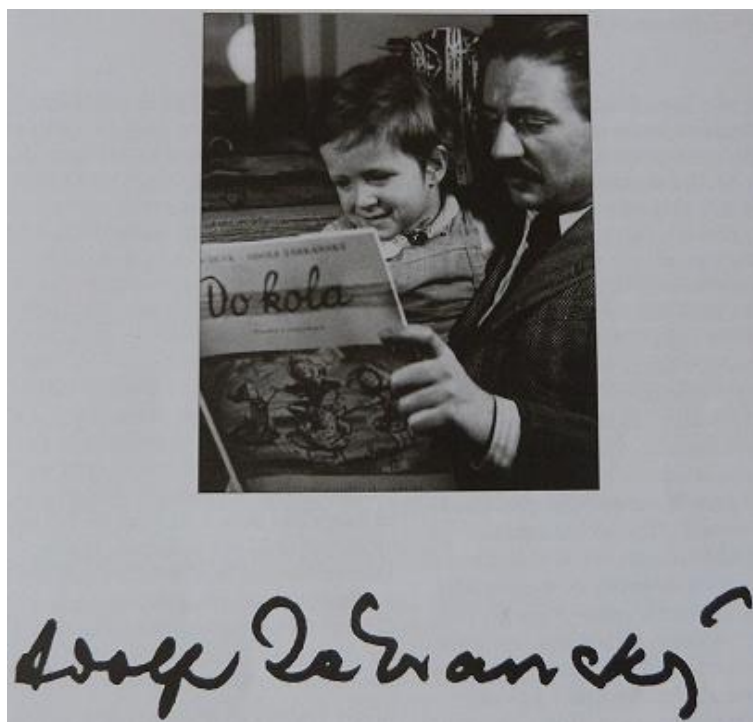
Příloha č. 5: Pomníček padlým sovětským vojákům na místním hřbitově (foto vlastní)

Příloha č. 6: Cyril Hykel před muzeem, nedatováno (TICHÁNEK, Jiří. *Významné osobnosti města Štramberka*. Opava: Grafico, 2007. ISBN 978-80-254-0909-1.)

Příloha č. 7: HYKEL, Cyril. *O pokladech na Kotouči*. Ostrava: Profil, 1980.

Příloha č. 8: Adolf Zábbranský s dcerou Alenkou v roce 1954 (KLUČKA, Jiří a Marie ZÁBRANSKÁ. *Adolf Zábbranský*. Příležitostný tisk k omalovánkám k ilustracím Adolfa Zábbranského. Rybí: Obec Rybí, 2009.)

Pamětní list

K příležitosti pojmenování Základní školy Rybí jménem malíře a ilustrátora, národního umělce Adolfa Záborského (*29. 11. 1909 v Rybí / †9. 8. 1981 v Praze) vydala Obec Rybí dne 28. listopadu 2009.

Petr Skalka
starosta obce

Marie Janečková
místostarostka obce

Tento projekt se uskutečňuje za finanční podpory Ministerstva kultury České republiky.

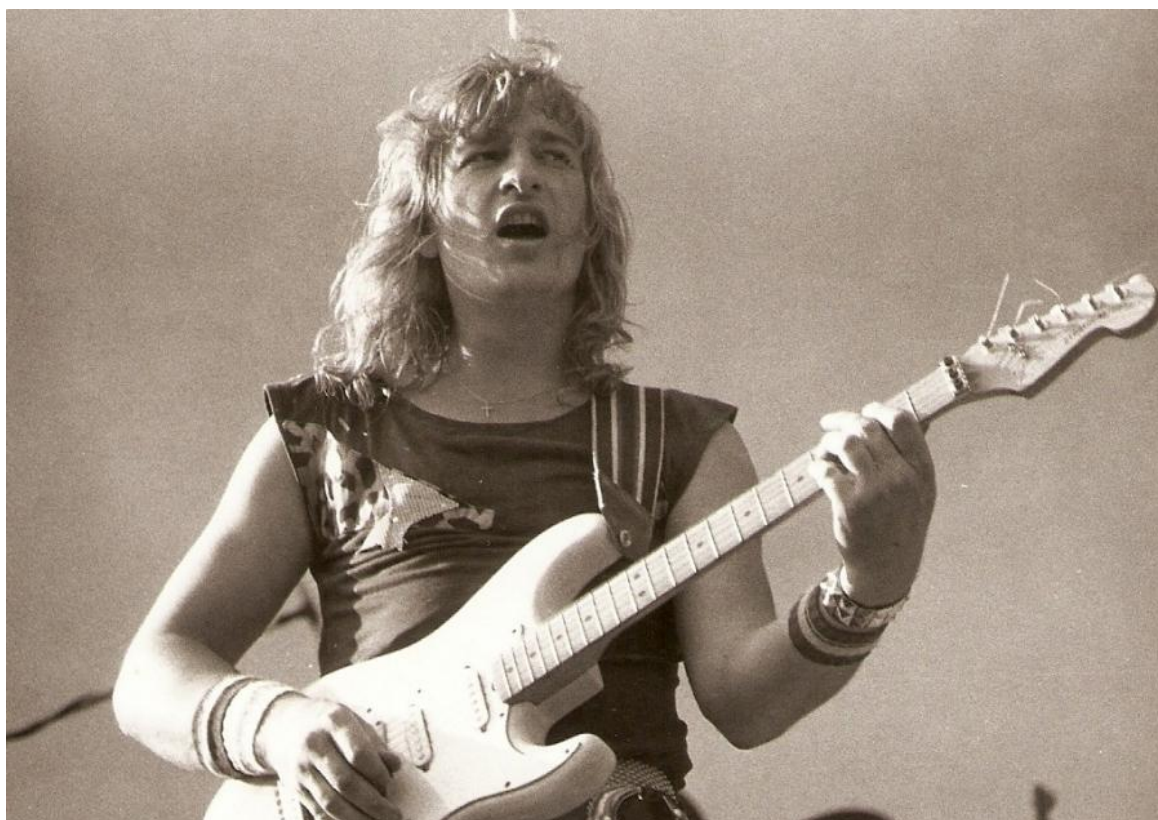
Příloha č. 9: Pamětní list k příležitosti pojmenování Základní školy Rybí jménem Adolfa Záborského. (Archiv autorky)

Příloha č. 10: Vladimír Válek (foto archiv manželů Válkových)

Příloha č. 11: Rodina Válkových v Rybí (foto archiv manželů Válkových)

Příloha č. 12: Jindřich Kvita (Citron Group 2016 [online]. 2016 [cit. 2016-04-09]. Dostupný z WWW: <http://citron-group.cz/cs/fotogalerie/obdob-s-lkkem/hranice-1987-1902.html>)

Příloha č. 13: Skupina Citron (Foto archiv rodiny Patákových)

Příloha č. 14: Dům č.p. 29, kde vyučoval okolo roku 1800 chalupník Bajer (foto vlastní)

Příloha č. 15: Dům č.p. 63, kde vyučoval okolo roku 1807 učitel Josef Purmanský (foto vlastní)

Příloha č. 16: Dům č.p. 78, kde vyučoval v pronajaté světnici učitel Josef Purmanský, Jan Váhalík, Jan Havrland, Ignác Myslivý po roce 1807 do roku 1842 (foto archiv Obecního úřadu v Rybí)

Příloha č. 17: Škola v Rybí mezi roky 1879- 1907 (foto archiv Obecního úřadu v Rybí)

Příloha č. 18: Škola v Rybí z dobové fotografie po roce 1907 (foto archiv Obecního úřadu v Rybí)

Příloha č. 19: Škola v Rybí z období 1939 – 1945 (foto archiv Obecního úřadu v Rybí)

Příloha č. 20: Škola v Rybí, rok neuveden (foto archiv Obecního úřadu v Rybí)

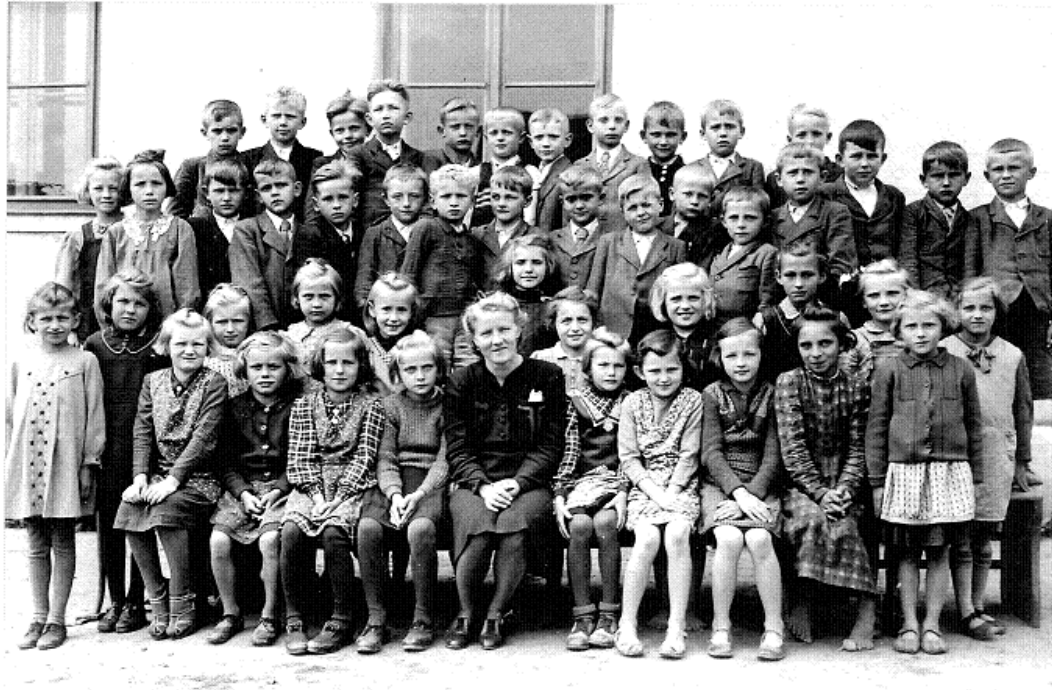
Příloha č. 21: Škola v Rybí, 70. léta 20. století (foto archiv autorky)

Příloha č. 22: Škola v Rybí v současnosti (foto vlastní)

Příloha č. 23: Mateřská škola v Rybí v současnosti (foto vlastní)

Příloha č. 24: Učitelka Julie Havrlantová s třídou asi roku 1943 (foto archiv autorky)

Příloha č. 25: Kroužek mladých mičurinců (foto archiv Obecního úřadu v Rybí)

Příloha č. 26: Kroužek mladých mičurinců s ředitelem Jaroslavem Žárským (foto archiv Obecního úřadu v Rybí)

Příloha č. 27: Zaměstnanci ZDŠ v Rybí v letech 1969- 1970 (zleva školnice Albína Michálková, Božena Horutová, Věra Marková, Jaroslav Žárský, Jitka Štípková, foto archiv Obecního úřadu v Rybí)

Příloha č. 28: Děti z mateřské školy v 50. letech (fotoalbum mateřské školy v Rybí)

Příloha č. 29: Děti v mateřské škole v roce 1968 (fotoalbum mateřské školy v Rybí)

**Příloha č. 30: Nejstarší občané na besedě ve škole, prosinec 1959, uprostřed Karel Zábranský
(foto archiv Obecního úřadu v Rybí)**

Příloha č. 31: Pamětní deska na budově Základní školy Adolfa Zábranského v Rybí

Tabulkové přílohy

1945 – 46	Štěpánka Hanáková Josef Urc Anna Loukotková Leo Macháček Josef Lošák Jaroslav Melčák Karel Šamárek	definitivní učitelka zastupující řídící učitel (z Krhové) učitel čekatel a ruční práce učitel čekatel (od 1. 4. 1946 vojenská služba) výpomocný učitel na čas potřeby (ze Straníku od 1.4. 1946 do Sedlnic) zdravotní dovolená náboženství
1946 – 47	Štěpánka Hanáková Josef Urc Anna Loukotková Jaroslav Melčák Karel Šamárek	literární učitelka řídící učitel + ženské ruční práce zdravotní dovolená do 27. 1. 1947, odchod do Ženkavy náboženství
1947 – 48	Štěpánka Bajerová Josef Urc Anna Loukotková Božena Michalčáková Karel Šamárek	+ domácí ženské práce (rozená Hanáková) řídící učitel + ženské ruční práce (od 24. 2. 1948 – učila ve Štramberku i v Rybí) náboženství
1948 – 49	Štěpánka Bajerová Josef Urc Anna Loukotková Marie Miárková Karel Šamárek	ředitel kmenová škola Štramberk, učitelka ručních prací náboženství
1949 – 50	Štěpánka Bajerová Josef Urc Anna Loukotková Karel Šamárek	ředitel do 30. 6. 1950 (poté trvalý odpočinek) náboženství
1950 – 51	Jaroslav Žárský Štěpánka Bajerová Anna Loukotková Karel Šamárek	ředitel (z Hájova a učil v Sedlnicích) náboženství
1951 – 52	Jaroslav Žárský Štěpánka Bajerová Anna Loukotková Karel Šamárek	ředitel náboženství
1952 – 53	Jaroslav Žárský Štěpánka Bajerová Anna Loukotková Karel Šamárek	ředitel náboženství
1953 – 54	Jaroslav Žárský Štěpánka Bajerová Anna Loukotková Karel Šamárek	ředitel náboženství

1954 – 55	Jaroslav Žárský Štěpánka Bajerová Anna Loukotková Karel Šamárek	ředitel náboženství
1955 – 56	Karel Kladiiva Jaroslav Žárský Štěpánka Bajerová Anna Loukotková Karel Šamárek	z Kopřivnice (*23. 4. 1909), vystudoval učitelský ústav v Příboře 1928 ředitel náboženství
1956 – 57	Karel Kladiiva Štěpánka Bajerová Jaroslav Žárský Anna Loukotková Karel Šamárek	ředitel náboženství
1957 – 58	Karel Kladiiva Štěpánka Bajerová Jaroslav Žárský Anna Loukotková Felix Gurzan Otakar Tomáš	ředitel náboženství (z Libhoště) náboženství (od ledna 1958)
1958 – 59	Karel Kladiiva Jaroslav Žárský Štěpánka Bajerová Božena Horutová Otakar Tomáš	ředitel učila v Šenově, Vražném náboženství
1959 – 60	Karel Kladiiva Jaroslav Žárský Štěpánka Bajerová Božena Horutová Lidmila Hajdová Otakar Tomáš	ředitel školnice náboženství
1960 – 61	Karel Kladiiva Božena Horutová Jaroslav Žárský Štěpánka Bajerová Lidmila Hajdová Otakar Tomáš	ředitel školnice náboženství
1961 – 62	Karel Kladiiva Jaroslav Žárský Julie Havrlantová Štěpánka Bajerová Božena Horutová Lidmila Hajdová Otakar Tomáš	ředitel školnice náboženství

1962 – 63	Karel Kladiva Julie Havrlantová Jaroslav Žárský Štěpánka Bajerová Božena Horutová Lidmila Hajdová Jindřiška Kvitová Albína Michálková Otakar Tomáš	ředitel školnice (odešla 31. 10. 1962) školnice (od 1. 11. 1962) školnice (od 8. 7. 1963) náboženství
1963 – 64	Karel Kladiva Jaroslav Žárský Julie Havrlantová Štěpánka Bajerová Božena Horutová Albína Michálková Otakar Tomáš	ředitel školnice náboženství
1964 – 65	Karel Kladiva Štěpánka Bajerová Jaroslav Žárský Julie Havrlantová Božena Horutová Albína Michálková Otakar Tomáš	odešel do Životic ředitel školnice náboženství
1965 – 66	Božena Horutová Julie Havrlantová Jaroslav Žárský Štěpánka Bajerová Albína Michálková Otakar Tomáš	do 31. 7. 1966 (důchod) ředitel školnice náboženství
1966 – 67	Božena Horutová Věra Marková Jaroslav Žárský Štěpánka Bajerová Albína Michálková Otakar Tomáš	(rozená Purmenská) ředitel školnice náboženství
1967 – 68	Božena Horutová Věra Marková Jaroslav Žárský Štěpánka Bajerová Albína Michálková Otakar Tomáš	ředitel školnice náboženství
1968 – 69	Božena Horutová Věra Marková Štěpánka Bajerová Jitka Štípková Jaroslav Žárský Albína Michálková František Goldman	do 31. 12. 1968 (důchod) od 1. 1. 1969 (rozená Ondrušková) z Jablůnky u Vsetína ředitel školnice náboženství (rodák z Kroměříže)

1969 – 70	Božena Horutová Věra Marková Jaroslav Žárský Jitka Štípková Albína Michálková František Goldman	ředitel do 31. 8. 1970 (odešla do ZDŠ Kopřivnice Pionýrská) školnice náboženství
1970 – 71	Božena Horutová Věra Marková Jaroslav Žárský Albína Michálková František Goldman	ředitel školnice náboženství
1971 – 72	Božena Horutová Věra Marková Jaroslav Žárský Albína Michálková František Goldman	ředitel školnice náboženství
1972 – 73	Božena Horutová Věra Marková Jaroslav Žárský Albína Michálková František Goldman	ředitel školnice + topič náboženství (10. 4. 1973 důchod) Věžky u Kroměříže
1973 – 74	Božena Horutová Věra Marková Jaroslava Sopuchová Jana Hyklová Jaroslav Žárský Albína Michálková Václav Pitrun	od 18. 4. 1974 mateřská dovolená od 18. 4. 1974 (z Kopřivnice) od června (ze Štramberku) ředitel (od 30. 6. 1974 důchod – Hájov) školnice náboženství (přišel z Bílé Lhoty u Litovle)
1974 – 75	Božena Horutová Alena Gojová Věra Marková Jana Hyklová Albína Michálková Václav Pitrun	vedení školy září – březen 1975 od dubna 1975 (ze Štramberka) školnice náboženství
1975 – 76	Božena Horutová Karel Polášek Veronika Křesíková Marie Patočková Jana Hyklová Albína Michálková Marie Honešová	vedení školy do 19. 11. 1975 z Příbora (učitel v důchodu) do 4. 1. 1976 z Nového Jičína od 5. 1. 1976 z Kopřivnice, pochází z Dolní Lhoty u Blanska od 1.9. školnice do 1. 3. 1976 školnice od 1. 3. 1976
1976 – 77	Božena Horutová Věra Marková Marie Patočková Marie Honešová	ředitelka (tragicky zahynula 5. 7. 1977) do ZŠ Komenského Nový Jičín školnice
1977 – 78	Marie Patočková Věra Marková Marie Honešová	z Kopřivnice ředitelka školnice

1978 – 79	Marie Patočková Věra Marková Marie Honešová Petr Purmanský	ředitelka školnice topič
1979 – 80	Marie Patočková Věra Marková Marie Honešová Petr Purmanský Jokl	ředitelka školnice topič náboženství
1980 – 81	Marie Patočková Věra Marková Marie Honešová Petr Purmanský Jokl	ředitelka školnice topič náboženství
1981 – 82	Marie Patočková Věra Marková Magdalena Turková Marie Honešová Vojtěch Purmanský Jokl	ředitelka ze Štramberku školnice topič náboženství
1982 – 83	Věra Marková Marie Patočková Magdalena Turková Marie Honešová Vincenc Havrlant Václav Altrichter	ředitelka školnice topič náboženství co 14 dnů po 1 hodině
1983 – 84	Věra Marková Božena Tomanová Magdalena Turková Marie Patočková Marie Honešová Václav Altrichter	ředitelka z Hodslavic, provdaná Zapletalová školnice náboženství
1984 – 85	Věra Marková Eva Zemanová Magdalena Turková Marie Patočková Marie Honešová Marie Kamasová Pavel Altrichter	ředitelka z Přelouče, do 30. 6. 1985 (odešla do Nového Jičina) školnice topička náboženství, 1x týdně
1985 – 86	Marie Patočková Věra Marková Magdalena Turková Leo Macháček Božena Hyklová Marie Honešová Marie Kamasová Alena Palacká Pavel Altrichter	pověřena správou školy od 1. 1. 1986 – 31. 1. 1986 ředitelka, (zemřela 1. 3. 1986) od 1. 4. 1986 – pověřena správou školy 6. 1. 1986 – 11. 4. 1986 (ze Závěšic) od 14. 4. 1986 – 30. 6. 1986 (ze Štramberka) školnice topička do 30. 4. 1986, dovoz obědů náboženství, 1x týdně

1986 – 87	Marie Patočková Anna Babincová Magdalena Turková Marie Honešová Kamas Alena Palacká Pavel Altrichter	ze ZŠ Kopřivnice správce školy školnice topič dovoz obědů náboženství, 1x týdně
1987 – 88	Marie Patočková Magdalena Turková Marie Honešová Kamas Maliňáková Pavel Altrichter	ředitelka školy od 1. 9. 1987 školnice topič, od 1. 10. 1987 – 31. 1. 1988 topička od 1. 2. 1988 – 30. 4. 1988 náboženství, 1x týdně
1988 – 89	Marie Patočková Anna Babincová Leo Macháček Helena Mertová Magdalena Turková Božena Hyklová Marie Honešová Růžena Hyklová Pavel Altrichter	od 1. 11. 1988 zástupce ředitelky od 9. 1. 1989 mateřská dovolená od 10. 1. 1989 do 31. 1. 1989, od 7. 3. 1989 do 17. 3. 89 od 1. 2. 1989 – 30. 6. 1989 od 1. 11. 1988 mateřská dovolená od 3. 11. 1988 do 30. 6. 1989 školnice topička náboženství
1989 – 90	Marie Patočková Helena Mertová Božena Hyklová Magdalena Turková Pavel Altrichter Alexandra Bartoňová Marie Honešová Růžena Hyklová	do 30. 10. 1989 od 1. 11. 1989 náboženství školní družina (z Kopřivnice) školnice topička
1990 – 91	Magdalena Turková Marie Patočková Helena Mertová Dagmar Sopuchová František Janotka Alexandra Bartoňová Marie Honešová Marie Malinovská Ladislav Sopuch	ředitelka do 30. 6. 1991 - odešla do Kopřivnice do 31. 1. 1991 (mateřská dovolená) od 1. 2. 1991 (z Rybí) náboženství (ze Štramberka) školní družina školnice do 31. 12. 1990 školnice od 1. 1. 1991 topič
1991 – 92	Olga Hořelková Magdalena Turková Dagmar Sopuchová Hyklová Eva Zemanová Alexandra Bartoňová Marie Malinovská Ladislav Sopuch Hyklová	z Nového Jičína (na 1 rok přešla ze ZŠ Hostašovice) ředitelka do 31. 12. 1991 od 1. 1. 1992 – 28. 2. 1992 od 1. 3. 1992 (z Nového Jičína) školní družina školnice topič obědy

1992 – 93	Magdalena Turková Jaromír Kopřiva Eva Zemanová Alexandra Bartoňová Marie Malinovská Josef Kalíšek Magda Lichnovská František Janotka	ředitelka ze ZŠ Jubilejní Nový Jičín školní družina, vdala se (Machalová), pak MD školnice topič obědy náboženství
1993 – 94	Eva Zemanová Magdalena Turková Jaromír Kopřiva Zuzana Juráková Marie Malinovská Josef Kalíšek František Janotka	ředitelka školní družina školnice topič náboženství
1994 – 95	Magdalena Turková Eva Zemanová Jaromír Kopřiva Zuzana Juráková Marie Malinovská Zdeněk Šenk František Janotka	ředitelka školní družina školnice topič náboženství
1995 – 96	Eva Zemanová Magdalena Turková Jaromír Kopřiva Zuzana Juráková Marie Malinovská Zdeněk Šenk František Janotka	ředitelka do ZŠ v Žilině u Nového Jičína (ředitel školy) školní družina školnice topič náboženství
1996 – 97	Magdalena Turková Alexandra Machalová Anna Slováčková Jitka Štípková Zuzana Juráková Marie Malinovská	ředitelka důchodkyně (Štramberk) školní družina školnice
1997 – 98	Hana Sopuchová Magdalena Turková Alexandra Machalová Jitka Štípková Zuzana Juráková Romana Marková Marie Malinovská František Janotka	ředitelka školní družina školní družina od 1. 11. 1997 školnice náboženství
1998 – 99	Magdalena Turková Romana Marková Jitka Štípková Hana Sopuchová Kateřina Večerková František Janotka Zdeněk Heralt Anna Heraltová František Janotka	ředitelka školní družina náboženství školník uklízečka náboženství (vyučuje se na faře)

1999 – 00	Magdalena Turková Romana Marková Hana Sopuchová Olga Hořelková Eva Janečková Kateřina Večerková Anna Heraltová František Janotka	ředitelka do 31. 1. 2000 (mateřská dovolená) od 1. 2. 2000 (důchodkyně) školní družina školnice, uklízečka náboženství (na faře)
2000 – 01	Olga Hořelková Hana Sopuchová Magdalena Turková Eva Janečková Romana Marková Jana Kývalová Anna Heraltová Věra Šustalová František Janotka	do 2. pololetí od 2. pololetí ředitelka školní družina školnice obědy náboženství (na faře)
2001 – 02	Hana Sopuchová Magdalena Turková Eva Janečková Romana Marková Jana Kývalová Olga Hořelková Anna Heraltová Věra Šustalová	ředitelka školní družina do 2/2002 školní družina od 2/2002 školnice, uklízečka obědy
2002 – 03	Eva Janečková Hana Sopuchová Soňa Skalíková Magdalena Turková Martina Šimíčková Anna Heraltová Věra Šustalová Vojtěch Monsport	ředitelka školní družina školnice obědy náboženství (na faře)
2003 – 04	Magdalena Turková Hana Sopuchová Soňa Skalíková Eva Janečková Martina Šimíčková Anna Heraltová Věra Šustalová Vojtěch Monsport	ředitelka školní družina, v červnu se vdala (Bajerová) školnice obědy náboženství (na faře)
2004 – 05	Eva Janečková Magdalena Turková Hana Sopuchová Martina Bajerová Anna Heraltová Vojtěch Monsport	ředitelka školní družina školnice náboženství (na faře)

2005 – 06	Hana Sopuchová Eva Janečková Magdalena Turková Martina Bajerová Petra Chytílková Anna Heraltová Vojtěch Monsport	ředitelka do 1. pololetí školní družina od 2. pololetí školní družina školnice náboženství (na faře)
2006 – 07	Hana Sopuchová Eva Janečková Magdalena Turková Petra Chytílková Anna Heraltová Vojtěch Monsport	ředitelka školní družina školnice náboženství (na faře)
2007 – 08	Magdalena Turková Hana Sopuchová Eva Moudrá Petra Chytílková Pavla Pospěchová František Janotka	ředitelka školní družina školnice náboženství (na faře)
2008 – 09	Magdalena Turková Eva Moudrá Hana Sopuchová Petra Chytílková Pavla Pospěchová František Janotka	ředitelka školní družina školnice náboženství (na faře)
2009 – 10	Magdalena Turková Petra Chytílková Hana Sopuchová Rafael Wala Ivana Kryšková Pavla Pospěchová František Janotka	ředitelka náboženství od 7/2010 školní družina školnice náboženství (na faře)
2010 – 11	Martina Bajerová Magdalena Turková Hana Sopuchová Petra Chytílková Pavla Pospěchová Rafael Wala	ředitelka školní družina školnice náboženství (na faře)
2011 – 12	Hana Frydrychová Magdalena Turková Hana Sopuchová Martina Bajerová Eva Moudrá Petra Chytílková Pavla Pospěchová Rafael Wala	Od 1. 1. 2012 ředitelka školy do 6. 9. 2011 ředitelka školy, pak odvolána z funkce od 19. 11. 2011 do 31. 12. 2011 zastupovala řed. školy do 4/2012 od 4/2012 z mateřské dovolené školní družina školnice náboženství (na faře)

2012 – 13	Hana Frydrychová Eva Moudrá Hana Sopuchová Martina Bajerová Petra Chytílková Pavla Pospěchová	ředitelka 50% úvazek, 23% školní družina učí 4 hodiny, školní družina školnice
2013 – 14	Hana Frydrychová Hana Sopuchová Eva Moudrá Martina Bajerová Michal Veřmiřovský Petra Chytílková Eva Halamová Pavla Pospěchová	ředitelka od 10/2013 mateřská dovolená školní družina asistentka pedagoga školnice
2014 – 15	Hana Frydrychová Eva Moudrá Hana Sopuchová Jaromír Bílý Petra Cytílková Veronika Horecká Kateřina Rašková Pavla Pospěchová	ředitelka školní družina školní družina asistentka pedagoga školnice
2015 – 16	Hana Frydrychová Jaromír Bílý Eva Moudrá Alena Macháčová Petra Chytílková Veronika Horecká Petrová Monika Pavla Pospěchová Jarmila Šimíčková	ředitelka školní družina do 31. 1. 2016 odešla do Nového Jičína ZŠ Komenského (ŠD) školní družina školní družina od 1. 2. 2016 školnice 29. 2. 2016 odešla školnice od 1. 3. 2016

Příloha č. 32: Seznam učitelů a zaměstnanců školy v Rybí 1945 – 2016

1948 - 49	Josef Urc Zdeňka Skřeková Marie Havrlantová	ředitel do 30. 4. 1949 nástup 24. 1. 1949, od 1. 5. 1949 ředitelka (ze Svatého Štěpána) opatrovnice
1949 - 51	Zdeňka Skřeková Marie Havrlantová	ředitelka
1951 - 52	Zdeňka Skřeková Jaroslav Žárský Eliška Škopová Marie Sorková	ředitelka, odešla do Kunína správa MŠ od 1. 9. 1951 – 31. 8. 1952 31. 10. 1951 odešla do Pohoře z Ostravy - Hrabové
1952 - 55	Anežka Sochová	ředitelka školy z Kopřivnice, (1955 provdaná Jalůvková)
1955 - 56	Bohumila Bönischová Chromečková	odešla do Skorotína 4. 2. 1956

1956 - 57	Dagmar Růžičková	
1957 - 58	Dagmar Růžičková Zdeňka Pustějovská	12. 1. 1958 odešla do Šenova (Nový Jičín) 13. 1. 1958 ze Závěšic, přišla z MŠ Komenského v Novém Jičíně
1958 - 60	Zdeňka Pustějovská	
1960 - 61	Zdeňka Pustějovská Alice Břežná	31. 3. 1961 odešla do dětského domova na Požahu. 4. 4. 1961 z MŠ z Kopřivnice
1961 - 62	Alice Břežná Zdeňka Pustějovská	únor 1962 odešla do Štramberka Bařiny od 1. 3. 1962
1962 - 66	Zdeňka Pustějovská Zdeňka Purmanská	školnice
1966 - 67	Zdeňka Pustějovská Blanka Šrubařová Zdeňka Purmanská	6. 2. 1967 ONV sociální pracovnice 5. 12. 1966 z MŠ Kopřivnice, ředitelka školnice
1967 - 71	Blanka Šrubařová Zdeňka Purmanská	ředitelka školnice
1971 - 72	Blanka Šrubařová Ludmila Štefková Marie Kutáčová Zdeňka Purmanská	ředitelka 1. 1. 1972 ze Štramberka 10. 1. 1972 z Kopřivnice školnice
1972 - 73	Blanka Šrubařová Marie Kutáčová Zdeňka Purmanská Vlasta Honešová	ředitelka školnice odešla školnice
1973 - 74	Blanka Šrubařová Marie Kutáčová Vlasta Honešová	ředitelka 31. 8. 1974 odešla do Kopřivnice školnice
1974 - 75	Blanka Šrubařová Jana Mrázková Vlasta Honešová	ředitelka, do 31. 8. 1975 (odešla do Kopřivnice) přišla z Nového Jičína školnice
1975 - 79	Jana Mrázková Zdeňka Pustějovská Vlasta Honešová	ředitelka školnice
1979- 80	Jana Mrázková Zdeňka Pustějovská Vlasta Honešová	ředitelka 1980 provdaná Pokludová školnice
1980 - 81	Jana Mrázková Zdeňka Pokludová Miroslava Kociánová	ředitelka do 18. 5. 1981 od 19. 5. 1981, přišla z Nového Jičína
1981 - 82	Jana Mrázková Miroslava Kociánová	ředitelka
1982 - 83	Jana Mrázková Miroslava Kociánová Hana Tomanová Kristýna Jáhnová	ředitelka z Nového Jičína důchodkyně
1983 - 84	Jana Mrázková Miroslava Kociánová Taťána Valoušková Hana Tomanová	ředitelka 1984 provdaná Gilarová

1984 - 85	Jana Mrázková Taťána Valoušková Miroslava Gilarová Mária Bajerová	ředitelka únor 1985 mateřská dovolená od února 1985
1985 - 86	Jana Mrázková Mária Bajerová Ivana Lowáková	ředitelka do 21. 3. 1986 (mateřská dovolená) od 30. 8. 1986 z Nového Jičína
1986 - 87	Jana Mrázková Hana Tomanová Taťána Valoušková Jana Sedlářová	ředitelka
1987 - 88	Jana Mrázková Hana Tomanová Taťána Valoušková Miroslava Gilarová	ředitelka odešla v červnu 1988 od 1. 5. 1988
1988 - 89	Jana Mrázková Jana Sedlářová Hana Tomanová Miroslava Gilarová	ředitelka
1989 - 90	Jana Mrázková Miroslava Gilarová Jana Sedlářová Hana Tomanová Ivana Lowáková	ředitelka, únor 1990 vyjádřena nedůvěra, v květnu 1990 odešla. ředitelka
1990 - 93	Miroslava Gilarová Jana Sedlářová Hana Tomanová Ivana Lowáková	ředitelka
1993 - 95	Miroslava Gilarová Jana Sedlářová Hana Tomanová	ředitelka
1995 - 96	Miroslava Gilarová Jana Sedlářová Hana Tomanová Renáta Honešová	ředitelka pěstounka
1996 - 99	Miroslava Gilarová Jana Sedlářová Hana Tomanová	ředitelka
1999 - 00	Miroslava Gilarová Hana Tomanová Jiřina Lakomá	ředitelka zkrácený úvazek
2000 - 01	Miroslava Gilarová Hana Tomanová	ředitelka
2001 - 03	Miroslava Gilarová Hana Tomanová Alena Palacká Růžena Hyklová Růžena Šenková Dagmar Valušková	ředitelka školnice vedoucí školní jídelny kuchařka kuchařka

2003 - 08	Miroslava Gilarová Hana Tomanová Alena Palacká Růžena Hyklová Růžena Šenková Božena Hanzelková	ředitelka školnice vedoucí školní jídelny kuchařka kuchařka
2008 - 09	Miroslava Gilarová Ivana Bajerová Renáta Bradáčová Alena Palacká Růžena Hyklová Růžena Šenková Božena Hanzelková I. Nováková	ředitelka školnice vedoucí školní jídelny kuchařka kuchařka
2009 - 10	Miroslava Gilarová Ivana Bajerová Renáta Bradáčová Alena Palacká Růžena Hyklová Růžena Šenková Božena Hanzelková I. Nováková	ředitelka školnice vedoucí školní jídelny kuchařka kuchařka
2010 - 11	Miroslava Gilarová Ivana Bajerová Hana Tomanová Renáta Bradáčová Alena Palacká Růžena Hyklová Růžena Šenková Božena Hanzelková I. Nováková	ředitelka školnice vedoucí školní jídelny kuchařka kuchařka
2011 - 12	Miroslava Gilarová Ivana Bajerová Zdenka Kiecková Hana Tomanová Renáta Bradáčová Alena Palacká Růžena Hyklová Růžena Šenková Božena Hanzelková I. Nováková	ředitelka odešla školnice vedoucí školní jídelny kuchařka kuchařka
2012 - 16	Miroslava Gilarová Ivana Bajerová Zdenka Kiecková Renáta Bradáčová Alena Palacká Růžena Hyklová Růžena Šenková Božena Hanzelková I. Nováková	ředitelka školnice vedoucí školní jídelny kuchařka kuchařka

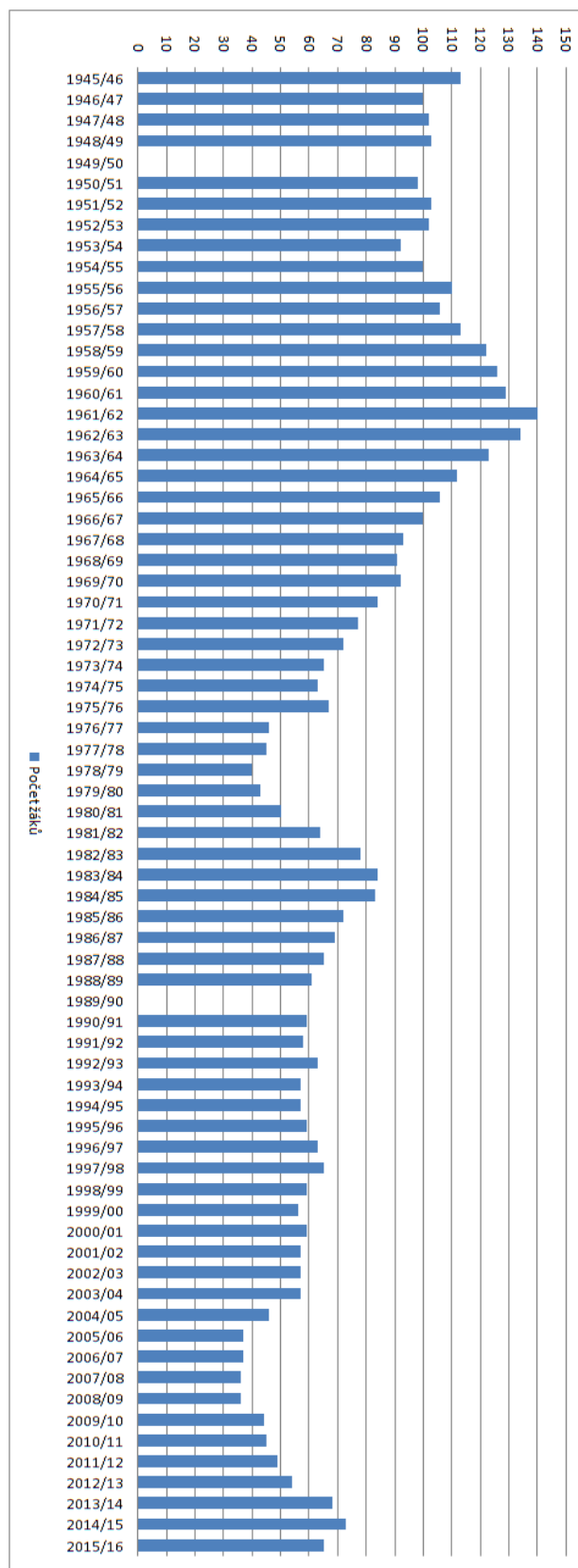
Příloha č. 33: Seznam učitelů a zaměstnanců mateřské školy v Rybí 1948 - 2016

1945 - 50	Josef Urc	30. 6. 1950 trvalý odpočinek
1950 - 74	Jaroslav Žárský	30. 7. 1974 důchod
1974 - 77	Božena Horutová	5. 7. 1977 tragicky zahynula
1977 - 86	Věra Marková	1. 3. 1986 zemřela
1986 - 11	Magdalena Turková	1. 4. 1986 správa školy 1. 9. 1987 ředitelka školy 6. 9. 2011 odvolána
2012 -	Hana Frydrychová	1. 1. 2012

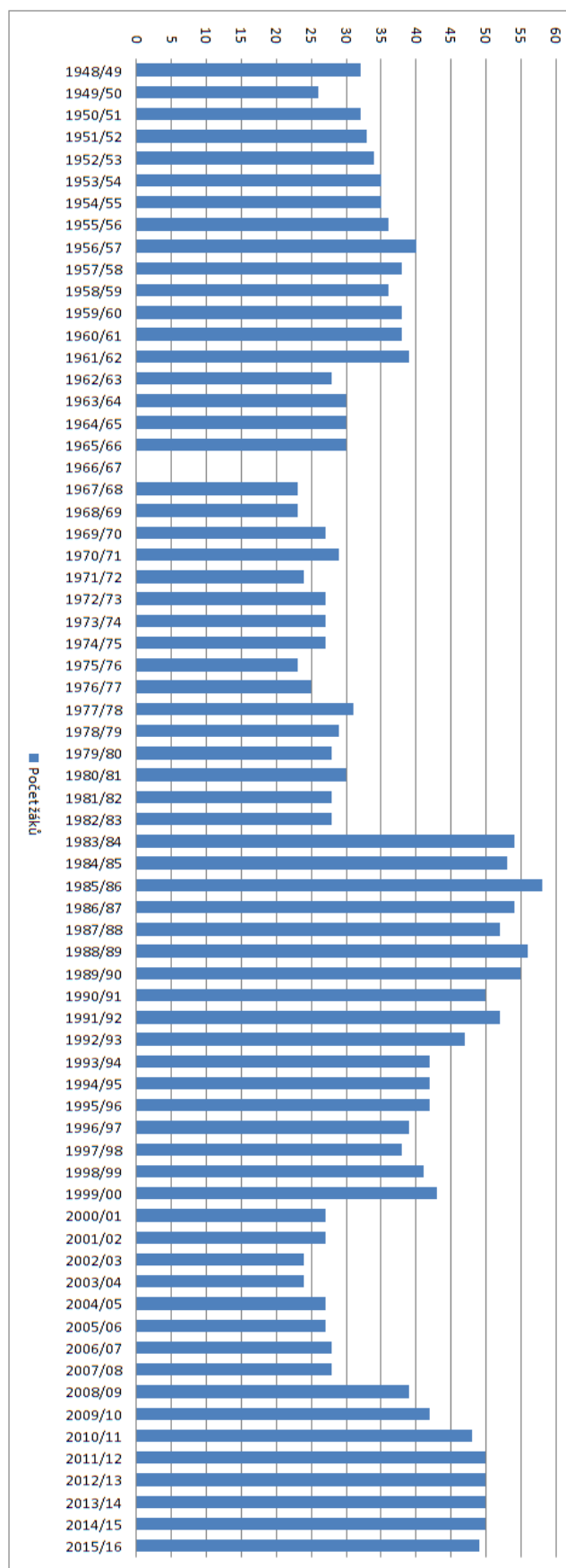
Příloha č. 34: Seznam ředitelů základní školy v Rybí 1945 – 2016

1949	Josef Urc	24. 1. 1949 – 30. 4. 1949
1949- 1951	Zdeňka Skřeková	od 1. 5. 1949, 31. 8. 1951 odešla do Kunína
1951 - 1952	Jaroslav Žárský	od 1. 9. 1952- 31. 8. 1952 správa MŠ
1952- 1955	Anežka Sochová	provdaná Jalůvková
1955- 1956	Bohumila Bonischová	4. 2. 1956 odešla do Skorotína
1955- 1956	Chromečková ?	
1956- 1958	Dagmar Růžičková	do 12. 1. 1958, odešla do Šenova
1958- 1961	Zdeňka Pustějovská	13. 1. 1958 z MŠ Nový Jičín, původem ze Závěšic, odešla 31. 3. 1961 do dětského domova na Požahu
1961-1962	Alice Břežná	od 4. 4. 1961 z MŠ Kopřivnice, únor 1962 odešla do MŠ Štramberk-Bařiny
1962- 1966	Zdeňka Pustějovská	od 1. 3. 1962, do 4. 12. 1966 odešla na ONV sociální pracovnice
1966-1975	Blanka Šrubařová	od 5. 12. 1966 do 1. 9. 1975 MŠ Kopřivnice
1975- 1990	Jana Mrázková	od 1. 9. 1975, pochází z Přístě u Havířova, vyjádřena nedůvěra, odešla v květnu 1990
1990-	Miroslava Gilarová	

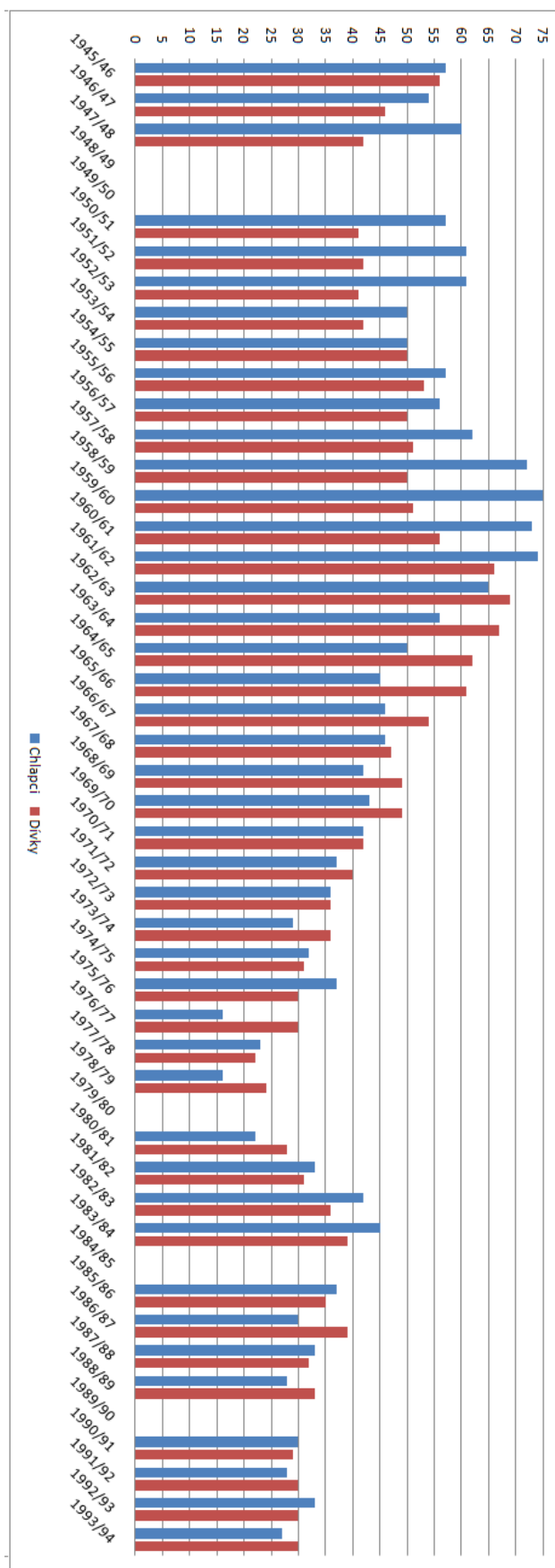
Příloha č. 35: Seznam ředitelů mateřské školy v Rybí 1949 – 2016

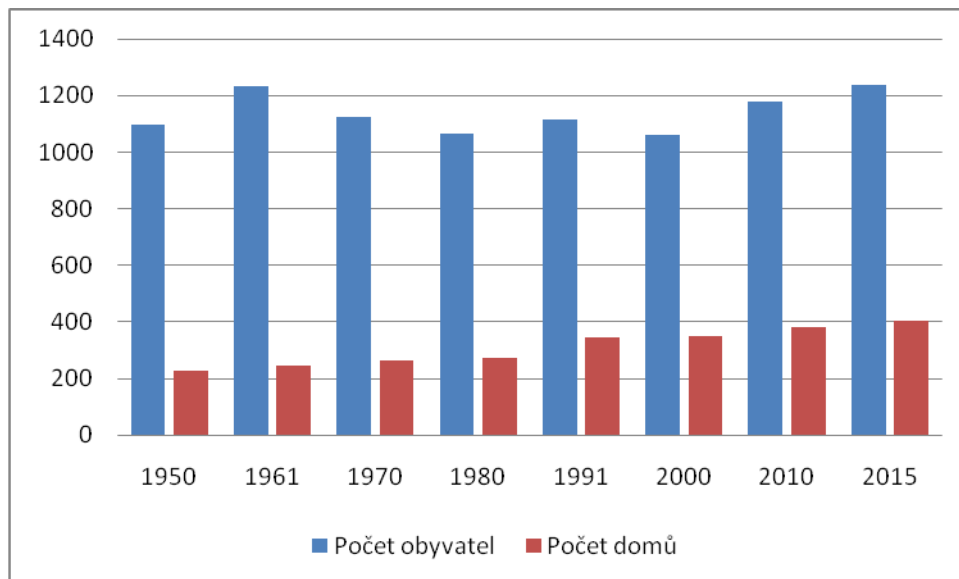
Příloha č. 36: Počet žáků v rybské škole v letech 1945 - 2016

Příloha č. 37: Počet žáků v rybské mateřské škole v letech 1948 – 2016

Příloha č. 38: Počet chlapců a dívek navštěvujících školu v Rybí v letech 1945- 1994

Příloha č. 39: Počet obyvatel a domů v Rybí v letech 1950 - 2015

Karel Záborský, Oberlehrer in Reimlich:

Mein Lebenslauf.

Ich bin am 19. Mai 1880 in Horní Újezd, Bez. Holleschau, Mähren, geboren. Mein Vater war Flussschmied und sorgte für die Familie, in der elf Kinder waren. Ich bin röm. kathol. Religionsbekenntnisses.

Sieben Jahre besuchte ich die zweiklassige Volksschule in meiner Heimat. Dann erst besuchte ich die Bürgerschule in Holleschau.

Nach Absolvierung der Lehrerbildungsanstalt in Freiberg wirkte ich als provisorischer Lehrer in Jahren 1900-1903 in Freiberg, Nisselsdorf, Klein-Obersdorf und Barnsdorf, wo ich im Jahre 1903 definitiv angestellt wurde. Im Jahre 1908 wurde ich als definitiver Lehrer I. Klasse in Reimlich angestellt.

Seit 1./7.-1911 war ich auch provisorischer Leiter der Volksschule in Reimlich anstatt der Oberlehrer Alois Konečný, der zum Reichstagsabgeordneten gewählt war. Nach seiner Pensionierung im Jahre 1920 war ich als definitiver Leiter der Schule und Oberlehrer an der vierklassigen Volksschule in Reimlich angestellt und diesen Dienst versahre ich bis heute.

Ich bin schon zu zweitemal verheiratet. In meiner Familie waren vier Kinder, von denen zwei gestorben sind.

Ich war nicht politisch tätig. In die tschech. national-socialistische Partei bin ich erst nach meiner Wahl als Mitglied der Gemeindevertretung im Jahre 1931 eingetreten.

In den Weltkrieg rückte ich bei der Mobilisierung als Ersatzreservist ein. Am Ende des Krieges war ich als Fähnrich Kommandant einer Erntekompagnie in Medyha.

bei Píseň. In die tschechoslowakische Armee wurde
ich als gemeiner Soldat eingereicht, da ich in die-
sem Heere nicht gedient habe.

Reimlich) den 10 Mai 1939.

Karel Zábanský
Oberlehrer.

Personalbogen.

I. Allgemeines :

1. Vor- und Zuname: *Karel Záborskij*
2. Geburtsort: *Horní Újezd, Bez. Holesšov*
3. Tag, Monat, Jahr der Geburt: *19. V. - 1880.*
4. Glaubensrichtung: *röm. kath.*
5. Volkstum: *tschechisch*

II. Dienstcharakter (lit. Lehrer — Lehrerin, Lehrerin für Haushaltungskunde, eig. Religionslehrer, Nebenlehrer für): *lit. Lehrer*

III. Vorbildung:

Schulart	Schulort	Dauer des Schulbesuchs	Zahl der Klassen (Jahrgänge)	Unterrichtssprache
Volksschule	<i>Horn. Újezd</i>	<i>1886. - 1893. 7 Jahre</i>	<i>2 Kl.</i>	<i>tschechisch</i>
Bürgerschule	<i>Holesšov</i>	<i>1893. - 1896. 3 Jahre</i>	<i>3 Kl.</i>	<i>tschechisch</i>
Mittelschule	—	—	—	—
Lehrerbildungsanstalt	<i>Freiberg</i>	<i>1896. - 1900. 4 Jahre</i>	<i>4 Jahrgänge</i>	<i>tschechisch</i>
Sonstige Vorbildung	—	—	—	—

IV. Prüfungen und Zeugnisse:

Zeugnis	Aussteller	Datum	Bewertung	Bemerkung
Lehrerreisezeugnis	<i>Freiberg</i>	<i>18. VII. 1900.</i>	<i>mit Auszeichnung</i>	
Lehrbefähigung für Volksschulen	<i>Freiberg</i>	<i>14. XI. 1902.</i>		
Lehrbefähigung für Bürgerschulen				Fachgruppe
Lehrbefähigung für Religionsunterricht	<i>Freiberg</i>	<i>14. XI. 1902.</i>	<i>mit Auszeichnung</i>	<i>röm. kath.</i>
Lehrbefähig. f. unverb. Lehrsgegenstände				Schulgattung
Sonstige Lehrbefähigung				

V. Tschechische Sprachkenntnisse:

1. Umfang der Kenntnisse:
2. Kann Unterricht an tschechischen Schulen erteilt werden?

VI. Familienverhältnisse:

1. Ledig, verheiratet, verwitwet, geschieden: *verheiratet*
2. Verheiratet seit: *23. VIII - 1905* mit *Marie Frank*
Gestorben am: *23. V - 1923* geschieden am:
- Verheiratet seit: *14. VIII - 1923* mit *Karla Havrlant*
Gestorben am: geschieden am:

3. Name der Kinder:

- a) *Ladislav* geb. *8. VII - 1906*; *30. XII - 1930*) geb.
- b) *Jirina* geb. *10. X - 1907* f) geb.
- c) *Adolf* geb. *29. XI - 1909* g) geb.
- d) *Karel* geb. *18. IV - 1925*; *12. XII - 1935*h) geb.

VII. Wehr- und Kriegsdienstverhältnisse:

1. Friedensdienstzeit vom *1902* bis *1908*, als *Exerzreservist 14 Wochen*
- " vom bis
2. Kriegsdienstzeit vom *20. II - 1915* bis *7. XI - 1918*.
- " vom bis

VIII. Gerichtliche Strafen und Disziplinarstrafen:

	Art der Strafe	Behörde	Erkenntnisdatum
1. Gerichtliche Strafen:			
	1.		
	2.		
2. Disziplinarstrafen:			
	1.		
	2.		

IX. Teilige Nebenämter und Nebenbeschäftigungen (ausgenommen solche in der NSDAP, ihren Gliederungen und angeschlossenen Verbänden):

1. Vergütung:
2. Vergütung:

XI. Privatſchuldienstzeit:

Schule Ort Kreis	Beginn	Beendigung	Beſchäftigungsart (Schulleiter uſw.)	Schulträger	Schul- auffichtsbehörde
	des Dienſtes				

XII. Dienſtunterbrechungen:

Dauer von bis	Zahl der Jahre und Tage	Art der Tätigkeit	Ort	Arbeitgeber

Ich verſichere, daß die vorſtehenden Angaben richtig ſind. Mir iſt bekannt, daß ſie für meine Anſtellung und Beſoldung von Bedeutung ſind.

(Ort) *Reimlich*, den *22. Februar* 1939.

Karel Zábanský
(Vor- und Zuname)

Leiter der Schule.

(Amtsbezeichnung)

P. P.
L. 2.

Okresní školní radě

v Novém Jičíně

Okolnostmi donucen, obracím se na ct. Okresní školní radu se stíjností na našeho pána řídícího učitele p. Karla Šabranského. Těchovám proti panu řídícímu řádně prásti, naopak vycházel jsem s ním vždy velmi dobře a v minulém případě jsem jako pro dobrou vůli mlčel, ale ještě se případ znovu opakoval, rozhodl jsem se dovolavati se u příslušných úřadů ochrany.

Ku konci loňského školního roku, připomínám že synek chodil do školy 1. rok, přišel domů přes ucho a pravou líc na tváři majíc krevními podlitinami vyřnacenou celou ruku p. řídícího a které teprve po 14. dnech zmizely. (Bylo to kvůli počtům)

Synek zastrášen mně do školy za řádnou cenu nechtěl jít. Letos 7. ledna případ se opakoval s tímto dodatkem že ucho pil ještě synka za límeček

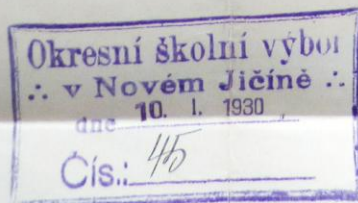
a smýčel jej aniž synek mohl dechu nabrat
ku stupni na třet klečet. Připomínám že se to
stalo k veli tomu že synek momentálně nevětl
kolik je 46+7.

Nejsem žádný poláštňánalec v sboru výchový,
mládeže, ale tolik je mně známo že podobnou
taktikou docili se u dětí pravého opakku.

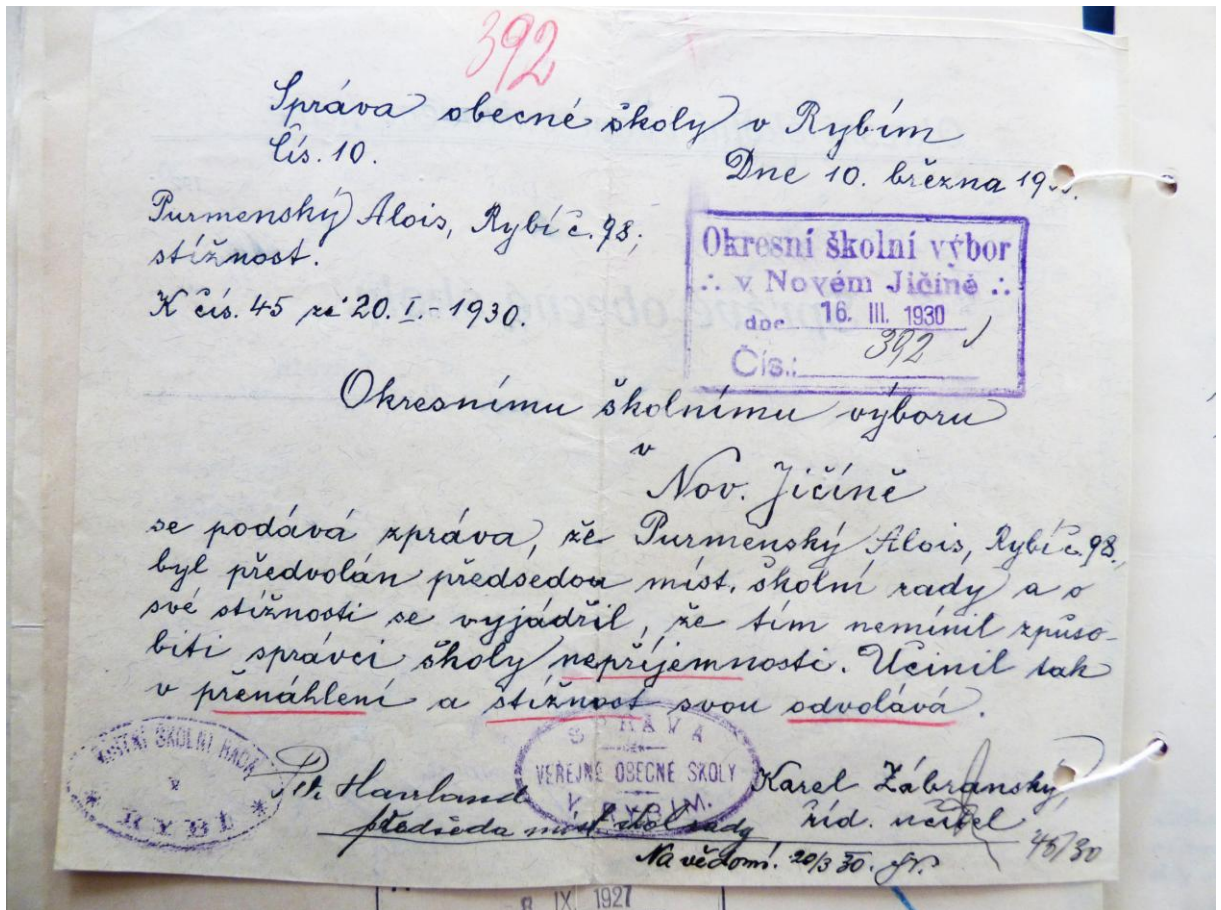
Těchto případu u nás stalo se již mnoho a
jsem ochoten na Vaše přání Vám blíže in-
formace poslati.

s respektou uctívám:

Purmenský Alois
Rybář č. 98.
p. Stamberk

Příloha č. 42: Stížnost Aloise Purmenského Okresní školní radě v Novém Jičíně (SOka Nový Jičín, Fond Okresní školní výbor Nový Jičín, nezpracovaný fond, karton č. 32)

Příloha č. 43: Odvolání stížnosti Aloisem Purmenským (SOKA Nový Jičín, Fond Okresní školní výbor Nový Jičín, nezpracovaný fond, karton č. 32)

Služební výkaz.

I. Rodopis.

1. Jméno a příjmení: Ž á r s k ý Jaroslav
2. Den, měsíc a rok narození: 6.května 1913
3. Rodiště (obec, okres, země): H á j o v, Nový Jičín, Moravskoslezská
4. Domovská příslušnost (obec, okres, země): Sedlnice, Nový Jičín, Moravskoslezská
5. Národnost: česká
6. Osvědčení o stát. obč. vydal okr. národní výbor v N. Jičíně dne 13.6. 1929, čís 5001/II-1-559.
7. Rodinný stav (svobodný, ženatý, vdovec, rozvedený, rozloučený): ženatý
8. Náboženské vyznání: římskokatolické

Členové domácnosti	Číslo řadové	Jméno, příjmení a zaměstnání manžel(a)ky (u manželky i dívčí příjmení)	V rubr. a): datum sňatku, V rubr. b): datum narození V rubr. c): poměr příbuzenský	Datum úmrtí, nebo kdy přestal zřetel ke členu rodiny a důvod	Poznámka (domovská obec [okres, země] manžela vdané učitelky)
a) Manžel(ka) (druhá žítota)	1	Emilie, roz. Míčková	28.4.1941		
	2				
b) Děti nebo chovanci	1				
	2				
	3				
	4				
	5				
c) Příslušníci	1				
	2				

II. Předběžné vzdělání.

Číslo řadové	Škola	Místo školy	Od kdy do kdy	Kolik tříd (ročníků)	Poznámka
1	obecná	Hájov	1919-1924	5 roč.	
2	městanská	Příbor Frenštát	1924-1928, 1928-29	4 roč. IV. tr.	
3	střední	-	-		
4	st. ped. akademie	-			
5	učit. ústav	Příbor	1929-1933.	4 roč	s maturitou.

VIII. Období, která se připočítávají do výslužby.

Číslo řadové	V ý n o s		Důvod pro připočítání služebního období	Připočítají se			P o z n á m k a
	školní úřad	datum a číslo		roky	měsíce	dny	
1	ZŠR Brno	30.4.1947 5314/47- 11/5.	Započtení pres.sl.vojenské	1	10	29	
2							

IX. Absolvované kursy (které, kde a kdy):

X. Započtená služební doba ke dni 1. ledna 1926: - roků, měsíců, dní;

okrouhle roků a měsíců — výnos v
ze dne, čís.

XI. Učit. čekatelem (čekatelkou) od 1. ledna 1938

ustanoven(a) dekretem min. školství v Praze ze dne 5. ~~xx~~ prosince 1937,
čís. 171.147/37-I/4.

Definit. učít. podle § 4 učít. zák. s účinností od 1. října 1938

ustanoven(a) dekretem minist. školství v Praze ze dne 12. září 1938,
čís. 126569/38-I/4.

I. adjutum od 1.9.1933	19.....	6. stupeň od	19.....
II. adjutum od 1. ledna 1938	19.....	7. stupeň od	19.....
1. stupeň od 1. října listop.	1938	8. stupeň od	19.....
2. stupeň od 1. listopadu	1940	9. stupeň od	19.....
3. stupeň od 1. ledna	1944	10. stupeň od	19.....
4. stupeň od 1. května	1946	11. stupeň od	19.....
5. stupeň od	19.....		

Přestup na měšťanskou školu dne - 19..... v stupni služného.

XII. Poznámky: Přísaha (slib) vykonán(a) dne 1. října 1937 19.....,
obnoven(a) [připomenut(a)] dne 13.12.1945 19.....

Souborní správnost a úplnost všech dat.

Sedlnicích dne 12. ledna 1948.

.....
ředitel, řídící učitel

.....
školní inspektor

Ředitelství národní školy v Rybí, pp. Štramberk, okres Nový Jičín.

Čj:Sl./Sl.

V Rybí dne 20.2.1951.

Okresnímu národnímu výboru-ŠOT,

v Novém Jičíně.

Žádost o povolení zájmového kroužku mladých Mičurinců.

Ředitelství národní školy v Rybí, okres Nový Jičín žádá o povolení zřídit zájmový kroužek mladých Mičurinců.
kroužek bude zřízen při III. třídě ze žáků 4. a 5. post. ročníku,
počet přihlášených žáků je 12, *zůstává 75*
kroužek bude mít 1 skupinu,
týdenně 2 hodiny - ve čtvrtek od 11-13 hodin (pro chlapce)
v kroužku vyučuje řed. Jaroslav Žárský,
kroužek byl zahájen již 15. února 1951. Od toho dne se žádá o jeho povolení.
Program učiva do konce školního roku je přiložen.

ředitel školy:

Jar. Žárský

Příloha č. 45: Žádost o povolení zájmového kroužku mladých mičurinců (SOKA Nový Jičín, Fond ONV Nový Jičín, karton č. 1108, inv. č. 1147).

Ministerstvo školství a osvěty .

Čís.j. A - 57.799/45-II.

V Praze dne 28. července 1945.

Věc: Rybí, okres Nový Jičín- obecná škola.
Otevření.

K čís.200, ze dne 3.7. 1945.

Panu

zmocněnci ministerstva školství a osvěty

v Novém Jičíně .

Přihlížejte k Vašemu návrhu, svolují, aby byla s platností
od 19. května 1945 otevřena obecná škola v Rybí .

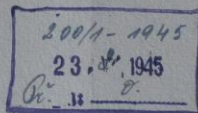
Školu zatím organizují jako pětitřídní.

Za ministra:

Fišer v.r.

Za správnost vyhotovení:

Beránek
přednost výpravný.

Čís. 79. 10. 45

P. J.

Příloha č. 46: Svolení k znovuotevření obecné školy v Rybí v roce 1945 (SOkA Nový Jičín, Fond ONV Nový Jičín, karton č. 1108, inv. č. 1147).

Protokol o služební přísaze

podle nařízení vlády republiky Československé ze dne 26. srpna 1919, č. 495 Sb. v. a n.

Pan Jaroslav Žárský

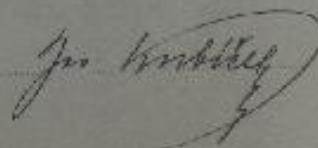
učitel, čekatel při stat. obecné škole čal. jaz. vyuč. v šedlničích
vykonal dnešním dnem do rukou podepsaného tuto služební přísahu:

„Přisahám a slíbím na svou čest a svědomí, že Československé republice budu vždy věren a její vládě poslušen, že budu veškeré státní záležitosti zachovávat, vinnou své úřední povinnosti podle platných zákonů a nařízení vykonávat plně, svědomitě a nezávisle, úřadu svého tajemství neprozradím a ve všem svém jednání jen prospěchu státu a zájmu služby budu dbát.“

V Novém Jičíně dne 10. února 1938.

Zodpovědný příjímající:

Podpis učitel, který přísahu přijímá:

Příloha č. 47: Protokol o služební přísaze Jaroslava Žárského (SOkA Nový Jičín, Fond Okresní školní výbor Nový Jičín, nezpracovaný fond, karton č. 34).

Státní reálné gymnázium ve Valaš. Meziříčí

Číslo *927*

POTVRZENÍ O NÁVŠTĚVĚ.

Tímto se dosvědčuje, že

Fabianův Adolt
narozený dne *29. listopadu* 1909 v *Rybi*
ve *Moravi*, náboženství *římsko-katolického*

navštěvuje v tomto školním roce jako veřejný žák *osmou* třídu

zdejšího ústavu. *Jmenovaný žák navštěvuje náslav nepříkázitě*
a spádovým prospěchem.

Ve *Valaš. Meziříčí*, dne *15. listopadu 1927*.

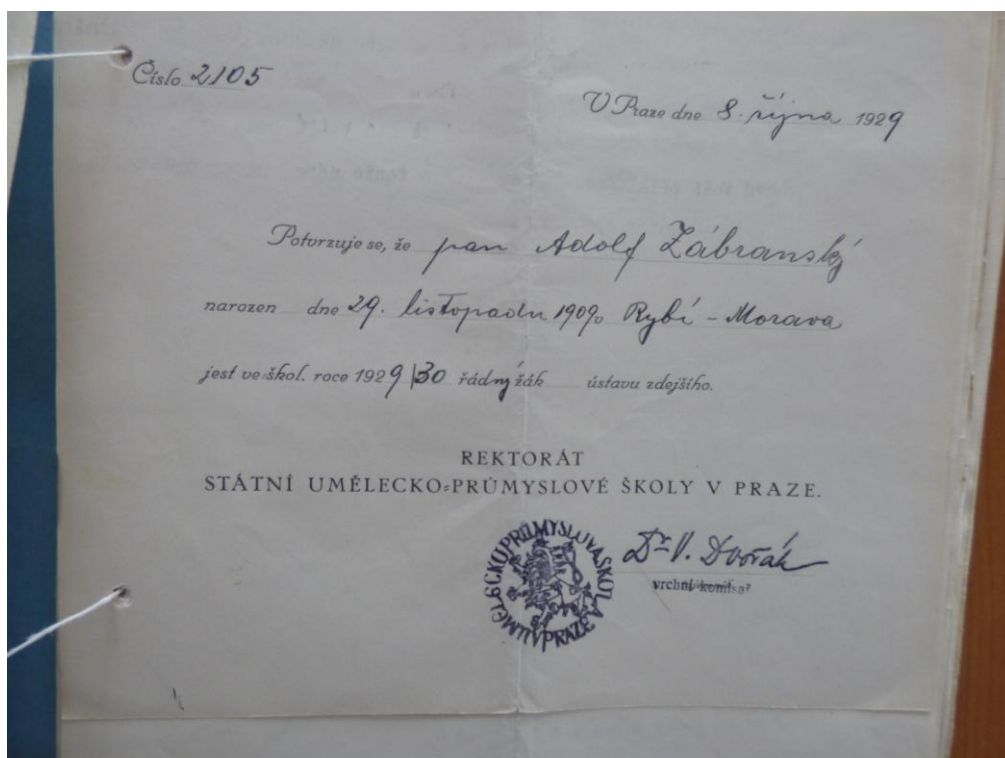

Karel Svoboda
ředitel.

Příloha č. 48: Potvrzení o návštěvě Státního reálného gymnázia ve Valašském Meziříčí (SOka Nový Jičín, Fond Okresní školní výbor Nový Jičín, nezpracovaný fond, karton č. 34).

Příloha č. 49: Potvrzení o ubytování Adolfa Zábanského ve Valašském Meziříčí SOKA Nový Jičín, Fond Okresní školní výbor Nový Jičín, nezpracovaný fond, karton č. 34).

Příloha č. 50: Potvrzení studia na Státní umělecko- průmyslové škole v Praze pro Adolfa Zábanského (SOKA Nový Jičín, Fond Okresní školní výbor Nový Jičín, nezpracovaný fond, karton č. 34).

příloha k č. 157/30

Potvrzení.

Podpsaná potvrzuje, že Adolf
Zábranský, žák II. ročníku
všob. školy prof. Kysely na
umělecko-průmyslové škole,
se u ní stravuje. Stravné za
něj platí jeho otec.

V Praze dne 10. října 1930.

Marie Pudlačová

Příloha č. 51: Potvrzení Marie Pudlačové o stravování Adolfa Zábranského (SOKA Nový Jičín, Fond Okresní školní výbor Nový Jičín, nezpracovaný fond, karton č. 34).

UMĚLECKO-PRŮMYSLOVÁ ŠKOLA V PRAZE.

Čís. prot. 2089/19230

V Praze, dne 7. října 1930.

průlaha k č. 1574/30

Podepsaný rektorát dosvědčuje tímto, že pan
A d o l f Z á b r a n s k ý
jako řádný žák II roč. všeobecné školy pro kreslení
na zdejší ústavě jest zapsán a že v právě minulém
škol.roce 1929/30 při velmi pilné návštěvě
školy, chvalitebném mravném chování a
vytrvalé pilnosti docílil prospěchu výborného.
Od placení školného byl osvobozen.

Vzhledem k tomu doporučuje rektorát žádost
jeho o xxx
k laskavému příznivému vyřízení.

REKTORÁT
UMĚLECKO-PRŮMYSLOVÉ ŠKOLY V PRAZE.

J. V. Jovák

za t. č. rektora

Příloha č. 52: Potvrzení o studiu rektorátem umělecko – průmyslové školy pro Adolfa Zábranského (SOKA Nový Jičín, Fond Okresní školní výbor Nový Jičín, nezpracovaný fond, karton č. 34).

SELKA ČARODĚJNICE

Jedna selka v Rybím měla takový zvyk, že vždycky chléb a buchty lámala a nikdy je nekrájela nožem. Když to tak pořád dělala, sedlák navykl, ale chasa, která u něho sloužila, a lidé, kteří u něho dělali, se tomu velmi divili. Jednou k nim přišel za pacholka muž, který věděl víc než jen chleba jíst. Ten si pravil: „Do hromské země, robo, jak ty to děláš? Ráno máš vždycky plno chleba a buchty, a nikdy tě nevidím zadělávat. Však já na to přijdu.“

O čarodějnicích se říká, že se v noci před svatou Lucií schodí na křižovatkách cest. Pacholek si umínil, že tu noc neusne, že bude bdít a dávat pozor, co se bude dít. Pacholek spával za pecí. Ležel a nespál, jenom dělal, že spí. Bylo to před půlnocí a tu slyšel, jak někdo vešel do světnice a rozžal svíčku. Pacholek zahlédl selku. Vzala hořící svíčku a šla k němu, aby se přesvědčila, spí-li opravdu. Začala mu pálit prsty na nohou, ale pacholek se ani nepohnul, ač ho to pánilo a bolelo. Selka teď otevřela okno, vzala metlu, sedla na ni jako na koně a řekla:

„Z okna do okna – ničeho se nedotkna!“ a vyletěla oknem. Pacholek rychle vstal, aby nepřešla dvanáctá hodina, sedl také na metlu, opakoval totéž, co řekla selka, a vyletěl také oknem ven.

A letěl, letěl, až doletěl na křižovatku vedle svaté Kateřiny. Tam jde jedna hlavní cesta, pak jedna k Urbánkům a další na druhou stranu do Libotína. Je to tam opravdu jak kříž. Tehdy tam byly vysoké stromy a olší.

Když pacholek na tu křižovatku přiletěl, vylezl na strom a díval se, co se děje. Bylo tam hromada čarodějnic. Jedny tloukly máslo, druhé rozdělávaly oheň a třetí chystaly bábovky. Když se oheň rozhořel, strčily prst do krku a začaly do těch bábovek dávat, a těsto hned začalo kysat. Jemu to přišlo tak směšné, že se nahlas zasmál. A to bylo zle: čarodějnice to zaslechly a začaly hledat; hledaly po olších a po jiných stromech, našly ho, stáhly ho se stromu – a teď s nimi musel tančit. Braly ho jedna za druhou, s každou musel tancovat. A že byl bos, brzy si rozedřel kůži na chodidlech, takže mu z nich tekla krev. A byly by ho utancovaly k smrti, ale vtom bila na staré věži ve Štramberku jedna hodina. Ony ho pustily, sedly na metly, něco řekly a odletěly. Pacholek byl tak unavený z tancování, že nezaslechl, co říkaly – a musel tedy do Rybího pěšky. Naštěstí to není daleko.

Na druhý den skoro ráno, když šel pacholek poklízet koně, selka už na něho čekala. Říkala mu a také hrozila, ať to neřekne hospodářovi. On si však toho nevšímal, nemluvil s ní a jen poklízal koně. Odešla s nepořízenou. Za chvíli přišel do chléva také hospodář. Pacholek mu povídá:

„Hospodáři, mohu já dnes při snídani krájet chléb nebo buchty?“

A ten na to: „Proč bys nemohl? Vždyť se přece chléb a buchty krájí.“

„Já se ptám proto, aby nebylo zle, když to udělám,“ pravil pacholek.

Hospodář ho ubezpečil: „Jen krájej a nic se neboj!“

A šli potom k snídani.

Dívky, pacholek, ostatní chasa jedli pohromadě u jednoho stolu. Když tak seděli všichni za stolem, přinesla selka buchty na lopatce. Vzala ji z lopatky a položila naruby, vrchem na stůl, a chystala se ji lámat. Ale pacholek rychle přiskočil, nůž měl už připravený, buchty obrátil a jedním řezem ji rozkrojil na dvě polovice. Ta selka v tom okamžiku vykřikla, zapotácela se – a rychle vyběhla ven ze stavení.

Teď pověděl pacholek všechno, co bylo v noci, co viděl na křižovatce. Na důkaz ukázal opálené prsty na nohou a rozedřená chodidla. Sedlák teď uvěřil, že selka byla čarodějnice. Po ní jako by se zem slehla – víckrát ji už nikdo neviděl.

ROZHOVOR S PANEM VLADIMÍREM VÁLKEM

JL: Narodil jste se v Novém Jičíně, dětství strávil v Kokorách. Nicméně v Rybím máte svůj domek, na místním hřbitůvku odpočívají Vaši rodiče a my si Vás tady tak nějak „přivlastňujeme“ a považujeme za rodáka. Zdá se, že Rybí je pro Vás opravdu něčím víc, než „jen“ místem, kde jste trávil idylické prázdniny u babičky. Mám pravdu?

VV: Celá má rodina z otcovy i mamčině strany pocházela z Rybího, ale v době, kdy jsem se narodil, v pětatřicátém roce, už byla nově otevřena v nemocnici v Novém Jičíně porodnice. Proto jsem se narodil v Novém Jičíně, jinak bych se narodil v Rybím, v chalupě mých prarodičů. Svě dětství jsem prožil převážně v Kokorách na Hané. Můj tatínek zde dostal po absolvování učitelského ústavu v Příboru umístěnku a stal se učitelem, později ředitelem místní školy. Tak mě osud zavál na Hanou a v Kokorách jsem byl tak říká doma. Avšak ty nejkrásnější chvíle jsem zažíval v Rybím, protože zde jsem trávil všechny prázdniny. To znamená doby, kdy jsem neprožíval žádné stresy, kdy nebyla škola, nebyly úkoly, nebyl žádný strach ze zkoušení. Tady jsem prožil nádhernou dobu, která se už nikdy nevrátí, ale navždy mi zůstala v srdci. Proto mě Rybí oslovuje, zde mám své zázemí a cítím se doma.

JL: A my si Vás tady teď přivlastňujeme.

VV (*úsměv*): Jak jsem již řekl, mám zde své kořeny. I když jsem ve své profesi projel kus světa, nebo snad právě proto, vždy mě to táhne domů. Nejsem typ světoběžníka a asi bych nemohl zůstat trvale žít někde jinde. Potřebuju aspoň párkrát za rok vidět Rybí a ty Hradčany. Pak teprve jsem spokojený. (*smích*)

JL: Váš tatínek byl učitelem. Tatínek jiného proslulého místního rodáka, malíře Adolfa Zábranského, byl také učitelem. Myslíte si, že děti pedagogů se snadněji uplatní v uměleckých oborech, než, řekněme, potomci lékařů, právníků nebo vědců?

VV: Myslím si, že děti učitelů mohou trpět už tím faktem, že se narodily v učitelské rodině. Někdy se to v učitelských rodinách bere až moc přes známky a přes disciplínu. Nedá se však, podle mě, zevšeobecnit, že by dítě z učitelské rodiny mělo mít víc sklony umělecké ... Jsou přece také učitelé vyučující exaktní vědy, matematiku, fyziku, chemii. Je to asi spíše o genech, které jsme zdědili. Vezměte si Antonína Dvořáka, byl z řeznické rodiny, a myslím, že je to slušný skladatel (*smích*). A jsou i jiné případy. A pokud jde o Adolfa Zábranského (*zarazí se*) – to jsem nevěděl, že byl také synem učitele. Jméno Adolf Zábranský jsem slyšel i od mých rodičů, chodili s ním v Rybím do školy.

JL: Setkal jste se někdy s Adolfem Zábranským? Pokud ano, vzpomenuli jste si při rozhovoru na Rybí?

VV: Nesetkal jsem se s ním. Ale často mi rodiče o něm vypravovali, když přijel do Rybí. Zábranské znám, zvláště Karlíka – no, já říkám Karlík, žije ještě ten nejmladší Zábranský (*syn řídicího učitele Karla Zábranského z druhého manželství, nevlastní bratr malíře Adolfa Zábranského – pozn. JL*)?

JL: Ne, je to už pár let...

VV: Ne! Tak vidíte to! Já přijedu jenom někdy, tak jsem si myslel, že jsem ho viděl ... Takže o Zábranském Vám asi nic víc neřeknu.

JL: Ani v Praze jste se s ním nesetkal?

VV: Ne, ani v Praze, bohužel. Vybavuje se mi jedna replika mých rodičů. Kdysi viděli otištěnou v nějakém časopise krásu namalovanou Zábranským, a ta byla jako od Picassa, s nohama někde u rohů a tak podobně, a řekli: „*To není možné. Vždyť ten Dolfa uměl tak krásně malovat, když byl malý...*“ A potom navrhl tu „Pětiletku“, která ho proslavila. Určitě to byl vynikající malíř.

JL: A teď je po něm pojmenována škola.

VV: Já vím, všiml jsem si.

JL: Má profese dirigenta něco společného s profesí učitele? Kromě toho, že oba stojí na stupínku a v ruce třímají taktovku, respektive rákosku? A obráceně – z Vaší vlastní pedagogické dráhy – pomohou při vyučování zkušenosti s dirigováním?

VV. Má, samozřejmě. To je vlastně velmi široká otázka, kdo to je, ten dirigent? Já vždycky říkám, že se budeme bavit o dirigentovi symfonického orchestru. Protože lidé vidí všelijaké dirigenty, kapelníky, kteří ani nemusí před tím orchestrem být – takové ty taneční a podobné z televize – a mají někdy zkreslenou představu, že dirigent přijde, *táááákhle* udělá rukama (*gestikuluje*) a ono to hraje. Je samozřejmě, že bez přípravy a nastudování to nejde. Taky je rozdíl, jestli dirigujete český orchestr nebo orchestr zahraniční, kde jsou jiné zvyky, hráči mají jinou mentalitu. Jiné je to v Japonsku, jiné v Bulharsku a tak dále. Dirigent musí vzít tyto faktory v potaz, ovšem musí vahou své osobnosti a svými schopnostmi odbornými i psychologickými přesvědčit orchestr o svém pojetí díla. Je to složité a v krátkosti to vysvětlit je obtížné. Dirigent by měl mít určité charisma, jímž dokáže hráče strhnout k mimořádnému výkonu. Další podstatnou součástí vykonávání dirigentského „řemesla“ je pohybová kultura. Dirigent by měl na pódiu působit esteticky. Neměl by, když to přeženu, dělat dřepy a padat na zem, měl by si uvědomit, že je tam pro orchestr. Mladí dirigenti si někdy myslí, že taková ta show (rozkládá rukama) je zajímavá. Podle mého názoru má dirigent sloužit hudbě, aby dosáhl maximálního interpretačního výsledku, nestojí před orchestrem proto, aby se předváděl. I proto si myslím, že by na katedře dirigování měl být zařazen do výuky aspoň jeden semestr pohybové výchovy, aby si žáci uvědomili, že ruka není jenom paže, já tomu říkám ploutev (*směje se*), ale že sestává i z prstů, zápěstí, předloktí a že se jí dá všelijak vyjadřovat. A dalším nepostradatelným oborem je psychologie, jednak psychologie všeobecná a také bych vyučoval psychologii zaměřenou na hudebníky, protože ti jsou opravdu zvláštní skupinou člověčí a lidskou. S nimi si poradit, navíc ve velkém kolektivu, to není jednoduché. Tomu se věnuje málo pozornosti a přitom je to velmi důležité. Například přijedete hostovat do zahraničí a předstoupíte před stočlenný kolektiv hráčů, s nímž máte nastudovat třeba Dvořáka nebo Vlast – a ta je obtížná i pro naše orchestry – tak musíte vědět, jak na to. Kdy můžete zvýšit hlas a kdy zahrozit, kdy pochválit a pohladit. Musíte reagovat na situaci, která momentálně vznikla. A zde jsou ony styčné body povolání dirigenta s profesí učitele nebo trenéra. Myslím, že tady taky někde máte otázku týkající se mého setkání s trenérem Luďkem Bukačem, s nímž jsem se sešel v televizi v pořadu „*Krásný ztráty*“ (*prohlíží si text s otázkami*). Hledali jsme společné body našich povolání, a také jsme je našli. Protože dirigent je také tak trochu trenér. Jeden významný rozdíl zde však je. Zatímco trenér mužstvo natrénuje a potom jde za „lajnu“, odkud na ně křičí a opravuje je, já musím, obrazně řečeno, se svým mužstvem na hřiště do útoku. Jak říkal pan profesor Stupka – to byl druhý dirigent České filharmonie za Talichovy éry: „*Chlapci, naštvat si orchestr nebo rozzlobit si orchestr je strašně jednoduché, ale je složité potom s ním přijít na pódium a hrát.*“ To je právě zase o té psychologii, v podstatě jsou zde společné styčné body, ale trenéry my dirigenti nejsme.

Protože my na to jeviště musíme. Také na rozdíl od režiséra, který vás narežuruje a pak už se jen modlí, abyste to nepokazili.

No, a že učitelé stojí na stupínku, v ruce třímají rákosku a my taktovku? No tak to už vůbec neexistuje, to prostě nejde. My nemůžeme používat taktovku jako rákosku a ani učitel už rákosku nesmí brát do ruky. Za našeho mládí to bylo jiné, my jsme dostali pohlavek a bylo to vyřešené. Hlavně je to pořád o té psychologii, co si můžu v kterou chvíli dovolit a někdy musí být člověk přísný a někdy ne, ale rákoskou určitě ne.

JL: Učitel by toho měl vědět vždy víc než žák. Jak je na tom dirigent? Musíte někdy čelit vyřčeným nebo tušeným narážkám typu „Co ten mi může vytýkat, když v životě nehrál na harfu“ nebo „Jak mě může poučovat, když ani neví, jak správně držet housle“?

VV: To je správná otázka – učitel by toho měl vědět víc než žák, jak je na tom dirigent. Dirigent samozřejmě musí být na skladbu připraven, když ji jde nastudovat s orchestrem, aby ho nic nezaskočilo. Musí například vědět, v jakém ladění je určitý nástroj, musí umět transponovat, musí vědět, co ten který nástroj obnáší. Nebudu zabíhat do podrobností, ale zde jsem se dostal k důležité věci. Myslím si, že pro dirigenta je moc dobré mít zkušenost jako orchestrální hráč nebo aspoň jako instrumentalista. Já jsem absolvoval na konzervatoři violu a trombón, a nedovedu si představit, že bych přišel před ty různé nástroje třeba od klavíru, aniž bych znal, jak se drží housle a co se na nich a jakým prstem může zahrát, jaké jsou druhy smyků a tak dále. Nebo způsoby dýchání, jejichž znalost je vám velmi k dobru při nastudování orchestrálních skladeb se sborem a se zpěváky. Tak to je, myslím si, docela nutná příprava. Pokud se týče mých žáků, všichni to byli instrumentalisté. Z mého pohledu je to pro nastávajícího dirigenta opravdu nutnost. Toscanini například byl cellista a taky se mu to hodilo, nebyl to jen ten s tou rákoskou (*mává rukama a usmívá se*). Takže učitel by toho měl vědět víc než žák, jeho znalosti by měly podepírat zkušenosti. Ovšem v dnešní době, kdy na nás informace srší ze všech stran, mohou být žáci někdy v některém konkrétním případě třeba víc informováni.

JL: S tím souvisí i další otázka. Kdy si jste viděla v televizi talk show Michala Prokopa „Krásný ztráty“, kde jste byla společně s hokejovým trenérem Luděkem Bukačem. Mimo jiné jste hovořili o společných rysech trénování a dirigování. Spousta proslulých trenérů, fotbalových či hokejových, nikdy nespotovala na vyšší úrovni. Může dosáhnout špičkových výsledků a proslulosti dirigent, který nikdy na žádný nástroj nehrál? Lze si vystačit jen s teoretickými znalostmi?

VV: O tom jsme si vlastně už řekli. No (*přemýšlí nad otázkou*) – může dosáhnout špičkových výsledků a proslulosti dirigent, který nikdy na žádný nástroj nehrál? Může samozřejmě. Je to zase o té osobnosti, o tom charismatu, prostě má zase jiné vlastnosti, jak to z orchestru dostat. Má to ale těžší. Pokud znám dirigenty ze své generace, tak každý na něco hrál. No může dosáhnout špičkových výsledků ... Tak já nevím, já jsem nějakých výsledků dosáhl. Ale hrál jsem už od mala na housle, na klavír a potom na trombón, na klavírový v dechovce a potom jsem hrál v big bandech a tak. A je taky dobré, než si před orchestr stoupnete, abyste v něm někdy hrála. A nemusí to být Česká filharmonie, může to být školní orchestr, může to být venkovská dechovka, taneční kapela. Naučíte se analyzovat zvuk, orientovat se v orchestru, když mezi hráči sedíte. A sama zažijete, že když dirigent nezastaví dvacet minut, jak už tvrdnou ruce a tak dále. Pak jako dirigent počítáte i s těmito aspekty. Zkrátka a dobře, dirigent by měl být instrumentalistou, podle mého názoru ano.

JL: „Život je přesným součtem náhod“, řekl cestovatel Miroslav Zikmund. Souhlasíte? Byť „náhoda přeje připraveným“ a „je třeba vyjít štěstí naproti“ a „být ve správnou dobu na správném místě“. Myslíte si, že opravdu nestačí mít jen talent, vůli, odhodlání, drít a doufat, že jednou to vyjde a někdo si mě všimne?

VV: Nejdůležitější je mít štěstí. To platí v každém podnikání, můžete být velmi vzdělaná, ale jak se říká, když nejste ve správnou dobu na správném místě a nepotkáte ty správné lidi ... Já jsem měl to štěstí, že o tom, že se budu ve svém životě věnovat hudbě, rozhodla náhoda. Když jsem odcházel po maturitě z přerovského gymnázia, potkal jsem pana profesora, který mě učil kdysi jako primánka, a dali jsme se do řeči. Já mu říkal, co chci dělat – už od dětství mě vzrušovala letadla a chtěl jsem na vojenskou leteckou školu. On mě však přesvědčil, že jsem muzikant. A vzápětí jsem seděl už jako maturant mezi čtrnáctiletými dětmi na konzervatoři v Kroměříži. Ale nebyla to ztráta. Rozhodně mě nemrzí, že muziku dělám, a kdybych se měl znovu rozhodovat, udělal bych to stejně. Opravdu je to hodně o štěstí, je však nutno jít mu naproti a nečekat se založenýma rukama. Jak se říká, štěstí přeje připraveným. Ověřil jsem si to sám na sobě. Na své dirigentské dráze jsem byl vyzván k několika zaskokům téměř bez přípravy, a kdybych neměl patřičné schopnosti, tak bych těch šancí, které mi pak otevřely další možnosti, nemohl využít.

JL: Začal jste chodit do školy za války, pokračoval ve studiích za socialismu a vyučoval v kapitalismu. Jakému typu výuky dáváte přednost?

VV: Z každého období společenského vývoje bych si vzal to pozitivní. Za války vládla úplná schizofrenie, co nám říkali učitelé, byli nuceni nám říkat. O Němcích jen to nejlepší, což nám doma zase vyvraceli, ovšem s varováním „ale nesmíš to nikde říkat!“ A zastírání vlastního názoru, to pokračovalo i za socialismu, pouze se změnila ideologie. Dobrý pedagog by se měl umět zorientovat v nastalé společensko-politické situaci a připravit děti pro život co nejlépe. Jak říkal Jan Masaryk: „Pravda vítězí, ale dá to fušku.“ Ten základ by měl být kapitalistický, to znamená tvrdší než je teď, podle mne s větším důrazem na disciplinovanost, což se třeba prosazuje víc v Americe. Děti jsou pak připravené, že to nebudou mít lehké. U nás se za vlády KSČ za socialismu říkalo, že společnost se o vás postará, dostanete byt a pořád se jen slibovalo, že nebude žádný problém. A dozvuky tohoto smýšlení jsou patrné dodnes. Socialismus, kapitalismus, nevím. Já bych řekl, že to je specifické u každého zaměstnání. Přece na vojně nemůže být žádná demokracie. Na vojně je to úplně vyloučené, takže co tam je? Tam je ještě „císařská poslušnost“.

JL: Zatímco dříve byli učitelé autoritami a žáci si nedovolili ani pípnout, dnes je tomu pomalu naopak. Z pohledu žáka a učitele: Co se jeví lepší? Setkává se s podobnými problémy i dirigent? Jsou dnešní mladí členové orchestru taky drzejší a s menším respektem k dirigentovi?

VV: K těm autoritám bych to vzal trochu šířeji. Protože pokud si pamatuji, když jsme byli malí, tak jsme měli autority už v rodičích. Doma to začínalo. Byl to pan učitel, byl to pan farář, u nás v Kokorách ještě zvěrolékař. To byly takové přirozené autority, ale jinak záleží samozřejmě na tom učiteli – i na tom dirigentovi – taky co si vytvoří on sám. Protože on by měl vědět, co, kdy a jak udělat, aby ho žáci nebo muzikanti poslechli. Aby je zaujal, aby jim nevyprávěl o něčem, co pak třeba sám dělá na koncertě špatně. Třeba nasadí jiné tempo. Povídá jim o rytmu a sám rytmus nemá... To si pak těžko buduje svou autoritu, když za dirigentským pultem selhává. A podobné to bude i u učitelů. Kantoři někdy vidí jen svůj obor. Houslista housle, trombonista trombón. A už nevnímají, že mají před sebou patnáctileté dítě, které dospívá, má své lásky, má své mindráky, má své problémy. Učitel by měl

brát žáka komplexně. A taky nepochopím, že učitelé literárních předmětů, kteří učí češtinu nebo nějaký jazyk, se neprijdou ani podívat na večírek svého studenta, když hraje. Já tedy – kdybych byl ředitelem – tak bych na tom trval. Protože by měli vědět, co žák umí v hlavním oboru, a měli by ho posuzovat i z této stránky. U „kumštu“ to mají pedagogové ještě složitější, protože děti s uměleckým nadáním bývají přecitlivělé. A jestli jsou dnešní mladí členové orchestru drzejší? Je to zase hodně o osobnosti a charizmatu dirigenta. Protože pokud je to osobnost a umí, muzikanti ho berou jako profíka. Vidí, že jejich práce má smysl, nezkouší se zbytečně a že dosahují výborných výkonů. Pak si těžko něco vůči dirigentovi dovolí. Aspoň jsem se s tím při své práci ještě nesetkal. Spíše se stane to, že třeba někdo přijde pozdě, ale to je dnes asi celospolečenský problém.

JL: Kdyby se Vaše taktovka na chvíli proměnila v kouzelnickou hůlku a Vy byste mohl jejím jediným mávnutím přizpůsobit způsoby výuky hudební výchovy v základních školách k obrazu svému, jak by takové hodiny vypadaly?

VV: Dle mého názoru by měli učitelé hudební výchovy ovládat některý hudební nástroj, jak tomu bylo za dob, kdy učila generace mého tatínka. Učitelé hudební výchovy byli muzikanti, byť i amatérští, hráli na housle, na klavír, na varhany, působili jako sbormistři nebo kapelníci. Milovali hudbu a uměli děti nadchnout svým zaujetím pro její krásu. Tím, že dokázali sami na nástroj zahrát, podnítili v nás o hudbu zájem. Zaseli tak semínko, které u některých našlo úrodnou půdu, a hudba se tak stala významnou součástí jejich života. Jak se říká "verba movent, exempla trahunt"¹. Myslím si tedy, že osobní příklad v podobě učitele-muzikanta je při výuce hudební výchovy na základních školách nezastupitelný.

JL: A co Vy osobně? Kdybyste nebyl dirigentem, bavilo by vás být učitelem? Umíte si představit profesní kariéru úplně mimo svět hudby?

VV: Učitelem by mě nebavilo být. I když ... Vlastně my jsme taky učitelé. Protože i já musím učit party, opravovat noty. Ale život bez hudby? Jak jsem už říkal, jsem rád, že dělám muziku, a kdybych měl znovu možnost volby, rozhodl bych se stejně.

Příloha č. 54: Rozhovor s panem Vladimírem Válkem uskutečněný dne 16. září 2015 v Rybí.

¹ Slova povzbuzují, příklady táhnou. (z latiny)